

16

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835-1839) | „PROSVJETA“ (Cetinje, 1889-1901) | „PROSVJETNI RAD“ (od 15. januara 1949)
DECEMBAR 2013. – JANUAR 2014. Izlazi mjesечно, cijena 0,40 € ISSN 0033-1686
DOBITNIK „OKTOIHA“ 1998.

U Beranama održana svečana akademija povodom 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša

DRŽAVA CRNA GORA JE IZNAD SVIH NAŠIH IDENTITETSKIH OPREDJELJENJA I RAZLIKA

Njegoš je bio prvi vladar dinastije Petrović koji je stvorio trajne i djelotvorne organe državne vlasti. Iako je u vrijeme Petra I formiran Sud i donesen Zakonik, on se ipak morao služiti i molbama i kletvama. Njegoš je takvo stanje promjenio iz temelja. Snagom državnice volje, rješenošću da od Crne Gore napravi uređenu državu, on je ustanovljenjem efikasnih institucija vlasti lomio otpore koji su kočili proces modernizacije. Odučavao je Crnogorce od samovolje, od nasilja, nečasnih djela, od izdaje metodama koje su, nažalost, u tom vremenu jedino bile moguće, istakao je premijer Milo Đukanović

Str. 2 i 3

NJEGOŠ PODJEDNAKO PRIPADA I CETINJU I BERANAMA: Premier Milo Đukanović

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović na svečanosti povodom dva vijeka Njegoša u Crnogorskem narodnom pozorištu u Podgorici
NJEGOŠ JE DOSEGAO MJESTO NA VRHU CRNE GORE KOJE SE NIKADA NEĆE UPRAZNITI I NA KOME GA NIKO NEĆE ZAMIJENITI

Str. 3

Predsednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić na svečanoj šednici Skupštine Crne Gore održanoj povodom Dana parlamentarizma u Crnoj Gori i 200 godina od dana rođenja Petra II Petrovića
NJEGOŠ JE SVOJU POEZIJU UGRADIO U TEMELJE DRŽAVNOSTI CRNE GORE

Str. 4

Predsednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović o mjerama Vlade u politici zapošljavanja, posebno mladih, tokom „premijerskog sata“ u Skupštini Crne Gore
DRŽAVNI PROGRAM I PRIVATNE INVESTICIJE GENERISAJE ZNAČAJAN BROJ NOVIH RADNIH MJESTA

Str. 5

Obilježeno 70 godina od Osnivačke skupštine zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Crne Gore i Boke
NEOPHODAN TEMELJ ZA OBNOVU NEZAVISNOSTI CRNÉ GORE

Str. 23

Premijer Milo Đukanović govorio u Rektoratu Univerziteta Crne Gore na završnoj svečanosti „Nedjelje studenata“
UPRKOS KRIZI, UNAPRIJEĐEN STUDENTSKI STANDARD

Str. 24

Intervju: Akademik DANU prof. dr Božidar Šekularac
ZAŠTO JEDINI NA BALKANU NEMAMO SVOJU, CRNOGORSKU ENCIKLOPEDIJU

Str. 6 i 7

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović i predsednik Sindikata prosvjete Zvonko Pavićević potpisali Sporazum o dodjeli sredstava za stambenu politiku
VIŠE STANOVA ZA PROSVJETNE RADNIKE

Str. 8

ZA CRNOGORSKO OBRAZOVANJE OVO JE BILA USPJEŠNA GODINA:
Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović i predsednik Sindikata prosvjete Zvonko Pavićević

Roditeljstvo – jedna od najljepših, ali i najodgovornijih misija čovjeka
USPOSTAVITI OPTIMALNI BALANS IZMEĐU LJUBAVI I ODGOVORNOSTI

Str. 20

Obilježen Međunarodni dan prava deteta
BEZBRIŽNO ĐETINJSTVO – SIGURNA BUDUĆNOST

Str. 21

Tema „Prosvjetnog rada“: Đačke ekskurzije
RAZLIČITA TUMAČENJA I OČEKIVANJA

Str. 22

БЕЧИЈИ СВИЈЕТ

ISSN 0033-1686
9977-1-1

U Beranama održana svečana akademija povodom 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša

DRŽAVA CRNA GORA JE IZNAD SVIH NAŠIH IDENTITETSKIH OPREDJELJENJA I RAZLIKA

Njegoš je bio prvi vladar dinastije Petrović koji je stvorio trajne i djelotvorne organe državne vlasti. Iako je u vrijeme Petra I formiran Sud i donesen Zakonik, on se ipak morao služiti i molbama i kletvama. Njegoš je takvo stanje promijenio iz temelja. Snagom državničke volje, rješenošću da od Crne Gore napravi uređenu državu, on je ustanovljenjem efikasnih institucija vlasti lomio otpore koji su kočili proces modernizacije. Odučavao je Crnogorce od samovolje, od nasilja, nečasnih djela, od izdaje metodama koje su, nažalost, u tom vremenu jedino bile moguće, istakao je premijer Milo Đukanović

U organizaciji Koordinacionog odbora Vlade Crne Gore za proslavu 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša i Opštine Berane, u ovom gradu održana je Svečana akademija na kojoj su govorili predsednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović i predsednik opštine Berane Vuka Golubović.

Premijer Đukanović je istakao da je Koordinacioni odbor za proslavu ovog velikog jubileja odlučio da jedna od četiri svečanosti na najvišem državnom nivou bude organizovana u Beranama i bude posvećena Njegošu i istorijskim vezama prvaka ovoga kraja sa Njegošem i drugim crnogorskim vladarima, kao i Polimljima i Vasojevićima i cijelog severa Crne Gore sa Cetinjem. Njegoš podjednako pripada i Cetinju i Beranama, kao što je cijeli ovaj prostor dio slavne crnogorske istorije i tradicije. Ostalo je zapisano da je „genijalni duhovnik Mojsije Zečević... dobijao silu povjerenja kod Svetoga Petra i Vladike Rada...”, koji su ga „...radio primali i privili uza sebe...”.

Njegoš je ustanovio i prvu državnu školu

„Prilik je da još jednom odamo priznanje Njegošu, ali i da u ovom vremenu ukažeemo na njegovu veličinu i genijalnost i svestrani značaj za Cr-

NJEGOŠ PODJEDNAKO PРИПАДА И CETИНЈУ И BERANAMA: Premijer Milo Đukanović

nu Goru. On je postao slavan i slavljen, zahvaljujući izuzetnom književnom djelu, koje ga je uvrstilo u najveće evropske i svjetske pjesnike svih vremena. Mi u Crnoj Gori ne smjemo ostaviti po strani ni njegovo vladarsko i državničko nasljeđe. Njegoš je bio prvi vladar dinastije Petrović koji je stvorio trajne i djelotvorne organe državne vlasti. Iako je u vrijeme Petra I formiran Sud i donesen Zakonik, on se ipak morao služiti i molbama i kletvama. Njegoš je takvo stanje promijenio iz temelja. Snagom državničke volje, rješenošću da od Crne Gore napravi

ugovor o razgraničenju s jednom velikom silom, čime je započeo proces međunarodnog verifikovanja crnogorskih granica, nastavljen za vrijeme Kralja Danila. Nadasve, iako duhovnik, preseljenjem iz Manastira u Biljardu, pokazao je da je u pravom redu vladar i državnik.

Dragocjena podrška od igumana manastira Đurđevi stupovi Mojsija Zečevića

Sve su to ostvarenja koja nas danas još više obavezuju na promišljanje i vrednovanje Njegoševa istorijske ličnosti. Kao vladar i državnik, on je brižno radio na okupu svih teritorija koje su istorijski i geografski gravitirale Crnoj Gori, i nastojao da državnom jezgru oko Lovćena vrati ono što mu je silom oduzeto. Zato je morao uspostaviti veze sa uglednjim i značajnjim ljudima u svim okolnim oblastima pod osmanskom vlašću, od Durmitora do Lim... Pouzdanim saveznistvom Njegoševa Crna Gora činila je realnijim vjekovna nadanja naroda iz ovih oblasti u oslobođenju od tudišnjeg ropstva. Cijela galerija značajnih ličnosti iz ovih krajeva ušla je u Njegošev život i obilježila njegovo vrijeme. Mnogi od njih su zahvaljujući tome i danas prisutni u našoj istorijskoj svjetlosti kao najbolji izdanci svoje epohe, i uzori za sva vremena.

Za mladog Njegoša i njegove prve godine vladavine izuzetno je dragocjena bila podrška koju je imao od igumana manastira Đurđevi stupovi Mojsija Zečevića. Kao čovjeku od posebnog povjerenja, čije je pregovaračke sposobnosti izuzetno cijenio, Njegoš je igumanu Zečeviću davao delikatne političke zadatke. To se vidi i iz jednog Njegoševog pisma bosanskom paši, u kojem poručuje: ‘Sve što ti iguman reče, to ti mi zborimo, i sve što s njim uglaviš, znadi dobro da s nama glaviš’. Upravo zahvaljujući igumanu Zečeviću, ali i mnogim drugim uglednim prvacima, Crna Gora je snažila svoj uticaj u Vasojevićima i čitavom Polimlu.

Miljan Vukov knjazu Danilu: „Ostajem s tobom i Crnom Gorom“

Veliki broj vasojevičkih glavaru održavao je bliske veze sa slobodnom Crnom Gorom, tako da je i prije formalnog prisajedinjenja Vasojevića Crnoj Gori ovde funkcionisala crnogorska vlast.

Pored Mojsija Zečevića, Vasojevići su Crnoj Gori u 19. vije-

Panel diskusija: Savremena proučavanja ličnosti i djela Petra II Petrovića Njegoša

SANJA VLAVHOVIĆ: KOD NJEGOŠA NE POSTOJI NEPRIJATELJ, JER ON I KAO TAKAV NE PRESTAJE BITI ČOVJEK!

Prije svečane akademije, u Beranama je održana panel diskusija pod nazivom „Savremena proučavanja ličnosti i djela Petra II Petrovića Njegoša“.

U uvodnoj riječi ministarka nauke dr Sanja Vlahović govorila je o savremenom tumačenju Njegoša.

„Njegoš je u sebi nosio Crnu Goru i pretočio svoje misli i osjećanja u predivne filozofske niti i najljepše stihove napisane na crnogorskom tlu. Kao filozof ukazivao nam je na suštinu čovjeka i njegovog karaktera, prikazujući ga kao mikrokosmos, ali je promišljao i najveće izazove u karakteru Crne Gore i Crnogoraca, ukazivao na opasne kontraste u mentalitetu, ali i ljepotu različitosti i čoštva i junaštva hrabrog crnogorskog naroda. U Njegoševim djelima, u kojima se bavi pitanjem borbe za slobodu, ne postoji neprijatelj, jer on i kao takav ne prestaje biti čovjek!“

Kao vladar i državnik, širio je misiju u evropskoj javnosti o opravdanosti vjekovne borbe Crne Gore za slobodu i prikazivao Crnu Goru kao slobodnu i nezavisnu zemlju. Svjetski i crnogorski pjesnik, filozof i državnik, ostavio nam je nasljede za generacije koje dolaze“, istakla je Vlahovićeva.

Prisutne su pozdravili predsednik opštine Vuka Golubović i predsednik Savjeta za nauku prof. dr Andelko Lojur.

Glavna tema izlaganja i rasprave panelista odnosi se na rezultate dosadašnjeg izučavanja ličnosti i djela Njegoša u istorijskoj nauci i nauci o književnosti, na izvore i građu za književna i istorijska izučavanja, na naučne probleme i ograničenja u izučavanju njegove ličnosti i djela, kao i na ličnost i djelo Petra II Petrovića Njegoša u aktuelnoj udžbeničkoj literaturi.

Panel je moderirao prof. dr Živko Andrijašević, član Koordinacionog odbora i profesor Filozofskog fakulteta u Nikšiću, dok su panelisti bili akademik Pavle Pejović, direktor Narodnog muzeja Crne Gore, prof. dr Draško Došljak sa Filozofskog fakulteta UCG, prof. dr Zdravko Deletić, Filozofski fakultet u Kosovskoj Mitrovici, mr Vladimir Vojinović, Filozofski fakultet UCG, Dragan Radulović, predsednik Matice crnogorske i dr Radenko Šćekić, iz istorijskog instituta Crne Gore.

U sali Centra za kulturu Berane prikazan je film Branka Baletića „Noć skuplja dva vijeka“. Riječ je o ostvarenju koje originalnim filmskim jezikom prikazuje duboke tragedije koje je Njegoš ostavio balkanskog, evropskog i svjetskog književnosti. Ovaj film je početkom prošlog ljeta dobio Granu pri na Festivalu filma Jugoistočne Evrope i ocijenjen je kao izuzetno filmsko djelo dokumentarno-potetičnog portreta Njegoša.

ku dali više značajnih ličnosti. Među njima se svakako posebno ističe vojvoda Miljan Vukov Vešović, koga je Njegoš pobratimio sa svojim nasljednikom knjazom Danilom, žečeći da i time učvrsti vezu između Vasojevića i Crne Gore. On je vojvodsko zvanje dobio sa Cetinjom. Kako bilježi njegov sin vojvoda Gavro Vuković, kad je proglašio prisajedinjenje Vasojevića Crnoj Gori, i to saopštio Knazu Danilu, on ga je, plašeći se da Vasojevići zbog toga ne postradaju, oslobođio bilo kakvih obaveza. Ali, vojvoda Miljan Vukov bio je odlučan: „Ostajem s tobom i Crnom Gorom“, odgovorio je knjazu Danilu.

I takve otpore, i tu nazadnu svijest – kojoj je draže da služi tuđoj državi nego da ima sopstvenu – Njegoš je uspijeva da savlada i prevaziđe

Upravo Njegošev primjer pokazuje koliko je teško praviti državu u nepovoljnim političkim i ekonomskim okolnostima, posebno u društvu đe-

VUKA GOLUBOVIĆ: BERANSKE PORUKE CETINJE JE UVJEK RAZUMJELO

Pozdravljajući prisutne u ime domaćina, gradonačelnik Vuka Golubović je kazao da se u državi u kojoj se procenat pismenih stanovnika računao po tome koliko njih zna napamet „Gorski vijenac“, najprirodnije je da se poslije Cetinja ova akademija održava u Beranskom kraju.

„Kažu da se sa naših Komova, kada je vedar dan, vidi Lovćen. U Beranskog kotline on se uvijek osjeća i sa njim se živi. Sa Lovćenom koji je jedina planina koja je skraćivanjem porasla. Vrh koji više nije nadmorska visina nego duhovna! Ona ka kojoj se teži, a stal-

NJEGOŠEVU MUDRE PORUKE SU DEFINICIJE VJEĆNE CRNE GORE: Gradonačelnik Vuka Golubović

no je nedostizna. Svjedoče o tome i vječovi koji su iza nas, a u tim vječkovima i ljudi sa dobrom vizijom. Zato sa ponosom ističemo uvijek, većeras posebno, igumana Mojsija Zečevića koji je trajno i neraskidivo povezao ovaj kraj sa Cetinjem i Petrovićima. A veza sa Cetinjem je veza sa državom. Znao je to i vojvoda Miljan Vukov, kada je Crnoj Gori pripojio još jednu Crnu Goru, ostvarujući Igumanon san. San igumana Zečevića, koga je Njegoš uzeo za prototip za svog igumana Stefana u „Gorskem vijencu“. A iguman Stefan zbori najmudrije u ovom Vladičinom spjevu!

I većeras je vladika Rade sa nama. U svakom vremenu je potreban neko ko mudro zbori. A Njegoševe mude poruke su definicije vjećne Crne Gore. Opomene i poruke! Putokazi za budućnost! Ova akademija, upriličena povodom dvije stotine ljeta od rođenja Petra II Petrovića Njegoša naša je poruka i poruka našega vremena.

Beranske poruke Cetinje je uvijek razumjelo. Razumije ih i danas iz grada koji se ubrzo razvija. A naše poruke su ekonomski i duhovni razvoj Berana. Grad Đurđevih stupova, Beranske gimnazije, Jasikovca,... Mihaila Lalića, Radovana Zogovića, Đilasa, Kostića, Radonje Vešovića, Aleksandra Prijića... Njegoševih sljedbenika i dobrih nastavljača njegove književne misije“, istakao je Golubović. On je naglasio da su uvijek odavde sa obala Lima slate važne poruke i za Njegoša, a i za ovo vrijeme. „Grandiozno Njegoševu djelo je učinilo da ga mnogi otimaju i prisvajaju. Tako je kad je neko veliki. Mi za tim nemamo potrebu – Njegoš je naš, kao što je i njegovo djelo naše. Po Njegošu prepoznaju i nas i Crnu Goru. Tako će biti i poslije ove akademije“, zaključio je Golubović.

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović pošetila Berane POBOLJŠANJE USLOVA RADA NAUČNOISTRAŽIVAČKIH USTANOVA

Povodom proslave 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša, ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović boravila je u Beranama.

Ministarka Vlahović se sastala sa predsjednikom Opštine Vukom Golubovićem i tom prilikom razmotrili su stanje u naučnoistraživačkim ustanovama smještenim u toj opštini, kao i programima fakulteta koji u Beranama imaju svoje jedinice. Takođe je bilo govor o mogućnostima poboljšanja uslova za njihov rad, ali i drugim aktuelnim temama sa kojima se opština Berane suočava, saopšteno je iz Ministarstva nauke.

Ministarka Vlahović i predsjednik Opštine Vuk Golubović razmotrili stanje u visokoškolskim ustanovama

la Sijarića, Radovana Zogovića, Milovana Đilasa, Miodraga Bulatovića... Čak i u književnosti neke velike zemlje, a ne crnogorske, ovih pet stvaralaca bili bi ono što jesu – pet velikana.

Homer 20. vijeka – Avdo Međedović

Sa ovih prostora je i Homer 20. vijeka – Avdo Međedović, kojeg nazivaju i posljednjim velikim epskim pjesnikom na Balkanu. Teško je nabrojiti sve naučnike, univerzitetske profesore, ljkare i javne djelatnike iz ovih krajeva, koji su i u vrijeme antifašističke borbe i poslijeratne izgradnje, i u Crnoj Gori i u Jugoslaviji prednjačili znanjem, ugledom i moralnim likom. Zato s pravom možemo reći da su stvaraoci i pregaoci od Pljevalja i Vraneške doline, do Komova, Durmitora i Prokletija, od Turjaka, Sinajevine i Vojnika, jednako kao i do Rumije, Orjena i Lovćena, dali ogroman doprinos uzdizanju Crne Gore i veličini njenog imena. Malo je zemalja u kojima je za tako kratko vrijeme, na tako malom prostoru, izrasla tako velika i uvažena društvena i intelektualna elita.

Ovi krajevi su dali i mnoge ličnosti koje su imale posebno mjesto u političkom životu Crne Gore, u zajedničkoj državi, ali i u drugim državama. Vojvoda Gavro Vuković je rodoničelnik crnogorske moderne diplomatičke, i jedan od najvažnijih ministara spoljnih poslova svoga doba, sa najdužim mandatom u nezavisnoj crnogorskoj državi. Današnja Crna Gora, u njegovu čast, ustanovala je u njegovoj rodnoj kući u Beranama prestižnu Diplomatiku ljetnju školu, koju i najveći svjetski državnici smatraju dostignućem regionalnog značaja. Pomenimo i generala Radomira Vešovića, koji se na tradicionalni crnogorski način borio za odbranu časti svoje zemlje. Čitava je plejada istaknutih ljudi iz Berana zauzimala značajna mjesta i u međunarodnom komunističkom pokretu, a kasnije i u antifašističkoj borbi. Poslije '45. godine samo iz ovog kraja bilo je nekoliko istaknutih crnogorskih i jugoslovenskih lidera – od Đoka Pajkovića i Budislava Šoškića, do Dobroslava Ćulafića i Momčila Čemovića...

Ni danas nije prestala potreba da se radi na objedinjavanju državnog prostora Crne Gore

Današnja Crna Gora, koja je u pregovaračkom procesu za članstvo u EU, i na pragu NATO-a, uvažena kao susjed i partner u međunarodnoj zajednici, gradi svoj moderni profil na različitostima – od kulturoloških i identitetskih do političkih. Ona može ostati stabilna i dobiti mogući željeni nivo ekonomski i demokratske razvijenosti samo ukoliko i ubuduće multietničnost bude jedna od najčasnijih i najprepoznatljivih zastava savremene Crne Gore. Ni danas nije prestala potreba da se radi na društvenom, ekonomskom, kulturološkom i komunikacijskom objedinjavanju državnog prostora Crne Gore. I naš današnji zadatak mora biti jačanje svijesti o njegovoj kompaktnosti. Bio je to i njegošev zadatak, kao i njegovih nasljednika knjaza Dani-

đuje da se oko jedne istorijski utemeljene, slobodarske ideje, nedvojbeno pravedne i emancipatorske, okupila cijela Crna Gora – i Katunska i Brdska, Gračvačka i Primorska, Durmitorska i Zatarska, Vasojevićka i Polimska... Zahvaljujući tome, naša generacija je mogla imati tu privilegiju da obnovi crnogorsku državu gotovo nakon jednog vijeka. I to po prvi put u istoriji mirnim, demokratskim putem. Bez ogromnog doprinosa u tom podvigu ljudi ovoga kraja, ljudi sa Ševera Crne Gore, ne bi bilo ni naša Crna Gora. Demokratskom voljom većinske Crne Gore, i crnogorska državna politika, i građani koji su je podržali, samo su težili onome čemu je težio i Njegoš: nezavisno, stabilno, uređenoj i prosperitetnoj državi. To je ideal Crne Gore i Njegoševog i našeg vremena, kao i čitave epohe dinastije Petrović Njegoš. Apsurdno je i politički cinično kada se danas pojedine političke grupacije predstavljaju kao izvorni pobornici tradicije petrovićevske Crne Gore, a ogorčeni su protivnici njihovog najvećeg dostignuća – nezavisne crnogorske države. Ne može sebe neko smatrati Njegoševim sljedbenikom, a istovremeno biti protivnikom države kojom je i Njegoš nekada vladao. I danas, kao i tada, svoj identitet i politička uvjerenje možemo definisati na različite načine, ali država Crna Gora je iznad svih naših identitetskih opredjeljenja i razlika.

Istorija i Njegoš učinili su Crnu Goru slavnom

Svjesni velikog i složenog istorijskog nasljeđa, mi danas veoma odgovorno promišljamo strategiju državne politike za 21. vijek. Naša je dužnost da prepoznamo zahtjeve ovoga vremena, i da na izazove koje nam ono nameće pružimo valjane odgovore. Za traženje tih odgovora biće nam od velike korist i sve što znamo o Njegoševom vremenu, i o Njegoševom djelu.

Istorija i Njegoš učinili su Crnu Goru slavnom. Ali, tendenciozna i dnevnapolička i politikantska tumačenja njegovog djela, sa raznih strana i sa različitim predznakom, često su, kao i danas, bila i veliko opterećenje. Proslava Njegoševog jubileja ponovo podstiče tendenciozne i neutemeljene optužbe na račun velikog pjesnika i navodnog genocidnog karaktera njegovog djela. Mi ne slavimo Njegoša da bismo bilo koga provocirali ili vrijeđali. Mi slavimo njegovo djelo kao vrhunac pjesničko-filosofske misli i duha jednog naroda i jedne epohe, ponosni na multietnički sklad savremene Crne Gore. Njegoševi djeli je najveći triumf genijalnog umu koji je postignut na prostoru Crne Gore. Takvim pristupom i odnosom prema Njegošu Crna Gora obilježava početak trećeg vijeka njegove besmrtnosti. Okrenimo se svi našoj Crnoj Gori i velikim ciljevima u bliskoj budućnosti. Veliku istoriju već imamo", istakao je premjer Milo Đukanović.

Lj. Vukoslavović

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović na svečanosti povodom dva vijeka Njegoša u Crnogorskem narodnom pozorištu u Podgorici

NJEGOŠ JE DOSEGAO MJESTO NA VRHU CRNE GORE KOJE SE NIKADA NEĆE UPRAZNITI I NA KOME GA NIKO NEĆE ZAMIJENITI

Oni koji Njegošan nijesu tumačili i istraživali u dubini i porukama s vremenosti, oni koji su ostali na površini, ne razumijevajući Njegoševu savremenost, nijesu ni mogli imati pravi doživljaj njegove grandiozne veličine, Njegoš je dosegao mjesto na vrhu Crne Gore koje se nikada neće uprazniti i na kome ga niko neće zamijeniti. Neka je trajno divljenje vječnom Njegošu u vječnoj Crnoj Gori, istakao je predsednik Crne Gore Filip Vujanović

Njegoš se moramo vječno oduživati: Sa svečanosti u CNP-u

N a današnji dan, prije dva vijeka, Crnoj Gori i čovječanstvu podaren je Rade Tomov, čije je grandiozno djelo trajna vrijednost neprolaznog sjaja. Djelo snažno utemeljeno u našoj individualnoj i kolektivnoj svijesti, nezaobilazna je dragocjenost naše kulture", kazao je predsednik Crne Gore Filip Vujanović na svečanosti koja je organizovana povodom dva vijeka Njegoša u Crnogorskem narodnom pozorištu u Podgorici.

„Nije se moglo ni naslutiti da tadašnja Crna Gora može biti kolijevka Njegoševe veličine. Crna Gora, časnih i hrabrih slobodara, ali zatočenih teškim običajima, navikama i predrasudama, koje je trebalo obrazovati, miriti među posvađanim plemenima, ali i među saplemenicima. Čiju je samovolju i gordost u teškim i oskudnim godinama trebalo udružiti u streljena za slobodom i prosvećenosti.

Sloboda je nužnost svakog društva

Tu mikrokozmu mraka Crne Gore obasjala je kosmička luča koju je Njegoš spoznao na zvjezdanim visinama koje je dosegao. Samo duhovno dopirući do tih visina, samo u tom makrokosmosu, on je mogao razumjeti da makrokosmos svakog zemaljskog prostora i svakog čovjeka trajno osvetljava nebeska luča koja ga gradi i mijenja. Samo sa tih visina mogao je osvjetljavati, ovaj planetarni velikan, budućnost Crne Gore slobodarstvom kome su bile posvećene Njegoševe decenije vladanja i u vjekovi koji su im slijedili.

Samo sa kosmičkih prostora Njegoš je mogao doživjeti apsolutni sklad prirode, u kojoj svaki nestanak stvara novi nastanak, da bi harmonija prirode dobila svoju ravnotežu i neprolaznost. Neprolaznost i ljepotu koju prirodu čine savršenstvom, obavezujući čovjeka u njoj da teži trajnim vrijednostima. Vrijednostima koje kao trag ovozemaljskog

života čovjek ostavljaiza sebe. Njegoševa misao ima svoju površinu i dubinu, svoju svjetlost i svoju tamu, svjedočanstvo prolaznosti i poruke vječnosti, svoju savremenost, ali jednako i svoju ssvremestnost. Oni koji Njegošan nijesu tumačili i istraživali u dubini i porukama s vremenosti, oni koji su ostali na površini, ne razumijevajući Njegoševu savremenost, nijesu ni mogli imati pravi doživljaj njegove grandiozne veličine.

Njegoš nije imao samo južnoslovensku nego i evropsku misiju

Samo sa prostora kosmosa Njegoš je mogao spoznati i pravilno vrednovati značaj slobode čovjeka. Slobode, koja sa pravdom omogućava da se ostvari vječno trajanje slobode čovjeka. Uz spoznaju velike istine Njegoševa da „dan za danom vjenčaje se tokom / svaki našom po naosob mudrom / nema dana koji mi želim / nit blaženstva za kojim čeznemo“. Ali, jednako, niko ne može čovjeku oduzeti vječnu za danom željenim i čežnju za blaženstvom. Upravo zato što tamu čovjeka obasjava lukača kosmička dajući mu vjeru vječnosti i blaženstva.

Ta svjetlost znači slobodu, ali i pravdu, koja je njegoševski neodvojiv od slobode. Ne možemo biti istinski pravedni ako ne uvažavamo slobodu drugoga i ako ne vrednujemo opšte dobro. Zato je Njegoš potvrđio i duhovno afirmisao genijalnost cara Konstantina koji je, milenijum i po prije Njegoševog rođenja, u Milanskom ediktu proglašio slobodu hrišćanina i svakog čovjeka da može slijediti vjeru koju želi i obavezu da zbog toga ne буде proganjан. Ni za sedamnaest vjekova nije se izgubila aktuelnost vječne poruke ova dva velikana i vizionara.

Sa prostora kosmičkih beskraba Njegoš je razumio da je sloboda nužnost svakog društva. Zato je Njegoš, velikan duboke i svestrane umnosti,

duhovnosti i kulture, bio intenzivno posvećen istinskom prijateljstvu sa južnoslovenskim i evropskim misionarima nacionalnih sloboda.

Njegoš nas je trajno zadužio

Pridruživao se pokretima za oslobođenje južnoslovenskih prostora, ali ih je i snažno podrstio. Prijateljstva, duboka i iskrena, sa Vukom Karadžićem, Ljudevitom Gajom i Banom Jelačićem, Jernejem Kopitarom i Josipom Tominicom, energična su i moćna pokretačka snaga južnoslovenskog oslobođenja, ali i osnova stvaranja južnoslovenske države. Zato Njegošu sa zahvalnošću treba posebno vrednovati misiju slobodarstva, koja je u XX vijeku stvorila južnoslovensku državu. Državu, nakon čijeg će tragičnog kraja biti stvorene nezavisne države među njima i Crnoj Gori, kojoj je upravo i Njegoševa misija dala nemjerljivi doprinos. Snažne veze sa Slovakinom Ljudovitom Šturom i Čehom Dušanom Lambom dokaz su da Njegoš nije imao samo južnoslovensku nego i evropsku misiju i da je put njegoševski – put evropski.

Zato nas je Njegoš trajno zadužio. Zato se Njegošu moramo vječno oduživati. Zato moramo prihvatići kosmičke istine iz dubokih Njegoševih poruka. Zato moramo razumjeti da je Njegoš dosegao mjesto na vrhu Crne Gore koje se nikada neće uprazniti i na kome ga niko neće zamijeniti.

Neka je trajno divljenje vječnom Njegošu u vječnoj Crnoj Gori", istakao je predsednik Filip Vujanović.

Svečanost posvećena Njegošu u Crnogorskem narodnom pozorištu počela je himnom Crne Gore koju je izveo hor Mužičke akademije Cetinje.

Tokom svečanosti prikazan je i dokumentarni film „Noć skuplja dva vijeka“ u režiji Branka Baletića, a čitana su i Njegoševa pisma.

Lj. Vukoslavović

3

Prosjetni rad

DEC.
2013
JAN.
2014

BROJ
20-21

Predsednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić na svečanoj šednici Skupštine Crne Gore održanoj povodom Dana parlamentarizma u Crnoj Gori i 200 godina od dana rođenja Petra II Petrovića

NJEGOŠ JE SVOJU POEZIJU UGRADIO U TEMELJE DRŽAVNOSTI CRNE GORE

Njegoš je Evropljanin kao umjetnik i mislilac ljudske sudbine koji je svoje grandiozno poetsko djelo ulio u more evropske kulture. Zato temeljno opredjeljenje naše državne politike – privrženost evropskim i NATO integracijama nije samo stvar crnogorske sadašnjosti i budućnosti, ona je ujedno prirodni nastavak naše prošlosti

U bešedi na svečanoj šednici Skupštine Crne Gore održanoj povodom Dana parlamentarizma u Crnoj Gori i 200 godina od dana rođenja Petra II Petrovića u Zetskom domu na Cetinju, predsednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić poručio je da današnja Crna Gora nije ona iz Njegoševog vremena, već građanska država, multikulturalno društvo svih crnogorskih građana, u kojem su sve religije jednake, u kojem krst i luna, koje je Njegoš doživljao kao dva strašna, suprotstavljenia simbola, stoje u slozi.

„No, takva, građanska, multikonfesionalna Crna Gora, ne bi bila moguća bez Njegoša, i onoga što nam je ostavio u nasleđe.

Ne slučajno je Petar I Sveti i najveći Petrović. Zauzeti

GRADANSKA, MULTIKONFESIONALNA CRNA GORA, NE BI BILA MOGUĆA BEZ NJEGOŠA:
Sa svečane šednice

Uprkos svim unutrašnjim i vanjskim pritiscima, Njegoš je uspio stvoriti snažan državni aparat koji je efikasno sprovodio odluke centralne vlasti i uspešno suzbijao centrifugalne sile koji se kroz plemenske zahtjeve za autonomijom predstavljale stvarnu opasnost za jedinstvo države.

Njegošovo nasleđe izloženo je bezbrojnim manipulacijama i tumačenjima, kao što se falsifikatima pokušalo osporiti postojanje i kontinuitet crnogorskog naroda.

Njegoš je južnoslovenski pjesnik slobode. A baš o slobodi kao da nijesmo dovoljno naučili od Njegoša, jer je naš odnos prema slobodi često kontradiktoran.

Malo de se kao u Crnoj Gori tako strasno pjevalo i tako hrabro ginulo za slobodu. Zašto onda Crnogorci, i Crnogorci crnogorski i srpski Crnogorci, često ne znaju šta bi sa vlastitom slobodom, pa je ukinu”, kazao je Krivokapić.

On je podsetio na Njegoševe riječi u pismu prijatelju u Trstu revolucionarne 1848. godine „Ja se svagda čudim a nigda se načuditi ne mogu kako nekim ljudima može posebno ropstvo toliko dragi biti”.

Slobodu je ponekad lakše osvojiti nego sačuvati

„Slobodu je ponekad lakše osvojiti nego sačuvati, kaže nam tim riječima Njegoš. Ali ako se sloboda ‘od’ političkom mudrošću ne pretvori u slobodu ‘za’, ona će utrnuti kao svjetlost šterike na vjetrometini”.

Svaki od četvorice posljednjih Petrovića – i Petar Prvi, i Njegoš, i knjaz Danilo, i kralj Nikola bili su, kad je Crna Gora u pitanju, ispred svog vremena. To je važna poruka svim crnogorskim liderima da bar pokušamo biti bastaduni kao oni.

Kao što se, falsifikatima, pokušalo osporiti postoja-

nje i kontinuitet crnogorskog naroda, tako je i Njegošev nasleđe izloženo bezbrojnim manipulacijama i zločudnim tumačenjima. To nije usporilo Njegoša, ali se usporila emancipacija crnogorskog društva. Podsetimo se prepiske između Njegoša i bana Jelačića u kojoj Njegoš hrvatskom bratu veli da bi se zajednički trebali zvati Jugoslovenima. Nijesu uzalud austrijske vlasti u brojnim vatremin proglašima koji su u to vrijeme upućivani sa Cetinja prepoznali presudan Njegošev uticaj. Šiljao je Njegoš poslanice u kojima se navodi da ‘jugoslovenstvo sve zajedno drži, i onda će tek narod biti poznat, narod slavan i veliki, narod država’.

Zato su Njegoševi Crnogorci, a ne pripadnici velikodržavnih projekata, pravi Jugosloveni. I zato je Njegoš hrvatski, koliko je u ilirskom preporodu podržavao svoju hrvatsku braću, bošnjački u mjeri u kojoj piše ‘sto je Bosna, i pola Albanije, vaša braća od oca i majke’ i bosnjački u mjeri u kojoj je kumovao sa Ali-pašom Rizvanbegovićem. Srpski u mjeri u kojoj je svojoj pravoslavnoj srpskoj braći pokušavao pomoci pjevanjem o slobodi, a ne koliko je nacionalističkoj eliti potreban da bi srpska istorija koju su izmaštali bila uvjerljivija. Kakva je tek mizerija bila krenuti u sukob sa Amerikom i Evropom, sve se pozivajući na Njegoša. Njegoš, koji još od tada, kako u pismima piše Ljubomir Nešadović, sa radošću pošetio američki brod u Napulju. Piše Nenadović: ‘Vladika istinski ljubi Ameriku. Sa odusvjetljenjem je slušao o Americi, o njenom napretku, njenom ustavu, o njenoj slobodi. Njegoš tada američkom viceadmiralu veli da je mnogo puta zamišlja da napusti Evropu i da dođe u Ameriku’.

Prekratak je bio put od njegovog rođenja do preseleđenja u vjećnost.

Danas svijetla obraza možemo pred Njegoša

Lovćen kao tron slobode Crne Gore možda nije dobio zemne ostatke sveca, ali jesete onog koji je, do tog vremena, najviše izdigao luču slobode južnoslovenskih naroda. Mauzolej na Lovćenu je remek djelo jugoslovenske umjetnosti i ujedno spomenik jugoslovenskom zajedništvu, u kojem je i sam Njegoš tako čvrsto utemeljen. Ova skupština, ne slučajno, zato obilježava dan obnove crnogorske nezavisnosti, klanajući se upravo takvom Njegošu. Bez Avnojevske Jugoslavije, ne bi bilo ni evroatlantske Crne Gore. Zahvaljujući onome što smo učinili tog 21. maja 2006. godine, danas svijetla obraza možemo pred Njegoša.

Iako živimo u vremenu kad su rušili njegovog groba dobijali njegovu nagradu, najbolji odgovor svima koji prizivaju rušenje Mauzoleja dao je na otvaranju Mauzoleja Veljko Milatović: ‘Tom Njegošu, gorostasu, pjesniku borbe neprestane i vizionaru, podigosmo ovaj spomenik na Lovćenu, iako uvjereni da je najveći spomenik Njegošu, njegovoj stvaralačkoj samovolji i slobodarskim htjenjima – slobodna Crna Gora’.

Mnogi su odlučili da Njegoševe poruke u borbi za slobodu protiv nadmoćnog neprijatelju i teških žrtava koje su se u toj borbi morale podnijeti, napisane u 19. vijeku, primijene kao opravdanje za bratoubilačke ratove na kraju 20. vijeka.

Da ono što je Njegoš pisao o većem i moćnijem neprijatelju, zloupotrijebe protiv nemoćne braće, protiv slabijih od sebe. Nema veće zloupotrebe Njegoša od te. On bi rekao – tragovi im smrde nečovječtvom. Ubijali su Njegoša ko Jugoslaviju, uzimajući i njihovo ime”, istakao je Krivokapić.

Lj. Vukoslavović

Pošeta eksperata iz Državne školske inspekcijske Slovačke

PREDSTAVLJENI MODELI UTVRĐIVANJA KVALITETA

DEFINISANA DALJA SARADNJA: Sa sastanka u Zavodu

Jarmila Braunova, pomoćnica direktora, i Zuzana Lukačkova, rukovodilac za međunarodnu saradnju Državne školske inspekcijske Slovačke posetile su Zavod za školstvo Crne Gore.

Pošeta eksperata iz Slovačke uslijedila je nakon što je Zavod za školstvo uspostavio saradnju sa Državnom inspekcijskom Slovačke. Ambasada ove zemlje u Crnoj Gori iskazala je

spremnost da podrži dalju saradnju dvije ustanove.

Gošće iz Slovačke predstavile su slovački obrazovni sistem i model utvrđivanja kvaliteta u obrazovno-vaspitnim institucijama. Upoznate su sa crnogorskim modelom utvrđivanja kvaliteta profesionalnog razvoja. Tom prilikom su definisani i budući pravci saradnje.

Lj. V.

Seminari o nastavi jezika i književnosti u II i III ciklusu osnovne škole

UNAPREĐENJE PROCESA PODUČAVANJA I UČENJA UČENIKA

Za 37 nastavnika (profesora razredne nastave i profesora jezika i književnosti) iz Pljevlja, Rožaja, Biograd Polja, Podgorice, Nikšića, Cetinja, Herceg Novog, i Ulcinja u Zavodu za školstvo organizovan je semi-

narska obrada i dizajn teksta i dr.

Očekuje se da će efekti nakon realizacije programa na teorijskom i praktičnom planu biti: razumijevanje teorije recepcije kao osnove za interpretaciju

RAZVIJANJE VJEŠTINE ČITANJA: Sa seminara

nar na temu Nastava jezika i književnosti u II i III ciklusu osnovne škole.

Program treba da doprinese unapređivanju stručnih znanja, vještina i sposobnosti nastavnika, neophodnih za unapređenje procesa podučavanja i učenja učenika. Njegovi ciljevi su da nastavnici razumiju teorijska polazišta aktuelnih programa namijenjenih nastavi jezika i književnosti, prije svega komunikacijski pristup u obje oblasti, da razumiju značaj razvoja dvije strategije čitanja za dvije vrste tekstova: umjetničkih i neumjetničkih, te da razumiju i praktikuju način rada na obje vrste teksta, zatim da primjenjuju savremene metode tumačenja književnog teksta, osmišljavaju funkcionalne korelacije sa ostalim umjetnostima (likovnom i muzičkom), kao i predmetima: građansko vaspitanje, istorija, geografija, izbornim predmetom raču-

književnih djela u osnovnoj školi i njena primjena u učionici, razmijevanje značaja uvođenja učenika u vještino čitanja neumjetničkog teksta, rada na njemu, kao i rada na razvoju čitalačke pismenosti i vještine učenja putem čitanja, uvođenje učenika u ključne kompetencije cje-loživotnog učenja, sa posebnima akcentom na dvoje od njih: komunikacija na materњem jeziku i učiti kako se uči, kao i efikasna i korektna primjena programa za jezik i književnost u osnovnoj školi.

Na seminaru su realizovane teme: Nastava jezika u osnovnoj školi, Metodski pristup čitanju i tumačenju neumjetničkog teksta, Sve počinje čitanjem – čitanje književnih tekstova u osnovnoj školi i Uzrasni identiteti i nastava književnosti u osnovnoj školi.

Lj. V.

Predsednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović o mjerama Vlade u politici zapošljavanja, posebno mladih, tokom „premijerskog sata“ u Skupštini Crne Gore

DRŽAVNI PROGRAM I PRIVATNE INVESTICIJE GENERIŠAĆE ZNAČAJAN BROJ NOVIH RADNIH MJESTA

Mladi, kao najkreativniji i najperspektivniji dio društva, ostaju u centru pažnje politike zapošljavanja kako u Evropskoj uniji, tako i u Crnoj Gori. Očekivani iznosi investicija samo u turističkom sektoru u ovoj i u par narednih godina iznose oko 3 milijarde eura. Uz velike projekte iz oblasti turizma, čija realizacija je već počela, i onih čiji je početak izvjestan u naškoj budućnosti, iz oblasti energetike i proizvodnje hrane, stvaraju se preduslovi za otvaranje više hiljada novih radnih mjesti. Mladi i nezaposleni moraju u ovome preuzeti i svoj dio odgovornosti, kazao je premijer Milo Đukanović

VLADA CRNE GORE SPROVODI NIZ MJERA I AKTIVNOSTI, KAKO BI SE POVEĆALA STOPA ZAPOSLENOSTI MLADIH:
Premijer Milo Đukanović

Nedovoljna zaposlenost, a posebno visoka stopa nezaposlenosti mladih, jedan je od težih izazova sa kojima se Crna Gora danas suočava. Politika zapošljavanja zaslužuje centralno mjesto u domenu javnih politika, ne samo što je usmjeren ka najvažnijem cilju ekonomskog i društvenog razvoja, već i zato što, praktično, i nema institucionalne reforme, sektorske politike, ili pojedinačne mјere koja ne ostavlja trag na nivo i strukturu zaposlenosti, kazao je predsednik Vlade Crne Milo Đukanović tokom „premijerskog sata“, odgovarajući na pitanje poslanika Demokratske partije socijalista Milutina Simovića, koje mјere Vlada sprovodi u politici zapošljavanja, posebno mladih.

Mladi su u centru pažnje politike zapošljavanja

Mladi, kao najkreativniji i najperspektivniji dio društva, ostaju u centru pažnje politike zapošljavanja, kako u Evropskoj uniji, tako i u Crnoj Gori. Svjetska ekonomska kriza se u velikoj mјeri

„Takvo značenje politike zapošljavanja definisano je i u Nacionalnoj strategiji zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2012-2015, kao strateškom dokumentu u oblasti politike zapošljavanja. Strategija je inspirisana pristupom korišćenim u integriranom socio-ekonomskoj strategiji EU 2020 kojom su definisani ciljevi pametnog, inkluzivnog i održivog razvoja.

„U cilju rješavanja problema nezaposlenosti mladih Evropski savjet je u aprilu 2013. godine donio preporuku o uspostavljanju Garancije za mlade. Cilj ove garancije je da se mladima koji se ne zaposle u periodu od četiri mjeseca nakon završetka formalnog obrazovanja ponudi alternativan posao, dalje obrazovanje, praksa ili sticanje novih vještina.

Prateći preporuke EU u dijelu politike zapošljavanja kroz inicijativu Mladi u pokretu, iz koje je proistekla šema Garancije za mlade, Vlada Crne Gore kroz odgovarajuće mehanizme u datim uslovima, imajući u vidu ekonomsku situaciju i određena budžetska ograničenja, sprovođi niz mјera i aktivnosti, kako bi se povećala stopa zaposlenosti mladih, time i ukupne zapošljenoštvi, što bi vodilo putem ekonomskog oporavka i razvoja“, istakao je predsednik Vlade.

Lista preferencija

Premijer je podsetio na prošlogodišnji Projekat stručnog osposobljavanja visokoškolaca Vlade Crne Gore, te da su na osnovu detaljne analize realizacije prošlogodišnjeg programa produžete izvjesne modifikacije u Programu za ovu tј. sljedeću godinu:

„Zbog potrebe racionalizacije zapošljavanja u javnom sektoru, akcenat je na poslodavcima iz privatnog sektora. Državni organi i organi državne uprave i lokalne samouprave su isključeni iz Programa, osim ustanova prosvjete, zdravstva, policije, vojske i privrednih društava u većinskom državnom vlasništvu. Visokoškolcima je omogućeno da povećaju listu „preferencija“ (7 preferencija), kako bi im se omogućila bolja šansa za dobijanje poslodavca. Takođe im je omogućeno da na sajtu Elektronske uprave u svakom trenutku mogu vidjeti na kojoj su poziciji u odnosu na ostale kandidate za svaku od sedam preferencija tј. radnih mesta za koje su aplicirali, uz mogućnost da preferencije mogu mijenjati do samog isteka roka za prijavljivanje. Ovogodišnji program, je, kao i 2012. godine, otpočeо 10. septembra, a prijava poslo-

davaca trajala je od 15. septembra do 15. oktobra, kada je zvanično počela i prijava korisnika. Korisnici ovog Programa počće da rade u januaru 2014. godine“, kazao je premijer Đukanović.

Analiza modela Programa stručnog osposobljavanja svršenih srednjoškolaca

Premijer je istakao da, imajući u vidu otežano pronalaženje adekvatnog zaposlenja, sve veći broj mladih srednjoškolaca odlazi na univerzitete, što znači i prolongiranje problema nezaposlenosti na budući period. Cijeneći potrebe tržista upravo za radnom snagom sa srednjom stručnom spremom, Vlada Crne Gore priprema Analizu modela Programa stručnog osposobljavanja svršenih srednjoškolaca. Cilj ovog projekta treba da bude sticanje znanja i vještina ličica sa srednjom stručnom spremom, koja su deficitarna na tržištu rada u Crnoj Gori, kako bi se adekvatno odgovorilo tražnji poslodavaca koja se u dosadašnjem periodu zadovoljavala stranom radnom snagom.

Podsetiću i na podatak koji sam ranije ove godine saopštio u ovom Parlamentu. Očekivani iznosi investicija samo u turističkom sektoru u ovoj i u par narednih godina iznose oko 3 milijarde eura. Uz velike projekte iz oblasti turizma, čija realizacija je već počela i onih čiji je početak izvjestan u naškoj budućnosti, iz oblasti energetike i proizvodnje hrane, stvaraju se preduslovi za otvaranje više hiljada novih radnih mjesti.

Državni program podrške zapošljavanju, kao i privatne investicije sigurno će generisati značajan broj novih radnih mješta. Važno je biti spremani i iskoristiti ovu priliku. Mladi i nezaposleni moraju u ovome preuzeti i svoj dio odgovornosti“, naglasio je predsednik Vlade Milo Đukanović.

Lj. Vukoslavović

5

Prosjetni rad

DEC.
2013
JAN.
2014

BROJ
20-21

ODGOVORAN ODнос INVESTITORA U DIJELU OBRAZOVANJA, OBUKE I ZAPOŠLJAVANJA

„Cijenim da je važno afirmisati i odgovoran odnos koji pokazuju pojedinci investitora u dijelu obrazovanja, obuke i zapošljavanja domaće radne snage. Tako npr. Bijelo Polje postaje regionalni centar za obuku i trening kadrova koji će raditi u sektoru turizma, tj. građevinarstva, konkretno na projektu u Kumboru. Vjerujem da je ovo dobar primjer i da druge investitore koji imaju potrebu za kvalifikovanom radnom snagom, a ujedno i prilika za prenos i usvajanje novih znanja i vještina, kao i da dugoročno radno zbrinjavanje nezaposlenih ljudi, posebno iz severnog regiona“, ukazao je premijer Milo Đukanović.

U Privrednoj komori u Podgorici održan okrugli sto „Preduzetničko učenje u sistemu obrazovanja“

PREDUZETNIŠTVO OD NAREDNE GODINE OBAVEZAN PREDMET U ŠKOLAMA

Za brži privredni rast i veću zaposlenost kojima težimo potrebno je više preduzetničkog znanja. Zato nam je cilj da preduzetništvo uđe u svaku instituciju i porodicu, istakao ministar prosvjete Slavoljub Stijepović

ZA BRŽI PRIVREDNI RAST POTREBNO JE VIŠE PREDUZETNIČKOG ZNANJA: Sa okruglog stola

Crna Gora mora uložiti više naporu da kroz obrazovni sistem afirmiše preduzetništvo, jer je ekonomska realnost takva da će se mali biznis i programi samozapošljavanja često nameñati kao jedino rješenje, zaklju-

čeno je na okruglom stolu „Preduzetničko učenje u sistemu obrazovanja“, održanom u Privrednoj komori u Podgorici.

Skup je organizovala Pri-vredna komora u saradnji sa Direkcijom za razvoj malih i srednjih

njih preduzeća, u okviru Evropske nedjelje MSP, promotivne kampanje koju koordinira Evropska komisija, a realizuje se u 38 zemalja Europe. Naime, kroz organizaciju niza događaja na nacionalnom, regio-

nalnom i lokalnom nivou predstavljaju se podsticaji za rad malih i srednjih preduzeća i preduzetnika, kao i mogućnosti njihovog povezivanja sa partnerima iz inostranstva.

Neophodna edukacija nastavnika

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović je istakao da Vlada Crne Gore želi da na svim nivoima promoviše preduzetničku kulturu. Preduzetništvo i inovacije, prema njegovim riječima, doprinose napretku i socijalnoj koheziji.

„Za brži privredni rast i veću zaposlenost kojima težimo potrebno je više preduzetničkog znanja. Zato nam je cilj da preduzetništvo uđe u svaku instituciju i porodicu“, kazao je ministar Stijepović. On je najavio da će se od naredne godine preduzetništvo izučavati kao obavezan predmet u starijim razredima osnovnih škola i svim srednjim.

„Moramo edukovati nastavnike, otvarati preduzetničke klupove u svim obrazovnim institucijama, organizovati takmičenja kako bismo promovisali najbolje. Neophodna je i saradnja sa preduzetnicima da bi se kod njih odvijala praktična nastava“, istakao je ministar.

Prema riječima predsednika Privredne komore Velimira Mijuškovića, u procesu ekonomski tranzicije i pristupanja Evropskoj uniji, razvoj preduzetništva i preduzetničkih kompetencija prepoznaje se kao jedan od glavnih oslonaca crnogorske ekonomije i društva, pa su nam potrebni preduzetnički nastrojeni ljudi za dinamičnu ekonomiju.

„Moramo uložiti više naporu da kroz obrazovni sistem afirmišemo preduzetništvo, jer je naša ekonomska realnost takva da će se mali biznis i programi samozapošljavanja često nametati kao jedino rješenje“, rekao je Mijušković.

Evropska unija je pozvala sve članice da do 2015. godine uključe preduzetništvo u nastavne programe na svim nivoima.

Ključna kompetencija

Kako je kazao šef Sektora za implementaciju projekata Delegacije EU u Crnoj Gori Andre Lis, izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore naglašava po-

trebu jačanja konkurentnosti kroz unapređenje produktivnosti i zatvaranje jaza između ponude i tražnje za radnim vještina. Potrebno je da svi pojedinci budu ohrabreni da razvijaju preduzetničke vještine, bez obzira na to da li imaju ambicije da pokrenu biznise.

„Tradicionalno preduzetničko obrazovanje danas se zasniva na programima koji obuhvataju znanje iz ekonomije, učenje poslovnih vještina, kao što su upravljanje protokom novca, poslovno planiranje, poznavanje bilansa i poreskih zakona. Evropska politika ide i dalje – promoviše preduzetništvo kao ključnu kompetenciju, a obrazovanju i obukama daje presudnu ulogu u kultivisanju preduzetničke svesti. Ovaj širi koncept zahtijeva da preduzetništvo bude promovisano u svim segmentima obrazovanja, od osnovnog do univerziteta“, rekao je Lis.

Prezentaciju „Preduzetništvo u sistemu obrazovanja“ imao je Mladen Perazić iz Privredne komore Crne Gore, dok su o temi sa aspekta visokoškolskih ustanova govorili predstavnici Univerziteta Crne Gore, Donja Gorica i Mediteran Maja Baćović, Dragana Radović i Andreja Kavarić. O preduzetništvu i obrazovanju govorio je i Duško Rajković iz Centra za stručno obrazovanje. Lj. V.

Povodi: 65 godina „Prosvjetnog rada“

NE IDEMO U PENZIJU, MI I VI TEK POČINJEMO

Najdraži kompliment kada od učitelja dobijemo poruku: „S vama je zadovoljstvo saradivati!“

Piše: dr Goran Sekulović

Dragi čitaoci,
Pred vama je svečani broj „Prosvjetnog rada“, lista crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika, povodom 65 godina njegovog postojanja i 125 godina od pojave „Prosvjete“, prvog prosvjetno-pedagoškog časopisa u Crnoj Gori, značajnog jubileja ne samo za prosvjetnu i stručno-specialističku mediju djetalnost već i crnogorsku duhovnost u cjelini. „Prosvjetni rad“ je suštinski i najpozvaniji hroničar crnogorske istorije druge polovine 20. vijeka kada je riječ o tako značajnim društvenim stvarima kao što su prosvjeta, kultura i nauka. Zato svima vama, svim prosvjetnim, kulturnim i načinim radnicima Crne Gore, čestitamo zajednički jubilej.

Rijetko se koji list kao vaš i naš može pohvaliti da su mu čitaoci u isto vrijeme i saradnici-stvaraoci, i to na takoj visokom obrazovnom i kulturnom nivou. Vi gradite, „Prosvjetni rad“, on gradi vas – stasavamo zajedno! Tako je bilo i biće! Zbog toga smo okrenuti budućnosti koja je u mladim i obrazovanim generacijama i u njihovim učiteljima i profesorima. Svi uspjesi, svakog pojedinca, počinju sa dobrim nastavnikom. Da bi odgovorili na pravi način izazovima izuzetno zahtjevnih standarda savremenog društva i obrazovanja kao njegovog, uz nauku i kulturu, najvažnije pod sistema, svi se moramo još više razvijati, reformisati, bogatiti i trudom, i radom, i radoznalošću, i inventivnošću, i idejnošću, i profesionalnošću, i etičnošću, i znanjem, i iskustvom, i vrijednostima. Zato je u „Prosvjetnom radu“ imperativno obaveza – naše dalje nužno organizaciono i kadrovska jačanje i pripremanje da bi kvalitetno i sadržajno pratili i komentarišali mnogobrojne i raznovrsne sastavne djelove prosvjetno-naučno-kulturne tematike u procesu približavanja naše zemlje Evropskoj uniji. Iznad svega nam je prioritet kvalitetno „servisiranje“ potreba, rada, interesa, vrijednosti i zahtjeva vaspitača i polaznika vrtača, nastavnika i učenika, profesora i studenata, kulturnih stvaraoca i umjetnika, naučnika, istraživača i inovatora. Riječ je, dakako, o istovremenim i komplementarnim procesima i zadatacima. Nama je najdraži kompliment kada od učitelja, i čitaoca i saradnika, u redovnoj komunikaciji dobijemo poruku: „S vama je zadovoljstvo saradivati!“ To je najveći i neprocjenjivi naš kapital, došao od čovjeka čija je profesija duboko ljudski, edukativni i etički temelj svakog društva, svakako i našeg crnogorskog.

Uveli smo nove rubrike i sadržaje – redovni podlistak „Dečiji svijet“ na četiri stranice (i realnom orientacijom za samostalno izlaženje) sa literarnim i likovnim radovima učenika osnovnih škola iz svih krajeva zemlje, sport i šah u školama, mladi i antifašizam, digitalni svijet, visoko obra-

zovanje, inovacije, nauka i istraživanje, evroatlantske integracije u prosvjeti, kulturi i nauci, daci i nastavnici pišu, obrazovanje dece sa posebnim potrebama i rad dnevnih centara, dečja prava i praćenje tog dijela rada Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, roditeljstvo, predškolsko obrazovanje, rad države i sindikata na povećanju životnog standarda i izgradnju stanova za prosvjetare, portrete vrijednih učitelja i nastavnika, odličnih daka i mlađih talenata – dobitnika nagrada na takmičenjima iz raznih naučnih disciplina i u međunarodnim okvirima, uspješnih naučnika, istraživača i inovatora, umjetnika i sportista, reportaže o malim školskim kollektivima i područnim odjeljenjima do kojih se ne stiže lako jer su daleko od matičnih škola i urbanih centara a najčešće na samim granicama naše zemlje, studenti informatori sa vijestima iz svakodnevnih studentskih preokupacija u vezi nastave, polaganja kolokvijuma i ispitova, ishrane i smještanja u domovima, prevoza, itd., u kojemu ravnoopravno predstavljamo sve studente i sve visokoobrazovne subjekte – i državne i privatne univerzitete i fakultete, prezentaciju naučno-istraživačkih kampova i škola za učenje crnogorskog jezika, književnosti, istorije i geografije u zemlji, kao i centra i škola u rasjanju za obrazovanje i očuvanje crnogorskog identiteta...

Da bi sve to i još mnogo drugoga, novoga i budućega, kreativno osmisili i ostvarili, moramo biti svoji na svome, pravno samostalni i sa punom poslovnom i radnom adresom, kako je i bilo ranijih 63 godina. Upravo se to pokazalo kao veliki nedostatak ove dvije posljednje godine koje smo proveli kao pravni i tržišni „podstanići“ i zbog čega ste najveći gubitnici upravo vi, dragi čitaoci. Ukinućem pravne samostalnosti izgubili smo „moć“ nezavisnosti, slobode, distancu, nepristrasnosti i objektivnosti kontrolora i čuvara prihvaćenih opštih vrijednosti (osnovna funkcija medija u demokratskom svijetu), u našem slučaju prosvjete, kulture i nauke kao primarnih civilizacijskih uslova za razvoj svakog društva, te otuda neprocjenjivi značaj listova poput „Prosvjetnog rada“, naročito za male narode i zemlje i očuvanje njihovog identiteta u procesu globalizacije, što su prepoznale sve države u okruženju pa su zadržale samostalnost istih ili sličnih listova i subjekata. Ukinućem tržišne samostalnosti i javne prodaje lista izgubili smo višegodišnju dobru i uspešnu praksu i dosadašnje samofinansiranje u određenom obimu koje je državi bila velika pomoć, jer ju je, oslobođalo“ potrebe da, poređ licnih dohodatak zaposlenih (kao trajne obaveze osnivača, jer ne treba boraviti da je „Prosvjetni rad“ 1949. g. formiralo Ministarstvo prosvjete NR Crne Gore), finansira i štampanje lista. Postupilo se sasvim moderno i arhaično, jer se zna što je tržište u savremenom svijetu. Uz to, potpune dotacije (naši stariji čitaoci će se podsetiti nekadašnjeg Fonda za pomoć nerazvijenim područjima u SFRJ), kako je pokazala praksa u cijelom svijetu, stvaraju uravnilovku, nemotivisanost, neodgovornost, nesamostalnost, nekalitetnost i nekreativnost u radu, a nose i opasnost tzv. „biltenizacije“ lista, te u krajnjem i vrijednosno-idejne i ekonomsko-tržišno-razvojne nesvrishodnosti i neracionalnosti ukupnog postojanja i rada bilo koje takve medijske i poslovne kuće sa stanovišta vitalnih interesa i ciljeva svakog demokratskog društva.

Ostali smo, dakle, prije dvije godine, bez mnogo što-šta. Izgubili smo i uvid i kontrolu nad organizacijom rada i poslovanjem, stampaču i distribuciju, a dobili prepovljeno tiraž, kašnjenje u štampanju i neredovnu dinamiku (objavljuvanje lista tokom raspusta kada škole ne rade, što obesmisljava novinarski rad, informaciju čini potpuno „bajatom“ i onemogućava da rezultati naših napora stignu do onih kojima su namijenjeni, zatim „bale“ primjeraka brojeva lista „zabljeklenih“ u magacincu, ukidanje prakse da se list, kao ranije, može kupiti na javnim prodajnim mjestima, izostanak i neblagovremeno distribucije brojnim prosvjetnim i državnim ustanovama, međunarodnim organizacijama i ambasadama, neuručivanje lista višedesetnajškim redovnim preplatnicima (saradnicima-čitaocima), zabranu javnog predstavljanja lista i gostovanja na poziv drugih medija, kao i članstva u samoregulatornim novinarskim tijelima u skladu sa crnogorskim i evropskim zakonodavnim standardima, nemogućnost da direktno pratimo odgovarajuće događaje, obilazimo škole, posećujemo različite priredbe u prosvjeti, kulturi i nauci na koje nas organizatori pozivaju i da sa „lica mjesto“ – a ne „post festum“, posredno i preko drugih medija – informišemo o njima, jer smo ostali bez službenog auta (nužne su negativne posljedice svega ovoga na kvalitet našeg rada), neredovnu isplatu minimalnih i više nego simboličnih autorskih honorara, nedodeljivanje naše Nagrade „Dragan Kujović“ i neobilježavanje Dana osnivanja lista prošle godine (što se desilo prvi put) kao svojevrsni stvarnosni i simbolički pritisak i znak „potrebe“ njegovog penzionisanja, potpuno gašenje izdavačke djelatnosti i brojne druge organizacione propuste.

A da smo od crnogorskih državnih čelnika upravo za gore navede aktivnosti i rezultate, koje sada, ne našom krivicom, izstaju, u kontinuitetu dobijali veoma dobre ocjene i priznanja, pokazuju arhivski podaci o nekoliko posljednjih „okruglih“ godišnjica lista. Povodom 50 godina postojanja, „Predsjednik Republike Crne Gore Milo Đukanović je, čestitajući jubilej Redakcije i prosvjetnim radnicima Crne Gore, izrazio zadovoljstvo postojanjem uzlaznog trenda koji je posebno posljednjih godina, prisutan u radu glasila, kao i započinjenim rezultatima koje „Prosvjetni rad“ odredavno postiže i na planu izdavačke djelatnosti. Takva angažovanost, naglasio je predsjednik Đukanović, i dalje treba da bude predmet pažnje i podsticanja nadležnih državnih organa.“

Prilikom obilježavanja 55 godina, prof. dr Slobodan Backović, ministar prosvjete i nauke, rekao je za „Prosvjetni rad“ da je „nezabiljan činilac svakodnevнog života školstva u Crnoj Gori. Njegovo trajanje, dubina prikaza problema, praćenje inovacija, kao i informisanje o kompleksnim dešavanjima u prosvjeti u Crnoj Gori, garantovalo je i nadam se da će garantovati u budućnosti jasno opredjeljenje da se sistem obrazovanja u Crnoj Gori doveđe u ravan sa sitemima obrazovanja u razvijenim zemljama.“ Ocenjujući šezdesetogodišnjicu lista, Dragan Kujović, prvi predsjednik njegovog Upravnog odbora, ističe: „To je vrijedan jubilej, ja čestitam kolektivu i svima koji su doprinijeli da „Prosvjetni rad“ postoji 60 godina i želim da taj list traje kao odsjaj dobrog puta crnogorske škole ka evropskoj. Važno je da ne izgubimo iz vida da ulaskom u Evropsku uniju ma-

le države moraju preko obrazovanja i kulture čuvati sopstveni identitet, jer je opasnost od moćnih istorija i kultura velikih država nešto što se po sebi pretpostavlja u svim velikim integracijama. A kvalitet Evropske unije jeste i u očuvanju raznorodnosti kultura, jezika i tradicija... „Prosvjetni rad“ je dobra veza među prosvjetnim radnicima Crne Gore... Ja vjerujem da je „Prosvjetni rad“ dosta doprinio na afirmaciju onoga što se radilo i radi na promjenama u obrazovanju Crne Gore. A naročito što je favorizovao uspjeh, one najbolje u obrazovanju, one izvrsne... Male države moraju da počvaju na znanju, prije svega, da odaju počast najboljima u obrazovanju, nauci, kulturi, sportu. I da se u njih uđe sve, jer oni to vratuju svima, bez izuzetka.“

Riječi, vizije, rezultati, pozitivna društvena praksa – obavezuju. Istorija i svijet ne počinju od nas. Bez napora nekadašnjih generacija, vremena, urednika i novinara, naš i vaš list ne bi danas ovako izgledao i ne bi imao šansu da sjutra bude još bolji. Mi danas u „Prosvjetnom radu“ baštini smo sve ono što je bilo dobro u radu ranijih redakcija i odgovornih urednika, upravnih odbora i saradnika. A toga je neizmjerno puno. Pregaocu i Bog pomaze. Tek, koliko bi trebalo – ljudi. Uostalom, put borbe za obnovu crnogorskog subjektiviteta, dignitetu, dostojarstvu i suverenitetu krenuo je od koncepta državnog samofinansiranja. Potrebno je da ga za dobro upravo crnogorske države i svih njihovih građana slijedi, u mjeri u kojoj može, svaki odgovorni društveni, radni i poslovni subjekt, pa i „Prosvjetni rad“, kao što je to godinama uspješno činio. Tako mi u Redakciji lista shvatamo našu misiju prosvjetiteljskog i stvaralačkog, istinsognog i moralnog, služenja crnogorskog državi, prosvjeti, nauci, kulturi i demokratiji.

Zato se nadamo da će legitimnu molbu, želu, potrebu, interes i zahtjev prosvjetara da ponovo imaju u potpunosti samostalan prosvjetni pravni subjekt, ravno pravan sa svim ostalim prosvjetnim ustanovama, koji će ponovo dobiti ingerencije, ali i odgovornost za svoj krajnje ozbiljan i supitan društveni, medijski i prosvjetni zadatak, uslišiti Ministarstvo prosvjete i crnogorski državni organi da kojih imamo puno podršku u svom radu, zahvaljujući koj smo i počeli da izlazimo iz pretodno navedenih teškoća i problema u kojima smo se našli apsolutno bez ikakve naše krivice. Ne treba se odreći mogućnosti da se i koriguje nešto što se u praksi ne počake dobrim. Sa ciljem da ono što je bilo i što jestе dobro i dalje буде „predmet pažnje i podsticanja nadležnih državnih organa“ na korist i u funkciji dobrobiti čitavog društva. Uvijek je bilo, na sreću, onih koji su videli više i dalje i zato su bili uspješni. Dokaz za to je i ovaj naš jubilej, jedan u nizu onih koji nas čekaju u narednih 65 godina, ne samo sa kvalitetnjim i sadržajnjim člancima i prilozima u samom „Prosvjetnom radu“, već i sa novim specijalizovanim dodacima, listovima i časopismima, raznovrsnim i popularnim knjigama, publikacijama i vanudžbeničkom literaturom namijenjenim, prije svega, prosvjetnim radnicima, ali i đacima i studentima, mladima svih uzrasta, a sve u skladu sa zahtjevima savremenosti, sa obavezama dobitnika „Oktoha“ i vašim, dragi čitaocima, nepristrasnim i strogim kriterijumima, potrebama i očekivanjima. Jeste da se sa 65 godina ide u penziju, ali mi i vi zajedno tek počinjemo, zar ne? Zato, samo naprijed i srećan vam jubilej, još jednom.

Crna Gora je, čak i u državi Nemanjića, imala svoju individualnost koja je prerasla u samostalnost prvih godina nakon propasti srpskog carstva, kada Balšići obnavljaju crnogorsku državu, na temelju dukljanske tradicije i crkve. „Prosvjetni rad“, taj šezdesetpetogodišnjak, prepoznatljivo je štivo kod svih prosvjetnih radnika Crne Gore. Nadležni državni organ treba da za odobrene projekte traži rezultate, da se ne bi desilo kao sa kapitalnim projektom Crnogorske enciklopedije, koja je finansirana decenijama preko Leksikografskog zavoda Crne Gore (nekadašnjeg), CANU i DANU, a da se nije stiglo dalje od abecedara i da za to niko nije snio odgovornost. Mladi kadrovi stasavaju, poštuju svoju državu, imaju znanja i treba im ukazati povjerenje da se dokazu

Akademik DANU prof. dr Božidar Šekularac

ZAŠTO SVOJU,

Akademik prof. dr Božidar Šekularac je rođen 8. marta 1944. godine u Crnoj Gori, opština Berane. Diplomirao je 1972. godine na Filozofском fakultetu u Novom Sadu, a magistrirao 1980. godine na Filozofском fakultetu u Zagru.

BIO-BIBLIOGRAFIJA

Akademik prof. dr Božidar Šekularac je rođen 8. marta 1944. godine u Crnoj Gori, opština Berane. Diplomirao je 1972. godine na Filozofском fakultetu u Novom Sadu, a magistrirao 1980. godine na Filozofском fakultetu u Zagru.

Nat istom Fakultetu je, 21. marta 1985. godine, obranio doktorsku disertaciju i promovisan je „doktora humanističkih znanosti iz područja povijesnih znanosti“. Predmet doktorske disertacije su dukljansko-zetske crnogorske srednjovjekovne povijesti, odnosno, srednjovjekovna istorija Crne Gore.

Dr Božidar Šekularac je više puta bio na specijalizaciji i u inostranstvu: po mjesec dana na Visokoj pedagoškoj školi u Moskvi (1972) i Lenjingradu (1990) i tri mjeseca na gruzijskom Univerzitetu u Tbilisiju. Bio je i mjesec dana na studijskom boravku u Kijevu (1998).

U toku svog radnog vijeka, dr Božidar Šekularac je radio kao profesor u srednjim školama, u Odžacima i Mojkovcu. Od decembra 1982. godine radio je u Istočniskom institutu SR Crne Gore, specijalnost – srednjovjekovna istorija Crne Gore. Vlada Republike Crne Gore imenovala je 1. avgusta 1991. godine dr Božidara Šekularaca za direktora Republičkog zavoda za školstvo SR Crne Gore, gdje je radio do njegovog ukidanja, 1. oktobra 1996. godine, od kada je nastavio sa radom u Istočniskom institutu Crne Gore.

Vlada Republike Crne Gore imenovala je 23. septembra 1998. godine dr Šekularaca za pomoćnika ministra prosvjete i nauke, Sektor za nauku i Univerzitet. Dr Šekularac biran je u sva naučna i naučno-nastavna zvaniča. Obavljao je i dužnost direktora Istočniskog instituta Crne Gore.

I dalje izvodi nastavu na Filozofском fakultetu u Nikšiću, u akademskom zvanju redovni profesor Univerziteta Crne Gore, od 1999. godine.

Bio je član nekoliko crnogorskih delegacija i stručnih ekipa o nauci i obrazovanju, na međunarodnom nivou, kao i učesnik na brojnim domaćim i međunarodnim skupovima sa referatima i saopštenjima na istorijske, kulturološke i druge teme. Značajan je njegov doprinos i kao člana brojnih obrazovnih i državnih komisija i odbora. Član je crnogorskog PEN centra, i Matice crnogorske, kao i jedan od utemeljivača i redovni član Dukljanske akademije nauka i umjetnosti i sekretar Odjeljenja društvenih nauka u prvom sazivu.

Dr Božidar Šekularac je dobitnik velikog broja značajnih priznanja i nagrada, od kojih su najznačajnije: Nagrada oslobođenja grada Berana „21. jul“ i nagrada „Dragan Kujović“ za poseban doprinos „Prosvjetnom radu“. Zbog izuzetnog doprinosa afirmaciji rumunsko-crnogorskih kulturno-istorijskih veza, dobitnik je Povelje počasnog građanina Rumunske zajednice Vojvodine.

Tokom svog bogatog stvaralačkog rada prof. dr Božidar Šekularac je objavio 24 knjige i preko 400 naučnih radova, priloga i stručnih tekstova u časopisima, zbornicima radova i listovima, domaćim i međunarodnim.

Objavljene knjige:

Vranjske povelje: XIII – XV vijek, 1984; Sveti Đorđe ispod Gorice, 1985; Dukljansko-zetske povelje, 1987; Dobrilovinsko-katalitski Katastik, 1988; Paštrovske isprave, knj. 2, 1990; Strani jezik u nastavi, 1992; Ruski jezik: zbirka stručnih tekstova: za III i IV razred struč

JEDINI NA BALKANU NEMAMO CRNOGORSKU ENCIKLOPEDIJU

Pozitivne promjene, ali i prazan hod

Prosvjetni rad: Već decenijama ste aktivni kao prosvjetni radnik. Bili ste i direktor Zavoda za školstvo. Vaše mišljenje o školskoj reformi i koliko je uspjela da pozitivno promijeni sistem crnogorskog obrazovanja u cjelini?

Šekularac: Svaka reforma, po pravilu, podrazumijeva nešto novo, savremenije, bolje, reformisano u skladu sa vremenom i do stignućima nauke. Međutim, uređeni školski sistemi vrlo obazrivo idu u nove reforme, prvo pažljivo izuzeće što je dobro u postojećem sistemu, nakon toga slijedi nadgradnja novog na, ustanovljeno dobrom, do tadašnjem. Imam utisak da se kod nas krenulo više sa željom da se nešto mijenja, što nije dovoljno za uspjeh reforme. Ne može se sporiti da je došlo do pozitivnih promjena u pojedinim segmentima obrazovanja, ali naš tradicionalni školski sistem je narušen, a novi nije uspio da nametne novi obrazac, tako da ponekad dolazi do praznog hoda. Doduše, iako univerzitetski profesor metodike, sa više od dvadeset godina rada, nijesam bio uključen u pripremi reforme, tako da ova moja zapažanja treba uzeti kao moje lične impresije.

Objavljenih 25 knjiga o crnogorskom srednjem vijeku

Prosvjetni rad: Jeden ste od prvih naučnih radnika koji su sistematski istraživali i ranije periode crnogorske istorije. Do kakvih ste najbitnijih zaključaka došli? Što oni znače za adekvatnije sagledavanje i valorizovanje crnogorskog nacionalnog, državnog, jezičkog i kulturnog subjektiviteta?

Ministarstvo nauke treba da podržava samo one projekte koji garantuju da će od njih imati koristi crnogorska nauka

Prosvjetni rad: Dugo godina ste bili na čelu nekadašnjeg Sektora za nauku i visoko obrazovanje Ministarstva prosvjete i nauke. Učestovali ste na mnogim naučnim skupovima, u brojnim istraživačkim projektima, autor ste više udžbenika i knjiga i velikog broja naučnih rada. Kako da nauka dobije još adekvatnije mjesto u crnogorskom društву?

Šekularac: Razvoj države i društva u svakoj državi na svijetu počiva na naučnim projektima i rezultatima njihove realizacije. Kod nas je nauka dugo bila u drugom planu sa minimalnim izdvajanjima države. Čini mi se da se u posljednje vrijeme stanje mijenja na bolje. Sve dok se ne objedine svi naučni kapaciteti, koji ionako nijesu veliki, teško je govoriti o nekom značajnijem uspjehu. Sve dok ne sazri svijest o potrebi afirmacije u svim segmentima, jedine nam domovine Crne Gore, ne može se govoriti o značajnjem doprinosu nauke. Ministarstvo nauke treba da podržava samo one projekte koji garantuju da će od njih imati koristi crnogorska nauka. Uz to, uklapanje u međunarodne tokove preko zajedničkih projekata je od posebne važnosti, jer se tako prate dostignuća u svijetu. Od posebnog su značaja i regionalna povezivanja i saradnja sa susjednim državama jer smo do nedavno dijelili zajedničku sudbinu, a i danas imamo dosta projekta

ta od zajedničkog interesa. Nadležni državni organ treba da za odobrene projekte traži rezultate, da se ne bi desilo kao sa kapitalnim projektom crnogorske enciklopedije, koja je finansirana decenijama preko Leksikografskog zavoda Crne Gore (nekadašnjeg), CANU i DANU, a nije se stiglodale od abecedara, a da za to niko nije snosio odgovornost. Podrška novoformiranim institucijama treba da bude potpuna da bi te institucije mogle opravdati svoje postojanje. One koje ne rade ono za što su formirane treba reorganizovati, ili ukinuti, da ne bude po onoj narodnoj „više štete, no koristi“.

Prošlo je ono vrijeme kada su nam drugi „krojili kapu“

Prosvjetni rad: Svojim naučnim istraživanjima umnogome ste doprinijeli obogaćivanju i objektivnjem sa gledavanju vrijednosti crnogorskog identiteta. Koliko uspijevamo da sebe same, Crnu Goru u cjelini, predstavimo domaćoj i posebno međunarodnoj javnosti?

Šekularac: Posljednjih godina mnogo je urađeno na objektivizaciji vrijednosti crnogorskog identiteta. Tome su doprinijeli brojni radovi crnogorskih istraživača, pojedinačno, ili preko institucija, kao što su DANU, Matica crnogorska, Crnogorski PEN centar, Institut za crnogorski jezik, te drugi subjekti i izdavači. Postignuto je dosta na afirmaciji Crne Gore, crnogorskog nacionalnog, kulturno-istorijskog i državnog identiteta. No, moglo se i moralo mnogo više. Prošlo je ono vrijeme kada su nam drugi „krojili kapu“. Crnogorski stvaraoци na mnogim poljima postižu značajne rezultate, za što dobijaju, kako domaća, tako i međunarodna priznanja. Doduše, zaslugom, prije svega, samoinicijativom pojedinaca. Za punu afirmaciju države i naroda, posebno za našu novoobnovljenu državu, potrebno je sistemski razraditi projekt koji bi precizno trasio put potpune afirmacije i utemeljenja države i naroda, uz poštovanje svih međunarodnih pravila.

Nebrojeno je mnogo falsifikata i krivotvorena, koja se otkrivaju i ispravljaju

„KNJIGE NA TAULIN“, ILI NEMA FINANSIRANJA NI CENTA DOK SE KNJIGE NE OBJAVE, A POJEDINCI POZOVU NA ODGOVORNOST

Kako gledate na pokušaj da se objedine CANU i DANU, odnosno što mislite o Zakonu o CANU?

Ako država postoji, a postoji, donečene zakone svakog mora poštovati, pa makar se to zvala i CANU. „Ovi malo jada“ kako kaže narod, treba objediti da se ne rastuču snage i sredstva na nepotrebne rasprave i parčanje. Država treba jednom da kaže: „Dosta je bilo“. Pokažite šta ste uradili dobro za Crnu Goru i crnogorski narod od svog osnivanja. Uzmimo opet za primjer crnogorsku enciklopediju. Treba tražiti od obje akademije da podnesu izvještaj koliko godina (čitaj: decenija) je finansiran ovaj projekat i sa koliko sredstava? Zatim reći: „Knjige na taulin“, ili nema finansiranja ni centa dok se knjige ne objave, a pojedinci pozovu na odgovornost, uz traženje odgovora: „Zašto jedini na Balkanu nemamo svoju, crnogorsku enciklopediju, dok drugi imaju razne enciklopdeije“ u kojima se inkorporira i otima sve crnogorsko.

svakodnevno, što treba unositi u programe i udžbenike

Prosvjetni rad: Autor ste velikog broja knjiga i studija iz crnogorske istorijske, filološke, književne nauke, kao i prosvjete i kulture. Što treba učiniti da se i u školskoj nastavi na svim nivoima nađu vrijedni uvidi i rezultati mnogih crnogorskih istraživača?

Šekularac: Šećam se kada smo 2001–2002. radili nove programe i udžbenike istorije. Utvrđivanjem stanja dotadašnjih programa konstatovano je da je za pojedine razrede crnogorska istorija bila zastupljena sa mizernih 5–10%, a najviše 30%. Izradom novih programa stanje je značajno popravljeno, kako u korist crnogorske istorije, tako i istorije manjinskih naroda u Crnoj Gori. S obzirom na značajna istraživanja koja su dala nove rezultate u oblasti više naučnih društvenih disciplina od značaja za crnogorski identitet, potrebno je, s vremena na vrijeme, inovirati i dorađivati postojeće programe i udžbenike iz tih oblasti. Da se ne bi događalo da naši učenici završe školu, pa i fakultete, a da ne znaju, npr. ni nabrojati, a kamoli što više, osam crnogorskih (dukljanskih) kraljeva i pet kneževa, prve crnogorske dinastije Vojislavljevića; ili se o Pe-

trovićima, vladarima i duhovnicima, koristi predanje, „kako su došli (ne znam odakle) i postali vladari!“ A oni su tu, naši, sa Njegoša (Njegouša), istaknuta crnogorska porodica i tome slično. Osim toga, nebrojeno je mnogo falsifikata i krivotvorena, koja se otkrivaju i ispravljaju

trovićima, vladarima i duhovnicima, koristi predanje, „kako su došli (ne znam odakle) i postali vladari!“ A oni su tu, naši, sa Njegoša (Njegouša), istaknuta crnogorska porodica i tome slično. Osim toga, nebrojeno je mnogo falsifikata i krivotvorena, koja se otkrivaju i ispravljaju svakodnevno, što treba unositi u programe i udžbenike.

Leksikografski zavod treba formirati i strogo odrediti rok za izradu Crnogorske enciklopedije, za početak u dva do tri toma

Prosvjetni rad: Da li, po Vama treba osnovati Leksikografski zavod koji bi, osim rada na crnogorskoj enciklopediji, imao zadatak da kontinuirano radi i na ostalim kapitalnim nacionalnim i državnim leksikografskim projektima?

Šekularac: Leksikografski zavod je postojao i bio prepoznatljiv po realizaciji crnogorskih projekata i imao crnogorsku profilaciju. No, ni on nije uradio crnogorsku enciklopediju, iako mu je to bila osnova djelatnost. Oni koji su ga ukidali znaju zašto. Leksikografski zavod je nužna potreba svake države i on, kao realizator projekata od državnog i nacionalnog značaja, mora postojati, ali mu treba dati jasniju profilaciju i djelokrug rada. Kao uzor treba uzeti Leksikografski zavod Hrvatske i to koliko je nemjerljiv njegov doprinos hrvatskoj državi i narodu, pa i šire. Leksikografski zavod treba formirati i strogo odrediti rok za izradu Crnogorske enciklopedije, za početak u dva do tri toma. Ljudi za takvo nešto u Crnoj Gori ima, samo im treba omogućiti da nesmetano rade. Ovo tim prije što mlađi kadrovi stasavaju, poštuju svoju državu, imaju znanja i treba im ukazati povjerenje da se dokazu u ovako krupnim djelima.

ČUDNO DA SE U JUBILARNOJ GODINI „PROSVJETNI RAD“ MARGINALIZUJE I UKIDA MU SE SAMOSTALAN PRAVNI SUBJEKT

Crnogorska prosvjetna periodika i svi crnogorski prosvjetni, kulturni i naučni radnici, uz puno razumijevanje i pomoć Ministarstva prosvjete, slave značajan jubilej: 65 godina postojanja „Prosvjetnog rada“ i 125 godina od pojave „Prosvjete“, prvog prosvjetnog lista u Crnoj Gori. Dugogodišnji ste saradnik našeg lista, a bili ste i više godina član Redakcije i Upravnog odbora. Uz to, prvi ste dobitnik Nagrade „Dragan Kujović“, koju dodjeljuje „Prosvjetni rad“. Što ona znači za Vas i kako gledate na trenutnu organizacionu strukturu „Prosvjetnog rada“?

„Prosvjetni rad“, taj šezdesetpetogodišnjak je prepoznatljivo štivo kod svih prosvjetnih radnika Crne Gore. Preko njega su se afirmisali brojni stvaraoći i prosvjetari. U njemu su napravili prve korake svoga stvaralaštva, pa ga mnogi doživljavaju kao svoj list, list kojeg rado i redovno čitaju, u njemu predstavljaju sebe, svoje škole, svoje đake, svoja dostignuća i domete. Stoga su nagrade, priznanja i plakete koje je ustanovio ovaj „starac“ predstavljale prijatelje i kolege. Zato prateća povelja ove nagrade za-uzima počasno mjesto među mojim dobijenim priznanjima.

Ovdje bi želio istaći da je, u najmanju ruku, čudno da se u ovoj jubilarnoj godini, umjesto pune afirmacije i podrške, list marginalizuje i ukida mu se samostalan pravni subjekat. Izgleda da je u našoj državi u posljednje dvije decenije postala „moda“ ukidanja institucija, da bi se zatim ponovo osnivale, odnosno iz jednih nastajale nove, ponekad i dvije – tri nove. Smatram da list treba da ima svoj subjektivitet, da na pravi način bude u funkciji savremenog obrazovanja, da ga treba afirmisati što je moguće više, a od osoblja koje ga opslužuje tražiti puno angažovanje i odgovornost za njegovu uspješnu misiju. A to zaslužuje zbog njegovog višedecenijskog trajanja i, mora se priznati, uspješne misije.

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović i predsednik Sindikata prosvjete Zvonko Pavićević potpisali Sporazum o dodjeli sredstava za stambenu politiku

VIŠE STANOVA ZA PROSVJETNE RADNIKE

- U naredne tri godine Vlada Crne Gore će izdvojiti 1.350.000 eura, tj. po 450.000 godišnje za izgradnju stanova
- Do sada su izgrađene, ili je u toku izgradnja 516 stambenih jedinica u 14 crnogorskih opština za zaposlene u prosvjeti, a dodijeljeno je 1.199 kredita za individualno rješavanje stambenih problema
- Budžet za potrebe obrazovanja u 2014. godini veći za 16.000.000 eura nego u 2013.

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović i predsednik Sindikata prosvjete Zvonko Pavićević potpisali Sporazum o obezbjeđivanju sredstava za rješavanje stambenih potreba zaposlenih u prosvjeti. Tako će u naredne tri godine Vlada izdvojiti 1.350.000 eura, odnosno po 450.000 godišnje za izgradnju stanova.

Ministarstvo i Sindikat prosvjete nastavljaju uspješnu saradnju i u narednom periodu, imajući u vidu dosadašnje aktivnosti koje je realizovala Stambena zadruga „Solidarno“, a zahvaljujući kojima su izgrađene ili je u toku izgradnja 516 stambenih jedinica u 14 crnogorskih opština za zaposlene u prosvjeti i dodijeljeno 1.199 kredita za individualno rješavanje stambenih problema.

Decenija uspješne saradnje

Ministar Stijepović je izjavio da je ovo još jedan dokaz koliko Vlada Crne Gore

posvećuje pažnje crnogorskom obrazovanju i problemima prosvjetnih radnika. „Nakon decenije uspješne saradnje sa Stambenom zadru-

ma o saradnji koji se odnosi na period od tri godine, u vrijeme globalne ekonomske krize, Vladino učešće se povećava na 100.000 eura po godini.

nika, Vlada je samo tokom ove godine u objekte obrazovanja uložila 15.000.000 eura. S tim sredstvima izgrađena su četiri nova dječja vrtića, otvoreni je novi studenstki dom, a renovirano je i adaptirano skoro stotinu objekata u kojima se odvija obrazovni proces“, kazao je ministar Stijepović.

On je podsetio da su već otpočeli radovi na sportskoj studentskoj dvorani, čija je vrijednost 3.500.000 eura, kao i izgradnja dječjeg vrtića u Bijelom Polju, u iznosu 1.000.000 eura.

Cilj – evropski nivo obrazovanja

Prema Prijedlogu budžeta za 2014. godinu, naglasio je Stijepović, „Ministarstvo prosvjete odobreno je 16.000.000 eura više nego u tekućoj godini, što je značajno veći iznos i to će, zajedno sa ostalim mjerama koje Ministarstvo preduzima, doprinijeti da naše obrazovanje i u narednom periodu bježi uspjehu i dostigne onaj nivo kvaliteta koji smo planirali, a to je da bude evropski. Budžet

Univerziteta Crne Gore takođe je povećan za 1.000.000 eura, što najbolje govori o odnosu u brzi Vlade prema državnom univerzitetu.“

„S obzirom da je početkom ove godine privremeno zatvoren poglavje 26 – Obrazovanje i kultura, možemo sa zadovoljstvom istaći da je za crnogorsko obrazovanje ovo bila uspješna godina, ali ćemo zajedno sa našim partnerima, prije svega sa Sindikatom prosvjete, nastaviti da izgrađujemo i stvaramo evropski sistem obrazovanja u Crnoj Gori“, poručio je Stijepović.

Rješavanje gorućeg pitanja

Zvonko Pavićević je izrazio zadovoljstvo što su Sindikat prosvjete i resorno ministarstvo potpisali sporazum o učešću Vlade u rješavanju stambenih pitanja zaposlenih u obrazovanju.

„Sada smo kroz ovaj sporazum definisali detalje i iznos koji će Vlada da participira da bi Sindikat prosvje-

te preko svoje Stambene zadruge pomogao gorućem pitanju u prosvjeti, a to je rješavanje stambenih pitanja. Ova saradnja traje skoro deset godina i uz veliko razumijevanje Vlade do sada smo preko naše zadruge uradili mnogo toga: nekoliko stotina stanova, preko hiljadu individualnih kredita – to su milionske sveste koje su Ministarstvo prosvjete i Vlada i članovi Stambene zadruge, kroz participaciju, obezbijedili da može naša zadruga uspješno da funkcioniše“, istakao je Pavićević.

On je ukazao da ni u Crnoj Gori ni u okruženju nikog po povoljnim uslovima ne obezbjeđuje stanove i kredite prosvjetnim radnicima kao zadruga „Solidarno“. „Ovim sporazumom je dogovoren iznos kojim bi naša zadruga mogla da nastavi da radi već započete stanove, a pri kraju je završetak skoro 100 stambenih jedinica. U planu su i Budva, Herceg Novi i još neki drugi projekti“, doda je predsednik Sindikata.

O. Đuričković

ZA CRNOGORSKO OBRAZOVANJE OVO JE BILA USPJEŠNA GODINA:
Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović i predsednik Sindikata prosvjete Zvonko Pavićević

gom ‘Solidarno’, u kojoj je za rješavanje stambenih potreba prosvjetnih radnika Vlada uložila 3.500.000 eura, današnjim potpisivanjem Sporazu-

S obzirom da je jedna od reformskih mjera crnogorskog obrazovanja stvaranje što boljih uslova za učenje i rad naših daka, studenata i nastava-

Sastanak ministra prosvjete Slavoljuba Stijepovića sa prof. dr Hidekijem Imaijem sa Chuo Univerzitetom iz Tokija

8

BEZBJEDNOST NA INTERNETU U OBRAZOVANJU I ISTRAŽIVANJU

Prosvjetni rad

DEC.
2013
JAN.
2014

BROJ
20-21

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović sa saradnicima primio je prof. dr. Hidekija Imaia sa Chuo Univerzitetom iz Tokija, koji je član Naučnog savjeta Japana i predsedavajući CRYPTREC-

a (Komiteta Vlade Japana za istraživanje i procjenu u oblasti kriptografije).

Susret je uprličen u okviru radne pošete profesora Imaia Crnoj Gori prilikom koje je sa crnogorskim struč-

njacima razmjenio japansko iskustvo po pitanju bezbjednosti na internetu u obrazovanju i istraživanju, te razmotrio mogućnosti za saradnju između crnogorskih i japa-

nskih institucija kada je riječ o informacionoj bezbjednosti.

Ministar Stijepović je istakao značaj i potrebu za unapređenjem kapaciteta u crnogorskim obrazovnim ustanovama u oblasti bezbjednosti na internetu. Imajući u vidu da crnogorski stručnjaci prate globalna kretanja u ovoj oblasti, on je naglasio da će Ministarstvo prosvjete realizovati sve neophodne aktivnosti kako bi se obezbijedili preduslovi za unapređenje bezbjednosti u cyber prostoru.

Na sastanku je dogovoren da se potpiše Sporazum o razumijevanju, koji će, između ostalog, omogućiti crnogorskim studentima, profesorima i istraživačima usavršavanje na Chuo univerzitetu u Tokiju.

Lj. V.

OMOGUĆITI CRNOGORSKIM STUDENTIMA, PROFESORIMA I ISTRAŽIVAČIMA USAVRŠAVANJE NA CHUO UNIVERZITETU: Sa sastanka

Povodom Međunarodnog dana studenata, 17. novembra

STUDENTI EKONOMSKOG FAKULTETA DALI KRV

Na Ekonomskom fakultetu u Podgorici organizovana je dobrovoljna akcija davanja krvi povodom Međunarodnog dana studenata 17. novembra.

Prema riječima Dražena Gazivode, povjerenika

i predstavnika studenata tog fakulteta, akciji se priključilo oko 50 studenata. Riječ je o tradicionalnoj akciji koju organizuju već više godina.

O. Đ.

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore

PROF. DR SAŠA KNEŽEVIĆ IZABRAN ZA V. D. DEKANA FPN-A

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore (UOCG) imenovao je prof. dr Sašu Kneževića za vršnjoca dužnosti dekanu Fakulteta političkih nauka (FPN), saopšto je predsednik UOCG Duško Bjelica.

„Profesor Knežević je u više navrata bio član strukovnog vijeća, član Senata, ima iskustva u radu na Filozofskom fakultetu i na FPN-u. On je u zvanju vanrednog

profesora i mislimo da, s obzirom da nije bio konkurentni u jednom dosadašnjem izboru, da bi mogao na zakonit način na period od tri mjeseca da sproveđe izbore na tom fakultetu“, rekao je Bjelica.

Na sjednici UO predložena je izmjena Statuta UCG u vezi sa trajanjem mandata rektora.

Prema riječima Bjelice, radi se o tome da se izjedna-

či organi upravljanja i organi rukovođenja i da i jedni i drugi treba da budu na period od četiri godine.

On je, takođe, izrazio nađu da će budžet UCG za narednu godinu biti veći nego ove, kada je iznosio 12,2 miliona eura.

„Očekujemo značajnu podršku Vlade za 2014. godinu. Univerzitet je domaćinskim poslovanjem u ovoj godini pokazao da je iskoristi

stio sve resurse za vraćanje dugova i sve resurse koje je mogao izvući iz unutrašnjih rezervi kako bi se funkcionisalo na najbolji način. Nadam se da ćemo obaveze koje imamo prema zaposlenim početkom naredne godine početi da izmirujemo znatno efikasnije nego do sada“, istakao je Bjelica nakon sjednice UO.

O. Đ.

Prof. dr Saša Knežević

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović primio predstavnike Udruženja Svjetske vještine Evropa (World Skills Europe)

SLJEDEĆE TAKMIČENJU U OKTOBRU 2014. GODINE U FRANCUSKOJ

PROMOCIJA STRUČNOG OBRAZOVANJA I VJEŠTINA: Sa sastanka

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović sa saradnicima primio je predstavnike Udruženja Svjetske vještine Evropa (World Skills Europe) Thom Ter Stegea, generalnog sekretara Udruženja, i Stefana Praščla, predstavu učenika takmičenja Odbora za razvoj takmičenja.

Oni su upoznali ministra Stijepovića sa Udruženjem Svjetske vještine Evropa i konceptom takmičenja EuroSkills 2014. Naime, Evropska unija osnovala je Udruženje Svjetske vještine 2007. godine, koje od 2008. godine organizuje takmičenje svake druge godine, a na kojem se okuplja preko 450 učesnika koji se nadmeću u više od 50 disciplina. Cilj nadmetanja je podizanje svijesti o značaju visoko kvalitetnog stručnog obrazovanja u Evropi i promocija izvrsnosti u oblasti vještina i kompetencija. Prilikom takmičenja, organizuje se i niz sastanaka za zvaničnike zemalja učesnica kako bi razmjenili iskustva u oblasti stručnog obrazovanja i unaprijedili saradnju u tom segmentu obrazovanja i među državama članicama i sa poslodavcima.

Lj. V.

Imajući u vidu činjenicu da crnogorske institucije posvećeno rade na razvoju stručnog obrazovanja, ministar Stijepović je izrazio spremnost da Crna Gora postane članica Udruženja Svjetske vještine Evropa i naiđe da će se otpočeti sa pripremnim aktivnostima kako bi se došlo do članstva u što kraćem periodu i obezbijedio učeće crnogorskih predstavnika na sljedećem takmičenju koje se održava u oktobru 2014. godine u Francuskoj. Članstvu u ovoj mreži Crna Gora će dodatno promovisati značaj stručnog obrazovanja i vještina.

Predstavnici Udruženja su prihvitali ovu inicijativu i izrazili zadovoljstvo što će Crna Gora postati njihov član, a crnogorski učenici učestvovati već na narednom takmičenju.

Pored Ministarstva prosvjete, predstavnici Udruženja su se sastali sa predstvincima Centra za stručno obrazovanje, Unije poslodavaca i srednjih stručnih škola („Sergije Stanić”, i „Vaso Alić“).

Lj. V.

Povodom Dana Prijestonice Cetinje održana je svečana srednica Skupštine opštine kojoj su prisustvovali brojne zvanice, među kojima su bili i predsednik Crne Gore Filip Vučić, predsednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović, mitropolit Crnogorske pravoslavne crkve Mihailo, predstavnici sudske institucije, ministri u Vladi Crne Gore, poslanici u Skupštini Crne Gore.

Gradonačelnik Aleksandar Bogdanović uročio je na

Na svečanoj srednici Skupštine opštine Cetinje uručene nagrade najboljim studentima Mariji Nikčević, Lidiji Nikčević i Jovani Bogojević

PODSTREK ZA DALJE STVARANJE

Povodom Dana prijestonice, na centralnom gradskom trgu otkriven je rad Dimitrija Popovića „Crnogorkin bunar želja“

PRIZNANJE NAJBOLJIMA:
Gradonačelnik Bogdanović sa nagrađenim studentima

9

svečanosti studentske nagrade grada Mariji Nikčević (Fakultet dramskih umjetnosti), Lidiji Nikčević (Fakultet likovnih umjetnosti) i Jovani Bogojević (Muzička akademija).

U ime studenata zahvalila je Marija Nikčević.

„U ime nas, koje studiramo umjetničke akademije,

je i koje sebe trajno vidimo u umjetnosti, želimo iskazati duboku zahvalnost prijestonici Cetinje na nagradama, koje nijesu samo priznanja za naš rad, već i podstrek za dalje stvaranje“, kazala je ona.

Povodom Dana prijestonice, na centralnom gradskom trgu otkriven je rad Dimitrija Popovića „Crnogorkin bunar želja“, pred brojnim posjetiocima, među kojima je bio i ministar kulture u Vladi Crne Gore Branislav Mićunović.

„Kada smo, prije dvije godine, počeli projekt rekonstrukcije Dvorskog trga, kao lokalite koji pripada srcu našeg grada, najavili smo da će se na nje-

mu naći i bunar – kao neotuđivi motiv našeg podneblja, ali i kao neizostavan dio prošlosti istorijskog jezgra Cetinja. Baš zato, moje je zadovoljstvo što smo u proteklom vremenu imali čast da tu ideju realizujemo zajedno sa našim velikim stvaraocem, našim istaknutim umjetnikom, a prije svega sa našim sugrađaninom i prijateljem Dimitrijem Popovićem“, istakao je gradonačelnik Bogdanović.

Dimitrije Popović iskazao je zadovoljstvo što će njegovoj djelo ubuduće biti sastavni dio Dvorskog trga.

„Išao sam namjerno na jednu krajnje reducirana formu koja odgovara ambijentu, ali i ljestvici i jednostavnosti Dvorskog trga. Iza je dio kojbi obuhvata bogatu istoriju od Crnojevića do Petrovića, a sa ove druge strane je slika modernog doba“, kazao je Popović.

Lj. V.

Prosvjetni rad
DEC.
2013
JAN.
2014
BROJ
20-21

LJEPOTA I JEDNOSTAVNOST:
Crnogorkin bunar želja biće sastavni dio gradskog trga

U Nikšiću obilježeno tri godine rada prvog Dnevnog centra za đecu sa posebnim obrazovnim potrebama u Crnoj Gori

NIJESU TERET, VEĆ RAVNOPRAVNI ČLANOVI DRUŠTVA

Centar nastoji da unaprijedi kvalitet života đece, kao i njihovih porodica, nudeći im dnevni boravak, dva obroka, patronažno pružanje usluga, besplatan prevoz đece posebnim kombijem, uz pratnju medicinskog tehničara, dok su svi vidovi vaspitoobrazovnog rada prilagođeni njihovim potrebama

Dnevni centar za đecu sa posebnim obrazovnim potrebama u Nikšiću, prvi ove vrste u Crnoj Gori, obilježio je nedavno tri godine postojanja. Tim povodom otvorena je senzorna soba za stimulaciju čula, za koju je novac obezbijeden donacijama Unicefa, nikšićke firme „Ramel“, kao i porodice preminulog slikara Duška Jeknića. Đeca iz Dnevnog centra zajedno sa vaspitačima ugoštiti su donatore i čelnike Ministarstva rada i socijalnog staranja Predraga Boškovića i lokalne samouprave Veselinu Grbovića, kojima su zahvalili na razumijevanju i pomoći. Radojka Koprivica, direktorica Centra, kazala je da senzorna soba predstavlja veliki značaj za đecu sa kojima će raditi defekolog i logoped.

Najranjivije kategorije

Zahvaljujući predstavnici Unicefa na finansijskoj pomoći, ministar rada i soci-

CENTAR NASTOJI DA UNAPRIJEDI KVALITET ŽIVOTA ĐECE, KAO I NJIHOVIH PORODICA: Sa svečanosti

jalnog staranja Predrag Bošković naglasio je da je Dnevni centar u Nikšiću najnovijim sadržajima zaokružio usluge za đecu sa smetnjama u razvoju. Takođe, on je javio otvaranje još nekoliko ustanova ovakve vrste u Crnoj Gori.

ZA BOLJI KVALITET ŽIVOTA

„Soba, opremljena po savremenim evropskim standardima, namijenjena je stimulaciji čula, pravilnom razvoju doživljaja spoljašnjeg svijeta, kontroli agresije, kao i relaksaciji. Uz to, doprinosi i napretku koncentracije i komunikacije, što se prenosi i na spoljašnji svijet i doprinosi boljem uključivanju u kolektivni boravak“, naglasila je Koprivica. Prema njenim riječima, Centar nastoji da unaprijedi kvalitet života đece, kao i njihovih porodica, nudeći im dnevni boravak, dva obroka, patronažno pružanje usluga, besplatan prevoz đece posebnim kombijem, uz pratnju medicinskog tehničara, dok su svi vidovi vaspitoobrazovnog rada prilagođeni njihovim potrebama.

kazao je da je stvaranje boljih uslova u Dnevnom centru dokaz opredjeljenja Vlade i građana da đeci s posebnim obrazovnim potrebama pruži mogućnost osećaja pripadnosti zajednice.

Tako brišemo predraude prema đeci s posebnim obrazovnim potrebama. Njima su ovde omogućeni igra, njega i pažnja koja im pripada. Želimo i dalje

kazati progresivnog napretka ovog vida socijalne zaštite“, naglasio je ministar Bošković.

Brisanje predraude

Šef misije Unicefa u Crnoj Gori Bendžamin Perks,

podržavati kvalitet koji se na ovaj način omogućava“, istakao je Perks.

Gradonačelnik Nikšića Veselin Grbović poručio je da ova ustanova svakodnevno podseća da đeca sa posebnim obrazovnim potrebama nijesu naš teret, te da su oni ravnopravni članovi našeg društva, a ne izolovani pojedinci.

Š. B.

U Podgorici održana konferencija o medijima na Zapadnom Balkanu „Riječ, slika i neprijatelj: Uloga medija u procesu sekuritizacije“

OBEZBIJEDITI POŠTOVANJE ETIČKIH I MORALNIH NAČELA

- Ministar kulture Crne Gore Branislav Mićunović: *Sloboda govora i izražavanja suprotnog mišljenja u razvijenim demokratijama temelji se i na svakodnevno poštovanju ličnoj odgovornosti za izgovoren i napisanu riječ*
- Šef delegacije Evropske unije u Crnoj Gori Mitja Drobnić: *Bez medijske samoregulacije nema kvalitetnog novinarstva. Još uvijek ima medija koji nijesu uspostavili samoregulaciju. Takođe primjena i promocija profesionalnih i etičkih standarda i dalje predstavlja izazov*
- Ministar za ljudska i manjinska prava Suad Numanović: *Uloga medija od ključnog značaja za poštovanje i unapređenje ljudskih prava*

U Podgorici je održana trodnevna konferencija o medijima na Zapadnom Balkanu „Riječ, slika i neprijatelj: Uloga medija u procesu sekuritizacije“, koju je otvorio savjetnik generalnog sekretara UN za pitanja ostvarenja Milenijumskih ciljeva razvoja Filip Dost Blazi. Na skupu su učestvovali eminentni novinari, medijski eksperti, eksperti za ljudska prava, kao i istaknuti univerzitetski profesori iz regionala i Europe. Konferencija je imala za cilj da pokrene pitanja uloge medija u

nović istakao je da je Vlada Crne Gore jasno opredijeljena ka evropskim integracijama, što potvrđuje uspjeh na putu ka članstvu u Evropskoj uniji. Na tom putu, prirodno je da mediji u društvu igraju važnu i nezamjenjivu ulogu u promociji vrijednosti i zakona, čije se poštovanje i primjena zahtijeva od svake zemlje članice.

„Ukoliko je stanje u medijima ogledalo demokratizacije društva, moramo biti svjesni da Crna Gora, mislim i na Zapadni Balkan, pred sobom ima važan i

PRINCIPI SLOBODE IZRAŽAVANJA / SLOBODE MEDIJA TREBA DA SE POŠTUJU I U PRAKSAMA: Sa konferencije

10

Prosjetni rad

DEC. 2013
JAN. 2014
BROJ 20-21

MEDIJSKO SPINOVANJE ZARAD POLITIČKIH CILJEVA

U okviru teme *Država kao državni neprijatelj* gdje je bilo riječi o „afera“ i medijskom spinovanju zarad političkih ciljeva, novinarka televizije B92 i autorka emisije „Insajder“ Brankica Stanković je, govoreći na temu medijskog spinovanja, kazala da „nije shvatila da i u Crnoj Gori imamo problema sa tabloidima i takozvanim medijima.“

Šef vladinog Biroa za odnose sa javnošću Srđan Kusovac kazao je da je najveća opasnost koja prijeti od tabloidnih medija sekuritacija pravosuđa.

„S vremenima na vrijeme se u tabloidima pojavi članak u kojem se VDT naziva državnom služkinjom. Napadaju se sudije, objavljuju se laži i dezinformacije, dok se demantni ne objavljuju. To je razlog nepokretanja nekoliko ključnih slučajeva jer se sudije boje da ne osvanu na naslovnicama Vijesti i Dana“, rekao je Kusovac.

procesu sekuritizacije, političke instrumentalizacije u medijima, kršenja ljudskih prava prilikom novinarskog izvještavanja, kao i sve grubljeg kršenja etike i standara u okviru novinarske profesije. Između ostalog, razgovarano je o temama *Svećenik medija novog milenijuma, Uloga medija u procesu sekuritizacije, Moć medija nad ljudima, kao i Etički standardi u medijima*.

Ministar kulture u Crne Gore Branislav Miću-

odgovoran zadatak da počne zrelost na tom putu uspostavljanja vladavine prava, poštovanja etičkih i moralnih načela, prihvatanja drugog i drugačijeg, kako u svim segmentima javnog i društvenog života, tako i u medijima.

Lična odgovornost za izgovoren i napisanu riječ

Sloboda govora i izražavanja suprotnog mišljenja

u razvijenim demokratijama temelji se i na svakodnevno poštovanju ličnoj odgovornosti za izgovoren i napisanu riječ. Razvijene demokratije podrazumijevaju demokratski društveno-politički kontekst, u kojem se ne mora posebno naglašavati da sloboda medija podrazumijeva poštovanje osnovnih etičkih i moralnih načela u izvještavanju i informisanju javnosti.

Na konferenciji je predstavljena knjiga „Anatomija jedne hajke“, autora Šekija Radončića. Knjiga je, kako je saopšteno, svojevrsna analiza crnogorskog medijskog prostora, ali i lična ispovest o satanizaciji koju su Radončiću priredile njegove dojučerane kolege. Na konferenciji je promovisana i knjiga hrvatskog novinara Aleksandra Stankovića „Sto faca i Aca“.

tner ovakvim i sličnim inicijativama koje pozivaju na samokritičnost, otvorenu

diskusiju i javni dijalog o aktivnostima i obavezama koje je potrebno preduzeti kako bismo kao društvo, država, kao čitaoci i kao gleda-

koju je Evropska komisija u oktobru usvojila, slučajevi nasilja i zastrašivanja novinara i dalje predstavljaju problem u regionu. On smatra da vlasti u državama Balkana treba da pojačaju napore u istraživanju novih i ranijih slučajeva nasilja nad novinarama i da osiguraju da se protiv počinilaca primjene odgovarajuće sankcije. U zemljama zapadnog Balkana takođe treba da se osigura politička, finansijska nezavisnost javnog servisa i da se obezbijedi adekvatna primjena Zakona o radu u medijima. Drobnić je kazao da je EU obezbjedila 27 miliona eura prepristupne pomoći od 2007. do 2013. godine za neophodne reforme u medijima.

Ministar za ljudska i manjinska prava Suad Numanović smatra da je uloga medija od ključnog značaja za poštovanje i unapređenje ljudskih prava, navodeći da mediji treba da budu u većoj mjeri angažovani na promociji te teme u budućnosti.

„Bez medijske samoregulacije nema kvalitetnog novinarstva. Još uvijek ima medija koji nijesu uspostavili samoregulaciju. Takođe, primjena i promocija profesionalnih i etičkih standara i dalje predstavlja izazov“, kazao je Drobnić. On je takođe poručio da je obezbjeđivanje slobode izražavanja medija jedan od izazova za države koje traže članstvo u Uniji, te sve države zapadnog Balkana treba da preduzmu neophodne reforme, kako bi se osiguralo da se principi slobode izražavanja i slobode medija poštaju i u praksi, a ne budu samo sastavni dio zakona.

daoci postigli zrelost da o izazovima na putu evropskih i evrotalanskih integracija razgovaramo odgovorno i otvoreno.

Šef delegacije Evropske unije (EU) u Crnoj Gori Mitja Drobnić rekao je u svom uvodnom govoru da je „samoregulacija najbolji način da mediji dostignu više profesionalne i etičke standarde“.

„Bez medijske samoregulacije nema kvalitetnog novinarstva. Još uvijek ima medija koji nijesu uspostavili samoregulaciju. Takođe, primjena i promocija profesionalnih i etičkih standara i dalje predstavlja izazov“, kazao je Drobnić. On je takođe poručio da je obezbjeđivanje slobode izražavanja medija jedan od izazova za države koje traže članstvo u Uniji, te sve države zapadnog Balkana treba da preduzmu neophodne reforme, kako bi se osiguralo da se principi slobode izražavanja i slobode medija poštaju i u praksi, a ne budu samo sastavni dio zakona.

Postaviti prava pitanja

Prema njegovim riječima, u Strategiji proširenja,

Izložba naslovnica štampanih medija

ŠTA ZNAČI KRŠENJE NOVINARSKOG ETIČKOG KODEKSA

U Umjetničkom paviljonu organizovana je izložba naslovnica štampanih medija koji predstavljaju „sliku i priliku“ problema koji su predočeni u okviru konferencije „Riječ slika i neprijatelj: Uloga medija u procesu sekuritizacije“.

Na zidovima podgoričke galerije u većini su izložene naslovnice dnevnih novina „Dan“ i „Vijesti“, kao i nedeljnika „Monitor“, ali i drugih crnogorskih, regionalnih i svjetskih medija koji predstavljaju oštećenje tabloidnog novinarstva i kršenja etičkih normi profesije.

Otvaranju izložbe prisustvovali su ministar kulture Branislav Mićunović i gradonačelnik Podgorice Miomir Mugoša, kao i mnogobrojni predstavnici medijske profesije i medijski stručnjaci iz regionala i Europe, a posetili su je predsednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović i potpredsednik DPS-a Svetozar Marović.

Urednik izložbe Branko Vojnić, novinar i publicista bivši urednik RTCG, istakao je da su ovu izložbu pravili novinari „o tome koliko smo slobodni, a koliko odgovorni“. „Štampa je jedna od najvažnijih diskurznih žila kucavica javnosti“ pa kao takva, pošto dijeli sudbinu društva i u bolesti i u zdravlju, ispada da je Crna Gora, odakle je najviše eksponata na ovoj izložbi, u svom novinarskom ogledalu neki novi Minotaur, čudovište“ kazao je Vojnić.

Doajen crnogorskog novinarstva Danilo Burzan, poručio je da je „zadatak novinara da učine da na sljedećem skupu ovog tipa bude malo više optimizma“.

„Nije toliko problem što se javnost zasipa lažima i poluistinama, već je važno spoznati zašto takva medijska halabuka nailazi na plodno tlo među publikom“ poručio je Burzan, nakon čega je i zvanično otvorio izložbu.

Direktor Gimnazije „Slobodan Škerović“ Radiša Ščekić i pomoćnik direktora Jadranka Đerković na Međunarodnoj konferenciji „Obrazovni sistem XXI vijeka – kako ne skrenuti s pravog puta?“ u Moskvi

KAKO UNAPRIJEDITI OBRAZOVNI SISTEM RUSIJE I DRUGIH ZEMALJA JUGOISTOČNE EVROPE

Održano je više predavanja i radionica. Crnogorski predstavnici su, pored učešća na konferenciji, razmatrali i pitanje ulaska Gimnazije „Slobodan Škerović“ u IB sistem (nastava na engleskom jeziku). Dogovoren je da oko 100 učenika i 100 direktora i profesora iz Rusije pošte Crnu Goru početkom maja iduće godine kako bi se organizovale sedmodnevne radionice na kojima bi učestvovali i učenici i profesori podgoričke gimnazije

Na Međunarodnoj konferenciji „Obrazovni sistem XXI vijeka – kako ne skrenuti s pravog puta?“, održanoj od 21. do 24. novembra 2013. godine u Moskvi, prisustvovali su direktor Gimnazije „Slobodan Škerović“ Radiša Ščekić i pomoćnik direktora Jadranka Đerković. Delegaciju iz Crne Gore zvanično je primio ambasador Crne Gore u Rusiji Zoran Jocović, kao i počasni konzul za Ukrajinu i kandidat za počasnog konzula Rusije Boru Đukić.

Međunarodnu konferenciju u Moskvi organizovali su Donatorski obrazovni fond i Moskovski državni pedagoški univerzitet. Učesnici su bili direktori IB sistema moskovskih škola, rektori i dekani univerziteta i nastavnici. Svečanu akademiju otvorio je T. V. Vasiljev, zamjenik rukovodioca Moskovskog državnog univerziteta, kao i ambasador Crne Gore u Rusiji Zoran Jocović.

Cilj konferencije je bio kako unaprijediti obrazovni sistem Rusije i drugih zemalja jugoistočne Evrope. Održano je više predavanja i radionica.

Među predavačima je bio direktor Gimnazije „Slo-

boden Škerović“ Radiša Ščekić sa temom „Upravljanjem i rukovođenjem do boljeg uspjeha učenika u postsocijalističkim zemljama“.

Između ostalog, Ščekić je istakao da „Reforma našeg školstva ne zaostaje za principima obrazovanja i vaspitanja drugih zemalja, iako ima različitosti sistema. U stvari, svi su na istom putu, sa istim problemima, bez obzira o kojoj se državi radilo i svi istog mišljenja da nam je glavni cilj obrazovanje i vaspitanje dece, njihova bolja budućnost, jer samim tim utičemo na prosperitet svojih država“.

Crnogorski predstavnici su, pored učešća na konferenciji, razmatrali i pitanje ulaska Gimnazije „Slobodan Škerović“ u IB sistem (nastava na engleskom jeziku), s obzirom da već postoji podrška Ministarstva prosvjete i logistička pomoć Zavoda za školstvo“.

U razgovorima sa predstavnicima Međunarodnog obrazovnog sistema dogovoren je da oko 100 učenika i 100 direktora i profesora iz Rusije pošte Crnu Goru početkom maja iduće godine kako bi se organizovale sedmodnevne radionice, na kojima bi učestvovali i učenici i profesori podgoričke gimnazije.

Ambasador Crne Gore Zoran Jocović na otvaranju konferencije

Predavanje direktora Gimnazije Radiše Ščekića, Upravljanjem i rukovođenjem do boljeg uspjeha učenika u postsocijalističkim zemljama“

Konferencija o obrazovanju romske populacije sa fokusom na obrazovanje Romkinja simboličnog naziva: „OBRAZOVANJE ZA SVE!“

OBRAZOVANJE ĐEVOJČICA OBEZBJEĐUJE RAVNOPRAVNOST SA MUŠKARCIMA

Potrebno je i dalje raditi na većem uključivanju romske i egiptanske populacije u obrazovni sistem i sprovoditi mјere u cilju sprečavanja odliva romskih đevojčica iz osnovnih i srednjih škola. Nadalje, neophodno je edukovati nastavnici kadarni svim nivoima o rodnoj ravnopravnosti, kao i vršiti kontinuirane analize nastavnih planova i programa, i udžbenika s aspekta rodne ravnopravnosti

Obrazovanje je jedan od ključnih faktora integracije osjetljivih grupa stanovništva u društvo, te stoga mi kao država treba da intenzivnije radimo na uklanjanju prepreka u pristupu obrazovanju kako bi sva romska i egiptanska deča bila obuhvaćena obrazovnim sistemom u Crnoj Gori. Obrazovanje đevojčica je u tom smislu od ključnog značaja, budući da romske đevojčice nemaju jednake šanse i mogućnosti za obrazovanje, pa je izuzetno važno podsticati ih i hrabriti da se obrazuju, i na taj način rušiti prepreke i obezbijediti ravnopravnost sa muškim članovima ove populacije“, kazao je ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, otvarajući Konferenciju o obrazovanju romske populacije sa fokusom na obrazovanje Romkinja, simboličnog naziva: „OBRAZOVANJE ZA SVE!“

Skup su organizovali Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore i CARE International Balkans, u saradnji sa partnerskim organizacijama. „Cilj organizovanja konferencije je da se na jednom mјestu okupe najvažniji akteri koji se državnim institucijama i nevladinim organizacijama bave pitanjem unapređenja prava Romkinja, te da se sagleda trenutna situacija kada je u pi-

tanju ova tema, kao i uključnost ovog pitanja u sprovođenje nacionalnih akcionih planova za integraciju Roma, sa posebnim osvrtom na obrazovanje romskih đevojčica“, istakao je Numanović.

Promjene vidljive ali nedovoljne

On je podsetio da je u protekloj dekadi preduzeto niz mјera i aktivnosti u cilju unapređenja položaja Roma i Egiptana i njihove integracije u crnogorsko društvo, koje su rezultirale veoma značajnim i vidnim, ali ne i dovoljnim, pozitivnim promjenama. Međutim, iako su postignuti određeni rezultati u primjeni Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipt-

ana, očekivani pomaci u pogledu poboljšanja ukupnog položaja romske i egiptanske zajednice kao kolektiviteta još su nedovoljni. Za promjenu ovakvog stanja, odnosno unapređivanje položaja Roma i Egiptana, kao i njihove potpune uključenosti u društveni, ekonomski, kulturni i politički život potrebno je dosljedno sprovođenje definisanih državnih politika, ali i multi-sektorski pristup ovom pitanju.

Numanović je ukazao da je, i pored značajnih pomaka, potrebno i dalje raditi na povećanju uključenosti romske i egiptanske populacije u obrazovni sistem i sprovoditi mјere u cilju sprečavanja odliva romskih đevojčica iz osnovnih i srednjih škola. Nadalje, neophodno je edukovati nastavnici kada

na svim nivoima o rodnoj ravnopravnosti, vršiti kontinuirane analize nastavnih planova i programa, kao i udžbenika s aspekta rodne ravnopravnosti.

Regionalna direktorka CARE International Sumka Bučan istakla je da su žene i đevojčice romske i egiptanske populacije najugroženija kategorija na Balkanu.

„One trpe najveću diskriminaciju i mi se kao organizacija zalažemo da se takvo stanje promjeni. Tokom konferencije razmotrićemo šta svi zajedno možemo uraditi da se omogući pristup obrazovanju romskim đevojčicama“, kazala je Bučan.

Pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava Sabahudin Delić ocijenio je da su pomoći koje je Crna Gora napravila u četvorogodišnjem periodu primjene Strategije za poboljšanje položaja Roma 2008-2012. vidni, ali nedovoljni.

On je naveo da zastoja i problema u poboljšanju položaja ove populacije ima sva-

kođeno, a da se budžetska sredstva za ove namjene smanjuju iz godine u godinu. Oko 40 odsto Roma koji žive u našoj zemlji ima status raseljenog lica. Delić je istakao da će regulisanje njihovog pravnog statusa biti jedan od prioriteta u nadrednom periodu.

Šefica Odjeljenja za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Irena Bošković je ocijenila da je Crna Gora u segmentu rodne ravnopravnosti postigla značajne rezultate, ali se i dalje suočava sa malom zastupljenosću žena u političkom i javnom životu.

„Kada je riječ o obrazovanju Romkinja, treba da se prati nji-

SIROMAŠTVO VELIKA PREPREKA

„Još uvijek prisutna stigma i diskriminacija prema romskoj i egiptanskoj populaciji je jedan od glavnih prepreka za njihovo puno uključivanje u sistem obrazovanja. Pored toga, siromaštvo, uslovi stanovanja, tradicija, maloljetni i prisilni brakovi takođe doprinose njihovoj isključenosti iz školskog sistema. Međutim, važno je istaći da se broj romske i egiptanske dečice u osnovnom obrazovanju povećava iz godine u godinu, pa je tako u školskoj 2013/2014. u osnovnim školama upisano 1.582 učenika/ca ove populacije. U istom periodu, broj upisanih srednjoškolaca je 91, od čega je 45 đevojaka i 46 momaka. Takođe, posljednjih godina je značajno povećan i broj pripadnika romske i egiptanske populacije koji nastavljaju školovanje na visokoobrazovnim institucijama. Trenutno, na fakultetima u Crnoj Gori studira 14 studenata i to sedam đevojaka i sedam momaka. Jasno je trend rasta kada su u pitanju svih nivoi obrazovanja, što je posebno značajno za žensku populaciju koja se suočava sa dvostrukom diskriminacijom“, naglasio je ministar Suad Numanović.

Globalna sedmica preduzetništva obilježena na Univerzitetu Donja Gorica

PREDUZETNIČKIM IDEJAMA DO POSLA

Na Univerzitetu Donja Gorica priređena je konferencija posvećena Globalnoj sedmici preduzetništva na kojoj je istaknuto da bi mladi još tokom studija trebalo da razmišljaju o preduzetničkim idejama, kako po završetku školovanja ne bi otišli na biro rada.

Na konferenciji je rečeno da je istraživanje Kancelarije UN u Crnoj Gori pokazalo da više od polovine mladih želi da radi u državnoj upravi, dok svega četiri odsto preduzima korake ka pokretanju neke preduzetničke ideje.

Investiciono razvojni fond nudi finansijsku pomoć koju je veoma mali broj mlađih iskoristio. U 2012. i 2013. godini Fond je finansirao sa 182.000 eura sedam preduzeća, od kojih su dva već zatvorena.

O. D.

hovo školovanje, sprečava napuštanje škola i da se prevaziđu tradicionalna očekivanja od romskih žena. Saradnja svih resursa i same romske populacije od ključnog je značaja za obrazovanje Roma i Egiptana“, rekla je Bošković.

Konferencija je organizovana u sklopu regionalnog projekta „Aktivna inkluzija i prava Romkinja na Zapadnom Balkanu“ koji provodi CARE International NWB saradnji s lokalnim partnerskim organizacijama. Konferencija je okupila preko 50 učesnika iz BiH, Srbije, Kosova, Makedonije i Crne Gore.

Na skupu su govorili i koordinatorka Centra za romske inicijative Fatima Naza, predstavnica Ministarstva prosvjete i kulture Bosne i Hercegovine Zorica Garača, kao i Slavica Vasić, iz Kancelarije za ljudska i manjinska prava Vlade Srbije.

Lj. V.

Konferencija za novinare povodom 65 godina „Prosvjetnog rada“ i 125 godina „Prosvjete“

TUMAČ PROSVJETNE I UKUPNE DRUŠTVE POLITIKE

- Prof. dr Rade Delibašić: *„Prosvjetni rad“ se bavio istraživanjima koja su bila značajna za razvoj prosvjete i kulture u Crnoj Gori i koja su doprinisala da se otkrije ono što je u datom trenutku značajno i korisno za razvoj prosvjete i njene ukupne djelatnosti*
- Odgovorni urednik dr Goran Sekulović: *Pokušavamo da još više afirmišemo sve djelove crnogorske prosvjete, počev od predškolskog, osnovnoškolskog, srednjoškolskog, do visokoškolskog obrazovanja, da afirmišemo i neke nove sadržaje crnogorske ukupne kulturne, prosvjetne i naučne sfere, kao što su mladi i antifašizam, inovacije i istraživanja, inkluzivno obrazovanje, obrazovanje dece sa posebnim potrebama itd*
- Milorad Stojović: *To je slobodna publikacija koja je interesantna za čitače u najširim krugovima. Unjemu svako može naći za sebe poneko interesantno štivo. Moderan je, koristan, u svakom pogledu poučan – i u estetskom, i u etičkom, i u organizacionom*

„Prosvjetni rad“ je kroz više decenija izlaženja imao veliku zaslugu za pranje razvoja crnogorske prosvjete. Mi danas nastojimo da ga osavremenimo, da mu damo duh današnje Crne Gore, naravno, spajajući sve ono što je pozitivno u tradiciji sa sadašnjim evropskim streljenjima. U tom smislu na tragu višedecenjskih napora redakcije „Prosvjetnog rada“ pokušavamo da još više afirmišemo sve djelove crnogorske prosvjete, počev od predškolskog, osnovnoškolskog, srednjoškolskog, do visokoškolskog obrazovanja, da afirmišemo i neke sadržaje crnogorske ukupne kulturne, prosvjetne i naučne sfere, kao što su mladi i antifašizam, inovacije i istraživanja, inkluzivno obrazovanje, obrazovanje dece sa posebnim potrebama itd.

Imamo veliku podršku Ministarstva prosvjete tako da sam siguran da ćemo, uprkos ekonomskoj krizi i uprkos svim teškoćama, i u naредnom periodu uspjeti da odgovorimo izazovima crnogorske prosvjete, nauke i kulture, kazao je odgovorni urednik „Prosvjetnog rada“ dr Goran Sekulović na konferenciji za novinare, održanoj povodom 65 godina izlaženja „Prosvjetnog rada“ i 125 godina „Prosvjete“.

On je podsetio da je „Prosvjeta“ izlazila od 1889. do 1901. godine u Knjaževini Crnoj Gori, pod uredništvom tadašnjeg Ministarstva prosvjete a kasnije Ministarstva prosvjete i crkvenih djela, kao list za crkvu i školu. „Prosvjetni rad“ je osnovan 15. januara 1949. godine a osnivač je bilo tadašnje Ministarstvo prosvjete Narodne Republike Crne Gore.

Sinteza pameti, obrazovanja, slobodnog izraza

„Prosvjetni rad“ je dolskog nove generacije, na čijem čelu je dr Goran Sekulović. postao prava sinteza pameti, obrazovanja, slobodnog izraza. To je danas najistaknutija publikacija koju Crna Gora ima te vrste, i ne samo te vrste. Sekulović je od njega napravio jedan potpuno moderan list, oslobođen svih premisa. To je slobodna publikacija koja je interesantna za čitače u najširim krugovima. U njemu svačko može naći za sebe poneko interesantno štivo. Moderan je, koristan, u svakom pogledu poučan – i u estetskom, i u etičkom, i u organizacionom. Izražavam svoje ogromno zadovoljstvo što danas imamo takav list, jer takve publikacije u Crnoj Gori nemamo. Ona je zaista avantgardna u najlepšem smislu riječi. Tako da čovjek koji to vodi zasluzuje poohvalu“, istakao je Milorad Stojović, profesor, eseista, književni kritičar. On je ukazao da „Prosvjetni rad“ prati skoro od njegovog osnivanja, a bio je i član njenih prvih redakcija. „U jednom periodu „Prosvjetni rad“ je bio dosta monoton i velikim dijelom ideologiziran. To je nametalo i vrijeme u kojem je nastao i u kojem je

djelovao. Ali je i takav bio koristan za čitalačku publiku, za prosvjetne radnike i oni su ga čitali. ‘Prosvjetni rad’ je dosta dobio na značaju i na programu dolaskom Miroja Vukovića za glavnog urednika, koji je list oslobođio dogmatike i okrenuo ga prema publici i prema modernom vremenu“, smatra Stojović.

„Prosvjetni rad“ se bavio istraživanjima koja su bila značajna za razvoj prosvjete i kulture u Crnoj Gori i koja su doprinisala da se otkrije ono što je u datom trenutku značajno i korisno za razvoj prosvjete i njene ukupne djelatnosti. Bio je informator u pravom smislu te riječi, jer je informisao prosvjetne radnike, ne samo o onome što se neposredno radi u školi nego i u društvenoj zajednici i od čega zavisi razvoj prosvjete i kulture. ‘Prosvjetni rad’ je bio tumać prosvjetne i ukupne društvene politike, što je omogućavalo prosvjetnim radnicima da se bolje snalaze u kreiranju svoga rada u školi, da ne budu rutineri već kreatori. Da je tako, potvrđuju prilozi prosvjetnih radnika u tom listu, neposredno iz prakse, de oni demonstriraju kako se izvodi nastavna jedinica iz određenog predmeta“, kazao je prof. dr Rade Delibašić, doajan crnogorske pedagogije, dugogodišnji saradnik „Prosvjetnog rada“. On je naglasio da se ovaj list bavio naučnoistraživačkim radom u tom smislu što je informisao prosvjetnu javnost o važnim rezultatima istraživanja u svim oblastima koja su značajna za razvoj škole i prosvjete. Omogućavao je onima koji su elit-

moderna prosvjetarska publikacija. U njemu nema ništa što se ne može prihvati na najrazumniji način. Nema ispraznih mitova, nema improvizacija, ima široku saradnju i vidim da su saradnici dosta obrazovani i stručni. Čini mi se da se ovaj ‘Prosvjetni rad’ karakteriše nešto što skoro da nema nijedan list u

zacijski razvijene zemlje“, kazao je Đurović.

O prvom crnogorskom prosvjetnom časopisu „Prosvjeta“, govorio je Marijan Mašo Milić.

„Pokrenuo ga je 1889. godine Jovan Pavlović, tadašnji ministar za prosvjetu i crkvene poslove Knjaževine Crne Gore, izvanjac, ina-

nost. ‘Prosvjeta’ je najstariji crnogorski časopis za oblast prosvjete i obrazovanja. Vrlo su važni njegovi službeni i stručni dio. Publikovan je na 6.902 stranica štampanog teksta, a njegova bibliografija iznosi 3.478 bibliografskih jedinica. ‘Prosvjeta’ je, u stvari, svojevrsna hronika crnogorske prosvjete i

„Prosvjetni rad“ je imao svoju, u organizacionom i tematskom pogledu, dinamičnu istoriju i misiju. A ta misija bila je, a i sada je, nadam se, okretna prvenstveno našoj prosvjetnoj javnosti. Prosvjetna javnost, je, čini mi se, više no bilo koja druga, bila u situaciji da joj je svaka informacija, bez obzira odnosila se

„PROSVJETNI RAD“ PROMOVIŠE KREATIVNOST ĐE ONI NAJBOLJI DOLAZE DO IZRAŽAJA: Sa konferencije

Crnoj Gori, a to je besprekorna lektura i uređivanje tekstova. Ništa provincialno, ništa improvizovano, ništa bez dobrog pogleda na tekst koji se objavljuje. S te strane mislim da ga je teško dostići i u većim sredinama. Ne vjerujem da takav prosvjetni list, na toliko stranica za jedan mjesec, izdaje nijedna susedna država. On se štampa na velikom broju strana i sve su vrlo dobro podešene prema onome što je nama draga da pročitamo. Ljudi koji ga rade

će vrlo obrazovan i sposoban čovjek. Izdavač je bilo Ministarstvo prosvjete i crkvenih djela. ‘Prosvjeta’ je izlazila 13 godina, s manjim prekidom. Od 1889. do 1901. smjenile su se tri redakcije i tri urednika koji su obilježili i tri perioda u njegovom izlazenu. Jovan Pavlović (1889–1891), Jovan Sundečić (1892–1894) i Jovan Ljepava (1895–1901).

Časopis je imao ustaljene rubrike u prvoj fazi i karakter službeni, stručni i naučni.

obrazovanja krajem 19. vijeka. Ona je, i pored izvjesnih slabosti, ostavila trajan pečat na tim oblastima, u edukaciji nastavnika i sveštenika, na sve svoje čitaoca“, istakao je Milić i zaključio da je u istoriji crnogorske prosvjete i obrazovanja ovaj časopis imao višestruk značaj, posebnu ulogu i misiju, kako za crnogorsko školstvo, prosvjetu i crkvu, tako i za crnogorskulu kulturu i nauku.

O neophodnosti stvaranja crnogorskih glasila za decu i mlade govorio je đečji pisac Dušan Đurišić.

„Danas u Crnoj Gori nema književnog podlistka za decu, osim u „Prosvjetnom radu“.

On je podsetio da u „Prosvjetnom radu“ već dvije godine redovno izlazi podlistak „Đečiji svijet“, isprava na dvije a kasnije na četiri strane.

„U tom podlistku od početka obilno su zastupljeni literarni radovi crnogorskih pisaca za decu, prijevodi i prepjevi sa drugih jezika, literarni i likovni radovi učenika crnogorskih osnovnih škola, rubrika ‘Istoriski kalendar Crne Gore’, prikazi i bilješke o najnovijim knjigama crnogorskih pisaca za decu i mlade, važniji događaji iz osnovnih škola i dešavanja iz đečijeg okruženja.

Konačno se pojavilo jedno istinsko crnogorsko glasilo za decu i mlade. Treba se nadati da „Đečiji svijet“ preraste u posebni časopis za decu“, zaključio je Đurišić.

Svojevrsna hronika crnogorske prosvjete i kulture krajem 19. vijeka

Bio je široko otvoren za saradnju, ali se uglavnom oslanjao na domaće saradnike, učitelje, sveštenike i druge školovane ljudje, mada je imala i saradnika sa strane. Iz bibliografije ‘Prosvjete’, koju je svojevremeno (1979) sačinio Dušan J. Martinović, vidi se sva raznovrsnost tekstova (društvene nauke, pravo, etnografija, folklor, prirodne nauke). Posebna pažnja je posvećena opisima crnogorskih crkava i manastira i sakupljanju građe o njima. Ima pokušaja rada na leksičko-fiksatoriji, sakupljanju priloga za rječnike. Takođe, objavljuju se prilazi iz istorije, prikazi knjiga i podaci iz prosvjetnog rada i života, biografije i nekrolozi značajnih ličnosti.

Govoreći o kulturnoj misiji „Prosvjetnog rada“, urednica u „Prosvjetnom radu“ Jovanka Vukanović naglasila je da informacija, sama po sebi, prema tumačenjima, predstavlja kulturni čin. Kulturni čin u smislu da nas upoznaje sa određenim pitanjem, tj. čini da ga koliko-toliko spoznamo. A ako nešto spoznamo, onda je to inicijalni korak ka tome šta treba dalje činiti i kako se ponašati.

ona na konkretnе obrazovne i pedagoške probleme, ili na širi kulturološki kontekst, dragocjena je, jer je ona bila izvor saznanja do kojeg im je bilo najlakše doći, jer ‘Prosvjetni rad’ je dozalio u svaku školu, dakle, bio im je najpristupačniji. A bio im je najpristupačniji, ne samo zbog uskoškolskih tema, već i onih širih. Bilo da su ih pisali sami prosvjetni radnici, koji su u svom obrazovanju išli dalje, pa su se, u tom slučaju, javljali kao magistri, doktori nauka, kao poznati stvaranici i umjetnici iz mnogih oblasti, bilo već poznati autoriteti, čija su djela u temeljima kulture, nauke, umjetnosti jednog društva, otuda i našeg“, istakla je Vukanovića.

Ona je kazala da „Prosvjetni rad“ može biti ponasan što je na svojim stranicama objavljivao radeve načunih autoriteta, ne samo iz obrazovne sfere, i ne samo iz Crne Gore, već i iz svih nekadašnjih jugoslovenskih republika.

Jovanka Vukanović je ukazala na veoma zapaženu seriju priloga „Naučna dijaspora“, u kojoj su u jednom vremenu, kako je naglasila, sadržani temati, problemi, fenomeni, brojke i statistika koji su nedostajali čak i Ministarstvu nauka, Centru za dijasporu, nekim naučnicima za njihove publikacije...

„Prosvjetni rad“, koji je posljednji godinu dvije, i konceptualno drugačiji, noviji i osvježeniji, a što je i savsim očekujuće da jedna institucija koja toliko dugo traje, upotpuni i bogati sopstvenu misiju, i dalje i tekstovima i autorima ima šta da pruži, prvo prosvjetnoj, a potom i široj kulturnoj, naučnoj i društvenoj javnosti. Dakle, rasvetljava, inovira, širi, promoviše vrijednosti, prije svega, sa područja Crne Gore, zatim okruženja, i dalje“, naglasila je Vukanovića.

Ljiljana Vukoslavović
Olga Đuričković

ni u prosvjeti da se iskažu na više načina. „Posebno treba naglasiti da je ‘Prosvjetni rad’ promovisao kreativnost, de su oni najbolji dolažili do izražaja a drugi su imali priliku da napreduju u svojoj struci. I što je vrlo značajno, okupio je veliki broj vrijednih saradnika koji su mogli da ukažu na ono što je novo i ono što može pomoći praktičarima da unaprijede svoje aktivnosti. U tom smislu mislim da je ‘Prosvjetni rad’ odigrao veoma značajnu ulogu i mi se nadamo da će ubuduće biti još i bolje“, naglasio je dr Delibašić.

Besprekorna lektura i uređivanje tekstova

„Kada sam počeo da čitam ‘Prosvjetni rad’ redovno, prije nekoliko mjeseci, iznenadio sam se. To je vrlo

vjerovatno ulazio veliki trud“, rekao je pjesnik Vojislav Vučanović.

Žarko L. Đurović je govorio o širenju obrazovanja i kulture na crnogorskoj teritoriji – od štampanja prve knjige kod Južnih Slovena do pokretanja časopisa ‘Prosvjete’ 1889. godine.

„Grlica“ kao kalendar crnogorski sa šematzmom, to jest kao kalendar sa spiskom svih državnih organa, ustanova i državnih namještenika, ponovo izlazi na Cetinju od 1889–1897. godine. Pokrenuo ga je dr Lazar Tomanović, koji je u jednom periodu bio predsednik Ministarskog savjeta Crne Gore. Imao je namjeru da obnovi i nastavi istoimenu publikaciju iz Njegoševa vremena. U ovom drugom periodu izlaženja Grlice bilježi se prekid 1894. i 1895. godine. Nakon toga pojavljuje se u izdanju Državne štamparije“, rekao je, uz ostalo Đurović.

„Grlica“ kao kalendar crnogorski sa šematzmom, to jest kao kalendar sa spiskom svih državnih organa, ustanova i državnih namještenika, ponovo izlazi na Cetinju od 1889–1897. godine. Pokrenuo ga je dr Lazar Tomanović, koji je u jednom periodu bio predsednik Ministarskog savjeta Crne Gore. Imao je namjeru da obnovi i nastavi istoimenu publikaciju iz Njegoševa vremena. U ovom drugom periodu izlaženja Grlice bilježi se prekid 1894. i 1895. godine. Nakon toga pojavljuje se u izdanju Državne štamparije“, rekao je, uz ostalo Đurović.

„Grlica“ kao kalendar crnogorski sa šematzmom, to jest kao kalendar sa spiskom svih državnih organa, ustanova i državnih namještenika, ponovo izlazi na Cetinju od 1889–1897. godine. Pokrenuo ga je dr Lazar Tomanović, koji je u jednom periodu bio predsednik Ministarskog savjeta Crne Gore. Imao je namjeru da obnovi i nastavi istoimenu publikaciju iz Njegoševa vremena. U ovom drugom periodu izlaženja Grlice bilježi se prekid 1894. i 1895. godine. Nakon toga pojavljuje se u izdanju Državne štamparije“, rekao je, uz ostalo Đurović.

„Grlica“ kao kalendar crnogorski sa šematzmom, to jest kao kalendar sa spiskom svih državnih organa, ustanova i državnih namještenika, ponovo izlazi na Cetinju od 1889–1897. godine. Pokrenuo ga je dr Lazar Tomanović, koji je u jednom periodu bio predsednik Ministarskog savjeta Crne Gore. Imao je namjeru da obnovi i nastavi istoimenu publikaciju iz Njegoševa vremena. U ovom drugom periodu izlaženja Grlice bilježi se prekid 1894. i 1895. godine. Nakon toga pojavljuje se u izdanju Državne štamparije“, rekao je, uz ostalo Đurović.

Šezdeset pet godina „Prosvjetnog rada“ iz ugla stavnog saradnika i više puta člana Redakcije i Izdavačkog savjeta

DRAGOCJENO GLASILO PROSVJETNIH RADNIKA

Kada su mještani Masline saznali da se u „Prosvjetnom radu“ pojavio prilog o svečanom otvaranju njihovog Doma kulture, tražili su na trafikama da kupe primjerak, dolazili u školu, a neki i u Redakciju lista. Uvijek sam sugerisao kolegama, u prvom redu nastavnicima i profesorima jezika i književnosti, da o svakom zanimljivom događaju u školi u kojoj rade naprave informaciju i, sa prigodnom fotografijom, pošalju Redakciji „Prosvjetnog rada“

Piše: Slavko Šćepanović

„Prosvjetni rad“ 15. januara 2014. godine obilježava šezdeset pet godina svog postojanja. Kad je izšao njegov prvi broj, bio sam učenik četvrtog razreda četvorogodišnje Osnovne škole u Donjem Zagaraču, opština Danilovgrad, kod meni uvijek dragog i uvaženog učitelja Momčila – Moma Vučića.

A prvi put smo se „Prosvjetni rad“ i ja sreli početkom septembra 1959. godine, u toj istoj, ali tada već petogodišnjoj Osnovnoj školi u Donjem Zagaraču, koja je, u toku naredne tri školske godine, prerasla u potpunu osmorazrednu osnovnu školu i, nešto kasnije, dobila ime Blaža Mićova Mrakovića, prvoborca i narodnog heroja iz Donjeg Zagarača. Tada sam predavao srpskohrvatski jezik i jugoslovenske književnosti, i ruski jezik i rusku književnost i, u isto vrijeme, obavljao dužnost direktora škole.

Više stotina priloga

Od tog septembra, pa sve do danas, bio sam, i sadam, starni spoljni saradnik „Prosvjetnog rada“, i više puta bivao u sastavu Redakcije i Izdavačkog savjeta. U tom periodu, od oko četiri i po decenije, na stranicama „Prosvjetnog rada“ našlo se više stotina mojih priloga, počev od kratkih crtica i vijesti iz škola, kulturnih i naučnih institucija, pa do informativnih i analitičkih tekstova, komentara, osvrta, eseja, uopštenih stručnih i metodičkih iskustava, prikaza novih knjiga i prevoda sa ruskog jezika.

U životu sećanju mi je jesen 1963. godine. Tada sam već radio u OŠ „Vladimir Nazor“ na Ibjričevini, u prigradskom podgoričkom naselju Masline, zajedno sa kolegom iz studentskih dana i vjenčanim kumom, takođe profesorom jezika i književnosti, Ristom Vasovim Radunovićem. Mještani Masline su te jeseni smogli snađe da u svom naselju izgrade Dom kulture. Učenici i nastavnici škole „Vladimir Nazor“ su svečano otvaranje pomenu nog Domu uveličali izvođenjem raznovrsnog kulturno-zabavnog programa.

Te večeri Dom je bio isuviše tijesan da primi sve koji su došli sa željom i namjerom da budu učesnici svečnosti i odgledaju učenički program. Šećam se kako je Mile Janković, harmonikaš podgoričkog Doma omladine „Budo Tomović“, koji je bio angažovan da proprieti nastup dačkog hora i druge muzičke tačke, sa svojom harmonikom kroz prozor ušao u Dom, kako bi došao

do scene, jer nije bilo šansi da uđe na vrata... Mještani naselja su se te večeri u svom Domu osećali kao gosti, a njihovi domaćini su bili učenici mjesne škole, sa svojim nastavnicima. O tom događaju napisao sam poduzeću informaciju, pod naslovom „U svom domu gosti“ i, sa prigodnom fotografijom, odnio je u Redakciju „Prosvjetnog rada“.

Kada su mještani Masline saznali da se u „Prosvjetnom radu“ pojavio prilog o svečanom otvaranju njihovog doma kulture, tražili su na trafikama da kupe primjerak, dolazili u školu, a neki i u Redakciju lista.

Moj prvi prikaz nove knjige

Od samog mog „poznanstva“ sa „Prosvjetnim radom“ pomiclao sam o tome da prikažem neku od novih knjiga, ali se dugo niješam odlučivao da to pokusam, jer sam smatrao da to mogu da rade samo književnici, ili književni kritičari, a ja sam bio samo obični profesor jezika i književnosti, relativno mlad i još bez ikakvog iskstva u tom pogledu.

Tek nakon desetak godina, „ubacio me u vatru“ tadašnji glavni i odgovorni urednik „Prosvjetnog rada“ Radijove Ostojić. Pozvao me u Redakciju i rekao mi kako mu je njegov kolega sa sarajevskog Filološkog fakulteta Puniša Kalezić, koji je tada živio i radio u Sarajevu, poslao svoju knjigu o školstvu u Bosni i Hercegovini, i zamolio ga da je pročita i prikaže u „Prosvjetnom radu“,

tam knjigu, i da napišem informaciju o tome da se ona pojavila i šta sadrži. Na kraju sam prihvatio da pokušam, pod uslovom da to što napišem prethodno on pročita i ocijeni da li ima smisla da se objavi. Tako se u „Prosvjetnom radu“ pojavio moj prvi prikaz nove knjige.

Proticale su godine, a ja se i dalje nijesam odlučivao da pišem prikaze novih knjiga. Poslije nekoliko godina, u Podgorici je održana promocija zbirke pjesama podgoričkog pjesnika Milutin-

kića, i to sada već umjetničkog djela.

Nakon toga nijesam se ustručavao da pišem prikaze, posebno kad su bile u pitanju knjige za decu, jer sam se tu nekako osećao „na svom terenu“. Ali uvijek sam to radio, i sada tako radim, sa dozom opreza, svjestan da ti moji prikazi predstavljaju više informacija o tome da se knjiga pojavila, i šta ona sadrži, a manje donose ocjenu o njenoj umjetničkoj vrijednosti. No, kako bilo da bilo, u „Prosvjetnom

radu“ se list u školama sve više prihvata i čita.

„Prosvjetni rad“ se često nađe i u rukama penzionisanih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika, i ne samo njih, nego i radnika koji rade, ili su radili, u drugim djelatnostima. Tako, na primjer, moj najbliži susjed Jovan Kavarić, po profesiji lječnik, redovno uzima od mene primjerak. Jednom prilikom me je pitao da li bi moglo da se u „Prosvjetnom radu“ objavi nešto o njegovom bivšem učitelju Bogiću

ko Ratković na sličan način je „podsetio“ čitaoca „Prosvjetnog rada“ na nekoliko istaknutih prosvjetnih radnika iz prošlosti crnogorskog školstva.

Tako „Prosvjetni rad“ i ja živimo zajedno preko pet decenija. Za sve to vrijeme pratim njegov rast i razvoj, radujem se njegovim usponima i uspjesima, i preživljavam njegove padove i, posebno izuzetno teške uslove u kojima je dugo radio i opstajao. A bilo je i jednog i drugog. Dobro se šećam kako je decenijama „živio“ u podrumima ili potkovljima, da su ga pripremali najviše dva čovjeka, od kojih jedan ponekad volonterski, sa jednom mehaničkom pisacom mašinom.

Pa i u takvim uslovima, za nas, prosvjetne radnike, „Prosvjetni rad“ je predstavljaо dragocjeno glasilo i pomagalo. U njemu smo mogli da nađemo dosta raznovrsnih, korisnih i zanimljivih priloga iz obrazovanja, kulture i nauke. Na njegovim stranicama povremeno su se mogli sresti: dobra priča, pjesma, reportaža, komentar, uopšteno metodičko iskustvo i uputstvo, kurziv, humoreska, prikaz...

Tek početkom devedesetih godina prošlog vijeka, zahvaljujući zajedničkim naporima Redakcije, na čelu sa glavnim i odgovornim urednikom, rekao sam mu da može, i on je napisao prilog, koji je objavljen u okviru rubrike o istaknutim prosvjetnim radnicima u prošlosti crnogorskog školstva. Nakon toga, moj drugi sušed, sada već počivši građevinski inžinjer Dušan Filipović, napisao je prilog o svom „dragom učitelju i izuzetnom čovje-

ZAŠTO SE PRIMJERCI „PROSVJETNOG RADA“ NE MOGU KUPITI NA TRAFIKAMA ŠIROM CRNE GORE

U najnovije vrijeme desetine ljudi, aktuelnih i penzionisanih prosvjetnih radnika, i ne samo njih, pitali su me zašto se primjerici „Prosvjetni rad“ ne mogu kupiti na trafikama širom Crne Gore, i zašto se objavljeni prilozi čitalaca, koji rade ili su radili u školama, ne vrednuju i ne honoriru makar i minimalnim, simboličnim iznosima, kao što je to ranije uvijek rađeno. Odgovore na tva dva pitanja ja nemam, ali imam utisak da, ukoliko želim, a svakako želim, da „Prosvjetni rad“, ne samo ostane na nivou koji je dostigao, i sačuva ugled koji je stekao, nego da se i dalje usavršava i napreduje, ne smijemo dozvoliti da oslabi njegova veza sa „armijom“ njegovih čitalaca i spoljnih saradnika u školama na području Crne Gore, jer sam entuzijazam, ako ga neće još i ima, neće biti dovoljan.

na Ljumovića, kojog nijesam prisustvovao. Nakon nekoliko dana, u slučajnom susretu na ulici, Ljumović mi je uručio primjerak zbirke sa posvetom, i prenio mi kako mu je dr Vukale Đerković (jedan od ranijih glavnih i odgovornih urednika „Prosvjetnog rada“) rekao da će napisati prikaz te knjige za „Prosvjetni rad“. Rekao sam mu da Đerković i ja o tome nijesmo nikada razgovarali, i da ja nijesam vičan prikazivanju knjiga, jer nijesam

radu“ je, od tada do sada, objavljeno više destina mojih prikaza novih knjiga.

Pohvale zaslужnim prosvjetnim radnicima

Budući da sam veći dio svog radnog vijeka proveo na radnim mjestima u organima državne uprave (u Stručnoj službi Republike samoupravne interesne zajednice obrazovanja i Ministarstvu prosvjete i nauke), bio sam u prilici da u tom

Noveliću, koji mu je ostao u „dragom šećanju“ kao sjajan učitelj i izuzetan čovjek.

Nakon mog dogovora sa glavnim i odgovornim urednikom, rekao sam mu da može, i on je napisao prilog, koji je objavljen u okviru rubrike o istaknutim prosvjetnim radnicima u prošlosti crnogorskog školstva. Nakon toga, moj drugi sušed, sada već počivši građevinski inžinjer Dušan Filipović, napisao je prilog o svom „dragom učitelju i izuzetnom čovje-

NAJLJEPŠI TRENUCI: Sa svojim odjeljenjem u OŠ "Branko Božović"

ali da on za to nema vreme, pa mene moli da umjesto njega to uradim. Rekao sam mu da mi je drago što mi on to povjerava, i da će knjigu pročitati, ali prikaz ne mogu napisati, jer se plašim rizika, budući da nikada u životu nijesam napisao prikaz knjige. On je, međutim, bio uporan, govoreći mi da se ne radi o umjetničkom djelu, nego o informativno-naučno-istraživačkoj hronici, te da ja treba samo da proči-

ni knjževnik, ni knjževni kritičar, ni teoretičar, ali da će pročitati zbirku i, iz uvažavanja prema Đerkoviću i njemu, staviti na papir ono što bih svojim učenicima rekao o njoj, ako bi me pitali da li sam je pročitao, i što o njoj mislim, te da će taj papir dati njemu i Đerkoviću da ga počitaju i, ukoliko ocijene da to može da bude prikaz, ponude „Prosvjetnom radu“. Tako je, iz godine u godinu, rastao broj dopisnika iz škola sa područja Crne Gore, što je doprinosi-

peodu pošetim, manje više, sve škole u Crnoj Gori. Prilikom tih posjeta uvijek sam sugerisao kolegama, u prvom redu nastavnicima i profesorima jezika i knjževnosti, da o svakom zanimljivom događaju u školi u kojoj rade, naprave informaciju, i sa prigodnom fotografijom, pošalju Redakciji „Prosvjetnog rada“. Tako je, iz godine u godinu, rastao broj dopisnika iz škola sa područja Crne Gore, što je doprinosi-

Snažan zamajac

Krajem devedesetih godina napore Redakcije i Izdavačkog savjeta podržali su i pomogli Ministarstvo prosvjete i nauke, na čelu sa tadašnjim ministrom Dragom Kujovićem, i Vladu Crne Gore, tako da je, poslije više od pedeset godina „podstankarskog“ života, „Prosvjetni rad“, napokon, dobio svoje povoljne prostorne uslove za rad. To je bio snažan zamajac koji je Redakciji i Izdavačkom savjetu dao podstrek za nove napore, nova pregnuća i nove uspjehe.

U podgoričkoj OŠ „Pavle Rovinski“ svečano obilježeno 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša

O NJEGOŠU U NJEGOVOM I DANAŠNJEM VREMENU

Koristeći tematiku „Gorskog vijenca“ učenici VIII i IX razreda, uz pomoć nastavnice Marine Bošković i pomoćnice direktora Ljubinke Nedić povezali su je sa sadašnjosti kroz nekoliko bitnih segmenta: obrazovanje, ljubav, nenasilje, kao i materijalne stvari

Svevremena inspiracija mladih

Prigodnim programom koji je bio pod motom „Blago tome ko dovijek živi imao se rašta i roditi“ u podgoričkoj OŠ „Pavle Rovinski“ svečano je obilježeno 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša, pjesnika i vladara. Koristeći tematiku „Gorskog vijenca“, učenici VIII i IX razreda, uz pomoć nastavnice crnogorskog, srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika Marine Bošković i pomoćnice direktora Ljubinke Nedić, povezali su je sa sadašnjosti kroz nekoliko segmenta: obrazovanje, ljubav, nenasilje, kao i materijalne stvari. Cilj je bio prikazati na koji način su mlađi Njegoševog vremena razmišljali o ljubavi, obrazovanju, materijalnim stvarima, kao i kako to mlađi vide danas.

Obraćajući se gostima, Marijana Papić, direktori-

„BLAGO TOME KO DOVIJEK ŽIVI, IMAO SE RAŠTA I RODITI“: Iz programa

ca ove vaspitnoobrazovne ustanove, naglasila je da govoriti o Njegošu nije bio lak zadatak.

„Izostavili smo uvodni govor i najavu programa, a ostavili da Njegošev dječko govori umjesto nas, te da nas naši učenici stihovima „Gorskog vijenca“ vrate u prošlost i podsete na sadaš-

nost. Veliko Njegošev dječko „Gorski vijenac“ je najbolji svjedok besmrtnosti crnogorskog pjesnika i vladika Petra II Petrovića Njegoša, čiji rođendan danas slavimo“, naglasila je direktorka Papić.

Prema riječima profesorka Nedić i Bošković, savremena obrada bila je upot-

punjena čuvenim Njegoševim poslovicama koje su svevremene. One su naglasile da su u program bili uključeni i učenici koji postižu lošije rezultate u učenju, koji su pokazali veliki stepen odgovornosti i želje da nauče.

Š. B.

Predstavnici Dječijeg saveza i OŠ „D. Milović“ iz Tivta pošetili školu u Sreteškoj gori, opština Kolašin

SVAKODNEVNA BORBA S ĆUDIMA PRIRODE

Sladana Lakićević jedini učenik. Do škole je često prati otac. „Veliki je problem, takođe, što u školi nema struje i vode. Ali navikle smo...“, kaže njena učiteljica Marina Bulatović-Paunović

Predstavnici Dječijeg saveza i OŠ „D. Milović“ i opštine Tivat, posetili su juče školu u Međurječju, opština Kolašin, tj. njeno područno odjeljenje u selu Sreteška gora. Time su još potvrdili da njihova tradicionalna manifestacija „Mališim školama u pohode“ uvijek iznova dobija na značajtu.

Ovu školu počeda samo jedan đak, Slađana Lakićević, učenica 2. razreda, a njena učiteljica je Marina Bulatović-Paunović.

„Pješaćim 6 km od kuće do škole, to je 2-3 sata, i nije mnogo teško, sem kada je ružno vrijeme“, ispričala je osmogodišnja Slađana Lakićević, sva usplahirena od radosti i ozarena iskrenim osmijehom zbog dobijenih poklona. A Tivčani su je zaista bogato darivali: kompletima školskog pribora, udžbenika i lektire za iduću školsku godinu, torbom, zimskom garderobom – čizme,

Pješaćim 6 km od kuće do škole, to je 2-3 sata, i nije mnogo teško, sem kada je ružno vrijeme

Slađana Lakićević sa učiteljicom Marinom Bulatović-Paunović

kozna jakna, duksevi, trenerke i uz to, korpa puna slatkiša.

„Kada su velike kiše i snjege, ne idem u školu. Nekad

na putu kroz šumu vidim srnu, nekad i zmiju. Lijepo mi je u školi sa mojom nastavnicom, samo bih voljela da imam i

drugare, da se sa njima igram. Ali kada krenem u 4. razred preći će u školu u Međurječju, gdje ima još dece. Od svih predmeta najviše volim matematiku.“

Često je do škole pratiti otac, a neki put je i nosi na leđima, hodajući preko vrleti i nepristupačnog terena. Njena porodica se bavi poljoprivredom i teško živi, ali se ne žali. Navikla je da živi u planini i da se bori sa ćudima prirode.

„Putujem iz Podgorice organizovanim prevozom, svaki dan. Izadem iz kombija na mostu Pjenavac i potom pola kilometra ovom kozijom stazom. Najteže je kad su jačke jesenje kiše i veliki snjegovi, često nisam u mogućnosti da dodem do škole. Slađana i ja se trudimo i borimo sa uslovima koliko možemo. Veliki je problem, takođe, što u školi nema struje i vode. Ali navikle smo...“, objasnila je, Slađana učiteljica Marina Bulatović-Paunović.

SOLIDARNOST: Domaćini sa gostima

Javna debata u Gimnaziji „Slobodan Škerović“ u Podgorici na temu „Ovaj dom smatra da Crna Gora treba da uđe u NATO“

ARGUMENTI ZA I PROTIV

Debatni klub Gimnazije „Slobodan Škerović“ organizuje javnu debatu na temu „Ovaj dom smatra da Crna Gora treba da uđe u NATO“. Učenici debateri koji su zastupali stav da Crna Gora treba da uđe u NATO su: Stefan Boljević, Marija Vučetić i Andrija Klikovac. Suprotno mišljenje branili su: Jovan Pavlović, Dea Đebrić i Marija Dedić. I jedni i drugi su imali svoje argumente. Oni koji su afirmisali ovaj stav navodili su racionalne razloge, kao što je istorija Crne Gore koja je vjekov-

ma ratovala braneći svoje teritorije, tj. da je NATO garant bezbjednosti i mira. Oni koji su ga negirali bili su vođeni emocionalnim razlozima vezanim za bombardovanje 90-tih. Sve ovo urađeno je po pravilima debate, tj. u skladu sa kulturom dijaloga.

Kako kaže jedan od aktera ovog događaja Andrija Klikovac, glavna poruka ovog događaja jeste da se čuju argumenti i za i protiv, odnosno da se na najbolji mogući način informišemo kako bi bili spremni da odlučimo da li naša država treba da uđe u NATO ili ne.

Lj. V.

Zahvaljujući na izuzetno lijepoj i humanoj posjeti Tivčana, Milutin Popović, direktor matične škole u Međurječju, ispričao je da je ona, kao prva državna škola u Rovcima, izgrađena još 1894. na inicijativu mještana. Prvi učitelj i pop Miloš Jovanović i pop Luka i Stanko Bulatović, udarili su temelje vaspitno-obrazovnog procesa i označili početak važnog prosvjetiteljskog rada u ovom kraju. Škola je tada imala preko 400 učenika, dok ih je u matičnoj

sada tek 20 i 10 u područnim odjeljenjima.

Ovogodišnju akciju „Mališim školama u pohode“, koju već 20. put organizuje Dječiji savez Tivta, poklonima i opremom za Slađanu pomogli su opština Tivat, Adriatic Marinas, AMD Pionir, Radio Tivat, TO Tivat, ordinacija „Sevaljević“, modni klub „Da Qui“, butici „Liska“ i „Koko“, kao i učenici škole „Drago Milović“, Andrea i Đorđe Čavor i Marija Ucović.

Sonja Štilet

U SSŠ „Ivan Uskoković“ u Podgorici predstavljeni veb-sajtovi Britanskog savjeta za učenje engleskog jezika

BESPLATNO ZA RAZNE CILJNE GRUPE

Preporučuje se registracija, koja omogućava pristup svim sadržajima veb-sajta, mogućnost preuzimanja materijala, komuniciranje sa vršnjacima iz cijelog svijeta putem foruma. Britanski savjet organizuje takmičenje na fejsbuku na kojem učenici mogu da učestvuju i dobiju vrijednu nagradu

POTREBNA JE PROCJENA ZNANJA, TJ. MEĐUNARODNI PRIZNATI SERTIFIKAT ZA NASTAVAK ŠKOLOVANJA: Sa prezentacije

Srednja stručna škola „Ivan Uskoković“ u Podgorici, u saradnji sa Savjetom roditelja, organizovala je prezentaciju besplatnih veb-sajtova za učenje engleskog jezika koje je razvio Britanski savjet.

Sajtovi su namijenjeni raznim ciljnim grupama: Learn English <http://learnenglish.britishcouncil.org/en> – namijenjen mlađim i poslovnim ljudima, registracija se preporučuje za uzrast od 18 godina i nadalje; Learn English Teens <http://learnenglishteens.britishcouncil.org> – za tinejdžere, uzrast od 13 do 17 godina; Learn English Kids <http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en> – za decu od četiri do dvanaest godina i njihove roditelje; Premier Skills <http://premierskills.britishcouncil.org> – sve o Premier ligi, učenje engleskog kroz fudbal; Teaching English <http://www.teachingenglish.org.uk> – za nastavnike engleskog jezika; Learn English Professionals <http://www.britishcouncil.org/professionals> – namijenjen poslovnim ljudima.

Veb-sajtovi su potpuno besplatni za upotrebu, a ono

što Britanski savjet preporučuje jeste registracija, koja omogućava pristup svim sadržajima veb-sajta, mogućnost preuzimanja materijala, komuniciranje sa vršnjacima iz cijelog svijeta putem foruma, itd.

Za nastavak školovanja, ali i za život u inostranstvu, nije dovoljno znati engleski jezik. Potrebna je procjena znanja, tj. međunarodni priznati sertifikat. Za učenike koji to žele, Britanski savjet može izvršiti procjenu znanja, kao i polaganje međunarodno priznatih ispita (Cambridge English i IELTS), koji otvaraju razne mogućnosti kandidatima – od školovanja, konkurenčnosti na tržištu rada, do boljih šansi za zaposlenje i napretka u karijeri.

Britanski savjet organizuje takmičenje na fejsbuku, na kojem učenici mogu da učestvuju i dobiti vrijednu nagradu.

Predstavnici ove institucije na kraju prezentacije predili su učenicima iznenade, i nekoliko njih nagradili prigodnim poklonima iz propagandnog materijala (majice, kape...).

Lj. V.

OŠ „Bajo Pivljanin“ u Breznama

IZ GODINE U GODINU SVE MANJE ĐAKA

- U obnovljenoj školi realizuju se radionice iz oblasti inkvizije; - Ove godine samo 19 učenika

Gornja Brezna, opor, sušan i glogan planinski kraj – visoravan, neobrađena, zapuštena i gotovo raseđena. Nekad bila privredni i kulturni centar okolnih sela, a sad od toga malo šta ima, jedino opstaje dobro opremljena škola „Bajo Pivljanin“, ali sa malo učenika.

Školstvo u Pivi i njegov razvoj poklapa se sa otvaranjem i radom osnovne škole na Goransku davne 1883/84. godine, i naredne u Crkvičkom polju. Stanovnicima Pive, posebno većih sela, bilo je neophodno da se više angažuju u traženju državne pomoći za otvaranje seoskih škola u ataru te ruralne, dotad nepismene, oblasti.

Brezna sa susjednim selima bila su jako zainteresovana za otvaranje osnovne škole, što se i ostvarilo 1898. godine. Nastavu su pohađali učenici iz: Donjih i Gor-

ju stoku, a da omoguće muškarcima da se opismene i ne ostaju slijepi kod očiju.

Obnovljeni prostor

Za vrijeme Balkanskih ratova i Prvog svjetskog rata, ne postoje nikakvi podaci o ra-

gradovima, njihov broj konstantno opada.

Škola je u oktobru 1981. godine oštećena u požaru koji su izazvale dotrajale električne instalacije. Biće su potrebne tri godine da se školska zgrada doveđe u upotrebljivo stanje. Devedesetih godina postavljena je nova gromobranska instalacija, izgrađeni poljski WC, postavljeni oluci, mokri čvor i sagradeni pomoći objekat u blizini škole.

Direktor pitome i tople škole u ovoj planinskoj divljini Milojica Nenezić sjetno na glasava:

– Ove školske godine imamo 19 učenika kojima je obezbijeden kombi prevoz od kuće do škole.

Jedan broj učionica je u novom ambijentu dočekao novu školsku godinu sa postavljenim itisonima i zavjesama, novim namještajem i rekonstruisanim kupatilom, mada veliki problem predstavlja nedostatak vode.

Međunarodna pomoć

Škola ima pristupnu rampu – rijetko u krajevima našeg podneblja.

„Grijemo se na drva, kojih imamo dovoljno“, saopštava direktor sa sjetom na vreme-

na kad je škola bila puna đaka, a sad ih je tako malo...

Miluša Cica Žugić, izvršna direktorka Udruženja za pomoći licima ometenim u psihofizičkom razvoju i profesoriča ruskog jezika i književnosti u školi „Bajo Pivljanin“, kaže:

– U okviru projekta Ljetnja škola inkvizije, koji je finansiran od strane Evropske unije, dijelom je adaptirana naša škola u Donjem Breznama. Radi se o prekograničnom IPA projektu u kom su partneri bili Udruženje za pomoći licima ometenim u psihofizičkom razvoju iz Nikšića i Agencija za saradnju, edukaciju i razvoj iz Banjaluke.

Vrijednost projekta je bila 58.000 eura za Crnu Goru i isto toliko za BiH.

Dišu jednom dušom

U međuplaninskoj maloj školi velikih uspjeha „Bajo Pivljanin“ sve blista, učenici i nastavnici dišu jednom dušom. Ovdje se dobro uči i živi, a isto je učiteljica života. Jer, tu iša škole stoji spomenik od septembra 2009. godine, kad je obilježen jubilej, vezano za savezničku eskadrilu lakih aviona tokom II svjetskog rata, koja je slečela na improvizovani aerodrom i prihvatala ranjene i iznemogle borce i transportovala ih vazdušnim mostom do lječilišta u Italiji. Ovo je jedinstvena škola koju su u jednom danu posetila dva ambasadora: iz SAD – Murn i Engleske – Kevin Lyne. Prilikom otkrivanja spomenika, darovali su školu, što potvrđuju i zahvalnice engleske ambasade, koje stoje na počasnom mjestu, veličajući i ukrašavajući kancelariju direktora Milojice Nenezića.

O školi u Breznama, kao vjekovnom obrazovnom, kulturnom i duhovnom bastionu, profesor Risto Dubljević napisao je monografiju.

Tekst i snimci: Blagota Koprivica

15

Prosjetni rad

DEC. 2013
JAN. 2014

BROJ

20-21

UČITI O RAZLIČITOSTIMA

U školi „Bajo Pivljanin“ boravilo je u toku ljetošnjeg kampa 120 djece i omladine sa smetnjama u razvoju i njihovih vršnjaka, koji su učili o različitostima, Evropskoj uniji, ličnim dokumentima, snalaženju u prostoru, flori i fauni, i o životu na selu. U projekt se uključilo i Ministarstvo prosvjete i sporta koje je pomoglo da se škola okreći i da se obezbijedi što udobniji boravak polaznika kampa u njoj. Opština Plužine je obezbijedila rezervoar za vodu i hidrofor kako bi u vrijeme sušnog perioda bilo dovoljno vode za potrebe kampa. Od sredstava Evropske unije u školi su napravljeni kupatilo i četiri toaleta za djecu i osoblje, pristupna rampa za osobe sa invaliditetom. Realizovano je i šest radionica seminara na temu pristupa djeци sa smetnjama u razvoju, namijenjenih prosvjetnim radnicima.

njih Brezana, Potprisoja, Bajova Polja, Dube i Zaborja. Škola je radila sa čestim prekidima zbog nedostatka učitelja, a i prostora. Nastavu su većinom pohađala muška deca, rijetko ženska. Prema predusudama roditelja, ženskoj deči mjesto je u kući, da se uče ženskim poslovima, da čuva-

du škole u Breznama. Pretpostavka je da tada nije ni radila.

U prvim godinama nakon Drugog svjetskog rata škola je bilježila intenzivan rast broja učenika, pa ih je u školskoj 1968/69. godini imala 154. Od tada, prvenstveno zbog industrijskog razvoja koji je uslovio migracije stanovnika ka

Projekat „Reciklaža nije blamaža“ okupio nikšićke osnovce i srednjoškolce

RAZVIJATI NAVIKE PRAVILNOG ODLAGANJA OTPADA

Zajedničkom akcijom do čistijeg grada

U okviru projekta „Reciklaža nije blamaža“, koji finansira pivara „Trebjesa“, NVO „Alfa centar“ predstavila je učenicima osnovnih i srednjih škola „zeleno ostrvo“ sa kontejnerima za selektivno odlaganje otpada. Oni su donijeli po jednu limenku i ubacili je u jedan od tri kontejnera, postavljena nedaleko od Doma revolucije. Aleksandar Dedović, izvršni di-

rektor ove NVO, naglasio je da su upravo građani prvi koji moraju biti odgovorni i brinuti o životnoj sredini. On je pozvao sugrađane da poklopite pažnju razvijanju i njegovanju navika pravilnog odlaganja otpada, kao i da podrže proces reciklaže. Okupljeni učenici i sugrađane pozdravio je i menadžer opštine Nikšić Živko Kecanjević, koji je izrazio uvjerenje da je

Uspješna humanitarna akcija rožajskih prosvjetara

POMOGLI KOLEGI ŠERIFU MURIĆU

Nekoliko rožajskih vaspitnoobrazovnih ustanova pružilo je lijep primjer humanosti na djelu. Svojim sredstvima oni su ublažili nezavidnu materijalnu situaciju svog kolege Šerifa Murića iz OŠ „Bać“ i pomogli njegovu liječenje na beograd-

skoj VMA. Tim povodom, Safet Klementa u ime Sindikata rožajskih učenika, kao i porodice, izrazio je zahvalnost kolektivima rožajskih osnovnih škola: „25. maj“, „Mustafa Pećanin“, „Daciće“, „Lovnica“, „Bukovica“, „Milun Ivanović – Biševo, „Bratstvo Je-

š. B.

OŠ „Radomir Mitrović“ u Beranama

UČENICI POŠETILI POLIMSKI MUZEJ

Učenici trećeg razreda beranske OŠ „Radomir Mitrović“ nedavno su posetili Polimski muzej.

U okviru nastavne jedinice *Albumi nam pričaju*, oni su zajedno sa svojim odjeljenjskim starješinama bili gosti ove kulturne institucije. Cilj je bio da učenici upoznaju istoriju svoga grada i produkte znanja o načinu života, zanimanjima, kao i načinu oblačenja ljudi iz prošlosti.

Akcenat je bio na tome da deca shvate da su uslovi života nekada bili drugačiji, a samim tim i aktivnosti ljudi u prošlosti, bez obzira na životnu dob. Prije ove posete, učenici su pravili jednu vrstu intervjua sa starijim osobama, svojim bakama i dедovima, donosili predmete iz prošlosti, te sakupljali fotografije. Nakon toga, slušali su kratko predavanje kustosa muzeja, postavljali pita-

nja i došli do zaključka da su izvori iz kojih se može učiti o prošlosti bogati i raznovrsni, objašnjava profesor Ratko Ratić.

Prema njegovim riječima, ovo je još jedan uspješan vid saradnje škole i lokalne zajednice, te je stoga izrazio zahvalnost rukovodstvu muzeja na predusmjernosti i zanimljivom predavanju.

Š. B.

ovaj projekt samo početak zajedničkih akcija društveno odgovornih organizacija, pojedinaca i lokalne uprave. On je podsetio da je ovo prvo zeleno ostrvo, i izrazio nadu da će cijeli grad uskoro biti poput jednog „velikog zelenog ostrva“. Projekat će biti realizovan u narednih šest mjeseci.

Š. B.

OŠ „Kekec“ u Sutomoru obilježila dva vijeka od rođenja Petra II Petrovića Njegoša

RIJEČI ODANOSTI KNJIŽEVNOM VELIKANU I DRŽAVNIKU

U OŠ „Kekec“ u Sutomoru svečano je obilježen veliki jubilej, dva vijeka od Njegoševog rođenja. Svečanost koja je bila pod motom „Njegoš i mi“ započela je simbo-

ličnim prikazivanjem Njegoševe „Luče mikrokozma“ i izvođenjem himne, a završila igrom i pjesmom Folklorognog društva „Rumija“ iz Bara. Tokom svečanosti učeni-

Š. B.

„NJEGOŠ I MI“: Iz programa

OŠ „Njegoš“ na Cetinju i OŠ „Ristan Pavlović“ iz Kolašina potpisali povelju o bratimljenju

SVEOBUHVATNJA SARADNJA

Potpisivanje povelje

Cetinska OŠ „Njegoš“ i kolašinska „Ristan Pavlović“ nedavno su potpisale povelju o bratimljenju. U prisustvu gradonačelnika Cetinja Aleksandra Bogdanovića, predsednika Senata Prijestonice dr Milovana Jankovića, kao i pomoćnice ministra prosvjete Vesne Vučurović, ovaj akt potpisali su direktorica Novka Milošević (OŠ „Njegoš“) i direktor Dragan Tosić (OŠ „Ristan Pavlović“). Tom prilikom, gradonačelnik Bogdanović izrazio je uvjerenje da će obrazovanje, koje predstavlja najznačajniju sponu među mladima, otvoriti jedno važno polje koje će se realizovati putem široke i sveobuhvatne saradnje između ove dvije vaspitnoobrazovne ustanove.

Š. B.

Zavod „Komanski most“ Podgorica

BOLJI USLOVI RADA

Rekonstrukcija unutrašnjeg dijela paviljona „A“ u podgoričkom Zavodu „Komanski most“ nedavno je kompletirana postavljanjem nove krovne konstrukcije. Tako su omogućeni bolji uslovi rada, kao i prijatnijeg boravka i zaposlenih i korisnika. Radove su izvodili dionicarska društva „Lisina“ iz

Nikšića, i „7. avgust“ iz Podgorice, dok je njihova vrijednost iznosila 24.000 evra. Kako ističu u Upravi Zavoda, sadržaji paviljona u potpunosti su prilagođeni potrebama korisnika. Stvoreni su uslovi za pozitivno terapeutsko okruženje, te zaštitu privatnosti. Ovaj paviljon sadrži šest blokova, koji čine

Š. B.

U Dječjem vrtiću „Đina Vrbica“ u Podgorici održan program „Jesenja svečanost“

ZAHVALNOST PLODНОM GODIŠЊЕМ DOBU

Nastojeći da najmlađe putem igre pouči o dolasku jeseni, kao i dražima, koje donosi ovo godišnje doba, podgorička predškolska ustanova „Đina Vrbica“ organizovala je program pod motom „Jesenja svečanost“. Tako su, u vaspitnoj jedinici „Zvjezdani vrt“ u Golubovcima mališani starijih vaspitnih grupa pokazali svoje znanje i umijeće pjevajući, recitujući, glumeći i plešući. Oni su kroz niz recitacija („Eto kiša“, „Ima kiše, to novembar kapljicama piše“, „Zašto je lišće postalo žuto“, „Šta to vjetar radi u jesen“...), muzičkih numera, uz pratnju klavira („Moja mala baletina“), te dramatizacije („Jabuka“) tokom cijelog programa iskazivala divljenje i zahvalnost ovom bogatom godišnjem dobu.

Kako je objasnila Dejana Prelević, PR ove vaspitnoobrazovne ustanove, i ovog puta ro-

ditelji su pružili podršku. Zahvaljujući njihovoj pomoći, vaspitači i deca su napravili kišobrane, kabanice i šešire od prirodnih materijala, koje su na kraju programa „mali manekeni“ ponosno pronijeli holom ove vaspitne jedinice.

I u vaspitnoj jedinici „Zvončić“ realizovan je program na ovu temu. Mališani dvije starije grupe svoje viđenje jeseni ispoljili su putem senzornih aktivnosti oživljavanjem voća i povrća, otiskivanjem i pravljenjem šešira od lišća. Takođe i recitacijama („Jež i kućica“, „Lisica i petlić“, „Šumska vrtić“, „Jesen u porodičnu“), „Dule i kruške“ odali su poštovanje i zahvalnost za sve darove ovom godišnjem dobu. Uz to, oprobali su se i u repovaranju kroz pjesmu „Bonton“, izveli skeć „Dasa“, kao i ritmičku igru „Kako rastu deca“. Uz pratnju klavijatura, pjevali su i horske

Š. B.

pjesme „Dunje ranke“, „Ja posej jah lubenice“ i „Paun i Paunica“. U skladu sa centrima interesovanja i u vaspitnim jedinicama „Jelena Četković 1“ i „Jelena Četković 2“ održana je svečanost pod motom „Naši jesenji znaci“ i „U bojama jeseni“. „Teta“, zvana jesen, odjevena u zlatne jesenje boje obišla je sve vaspitne grupe u kojima su je mališani dočekali radosno. Mališani su se nadmetali u takmičarskim igrama: sakupljanje loptica, preskakanje prepreka, ko će brže sakupiti jabuke...

Uz to, zajedničkim radom

Š. B.

roditelja, vaspitača i dece, uz

korišćenje prirodnih materijala – lišća, voća, povrća, te ambaražnog materijala- kreirali su raznovrsne maske, životinje, meda, kornjaču, ježa, drvo, kao i drugara „Jesenka“, a sve ove ručotvorine izložene su u holu vrtića.

U BOJAMA JESENI:
Mališani vaspitne jedinice „Jelena Četković“ iz Podgorice

Marijani Papić, direktorice podgoričke OŠ „Pavle Rovinski”, uručen u Moskvi Orden narodnog jedinstva

ZA JAČANJE KULTURNIH VEZA I NJEGOVANJE BAŠTINE

Na svečanosti povodom uručenja u Kremlju

Vladimir Putin, predsednik Ruske Federacije, uručio je u Moskvi Orden narodnog jedinstva direktorici podgoričke Osnovne škole „Pavle Rovinski“ Marijani Papić za doprinos saradnji dvije prijateljske države, kao i promociji ruske kulture i ruskog jezika u Crnoj Gori. Orden je dodijeljen i njenoj koleginici iz Moldavije, a tom prilikom uručene su tri medalje. Svečanosti je prisustvovao i patrijarh moskovski i cijele Rusije Kiril,

kao i mnoge ugledne zvane. Tokom svečane ceremonije u Kremlju, predsednik Rusije Vladimir Putin zahvalio je nagrađenima na pažnju koju su proteklih godina posvetili jačanju veza sa Rusijom u svojim državama. Govoreći o priznanju, direktorica Papić objašnjava da ono predstavlja najviše državno priznanje dodijeljeno stranim državljanima, te je kao takvo vrijedno nasljeđe ove vaspitnoobrazovne ustanove. Takođe, ona dodaje da je

škola, na čijem je čelu, više od jedne decenije nastojala da opravda ime znamenitog Rusa koje nosi.

„Smatrala sam da je naša dužnost da deči približimo kulturu tog naroda, čiji je predstavnik Pavle Rovinski, ruski istoričar, slavista, etnolog i geograf. Sada u školi imamo dvije profesorce ruskog jezika, njegujemo saradnju sa ruskim školama u Crnoj Gori, a naši učenici počinju i besplatni kurs ruskog jezika u Ruskom kulturnom centru. Takođe, tu je i saradnja sa ruskom ambasadom, obilježavanje ruskih praznika, a svake godine gostuju nam njihovi umjetnici. Pored toga, naši daci koriste ruske stipendije za školovanje u Rusiji“, naglasila je Papićka.

Podsećanja radi, svake 4. novembra, na Dan narodnog jedinstva, Rusija dodjeljuje prestižni Orden eminentnim stvaraocima u inostranstvu za podržavanje ruskog jezika i kulture.

Š. B.

Retrospektiva likovnih radova učenika tivatske OŠ „Drago Milović“

SVIJET O KOM TREBA GOVORITI

Profesor likovne kulture Ivan Knežević napravio je izbor od 77 najboljih radova koje su u različitim tehnikama izradili učenici tokom posljednjih 20 godina

PAŽLJIV ODABIR RADOVA: Bokeljski motivi

U okviru manifestacije „Novembarski dani“ Dječji savez Titova i OŠ „Drago Milović“ organizovali su u tivatskom Domu „Gracija Petković“ izložbu likovnih radova pod nazivom – „Retrospektiva“. Radovima su predstavljene generacije od devedesetih godina do danas, a postavka je nastala pažljivim odabirom rada profesora likovnog vaspitanja Ivana Kneževića.

Otvarači izložbu, direktor škole, Zoran Latković podsetio je da je pisac Oskar Vajld govorio o dva svijeta, jednom svakodnevnom, koji živimo i koji je

dosadan, i drugom koji je svijet umjetnosti o kojem treba govoriti jer ga, u suprotnom, ne bi ni bilo.“

„Vajld je govorio da su slikari prilično dosadni, jer stalno misle o tim svojim radovima i žive u nekom svom svijetu, ali na drugoj strani ste vi, deča, početnici, što je veoma interesantno, i o tome treba razgovarati“, naglasio je direktor. Profesor likovne kulture Ivan Knežević napravio je izbor od 77 najboljih radova koje su u različitim tehnikama izradili

učenici škole „Drago Milović“, tokom posljednjih 20 godina.

„Želio sam da prikažem dečje radove, njihove emocije, tematiku, svijet u kome se nalaze, kao i poruke koje nam šalju“, kazao je Knežević, navodeći da su predstavljeni radovi rađeni različitim tehnikama, poput tempere, pastela, akvarela, kolaža, te imitacije mosaika. Pored toga, tu su i crtačke tehnike, kao što su tuš, olovka i flomasteri...“, naveo je profesor likovnog vaspitanja.

On smatra da kod dece treba razvijati ljubav prema umjetnosti, i doda da u školi imaju veoma dobre grafičke crteže koji nisu bili izloženi zbog nedostatka prostora. U programu otvaranja izložbe učestvovao je trio – flauta Maša Bogdanović, Emilia Vrzić i Teodora Radošević iz tivatske Muzičke škole.

Z. Krstović

Publika na izložbi

Sačuvani učenički radovi stari 20 godina

U galeriji Gimnazije „Slobodan Škerović“ u Podgorici otvorena izložba slika Miloša T. Uskokovića, počasnog predsednika Udruženja građana „Slikarski uranak“

VIDAN DOPRINOS CRNOGORSKOM STVARALAŠTVU

– Kroz Udruženje prošao veliki broj profesora i đaka Gimnazije
– Ova asocijacija broji preko 400 stvaralaca sa svih kontinenata

U Galeriji Gimnazije „Slobodan Škerović“ Udruženje građana „Slikarski uranak“ priredilo je izložbu svog počasnog predsednika Miloša T. Uskokovića.

Direktor Gimnazije Radiša Šćekić rekao je da ta škola stoji iza svega što je „Slikarski uranak“ uradio do sada, jer je kroz to udruženje prošao veliki broj profesora i đaka Gimnazije. On je poručio da će škola uvijek biti otvorena za članove Uranačkih kojih ima preko 400 sa svih kontinenata.

Bato Brajović, aktuelni predsednik Udruženja, ocijenio je da ova izložba svjedoči da je i u ovoj oblasti Uskoković postigao visoki domet. „Miloš je dao veliki doprinos

stvaralaštvu i kulturi Crne Gore i regiona“, naveo je on.

Uskoković je podsetio publiku na početke rada „Slikarskog uranaka“ koji je formiran 8. marta 1993. godine u okviru Kulturno-prosvjetne zajednice Podgorice. Udruženje čine slikari, pjesnici, naučnici, estradni i javni radnici.

Prigodan kulturno-umjetnički program otvorila je Lela Pešić, profesorica flante u Muzičkoj školi „Vasa Pavlić“, izvođenjem kompozicije „Kondorov let“. Maturantkinja Gimnazije Andrijana Ivanović, u prošlogodišnji dak generacije Andela Mićanović otpjevale su pjesmu „Starovarošanka“, Vučala Đerkovića, na melodiju pjesme „Šetajući pored Lju-

bovića“, a članovi Slikarskog uranaka Vera Bojanović i Neven Milanović govorili su svoje stihove.

Miloš T. Uskoković je diplomirao na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Profesor je jugoslovenske književnosti i srpsko-hrvatskog jezika. U Beogradu je radio do penzionisanja. Karijeru je počeo 1958. godine kao glavni i odgovorni urednik lista „KMG Trudbenik“. Tokom radnog vijeka radio je na raznim dužnostima u obrazovanju i kulturi kod nas i u Čehoslovačkoj, Moskvi, Bagdadu. Slikarstvom se bavio kao samouk i imao je četiri samostalne izložbe, u Podgorici, Golubovcima, Beogradu i Bagdadu.

O. Đ.

U Gimnaziji „Niko Rolović“ u Baru realizovana akcija „Dvorište ljepešte – Društvo veće!“

PODIĆI NIVO ČISTOĆE GRADA

U dvorištu barske Gimnazije „Niko Rolović“ realizovana je akcija „Dvorište ljepešte – Društvo veće!“, koju su organizovali mladi iz Baru, u okviru projekta Centra za mlade Proactive „Karavan aktivizma“, Centra za informisanje

di, podesi! Tako lako do čistog školskog dvorišta svakokol!“, i obuhvatila je sakupljanje i odnošenje otpada i uređivanje staza.

U narednom periodu biće organizovano oslikavanje zida škole i staza, kao i sađenje bi-

predstvincima Centra osmisliili tri akcije usmjerene na poboljšanje njihovog položaja i, uopšte, rješavanje problema u zajednici. One predviđaju uređenje dvorišta Gimnazije „Niko Rolović“, otvaranje kutka za mlade u Baru, pod nazivom „U

POVEĆATI DRUŠTVENU ANGAŽOVANOST MLADIH: Učenici uređuju dvorište

i profesionalno savjetovanje (CIPS) i JP Komunalne djelatnosti Bar, i uz podršku FAKTA.

Ovo je prva u nizu aktivnosti mladih na podizanju nivoa čistoće grada, i nosila je naziv „Pokupi, odnesi... Ure-

ljaka i dalje uređenje dvorišta.

Cilj projekta „Karavan aktivizma“ je promovisati građanskog aktivizma i povećanje društvene angažovanosti mladih u zajednici kroz male akcije. Mladi su zajedno sa

gužvi nikad nisi sam!“, podršku napuštenim životinjama i zagovaranje otvaranja azila za napuštene životinje u Baru, sa porukom „Spašena je moja omiljena rasa!“.

Lj. V.

VIJESTI IZ ŠKOLA

SMŠ „Mladost“ u Tivtu obilježila Dan škole i 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša

DOSTOJANSTVENO I KREATIVNO

U okviru proslave Dana škole tivatska SMŠ „Mladost“ obilježila je i važan jubilej – 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša. U Centru za kulturu održana je svečanost na kojoj su se na dostojanstveni i kreativan način svojim školskim drugovima, roditeljima, građanima, kao i mnogobrojnim zvanicama predstavili učenici ove vaspitnoobrazovne ustanove.

Nakon sređene dobrodošlice, koju je u ime kolektiva uputila direktorica Jovanka Vujačić, najboljim učenicima koji su učestvovali na konkursu za literarni rad, pod nazivom „Moj grad“, dodijeljene su nagrade. Nakon toga, izvedena je predstava „Blago tome ko doviđek’ živi“, koju su izveli članovi dramske sekcije škole.

Izbor stihova iz Njegoševog djela, scenario i režiju predstave osmisnila je profesorka Ružica Lazarević, scenografiju profesori Milica Krivokapić i Dejan Kažić, kao i akademski slikar Zoran Kruta. Tehničku podršku pružili su profesori Milanka Brajković i Marinko Terzić, dok su scenskom efektu doprinijeli kostimi KUD-a „Boka“.

Srednjoškolci su svojom ozbiljnošću i izvanrednim glumačkim talentom oduševili publiku koja ih je nagradila burnim aplauzom. Nijesu krili zadovoljstvo ni profesori. U razgovoru sa nekoliko mladih glumaca, saznavali smo da već planiraju novu predstavu, jer je gluma, kako su rekli, njihovo veliko zado-

Oduševili publiku talentom i ozbiljnošću

voljstvo, ali i izazov da savladaju novi zadatak.

Uloge u predstavi tumačili su: (Mladi Njegoš) Petar Klakor, Njegoš (Matija Grabić), (Petar I) Vladan Vuksanović, (Vladika Danilo) Nikola Tasić, (Sima Milutinović) Luka Grivić, (Vuk Mandušić) Aleksa Vukićević, (Vuk Mićunović) Marko Mićunović (vojvo-

da Draško) Arsenije Brajković, (knez Rogan) Đorđe Jevtić, (Iguman Stefan), Nikola Stanković, (vila) Milica Šćepanović, (sestra Batrićeva) Jelena Papović, (mlada Perastanka) Valentina Ljubojević, (Njegoševa majka) – Mirjana Vukanović, (devojke): Vedrana Nikolić, Andrijana Karadžić i Lejla Šabić.

Š. B.

NVO Juventas realizuje projekt „Jačanje ličnog integriteta mladih“ POVEĆATI SPREMNOST UČENIKA DA PRIJAVE KORUPCIJU

MLADI SU PROTIV DRUŠTVENIH POJAVA KOJA SE KOSE SA PRAVILIMA ETIKE:
Radionica u Srednjoj ekonomskoj školi „Mirko Vešović“ u Podgorici

NVO Juventas od septembra ove godine realizuje projekt „Jačanje ličnog integriteta mladih“, koji finansira Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću za 2012. godinu. Program ima zvaničnu preporuku za primjenu od strane Ministarstva prosvjetе Crne Gore, a sprovedeni su u partnerstvu sa NVO Atak.

Cilj projekta je poboljšanje ličnog integriteta mladih u Crnoj Gori od 14 do 18 godina u pogledu povećanja njihove spremnosti da prijave koruptivna djela i da se ponašaju u skladu sa

zakonom. Njime je obuhvaćeno šest srednjih škola iz Podgorice, u kojima je planirano organizovanje šest teatarskih radionica na temu korupcije u obrazovanju. Radionice su pažljivo dizajnirane od strane scenarista i reditelja, a realizuju ih profesionalni glumci uz podršku vršnjačkih edukatora.

Do sada su realizovane tri takve radionice i to u Srednjoj elektrotehničkoj školi „Vaso Aligrudić“, Srednjoj ekonomskoj školi „Mirko Vešović“ i Srednjoj građevinsko-geodetskoj školi „Ing. Marko Radević“. Sva-

kog od njih prisustvovalo je po 25–30 učenika. Oni su dobro prihvatali ovakav neformalan način učenja kroz igru i glum, dok su uprave uključenih škola pokazale veliku spremnost na saradnju. Korupcija kao društvena pojava koja se kosi sa pravilima etike i predstavlja zloupotrebu javnih ovlašćenja za privatnu korist očito je osuđena od strane mladih, koji su poslali poruku da je neophodno njegovati prave vrijednosti kao osnovna načela jednog društva.

Lj. V.

OŠ „Mojsije Stevanović“ u Kolašinu i donjomorački kraj proslavili 159 godina rada

URBANI PEDAGOŠKI STANDARDI

Među prvim učiteljima bio znameniti Mitrofan Ban. Renovirana škola ima sve uslove za izvođenje savremene nastave

USAVRŠAVANJEM UNAPRIJEDILI KVALITET NASTAVE: Kolektiv škole

Prirodnom svečanošću u prisustvu brojnih gostiju, kolektiv OŠ „Mojsije Stevanović“ nedavno je obilježio svoj Dan, i ujedno 159 godina školstva u donjomoračkom kraju. Pozdravljujući prisutne, direktor ove vaspitnoobrazovne ustanove Radomir Baković, podsetio je na istorijat, kao i imena onih koji su bili na njemom čelu.

„Ime istaknutog Moračina i španskog borca Mojsija Stevanovića škola nosi od 1958. godine. Tokom 16 decenija moračkog slova, ugrađena su imena učitelja od prvog arhimandrita Simeona Damjanovića, Pe-

riše i Đura Cerovića do znamenitog Mitrofana Bana. Između dva svjetska rata, na čelu ove vaspitnoobrazovne ustanove bio je Miraš Radović. Nakon 1945. godine upravitelj je bio Batrić Medenica koji je predavao matematiku i francuski jezik. Nakon toga, ulogu direktora obavljali su Velimir Ćetković, Dimitrije Radunović, Petar T. Rakočević i Dragoljub Vlahović, Radosav Radović, Vladimir Bulatović, Jakša Mašković, te Vukomir Simović. Već krajem 19. vijeka sa stečenim osnovnim znanjem mnogi su dalje školanje nastavili na Cetinju, u Srbiji, Rusiji, a kasnije u Za-

grebu i Rimu. Brojna poznata imena crnogorske društvene scene prva slova naučili su baš u ovim moračkim učionicama. Oni nikada nije su zaboravili tu liniju moračkog rukopisa, koju čuvaju i pružaju pomoć školi Dušan Simonović i Miraš i Novo Radović, naglasio je direktor Baković. Prema njegovim rečima, uprava nastoji da i u tehničkom smislu dostigne standarde gradske škole.

„Budući da je škola locirana u blizini magistrale, u cilju veće bezbjednosti dece postavili smo novu ogradu oko školskog dvorišta. Takođe, tu je i nova krovna konstrukcija kojom su zaštićene terase kroz koje je prodala voda. I na samom školskom zdanju popravljen je krov, novi oluci, obnovljeni su fasadi i sanitarni čvorovi, a učionice opremljene novim namještajem. Pored toga, na oko 700 metara kvadratnih izgrađen je sportski poligon sa košarkaškim, odbojkaškim i fudbalskim igraštem, te je tako našim učenicima omogućena i zdrava rekreacija. Uz to, kontinuiranim profesionalnim usavršavanjem nastavnika unaprijedili smo kvalitet nastave, što predstavlja naš primarni cilj“, poručio je direktor Baković.

Š. B.

OŠ „Štampar Makarije“ u Podgorici

SUSRET SA SLIKARKOM ELOM BOŽOVIĆ

Kako staro može biti novo i ljepeš

Učiteljice podgoričke OŠ „Štampar Makarije“ Suzana Potparić-Perišić, Gorana Matović i Tanja Raspopović, prenoseći svoje znanje najmlađim učenicima II razreda, nastoje da kod njih razvijaju i osećaj prema lijepom i tako obogate njihovu ličnost. Vodeći likovnu sekciju svakog utorka, organizovale su susret sa slikarkom Elom Božović. Ona je deči predstavila

„dekupaž“, slikarsku tehniku i pokazala kako se od jedne stare police može, dobiti nova i uz to, i ljepeša. Na sljedećem času, učenici II razreda su uz pomoć učiteljica, primijenili ovu tehniku. Kako su naglasili u upravi škole, učenici će na Novogodišnjem sajmu u „Bazaru“ predstaviti neke od svojih suvenira.

Š. B.

ŠAHOVSKE VERTIKALE

Škola budućih šampiona

„DIJAGONALE“ ZA PRIMJER

Šahovska škola „Dijagonale“ nedavno je obilježila osam godina kontinuiranog rada. Škola je, da podsetimo, formirana u okviru istoimenog Centra za razvoj šaha i zvanično je počela rad u oktobru 2005. godine. Školom rukovodi, od samog njenog osnivanja, Radmila Milošević, majstorski kandidat u šahu.

– Za sve ovo vrijeme, kroz školu je prošlo na desetine i desetine talentovanih dječaka i devojčica. Škola je dala više kadetskih i omladinskih prvaka i prvakinja Podgorice i Crne Gore, kao i kadetske i omladinske reprezentativke i reprezentativce Crne Gore u šahu, – kaže direktorica škole Miloševića.

Škola se, inače, odne-davno nalazi na novoj adresi. Dvosoban stan na Bulevaru Ivana Crnojevića 49, ispu-njen stalažama sa šahovskim

Škola šaha (4)

SLABO POLJE

Razlozi nastajanja slabih polja vrlo su raznoliki i mogu se podijeliti na više kategorija – od loše vođenog i propalog napada, stješnjene pozicije, loše pozicione procjene...

U partiji koju objavljujemo prefinjeni pozicionista Vasili Smislov dalekovidim manevrima fiksira je c4 kao slabo polje protivnika i iskoristio ga kao sigurnu „bazu“ za svoje luke figure.

Lipnicki – Smislov

Nimcovićeva indijska
19. šampionat SSSR-a, 1951.

Komentari: vM D. Marović

1. d4 Sf6 2. c4 e6 3. Sc3 Lb4 4. Dc2 Sc6 5. Sf3 d5, 6. a3

Namjera crnog je da odigra dc4 i poslije Ld6 provede e5 i šesti potez bijelog upućenog je protiv tog plana. Uobičajeno je igrati e3 i Ld2.

6... Lxc3+ 7. bc3

Poznata je i varijanta sa 7. Dxc3+

7... Sa5 8. Se5 Sd7 9. Sxd7 Lxd7 10. cd5 ed5 11. Lf4 Lb7

DIJAGRAM

... Dalekovidim manevrom Sa5 i 11. Lb5 Smislov je fiksirao crno slabo polje c4.

12. h4 0-0 13. Tb1 Dd7

Koristeći odsustvo bijelog bjelopolca iz igre, crni stvara jak pritisak po bijelim poljima. Ne ide 14. Lxc7 zbog 14... La4.

14. Th3 Tfe8 15. Tg3 Sc4
16. Lh6 g6 17. Dc1 Zd6
18. Df4 La6

Izbjegava prijetnju Tb5, a sam prijeti Sf5.

19. e3 Sf5 20. Lxa6 ba6
21. Tb7 Tab8 22. Txc7 Tb1+
23. Ke2 Da4

Bijeli predaje.

Priredio: Nebojša Knežević

OŠ „Kekec“ u Sutomoru

UPOZNALI UČENIKE SA POJMOM NASILJA

Podgorička NVO „Pravni centar“, koja je izvršni partner UNHCR-a (Visoki komesar UN za izbjeglice) u Crnoj Gori, posetila je OŠ „Kekec“ u Sutomoru, i tom prilikom, je u okviru kampanje solidarnosti sa žrtvama porodičnog nasilja pod nazivom „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“, održala nekoliko radionica sa učenicima škole.

Predstavnici ove NVO bili su fokusirani na grupe sa-

stavljeni od dječaka i devojčica iz raseljeničke i izbjegličke populacije, a u okviru obilježavanja međunarodnog Dana borbe protiv nasilja nad ženama. Poseban glasak bio je na vršnjačkom nasilju. Kreativno i zanimljivo organizatori radionica željeli su da da na kreativan i zanimljiv način upoznaju učenike sa pojmom nasilja, ukažu na njegovu široku prisutnost u društvu, informišu ih o ra-

znim vidovima nasilja, obja-

ste im kako da prepoznaju rizike od nasilja, približe im vidove pomoći, kao i zaštite od nasilja, upoznaju ih sa osobinama nasilnika i žrtve, te sa značajem prevencije nasilja. Grupe je organizovala i vodila sociolog Mila Adrović, a njihov zajednički rad ocijenjen je kao dobar i kreativan na obostrano zadovoljstvo.

Š. B.

Spašavanje ugroženog dječaka

Učenici Srednje likovne škole „Petar Lubarda“ na Cetinju izlagali na temu „Likovi iz Gorskih vijenaca“

POŠTOVANJE TRADICIJE I RESPEKT PREMA VELIKANU

Sa otvaranja izložbe

U prostorijama Maticе crnogorske – Ogranak Cetinje, nedavno su izlagali učenici Srednje likovne škole „Petar Lubarda“ na temu „Likovi iz Gorskih vijenaca“.

Bilo je izloženo preko sto radova u različitim tehnikama i načinima izražavanja.

Glavni likovi Gorskih vijenca – vladika Danilo, iguman Stefan, Vuk Mandušić, sestra Batrićeva, snaha Miloševića bana i drugi predstavljeni su u svojim radovima neku već potvrđenu tradiciju, i respekt kada je u pitanju Njegoš.

teskno, nekad djetinje naivno, preko promišljenog, već razrađenog izraza, sve do svim zrele i vješto osmišljene kompozicije“, istakao je Luka Lagator, poznati crnogorski karikaturista, koji je bio i predsednik žirija. Prema njegovom mišljenju, mnogi od budućih likovnjaka poštovali su u svojim radovima neku već potvrđenu tradiciju, i respekt kada je u pitanju Njegoš.

Izložba je organizovana u čast velikog jubileja –

200 godina od rođenja Njegoša, za šta su se pobrinuli Matica crnogorska – Ogranak Cetinje i SLŠ „Petar Lubarda“.

Prema odluci žirija, prvu nagradu dobila je Jovana Kapisoda za rad „Snaha Milonjića bana“, druga je pripala Anici Damjanović za „Suze sestre Batrićeve“, a treća Dragana Vujović za rad „Portreti“. Posebnu nagradu za plakat dobio je Petar Strugar.

J. Vlk.

U OŠ „Vukašin Radunović“ realizovan projekt „Obrazovanje u vanrednim situacijama“

PRAKTIČNI KORACI
U SLUČAJU
PRIRODNIH KATASTROFA

U slučaju katastrofe važan položaj „fetus“

Spašavanje ugroženog dječaka

19

Prosveštivi rad

DEC.
2013
JAN.
2014BROJ
20-21

U okviru projekta „Obrazovanje u vanrednim situacijama“, čiji su pokrovitelji Unicef i Forum MNE, učenici beranske OŠ „Vukašin Radunović“ demonstrirali su evakuaciju u slučaju prirodnih katastrofa zemljotresa ili požara. U okviru demonstracije organizovano je spašavanje „ugroženog dječaka“, koji je uspešno evakuisan (uz ukazanu prvu pomoć) iz škole koja je bila zahvaćena požarom. Ovom prilikom obnovljena su znanja o tome što treba uraditi u slučaju prirodnih katastrofa. Učenici su poslali jasnu poruku da ne treba paničiti, kao i da je neophodno stati u tzv. položaj „fetus“.

Kako podsećaju u ovoj vaspitnoobrazovnoj ustanovi, pet njihovih učenika bilo je na petodnevnom obrazovnom kampu na Ivanovim koritima, где su stekli nova znanja iz oblasti obrazovanja u vanrednim situacijama. Takođe, oni naglašavaju da su vježbu priredili Služba zaštite i spašavanja Berane, Radoje Novović, predstavnik Zavoda za školstvo, Denisa Nurković, načelnica Područne jedinice Direktorata za vanredne situacije MUP-a, Radojica Radunović, savjetnik, Ljuban Tmušić, načelnik civilne zaštite i Zoran Perović, načelnik Područne jedinice Podgorica. Budući da su vježbu pratili članovi novinarske i foto sekcije, postavili su i panone u holu škole sa fotografijama.

Novinarska sekcija

Roditeljstvo – jedna od najljepših, ali i najodgovornijih misija čovjeka

USPOSTAVITI OPTIMALNI BALANS IZMEĐU LJUBAVI I ODGOVORNOSTI

Odnos roditelj-dijete je, u najvećem broju slučajeva, i odnos koji najduže traje u životu. Uspješni roditelji su oni koji prate i podržavaju đetetov razvoj i pomažu mu da se sigurno kreće na putu od zavisnosti i spoljne (roditeljske) kontrole ka samostalnosti, samokontroli i zrelom, odgovornom ponašanju. Đe je granica do koje đetetu možemo pomagati, štititi ga, reagovati na njegove potrebe, a da to ne zasmetava ili ne ugrozi njegov razvoj i osamostaljivanje, pitaju se mnogi roditelji, stručnjaci institucije

Piše: Andra Backović

20
Prosjetni rad
S totine hiljada ljudi na planeti svakog dana osećate neponovljiv doživljaj roditeljstva, ponosa, moći – jer su postali roditelji. To isto doživjeli su i njihovi roditelji. I tako, iz generacije u generaciju, iz jednog vremena u drugo. Moglo bi se, čak, reći da su roditelji jedna posebna „nacija“ ili zajednica na planeti. Različiti su, govore različitim jezicima, ali se u jednom gotovo svi slažu: svrha roditeljstva je da učine sve što mogu da bi na najbolji način pripremili đecu za život koji je pred njima.

Ljubav i granice

Na tome kao da se završava globalna priča o roditeljima i roditeljstvu. Čini se da je to jedina, potpuna saglasnost koja postoji o toj našoj (najvažnije?) životnoj ulozi. Odatile, svaki roditelj kreće svojim putem, vođen različitim nadama, željama, ambicijama, tradicijama, uvjerenjima, planovima, uputstvima, savjetima – kako da obavlja ovu jedinstvenu misiju! Nekad podržan i shvaćen, nekad ostavljen sam sebi i neshvaćen, ali stalno pod budnim očima svih oko sebe, često i pod baraćnom vatrom kritika, mogućih i nemogućih zahtjeva (Nije li i to bio razlog što je Frojd jednom rekao da su tri „nemoguće profesije“: vođenje nacije, psihanaliza i odgajanje djece?).

Kako god bilo, iskustvo roditeljstva nas nepovratno mijenja. Usudila bih se da kažem da nas ova životna uloga, kad već uđemo u nju, najvećim dijelom čini onima što jesmo i daje nam jedinstven pečat različitosti. (Odgajamo đecu a, zašto ne, reći da i ona odgajaju nas?)

Naravno, nije samo o davanju, odgovornosti i naporu roditeljstva riječ u ovoj misiji. Postoje i naše lične dobiti, ako se to tako može nazvati, od roditeljstva: osećanje lične sreće, ljubav prema đetetu koju smo dobili, pa onda lju-

bav koju nam daje taj novi, mali čovjek pored nas, pa cijenjena uloga u društву, važnost u porodici, osećanje moći, samopouzdanja, neki kažu i „besmrtnosti“, kao i onog što se može nazvati zdravim narcizmom, jer – „Ja sam roditelj!“.

Pomoći đeci da idu naprijed

Odnos roditelj-dijete je, u najvećem broju slučajeva, i odnos koji najduže traje u životu. U prostoru te bliske, snažne veze roditelja i đeteta, rada se i počinje da raste sve ono što će, prije ili kasnije, početi da određuje i usmjerava đetetova iskustva, odnos prema sebi, ljudima i svijetu oko sebe. Sve dok dijete ne otvorí vrata koja vode u svijet vršnjaka, zajedničke igre, vrtića, škole – roditelji su jedini izvor iz kojeg ono saznaje, uči, razvija osećanja, rekacije. Roditelji su tada poput opne ili filtera koji odvaja dijete od spoljašnjeg svijeta: od propustljivosti filtera zavisi što sve može doprijeti do đeteta, do čega sve ono može stići i kako će đetetu uopšte izgledati svijet oko njega.

Šta sve nijesmo u stanju da uradimo da bismo zaštitili, osigurali, pošteli, obezbijedili, sačuvali đecu od mnogo čega što je sa one strane opne? Šta sve ne bi uradili da đetetu ništa ne fali, da ne oseti bol, tugu, nelagodu, lišavanje, neizvjesnost, strah, nepravdu ... Naravno, tako misle i to čine svi brižni, posvećeni, odgovorni roditelji. Dobri roditelji. Puni ljubavi za svoju đecu.

Kada stručnjaci govore o „uspješnom roditeljstvu“, oni kažu da su uspješni roditelji oni koji prate i podržavaju đetetov razvoj i pomažu mu da se sigurno kreće na putu od zavisnosti i spoljne (roditeljske) kontrole ka samostalnosti, samokontroli i zrelom, odgovornom ponašanju. Slično, dobar je roditelj onaj koji je uključen u život svog

đeteta, koji ne zanemaruje potrebe đeteta, koji postavlja visoka očekivanja od đeteta, ali – poštujе đetetovu samostalnost. Onda su srećna i uspješna đeca ona čiji roditelji ne rade umjesto njih ono što ta đeca sama mogu da urade (ili im samo još malčice fali da to uspiju). Njihovi roditelji ne rade stvari zbog sebe i da bi sebe činili srećima i ispunjenima, nego da bi pomogli đeci da idu naprijed – da rastu, razvijaju se, uče, mijenjaju se.

Sačekati, strpiti se – suština priče

Šetimo se trenutka kad beba počinje polako da se uspravlja, sa široko otvorenim očima i neskrivenim osećanjem zadovoljstva što radi i osvaja nešto novo. Potom počinje da se drži za stvari po kući, polako se otpušta od njih i pravi prve samostalne korake! (Koje hodanje Armstronga po Mjesecu! Ili Baumgartenu skok iz kosmosa! I sad nam zastane dok se šećamo toga.) Jedan ili par koraka, a onda izgubi ravnotežu. Mi priskočimo, ohrabrujemo, pomažemo im da nastave da uče da hodaju same (Nikome normalnome ne pada na pamet da se ljuti na dijete zbog ovih „greški“ ili da ga kažnjava zbog toga. Ili da bude nestrljiv što ne može brže, bolje, spretnije ... Ili da hoda, umjesto njega!). Ne priskočimo svaki put kada izgube ravnotežu, jer znamo da treba da nauče da hodaju samostalno. I da će još mnogo puta morati da se podignu sa poda.

Strpjeti se, ne potražiti odmah, sačekati, izdržati nalete nestrljivosti, nervoze, straha – kad našem đetetu ne uspijeva od prve – jeste suština priče o tome kako roditelj budno i s ljubavlju prati i pomaže đetetu da raste, osvaja nepoznata iskustava, uči, osamostaljuje se, gradi samopouzdanje, postaje svjesno sebe.

Đe je granica do koje đetetu možemo pomagati, štititi ga, reagovati na njegove potrebe, a da to ne zasmetava ili ne ugrozi njegov razvoj i osamostaljivanje? Đe je granica preko koje roditelj ne bi trebalo da ulaže napor i pomaže đetetu – radeći ono što dijete treba da nauči samo da radi?

Pogledajmo samo par prizora iz naših domova i škola. Znate li roditelje koji skoro na svaki sat pozovu dijete da čuju kako mu je u Školi u prirodi? A i dijete zove njih. Zove se i nastavnik, i on mora da se redovno javlja roditelju. Zovu se i roditelji druge đece. Naravno, odlazak u Školu bez mobilnog je nezamisliv. Pa neki roditelj skokne do Škole u prirodi, na prvi poziv da je nešto zaboravljenio ili da je dijete neraspoloženo. Račun se redovno doplaćuje, jer je nestanak para na računu ravan nestanku hrane, vode i struje, zajedno. Neki i skoknu do Škole, tek toliko da provjere je li baš onako kako im javljaju telefonom (Uzgred, bilo bi zaista interesantno ispitati uticaj mobilnih telefona na savremeno roditeljstvo i odnos roditelja i đece?).

Sljedeći: roditelj nervozno traži od nastavnika da mu objasni što to nije bilo dobro na usmenom ili pismenom i dijalog se završava onim čuvenim pitanjem: „Znate li Vi da će mu to pokvariti Luču?“ Znate li roditelje koji svojim srednjoškolcima redovno pri nose obroke, slažu im robu, spremaju sobu, preko mobilnog rješavaju zadatke? A roditelje koji ponosno tvrde da njihov sin ili čerka nemaju boljih prijatelja od njih? Ili one koji su uviđe signirani da je njihovo dijete, i samo ono, u pravu i da uviđe govoriti istinu? (Znam da će se šetiti i mnogih „intervencija“ roditelja u učionici i na školskom igralištu, poslije konflikta među đecom).

Uspostaviti ravnotežu između emocija i razuma

Malo reda i više razumijevanja u ove i mnoge slične situacije, a one mogu da zbune i veoma zabrinu, može da uvede podsećanje na to da stil roditeljstva ili ponašanje roditelja možemo sagledati iz dvije perspektive. Jedna je reaktivnost roditelja: kako sve roditelj reaguje na potrebe đeteta (možda bi neko na to rekao i „koliko ga voli“, ili da je to prava mjeru ljubavi?). Druga je zahtjevnost, ili kako roditelj navikava dijete da prihvata i da se pridržava pravila, kako podstiče njegovo odgovorno i zrelo ponašanje. Primjerice radi, stil roditeljstva koji stručnjaci nazivaju autorativnim i koji se smatra veoma korisnim za razvoj đeteta, bio bi ovim jezikom opisan: kombina-

cija visoke reaktivnosti i visoke zahtjevnosti. Pojednostavljeno, roditelj mnogo nudi đetetu, ali i mnogo zahtjeva i očekuje od njega (Podseća li vas to i na stil dobrih nastavnika?). Dosta se istraživanja bavilo ponašanjem roditelja (ne i kod nas), tako da ima dovoljno dokaza da takav odnos čini da se deca osjećaju sigurnom i zaštićenom, da imaju dobro samopouzdanje, da su realna prema sebi i da se dobro snaleže sa vršnjacima.

Očigledno, umijeće roditeljstva je stalno održavanje ravnoteže između dvije, inače teško uskladive stvari u životu svih – emocija i razuma. Drugim riječima, između ljubavi, osetljivosti, brige, sa jedne strane, i racionalnih reakcija na sva ona kada-kako-koliko-da-dopustim pitanja, sa druge. Put do toga nije pravolinjski – roditeljstvo ima i svoje puteve i svoje stranputice, a ljubav je, u oba slučaja, najčešći vodič. Da li je ljubav dovoljna?

Možda ste čuli ili nijeste, nazine za neke stilove ponašanja roditelja koje će ubrzati pomenuti, ali čete ih sigurno prepoznati u svom roditeljskom iskustvu ili u učionici. Oni, svakako, ne spadaju u stilove i ponašanje roditelja o kojima je naprijed bilo riječi, ali vjerujem da su i ovi roditelji vođeni ljubavlju i brigom za đecu. Da li je to dovoljno? I šta time činimo đeci?

Greška može da nauči

Pominju se „helikopter-roditelji“, „roditelji-kosilice“, „lebdeći roditelji“? I u svakodnevnom govoru, ali i u stručnoj literaturi, tako se nazivaju neki od tipova ili ponašanja roditelja koji se pretjerano trude oko svoje eće i rade za njih, ili umjesto njih, čak i one stvari koje đeca mogu da urade sama. Ili im još malo, malo fali da to mogu (jer je vrijedjelo pustiti bebu da padne, da bi naučila da ustane i hoda). Đecu ne prestaju da prate, stalno su nad njima ili oko njih, ili trče ispred njih da „počekaju travu“, da im se nešto ne bi našlo na putu. Misija roditeljstva, po njima, jeste da u životu đeteta sve treba da bude meko, sigurno, bez prepreke i problema – njihovo dijete ne treba da oseti nikakvu teškoću ili razočarenje. Njihova reakcija na bilo koju potrebu đecu gotovo nikada ne izostane i vrlo je brza; ovi roditelji su visoko na pomeđutoj ljestvici reaktivnosti. Oni kao da su i više od roditelja – pre-roditelji ili super-roditelji.

Očekivana posljedica je da dijete ostaje uskraćeno u mnogim životnim vještinama, da ne umije da rješava svakodnevne probleme, da ne podnosi situacije u kojima mora da sačeka ili odloži neku svoju potrebu, ne uči se da snosi odgovornost za svoje pustke. Nudeći mnogo, a zauzvrat vrlo malo očekujući, ili zahtjevajući od đečje, ovi roditelji (nesvjesno?) grade jednu snažnu simboličku vezu sa đetetom, kao da su povezani pupčanom vrpcom. Zato je i prirodno da njihova đeca osećaju jaku nesigurnost kada god im roditelji nijesu pri ruci, ili kada se od njih fizički odvoje.

„Helikopter-roditelji“ su izuzetno kontrolišući roditelji, dijete je uvijek u njihovoj sjenci, pod nadzrom, i vrlo često sa time su povezana i njihova visoka očekivanja da njihovo dijete bude uspješno i samo uspješno. A uspješnost ima samo jedan oblik – uspješnost u školi, na fakultetu. Jedna strana srednja škola, pošto se godinama borbila sa ovom vrstom roditelja i njihovim zahtjevima prema školi i nastavnicima, rješila je da više ne zadaje iz matematike test koji se može uraditi 100%, jer pokušava da obuzduje opsesiju neke đece, odnosno roditelja, da budu „Gospodin Savršeni“ ili „Gospodica Savršena“. Druga je rješila da uvede „Neđelju greške“, da bi pomogla đeci da nauče da prihvate i podnose svoje greške i uče iz njih. Nepogrešivost ili savršenost je neprijatelj učenja, kažu oni.

Mnogi roditelji povezuju svoj uspjeh, kao roditelja, sa uspjehom svoje đece u školi ili na fakultetu. Ako đeca nijesu vrhunski uspješna, onda to znači da oni nijesu uspješni roditelji. Kada se vlastito dijete vidi samo kao uspješno dijete, roditelj istovremeno, a da toga i nije svjestan, šalje jasnu poruku đetetu: volim te i prihvatom samo kad si uspješan (Često, dio poruke je da se sredstva do uspjeha ne biraju). Đeca koja se plaše neuspjeha, jer neće biti voljena, nijesu spremna da se suoči sa problemima i izazovima u životu, niti da prihvate čak i onu nužnu dozu rizika, bez koje ne može da se zdravo odraste.

Zašto dobri roditelji dozvoljavaju svojoj đeci da pogriješe? Jednostavno, oni su shvatili da greška može da ih nauči da odrede granice, da prihvate vlastite ograničenosti, da se prilagode na realnost života i da nauče – o sebi i drugima. Oni znaju da biti uspješan znači iskusiti i greške. Da svako dijete ne može postati genije, ali da će svako djete biti nesretno i slomljeno ako od njega pokušava da napravi genije, da bi se potvrdio kao uspješan roditelj i ispunio samo vlastite potrebe. Dobri roditelji znaju i još nešto: da bi đetetu predstavili život kao nešto oko čega se treba truditi i što je vrijedno truda, prvo se moraju postarat da sami osećaju da su ispunjeni i zadovoljni vlastitim životom.

Obilježen Međunarodni dan prava deteta

BEZBRIŽNO ĐETINJSTVO – SIGURNA BUDUĆNOST

U holu crnogorske Skupštine, povodom obilježavanja Svjetskog dana prava deteta, organizovana izložba đečih fotografija. Gradonačelnik Podgorice Miomir Mugoša ugostio decu iz hraniteljskih porodica. U svim crnogorskim vaspitnoobrazovnim ustanovama organizovani raznovrsni sadržaji, kao i brojne akcije i gostovanja poznatih umjetnika i sportista

Raznovrsnim sadržajima i brojnim akcijama, gostovanjima poznatih umjetnika i sportista u svim vaspitnoobrazovnim, kao i drugim ustanovama od značaja, obilježen je

Svjetski dan prava deteta. Tako je, u holu crnogorske Skupštine, ovim povodom otvorena izložba fotografija nastalih tokom zasjedanja Djecijeg parlamenta. Potpredsednik Skupštine

Branko Radulović izradio je zadovoljstvo što je upravo ovom izložbom obilježen ovaj za decu značajni datum. On je poručio da na starijima stoji odgovornost da deci obezbijede materijalne uslove, kako bi svi imali sigurnu i srećnu budućnost u Crnoj Gori. Rajka Perović, direktorka Centra za prava deteta, objasnila je da deca kroz učešće u Djecjem parlamentu uče kako da uvažavaju mišljenje drugih, stiču vještine racionalnog i realnog posmara, argumentovanog razgovora, samokritike i kritike.

Podsećanje na Konvenciju o pravima deteta bilo je povod da i gradonačelnik Podgorice Miomir Mugoša ugosti decu iz hraniteljskih porodica, njih devetoro. Izražavajući im dobrodošlicu, gradonačelnik Mugoša je obećao da će se glavnii grad i dalje zalagati u pružanju pomoći hraniteljskim porodicama.

„Kao najveća lokalna uprava, dužni smo da prednjačimo u donošenju svih odluka i zakona i tako i drugima pružimo lijep primjer njihove primjene. Povodom predstojećih novogodišnjih praznika planiramo da posebnim sredstvima obezbijedimo poklonke za svu decu, a u dogledno vrijeme i još jednu stambenu jedinicu za decu koja nakon punoljetstva napuste Dom u Bijeloj”, poručio je gradonačelnik.

Osim toga, u podgoričkom tržnom centru „Bazar“, odnosno njihovoj igraonici „Zujalica“ sa decom se družila crnogorska pjevačica Nina Petković koja je predstavila album namijenjen deci „Priče sa tavama“, nastao s ciljem da doprinese muzičkoj edukaciji dece uzrasta od dvije do deset godina. Uz njenu muziku i performanse, ona je svoj deci učinila ovaj dan posebnim.

Đeco, pišite Ombudsmanu!

Ipak, prema podacima kojima raspolažu institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, deca u Crnoj Gori najčešće izražavaju nezadovoljstvo obrazovnim sistemom, neuključivanjem u odlučivanje o pitanjima koja ih se tiču u školi i porodici, ali i sve učestalijim vršnjackom nasilju. Takođe, tu je i nasilno ponašanje nastavnika, siromaštvo, nedostatak sadržaja za igru, rekreaciju i provodeće slobodnog vremena, diskriminacija, nedostatak zaštite od različitih oblika zlostavljanja, eksploracije i zanemarivanja. Tokom protekle godine oni su svoje pritužbe proslijedili instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i Akciji za ljudska prava,

U holu crnogorske Skupštine organizovana izložba đečih fotografija

NE POSTOJE PRECIZNI PODACI O BROJU ĐECE S INVALIDITETOM

U Crnoj Gori ne postoje precizni podaci o broju dece s invaliditetom, te su stoga i mјere koje se preduzimaju na unapređenju njihovog statusa selektivne i često nedjelotvorne. U Udrženju mladih sa hendikepom smatraju da se podsećanje i djelovanje u cilju sprečavanja nasilja, diskriminacije i zoloupotrebe nad decem ne smije svesti na obilježavanje samo jednog dana. Takođe, oni ukazuju da je mali broj dece s invaliditetom uključen u obrazovni proces od najranijeg uzrasta na način koji ne omogućava potpuno i dostanstveno ostvarivanje njihovih prava. Izvršna direktorka Udrženja mladih sa hendikepom Marina Vujačić povodom Svjetskog dana deteta saopštila je da roditelji i daje „skrivaju“ decu, odnosno njihove nedostatke i tako dodatno komplikuju njihovo odraštanje i socijalizaciju.

„Pozivamo sve važne subjekte društva da se odgovornije odnose prema deci, a da onima koji su rođeni sa invaliditetom dozvole i omoguće da žive kao i druga deca, čiji život i odrastanje, ukoliko im se pruži adekvatna podrška, neće biti manje srećan i ispunjen“, poručila je Vujačićka.

POZNATI SPORTISTA IVAN STRUGAR, POŠETIO PODGORIČKI RESURSNI CENTAR

Đecu i mlađe u podgoričkom Resursnom centru posjetio je Ivan Strugar, poznati crnogorski sportista. Deca su razgovarala sa Strugarem postavljajući mu pitanja o njegovom uspjehu u školi, sportu, omiljenoj muzici, kao i humanitarnim akcijama u kojima često učestvuju. Profesor fizičkog vaspitanja u ovoj ustanovi Igor Tomić istakao je da je pošeta Ivana Strugara izazvala oduševljenje kod dece.

„Naš centar je baza za razvoj paraolimpiskog sporta, te je zato pošeta našeg poznatog sportista korisna za decu, budući da su neki od njih već našli mjesto u redovima paraolimpijaca i učestvovali na najvećim svjetskim takmičenjima. Nadam se da će i oni, poučeni Strugarovim iskustvom, jednog dana dostići uspjeh i slavu“, istakao je profesor Tomić.

Interesantne učeničke aktivnosti u OŠ „Kekec“ u Sutomoru

RADIONICE ODRŽALI ZAJEDNO SA ODRASLIMA

Povodom Svjetskog dana deteta, učenici Osnovne škole „Kekec“ u Sutomoru sa svojim nastavnicima obilježili su ovaj praznik nizom interesantnih aktivnosti. Učenici nižih razreda su sa učiteljima kreirali u holu škole veliki pano tako što su na šarenim papiricima ispisivali rečenice koje su bile posvećene pravima dece. Svi mališani dali su svoj doprinos ispisujući odgovor na temu „Imam pravo da...“. Istog dana, učenici devetih razreda pripremili su prezentaciju na temu „Prevenacija narkomanije“. Zaštita od narkotika, istakli su devetaci, izuzetno je važna u njihovom uzrastu. Zaštita od narkotika je način da se sačuva jedno od osnovnih prava deteta, pravo na život i pravo na srećno i bezbrižno odrastanje. Svoju prezentaciju devetaci su prikazali pred inspektorima Odjeljenja za narkotike Policije Bar. Kasnije su inspektori održali predavanje učenicima. Tako je došlo do interaktivnog rada dece i odraslih koji je zavšen na obostrano zadovoljstvo. Vrhunac proslave Dana deteta predstavlja posetu mališana, učenika II-V razreda tržnom centru „Delta“ u Podgorici, te su prisustvovali multimedijalnoj izložbi pod nazivom „Prekooceanska otkrića“. To je bila posebna prilika da se mališani iz „Kekeca“ pod nadzorom svojih učitelja upoznaju sa onim što je otkriveno tokom istraživanja okeana u proteklim vježkovima.

Pošeta mališana tržnom centru „Delta“

PANO U HOLU ŠKOLE: Rečenice posvećene pravima deteta

Dječji vrtići „Ljubica Popović“ u Podgorici i „Dušo Basekić“ u Bijelom Polju

RASTITE ZAJEDNO S NAMA – PORUKA NAJMLAĐIH

Pjevajući pjesmice, putem muzičkih i dramskih igara, mališani srednjih i starijih vaspitnih grupa podgoričkog Djecjeg vrtića „Ljubica Popović“ izrazili su svoje želje i potrebe. Oni su uputili poziv odraslima: „Tražim poštovanje“, „Imam pravo da živim“ i pozvali ih „Rastite zajedno sa nama!“ Vaspitница Marina Pajović i koordinatorica programa Sanja Popović poručile su da je zajedničaka želja i nada cijelog čovječanstva da stariji obezbjede svoj deci da odrastaju u zdravim i srećnim uslovima.

U svim vaspitnim jedinicama, kako u gradu tako i u seoskom području, mališani bjeleopoljskog Djecjeg vrtića „Dušo Basekić“ raznovrsnim sadržajima obilježili su Svjetski dan deteta. Tako je, u vaspitnoj jedinici „Crvenka“ organizovan maskenbal, a mališani svih vaspitnih grupa izveli su zanimljive muzičke koreografije, recitacije, pjesmice...

Jednako veselo i razdražano bilo je i u matičnoj jedinici „Pčelica“, dok su najmlađi iz vrtića „Leptirić“ u Centru za kulturu izveli crnogorsko kolo u okviru programa koji je organizovala OŠ „Risto Ratković“.

„Nastrojeći da pouče decu i uljepšaju ovaj Dan, kao i njihovo đetinjstvo, bili su podjednako vrijedni svi, i vaspiači i deca, i u vrtićima koji postoje u sklopu vaspitnoobrazovnih ustanova u Tomaševu, Sutivanu, Nedakusima, Njeguševu, Rasovu i Zatonu“, istakla je Ida Četković, direktorka ove predškolske ustanove. Ona je izrazila zadovoljstvo predstojećom izgradnjom novog vrtića, koja će biti okončana do sljedeće školske godine, te će se najmlađima omogućiti još udobniji i prijatniji boravak.

jih bi se učenici edukovali i informisali, mišljenja je Klikovac.

Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i Akcija za ljudska prava pozivaju decu da im pišu o svemu što prepoznaju kao nepravdu i kršenje svojih prava na ombudsmandjeca@t-com.me, ili adresu Bul. Svetog Petra Cetinskog 1/A, 81000 Podgorica.

Nedovoljno poštovanje đečjih prava

Predsednica Udrženja roditelja Ljiljana Milonić smatra da se dečja prava u Crnoj Gori ne poštuju dovoljno, te da, u odnosu na prošlu godinu, na tom polju nije načinjen vidljiv pojam. Đeca su i dalje veoma izložena raznim vidovima zanemarivanja, zlostavljanja i određene ekonomске eksploracije, kao što je prosaćenje, na primjer.

„Zahvaljujući većoj promociji poštovanja prava deteta, smanjeno je nasilje u osnovnim školama. Nažalost, i dalje je, kao i ranijih godina, prisutan verbalni vid nasilja“, naglašava Milonićka.

Podsetimo da su Konvencijom Ujedinjenih nacija, čiji je potpisnik i Crna Gora, osnovna dečja prava: pravo na preživljavanje (hrana, smještaj, stanovanje, zdravlje, životni standard), razvojno pravo, (razvoj, odgoj i obrazovanje, obitelj, kultura, identitet), pravo učestvovanja, (donošenje odluka, druženje, izražavanje, pristup informacijama), pravo zaštite od zlostavljanja, zanemarivanja, izrabiljivanja, mučenja, otmice, prostitucije.

Š. B.

Dačke ekskurzije

RAZLIČITA TUMAČENJA I OČEKIVANJA

Uvijek su prisutne dileme da li je ekskurzija zadovoljila glavni cilj – edukaciju. Zabava je za učenike na prvom mjestu. Ipak, one su osmišljene da svi oni koji žele mogu dosta i da nauče. Neki učenici su veoma zainteresovani da upoznaju kulturne spomenike, dobiju što više informacija o umjetnicima i arhitektama, kao i da zapaze pojedinosti ulica i gradova koje su obilazili. Voditi đake na ekskurziju nije lako, nemoguće je biti opušten, kažu naši sagovornici

Đačke ekskurzije obilježi-
le su i ovu jesen u ško-
lama. Maturanti i polumatu-
ranti proveli su početak go-
dine u iščekivanju ovog do-
gađaja. Roditelji, međutim, u
razmišljanju kako da obezbi-
jede neophodan novac, ali i
u brzi kako će sve to proteći.
Na kraju su svi uživali u utis-
cima i dugo ih prepričavali.

U vazduhu uvijek ostaje
stalno prisutna dilema, ko-
liko su one zadovoljile svoj
osnovni cilj – da budu obra-
zovne.

Naime, ekskurzija je, pre-
ma svim pravilnicima, eduka-
tivnu aktivnost, zahvaljujući
kojoj se učenici na neposred-
nom način upoznaju sa pri-
rodom koja ih okružuje, kul-
turno-istorijskim vrijedno-
stima, kao i odnosima u druš-
tvu. Cilj ekskurzije je razvijanje
pozitivnog odnosa prema na-
cionalnim, kulturnim,
etičkim i estetskim vrijedno-
stima, sportskim potrebama
i navikama, pozitivnim soci-
jalnim odnosima. Sve to treba
da bude uskladeno sa cje-
lokupnim obrazovno-vaspit-

nim radom prije i poslije nje-
nog organizovanja.

Većina se slaže da se eks-
kurzije više svode na dru-
ženje i zabavu, a manje su
obrazovne. Ipak, ima i onih
koji tvrde da ni edukativna
dimenzija nije zanemarena.

Velike mogućnosti

Jadranka Đerković, po-
moćnica direktora Gimnazije „Slobodan Škerović“, kaže
da je veoma zaodovljiva ekskurzijom ove godine u reali-
zaciji agencije Atlas turs koja
je na tenderu dobila da za gi-
mnazijalce osmisli i maršru-
tu i uslove putovanja. Prema
njenom mišljenju, ekskurzija
je imala i zabavni i edukativni
karakter.

„Neki učenici su veoma
zainteresovani da nauče,
upoznaju kulturne spomeni-
ke, dobiju što više informa-
cija o umjetnicima i arhitekt-
ama, kao i da zapaze pojedi-
nosti ulica i gradova koje
su obilazili. U pitanju su zre-
le, formirane ličnosti. Oni su
inače navikli da tokom škol-

ske godine, i mimo putova-
nja, idu u diskoteke, izlaze u
večernjim satima i njima pro-
vod nije nešto što se dešava
samo na ekskurziji. Istina je
da oni vole kolektivno dru-
ženje, koje je, opet, sve više
prisutno. Učinilo mi se da se
ranijih godina pod uticajem
kompjutera zatvaraju u sebe
i da prave neke male kružoke
u koje ne može svako da uđe.
Čini mi se da su sada ponovo
otvoreni za druženje i sar-
adnju i kao da se opet oseća
vrijeme koje smo bilo poma-
lo zaboravili. Na ekskurziji se
oni najbolje upoznaju i to se
priateljstvo i te kako razvija”,
istiće Jadranka Đerković.

Ona naglašava da su učeni-
ci tokom ekskurzije imali
velike mogućnosti da nauče
o drugim gradovima i kul-
tura u tri države. Prva stani-
ca na putu iz Podgorice bila
je Lido di Jesolo u Italiji. Slje-
deći dan – Venecija, sa svim
svojim izazovima. Usljedilo je
dug put do Španije. Boravak
u Figerasu, где су, pored osta-
log, bili u muzeju Salvador-a
Dalija, Sljedeća stanica bila
je Ljoret de Mar, iz kojeg su
u tri navrata išli u Barcelonu
i upoznali se sa kulturnim,
sportskim i drugim znameni-
tostima ovog grada (Plaza Es-
panja, Plaza de Toros, Kolum-
bov spomenik, Sagarda famili-
ja, stadion Nou Kamp...).

Usljedilo je putovanje
Azurnom obalom za Kan,
Nicu i Monako i razgledanje
tih gradova. Zahvaljujući to-
mu, bili su u prilici da upo-
zna FilmSKU palatu, šetalište
Kroazet (Kan), Trg Mon-
sena, Englesko šetalište, ho-
tel Negresco (Nica), Kneževu
palatu, staze Formule jedan,
Monte Karlo (Kneževina Mo-
nako). Noćili su u San remu,
bili u Veroni, de su razgledali
trgove Bra, Erbe, Julijinu ku-
ću. Nakon toga, ponovo su
bili u Lidi de Jesolu. Uz obi-
lazak ovih gradova i zna-
menitosti tokom ekskurzije vi-
še puta su organizovane dis-
kotekе.

Više uglova posmatranja

Emina Salihović, profesorica
u OŠ „Boško Buha“, ističe
da je interesantno da posto-
ji više uglova iz kojih se gle-
da na školskim kalendaram
predviđenu ekskurziju: uče-
nički, kako roditelji gledaju
na to, te nastavnici, upra-
va škole i javnost. O njenom
edukativnom značaju gotovo
da niko i ne govori. „Uprava
i nastavnici od samog starta
brinu o organizaciji, roditelji
o materijalnom izdakatu Za-
što, što je svrha? – niko i ne
razmišlja. Oni koji najmanje
razmišljaju o njenom eduka-
tivnom sadržaju su učenici
zbog koji se ekskurzija izvo-
di. To svi znamo, period oset-
ljivih godina kada je diskoteka
i provedeno vrijeme sa
simpatijom jedina stvar zbog
koje treba otici. Onda se, po

NA EKSURZIJI JE SVE NEZABORAVNO: Učenici Gimnazije „S. Škerović“

povratku, danima prepriča-
vaju utisci, pa ocjene na kra-
ju i klasifikacionog perioda
postaju pokazatelj toga ko-
liko je učenicima ekskurzija
prijala. No, ovo su sve nega-
tivne ili zanemarljivo pozitivne
strane đačkih ekskurzija.
Šta je dobro? Moje mišljenje
je da se u toku tih četiri ili pet
dana obide dosta toga, ali je
pitanje ko određuje plan puta.
Obično su, ili je to moje
iskustvo, agencije te koje da-
ju ponudu što je vrijedno obi-
ći, a da li je to u saglasnosti
sa planovima iz istorije, knji-
ževnosti, umjetnosti, to je pi-
tanje”, kaže Emina Salihović.

Jelisava Živaljević, pro-
fesorka crnogorskog – srpskog,
bosanskog i hrvatskog
jezika i književnosti u OŠ
„Maksim Gorki“ u Podgorici,
razočarana je što đaci nisu
više zainteresovani da upo-
zna istorijske spomenike,
da se mislima vrate u proš-
lost, nego ih najviše zanima
druženje i dečji nestašluci.

Ona ocjenjuje i da od orga-
nizacije mnogo zavisi.

„Ovogodišnja ekskurzija
sa Globusom bila je veoma
dobro osmišljena. Nastojanja
organizatora bila su usmjereni
upravo ka tome da učeni-
ci dobiju prava saznanja o Cr-
noj Gori. Vlasnik ove agenci-
je krajnje je profesionalno
odradio svoj posao i sve vri-
jeme bio sa nama. Što je naj-
bitnije, vodiči su bili izuzetno
angažovani. Željeli su da uka-
žu svaki detalj i da, kroz neke
zanimljive anegdote, opišu
svaki kraj i zainteresuju uče-
nike. I nama nastavnicima se
dešavalo da saznamo nešto
novo. Autobusi su bili veoma
udobni, besprekorno čisti. Žurke dobro osmišljene”,
ukazuje Jelisava Živaljević.

Strah i odgovornost

Kada je u pitanju orga-
nizacija, u školama tvrde da

Utisci učenika

ZABAVA, DRUŽENJE, ŠOPING...

Ekskurzije su ono po čemu se školski dani najviše
pamte. Da li je daci pamte po onome što su naučili ili po
druženju i zabavi?

Prema njihovim utiscima, zabava je na prvom mje-
stu. Oni za to uvijek nađu mjesta, o bilo kojem prostoru
da je riječ.

„Zabava je počela odmah u autobusu. Zapravo, po-
čela je čim su nas, već zabiljni roditelji, izgubili iz vida.
Uprkos skučenom prostoru u autobusima, pjevalo se i
plesalo. Zabava je trajala cijeli dan”, utisci su jedne gi-
mnazialke.

„Umor, kao posljedica dugog putovanja, nije nas spri-
ječio da odemo u diskoteku. Ludo smo se zabavljali, ple-
sali. Sve je bilo naj”, priča jedan od maturanata.

„Na ekskurziji je sve nezaboravno – od zabavljanja u
autobusu, diskotekama, šetnji gradovima, šopinga u ve-
likim tržnim centrima...”, utisci su njegovog druga.

„Ekskurzija je najbolja prilika da se dobro upoznamo,
družimo. Dopalo mi se to što sam neke drugove iz
odjeljenja bolje upoznala i bila prijatno iznenađena njihovim
ponašanjem”, kaže Tijana.

Ima i onih koji su oduševljeni što su upoznali druge
zemlje, narod, gradove.

„Ovo je zaista nezaboravno iskustvo. Uz druženje
i zabave upoznali smo druge gradove. Posebno me je
Venecija oduševila svojim lijepim ulicama, mostovima i
predivnim trgovima. Bilo je lijepo i u Veroni, Barseloni,
Monte Karlu”, kaže maturantkinja Ivana.

se trude da sve bude u skla-
du sa unaprijed postavljenim
pravilima, te da uvijek imaju
veoma detaljne pripreme.

Svetozar Mijušković, di-
rektor OŠ „Maksim Gorki“,
istiće da u školi nastoje da
sve bude organizovano u
skladu sa zakonom. „Imamo
komisiju koja se bavi orga-
nizovanjem ekskurzija i ko-
ja treba da izabere najbolje
ponuđača, tj. onog koji je
najbolje uslove. Prvi uslov
je da imaju dobre autobu-
se, tehnički ispravne i da nij-
esu stariji od 10 godina, za-
tim da su obezbjeđeni ljekari
i vodiči, a bitna je i cijena.
Vodi se računa da ona mje-
sta predviđena programom
rada škole budu planirana
za obilazak. Nijesam pristali-
ca da đeca idu van Crne Go-
re. Za ovaj uzrast dovoljna je
i naša država. Treba je upo-
zнати. Mi danas imamo ljudе
koji su ostarili a ne poznaju
Crnu Goru“, naglašava Mijuš-
ković.

Jelisava Živaljević smatra
da nije lako pripremiti ni uče-
nike ni roditelje za ovu aktiv-
nost. „Uvijek prije ekskurzije
organizujemo roditeljske sa-
stanke na kojima se dogova-
ra da izgleda, sa đacima raz-
govaramo o tome kako treba
da se ponašaju. Dešava se da
nas oni koji su mirni u školi
na ekskurziji vrlo neprijatno
iznenade i da budu problematični.
Godina ova radim i godinama je
prisutan uvijek isti strah. Veliki
je odgovornost povesti 30
đaka. Nemoguće je da bude-
te opušteni”, kaže ona.

„Organizacija jeste teška
zato što su učenici izvan kon-
trole roditelja, ali kad se po-
stave neke granice i u razgovoru
im se predoči što smiju i
šta ne, mislim da to nije
veliki problem. Oni su skloni
i da poslušaju, posebno ako
naglasimo da će o svakoj si-
tuaciji biti obaviješteni njihovi
roditelji sa kojima smo stalno
u kontaktu. Zato ne-
ma agresivnosti, nema nepo-
slušnosti. Najveći je problem
ako se desi da se neko razbo-
li i da mu je potreban ljekar”,
ocjenjuje Jadranka Đerković.

Lj. Vukoslavović

Emina Salihović

Jadranka Đerković

Jelisava Živaljević

Svetozar Mijušković

Obilježeno 70 godina od Osnivačke skupštine Zemaljskog antifašistikog vijeća narodnog oslobođenja Crne Gore i Boke

NEOPHODAN TEMELJ ZA OBNOVU NEZAVISNOSTI CRNE GORE

- Naš 13-julski antifašistički ustanak vrednovan je kao prvi opštenarodni ustanak među porobljenim narodima Evrope – kazao je predsednik Crne Gore Filip Vujanović. U istorijski vrijednom proglašu sa Osnivačke skupštine upućene su kapitalne poruke tog važnog dijela istorije Crne Gore. Prije svega, afirmisana je veličina i posebnost antifašizma Crne Gore. Kapitalna vrijednost je i u punoj afirmaciji, uz antifašizam takođe trajnog dobra Crne Gore – međunarodnog i međuvjerskog sklada – poruke su sa skupa

U kapitalno vrijednim dogajanjima u kojima je obnavljana državnost Crne Gore uzvijesno mjesto pripada Osnivačkoj skupštini Zemaljskog antifašističkog vijeća Crne Gore i Boke koja je, prije sedam decenija, održana ovđe u Kolašinu, potvrđujući njegovu trajnu istorijsku vrijednost, kazao je predsednik Crne Gore Filip Vujanović na svečanoj akademiji kojom je obilježena 70-a godišnjica Osnivačke skupštine Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Crne Gore i Boke (ZAVNOG i B).

„U svom višedimenzionalnom značenju, ova osnivačka skupština i izbor njenog predstavničkog tijela ima više kapitalnih vrijednosti. Prva, i neсunnjivo posebna, je u obnovi nepravedno oduzete državnosti Crne Gore. Osnivačka skupština izabrala je Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja kao najviši organ zakonodavne i izvršne vlasti, a ono svoj izvršni odbor sa sedam upravnih odsjeka koji su, u funkciji iz-

vršne vlasti, konstituisali organe vlasti koji su značili diskontinuitet sa državnom obespravljenosti Crne Gore.

U istorijski vrijednom proglašu sa Osnivačke skupštine upućene su kapitalne poruke tog važnog dijela istorije Crne Gore. Prije svega, afirmisana je veličina i posebnost antifašizma Crne Gore. Naš 13-julski antifašistički ustanak, koji je francuski i svjetski velikan Žan Pol Sartr doživio kao „...uzorenje čovječanstvu kojim putem da se kreće...“ u ovom proglašu je vrednovan kao prvi opštenarodni ustanak među porobljenim narodima Evrope, koji je zapalio buntinju svernarodnog oružanog ustanka“, istakao je Vujanović.

Časno položen veliki ispit

On je ukazao da Osnivačka skupština u navedenom proglašu upućuje dvije grandiozne poruke. Prvi jasnu i vječnu distancu od Podgoričke i Petrovanske skupštine, istorijski ih trajno arhivirajući. U tom smislu pro-

glas, kao negativni personalni simbol Crne Gore, u Drugom svjetskom ratu, označava četničkog vođu Pavla Đurišića, dajući mu trajno destruktivno istorijsko mjesto.

Istovremeno, proglašu

ko saradnike fašizma u Crnoj Gori označava kreatore nezavisne kvinskih fašističkih države proglašene na petrovdanskoj skupštini 12. jula 1941. godine, kroz personalnu simboliku Sekule Drževića koji je u Pavelićevoj NDH bio važna ličnost ustaštva. Time je upućena poruka da Crna Gora kao fašistička nema nikakvu vrijednost, makar bila i nezavisna.

„Druga kapitalna vrijednost

Osnivačke skupštine i formiranja ZAVNO-a je u punoj afirmaciji, uz antifašizam, takođe trajnog dobra Crne Gore – međunarodnog i međuvjerskog sklada.

Njen 544 delegata izabrani

za Osnivačku skupštinu birani su među uglednicima iz

svih sredina Crne Gore, sa

jasnim upozorenjem da se izbor vrši... bez razlike na političko-partijsku, vjersku i socijalnu pri-

padnost...“. I tada je Crna Gora u

tom velikom i teškom vremenu,

prepoznala da može imati bu-

dućnost samo u punom skladu

nacija i vjera. Moramo biti po-

nosni da je tadašnja Crna Gora

na veličanstven način položila

taj veliki ispit. Sadašnjost i bu-

dućnost i u ovoj vrijednosti ZA-

VNO-a moraju pronalaziti pri-

mjere veličine međunarodnog i međuvjerskog sklada.

Osnova za majski referendum

I na kraju, ZAVNO je, u tom vremenu burne istorije, upravo na današnji dan prije 70 godina, na II zasjedanju AVNO-a u Jajcu, dobio verifikaciju svih odluka, čime je stvorena osnova državnog suživota šest ravnopravnih republika, ali i transformacije ZAVNO-a u 1944. godini u Crnogorsko antifašističko skupštino narodnog oslobođenja, kao najviše zakonodavne izvršne vlasti u Crnoj Gori, koja će već aprila 1945. godine biti konstituisana u Crnogorsku Narodnu Skupštinu.

NAPRAVLJENA JASNA I VJEĆNA DISTANCA OD PODGORIČKE I PETRODANSKE SKUPŠTINE: Predsednik Crne Gore Filip Vujanović

Time je stvoren neophodan temelj da se na majskom referendumu 2006. godine demokratski obnovi nezavisnost Crne Gore, naglasio je predsednik Filip Vujanović.

Goste na svečanoj akademiji, među kojima su bili potpredsednici Vlade, ministri, čelnici ljudi sudske vlasti, predsednici opština, ambasadori, predstavnici

Udruženja boraca, pozdravio je i Darko Brajušković, predsednik Kolašina. On je poručio da Kolašin sada treba da bude turistička prijestonica i da je neophodno dužnu pažnju posvetiti zgradu u kojoj je prije 70 godina održano zasjedanje, čijom sanacijom treba da se otvore vrata muzejskim kulturno-istorijskim sadržajima. Lj. V.

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici promovisana knjiga akademika Radovana Radonjića „Međaši i razmeđa“

ODLUKE AVNOJA – TEMELJ RAZVIJENE I UGLEDNE DRŽAVE

Sve su velike deklaracije i rezolucije međaši doneseni u ime ideja pravde, slobode i jednakosti. To baštini i AVNOJ-u svojim odlukama. Međutim, ni u jednoj se od tih zemalja to nije poštovalo. Nijedna od tih zemalja nije napustila sistem društveno-ekonomskih odnosa koji bitno počiva na principu eksploatacije jednih u korist drugih. To nije bio slučaj ni u Sovjetskom Savezu. Sa samoupravljanjem u Jugoslaviji je bilo drugo, istakao Radonjić

Danas, nakon 70 godina od održavanja drugog zasjedanja AVNOJ-a, knjiga – studija „Međaši i razmeđa“ prof. dr Radovana Radonjića predstavlja jedno sasvim novo istorijsko-pravno, komparativno, sociološko i politikološko čitanje njegovih odluka, istorijskih posljedica i značaja, kazao je dr Branislav Radulović na promociji ove knjige u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici.

Knjigu je objavilo Udruženje SUBNOR-a i antifašista Crne Gore, a promovisana je i na proslavama 70-godišnjice od Drugog zasjedanja AVNOJ-a u Jajcu i 70-godišnjici Skupštine ZAVNO-a Crne Gore i Boke u Kolašinu.

Nacionalna ravnopravnost i pravednost

Radulović je ocijenio da prof. Radonjić, na bazi svog bogatog profesionalnog, naučnog i životnog iskustva, znanja i mudrosti, veoma hrabro, ponovo otvara temu AVNOJ-pitajem: 'Da li je, nakon svega što se u drugoj Jugoslaviji (i s drugom Jugoslavijom) desilo, uopšte održiva ijedna afirmativna (pozitivna) ocjena o suštini i smislu, implikacijama i dometima odluka Drugog zasjedanja AVNOJ-a?

„Autor knjige, prof. Radonjić, tekst Deklaracije Drugog zasjedanja AVNOJA, vidi kao 'međaš' (u punom značenju te reči koju ona ima u crnogorskom jezičkom opsegu), jer je tekst odluka pisan po uzoru na dokumente 'međaše', kao što su engleske 'istorijske povelje' (1215. i 1689), Američka deklaracija (1776), francuska Deklaracija o pravima čovjeka i građanina (1789) ili Deklaracija prava naroda Rusije (1917). Istovremeno, on naglašava da su ranije date ocjene avnojevske odluke

(br. 2 i br. 3) 'kruna uspjeha narodnooslobodilačkog pokreta i njegovog revolucionarnog zreњa, zahvaljujući kojem će se buduće uređenje zajedničke države temeljiti na nacionalnoj ravnopravnosti, bratskoj slozi i socijalnoj pravednosti'. Međutim, odluke AVNOJ-a, i pored okolnosti u kojima su donijete, postale su ishodište i temelj budućeg ustavnog i društvenog razvoja Jugoslavije, do njenog raspada 1991. godine", naglasio je Radulović.

Profesor Radonjić je istakao da je ovu temu dugo nosio u sebi, još od vremena kada je prije 40 godina odbranio doktorsku disertaciju, te da je za ovaj tekst odabrao pet revolucija – englesku, američku, francusku, sovjetsku i jugoslovensku. „Svaka od njih imala je svoj veliki krunski dokument koji se smatra jednim od međaša istorije čovječanstva. Jedan od tih međaša su i odluke Drugog zasjedanja AVNOJ-a, i htio sam da provjerim da je taj međaš u odnosu na ove“.

Ukazujući na značaj odluka Drugog zasjedanja AVNOJ-a, on je istakao da je Jugoslavija, 20 godina nakon oslobođenja, bila svjetsko čudo. Do 1947. godine riješila je problem odnosa sa Zapadom i završila proces obnove i izgradnje, 1948. godine otpisala je Staljinu. Za narednih 15-ak godina, od nesrećne zemlje u svemu zaostale, najzaostala je Evropi uoči II svjetskog rata, izrasla je u srednje razvijenu industrijsku zemlju, lidera pokreta nesrvataših, zemlju sa poslošem za kojega na zemljinoj kugli nije bilo granica. Zemlju, kod čijeg su lidera dolazili i zapadni i istočni predsednici na konsultacije i koja je bila nezaobilzan faktor u rješavanju svjetskih pitanja“, ukazao je Radonjić.

23

Prosjetni rad

DEC. 2013
JAN. 2014

BROJ
20-21

Predstavnici Saveza udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore povodom 9. novembra Dana borbe protiv fašizma govorili u više osnovnih i srednjih škola

MLADI TREBA DA NASTAVE SVIJETLU TRADICIJU SVOJIH PREDAKA

Dovodom 9. novembra, Dana borbe protiv fašizma, predstavnici Saveza udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore posetili su i ove godine više srednjih škola, pričali im o pobedi nad fašizmom ali i podsetili na obavezu da treba da nastave svjetlu tradiciju svojih predaka

Učenici su sa puno pažnje slušali njihovu priču.

U OŠ „Sutjeska“ u Podgorici obratio im se Andrija Nikolić, borac sa Neretve i Sutjeske i predstavnik Saveza udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore, koji je istakao da je njegova generacija imala zadatak da vrati slobodu, a obaveza mladih je da je čuvaju. To će na najbolje učiniti radom i učenjem.

O Petoj ofanzivi na Sutjesici, čije ime nosi ova škola, govorio im je Slobodan Simović, član Predsedništva SUBNORA, a poruku sa željom da mir budućnosti svijeta uputila im je Sofija Klikovac, takođe član Predsedništva SUBNORA.

Direktor ove škole Vesko Gagović je kazao da je ovo samo početak saradnje koja i školu i borce obavezuje.

U Gimnaziji „Slobodan Škerović“ učenicima je govorio prof. dr Ljubomir Sekulić, borac i potpredstavnik SUBNORA. Istorische činjenice mladima u Gimnaziji „25. maj“ u Tuzima približio je akademik Zvudija Hodžić, potpredstavnik SUBNORA, a bili su prisutni Četko Radonjić, član Predsedništva SUBNORA, i Smajlo Đoković.

U Srednjoj ekonomskoj školi „Mirko Vešović“ u Podgorici predavač je bio dr Novak Adžić, u Mašinskoj školi „Ivan Uskoković“ Zoran – Bobo Raičević i Milo Đurović, a u SSŠ „Spasoje Raspopović“, učesnik rata Momo Vučinić.

O značaju antifašizma Medicinskoj školi u Podgorici govorili su Slobodan Simović i Dragana Đurović, a prisustvovao je i Marko Jokić. U Srednjoškolskom centru u Nikšiću Slobodan Bato

(Snimio Nikola Čupić)

Mirjačić, predstavnik SUBNORA Nikšić, u školi „Mladost“ u Tivtu, admiral Branko Mamula i Dragiša Čosović, predstavnik SUBNORA Tivta, dok se učenicima Gimnazije „Panto Mališić“ u Ber-

ama obratio Jovan Mališić. Đaci Gimnazije „Petar I Petrović“ iz Danilovgrada radiće na ovoj temu nagradni pismeni zadatak u organizaciji SUBNORA i antifašista Danilovgrad. Lj. V.

Premijer Milo Đukanović govorio u Rektoratu Univerziteta Crne Gore na završnoj svečanosti „Nedjelje studenata“

UPRKOS KRIZI, UNAPRIJEĐEN STUDENTSKI STANDARD

„I u uslovima krize radimo na unapređenju studentskog života i standarda. U septembru smo otvorili novi studentski dom u Podgorici, započeli izgradnju sportske dvorane... Prilagođavamo nastavne programe novim potrebama države i zahtjevima tržišta. Stvaramo uslove za otvaranje novih radnih mesta. Nastavljamo program Stručnog ospozobljavanja hiljada mladih ljudi“, poručio je predsednik Vlade Milo Đukanović

Povodom Međunarodnog dana studenata, 17. novembra, u Rektoratu Univerziteta Crne Gore (UCG) održana je završna svečanost „Nedjelje studenata“, kojoj su prisustvovali predsednik Vlade Milo Đukanović, predstavnici resornih ministarstava, diplomatskog kura, profesori i studenti.

Obraćajući se brojnim gostima, premijer Milo Đukanović je poručio da je prirodno da crnogorski studenti na dostoјanstven način obilježe dan sjećanja na češke studente koji su među prvima u tada porobljenoj Evropi digli glas pobune i položili svoje živote u borbi protiv fašizma.

„Prirodno je da u tome uzmete učešće vi koji ste potomci ljudi koji su proslavili Crnu Goru prvim masovnim ustankom u Evropi 13. jula 1941. godine, i herojskom antifašističkom borbotom. Gotovo da nije bilo studenta iz Crne Gore koji je izstao iz te borbe. Ponosni smo što smo danas građani uvažene zemlje u Evropi i svijetu, čija je trajna moralna vertikalna antifašizam. I posebno zbog toga što smo u vrijeme krvavog raspada Jugoslavije sačuvali mir u Crnoj Gori, i spasili Crnu Goru od ratova i ratnih razaranja. Kao rezultat toga došao je referendum 21. maja 2006. godine, na kojem smo demokratskim putem obnovili svoju istorijsku državu. Mir je bio predušlov za to. Kao što je danas predušlov prosperitet i boljeg života, u procesu evropske i evroatlantske integracije.

Za veću konkurentnost u regionu

Izabrali smo nezavisnost da bi mogli da preuzmemo

odgovornost za vlastitu budućnost. Kratak period nakon obnove države potvrdio je ispravnost tih naših čvrstih uvjerenja i odluka. Današnja Crna Gora je pouzdan i cijenjen susjed; faktor stabilnosti u regionu; zemlja koja je u procesu pristupnih pregovora za članstvo u EU; u očekivanju poziva za članstvo u NATO; uvećali smo BDP po stanovniku za tri puta u posljednjih deset godina; smanjili nezaposlenost, stvarajući uslove za brže zapošljavanje mladih; doveli smo mnoge strane investitore i pripremili projekte za novi skor i investicioni ciklus, čija je vrijednost samo u turizmu ravnala sadašnjem BDP u Crnoj Gori“, podsetio je predsednik Vlade.

On je ukazao da Vlada ne pokazuje svoj odnos prema studentima samo kroz otvorenu i dinamičnu komunikaciju kroz ovakve susrete i govore.

„Nadam se da ste se u to uvjerili. I u uslovima krize radimo na unapređenju studentskog života i standarda. U septembru smo otvorili novi studentski dom u Podgorici, započeli izgradnju sportske dvorane... Prilagođavamo nastavne programe novim potrebama države i zahtjevima tržišta. Stvaramo uslove za otvaranje novih radnih mesta. Nastavljamo program Stručnog ospozobljavanja mladih od 15. januara, kada počinje realizacija drugog devetomjesečnog programa, za 3.458 korisnika, odabranih na osnovu uspjeha na osnovnim studijama i ličnog izbora. Stvorili smo zakonsku regulativu za stalno unapređenje siste-

TREBA NAM UNIVERZITET ZA 21. VIJEK, KOJI ĆE UČINITI CRNU GORU SPREMNIJOM ZA NOVE IZAZOVE:

Premijer Milo Đukanović

ma visokog obrazovanja, za veću konkurenčnost u regionalnim i globalnim okvirima, za povećanje efikasnosti studiranja i veći kvalitet znanja. Treba nam univerzitet za 21. vijek, koji će učiniti Crnu Gori spremnjom za nove izazove. Ali, za te strateške ciljeve nije dovoljno samo ono što radi Vlada. Potrebno je da veću odgovornost preuzmu univerzitetski nastavnici, rukovodstvo Univerziteta, i naravno studenti.

UCG pouzdan partner evropskim univerzitetima

Svi zajedno, s najvećom odgovornošću i posvećenošću moramo pristupiti ovom velikom poslu koji je pred ciljem Crnom Gorom. To neće biti nimalo lako. Nema bezbolnih reformi, niti lake

primjene inovacija. Potrebno je vrijeme, ali nam treba i više odlučnosti i hrabrosti. Posebno u tradicionalnim društvinama, kao što je crnogorsko. Zato od vas očekujem da kao ljudi novoga doba date najveći doprinos ostvarivanju tog velikog cilja. Poboljšanje i usavršavanje sistema visokog obrazovanja u Crnoj Gori, posebno Univerziteta Crne Gore, strateški je cilj naše državne politike. Od toga će u dobroj mjeri zavisiti i kvalitet i dinamika ostvarivanja i naših unutrašnjih i spoljno-političkih strateških ciljeva“, naglasio je, uz ostalo premijer Đukanović.

Rektor Univerziteta Crne Gore prof. dr Predrag Mironović je rekao da više od 20.000 studenata tog univerziteta čini najznačajnije stvaralačko jezgro ne samo

šće u velikom broju projekata, od čijih će rezultata naši studenti imati mnogobrojne koristi“, naveo je Mironović.

Znanje – ključ društvenog napretka

On je, uz ostalo poručio studentima: „Nemojte učiti samo da biste položili ispite. Učite da biste unaprijedili sebe i kritički preispitujte svijet koji vas okružuje, jer vam znanje koje steknete tokom studija ostaje za čitav život. Još u antička vremena govorilo se da je neznanje koren svakog zla, a danas znamo – znanje je temelj dobrobiti svakog pojedinca i ključ društvenog napretka“.

Prisutnima su se takođe obratili predsednik Studentskog parlamenta (SP) UCG Miloš Vujošević i student-povjerenik na UCG Miloš Pavicević, koji su govorili o dostignućima Studentskog parlamenta u proteklom periodu.

„U vrijeme kada su negativni efekti globalne ekonomskе krize prisutni, pogotovo u pogledu porasta nezaposlenosti, nije bilo lako realizovati planirane projekte. Uz otvaranje novog studentskog doma i početak izgradnje sportske dvorane, SP je osnovao Studentski kulturni centar, kao novo mjesto za kulturnu nadgradnju studentske populacije. Očekujemo početak izgradnje studentskog doma u Nikšiću, a Studentski parlament će i dalje raditi na unapređenju nastavnog procesa i istraživačkog rada. U međunarodnoj zajednici prepoznati smo kao pouzdan partner evropskim univerzitetima, što utiče na naše uče-

O. D.

24

Prosjetni rad

Globalni skup Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) „Kakva je uloga inovacija u strateškom planu?“ održan u Budvi

INTELEKTUALNI POTENCIJAL JE NAJVREDNIJI RESURS

„Cilj nam je da gradimo budućnost crnogorskog društva kao društva koje vrednuje inovativni i preduzetnički duh s ciljem praćenja novih globalnih trendova i osiguravanja održivog ekonomskog rasta“, poručio je potpredsednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Igor Lukšić

Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) organizovao je u Budvi prvi Globalni skup na temu „Kakva je uloga inovacija u strateškom planu?“, koji je okupio oko 70 učesnika, istaknutih inovatora iz 26 država sa svih kontinenata.

UNDP je odabrao Crnu Goro za domaćina skupa na osnovu brojnih uspješnih inicijativa u oblasti transfera znanja i inovacija koje sprovodi Kancelarija UNDP sa svojim nacionalnim partnerima.

Otvarajući skup, potpredsednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Igor Lukšić nagnuo je da je najvredniji resurs svake zemlje – njen intelektualni potencijal, korisno iskorišćen kroz inovaciju.

Klimatske promjene, održivi razvoj i iskorjenjivanje siromaštva

„Sproveđenje inovacija jeste ključna determinanta konkurenčnosti i progresa jedne zemlje. Štavise, inovacija je važna sa aspekta suočavanja sa najvećim globalnim izazovima, kao što su klimatske promjene, održivi razvoj i iskorjenjivanje siromaštva. Konkurenčnost

Potpredsednik Vlade Igor Lukšić je istakao značaj uspostavljanja jakih veza između privrede, nauke i istraživanja

i saradnja, dva glavna elementa globalizacije, zahtijevaju inovaciju kao predušlov za kontinuirano ostvarenje napretka, pojedinačno i kolektivno. Ne možemo predviđeti budućnost, ali smo obavezni da saradujemo jedni sa drugima u cilju stvaranja bolje budućnosti zasnovane na razmjenni znanja i iskustava. Život u povezanim, međusobno zavisnom svijetu koji se konstantno mijenja podstiče razvoj novih ideja i proaktivni pristup suočavanju

s globalnim izazovima“, rekao je Lukšić.

On je istakao značaj uspostavljanja jakih veza između privrede, nauke i istraživanja. U tom smislu, Crna Gora će nastaviti rad na razvoju javno-privatnih partnerstava, kroz uspostavljanje tehnoloških parkova i centara izvrsnosti, stimulišući razvoj tehnološki orijentisanih kompanija koje će stvoriti radna mjesta i podstićati ekonomski rast. Takođe, Crna Gora se priključila Partnerstvu otvore-

nih vlada, zato što više transparentnosti i ekonomskih sloboda doprinosi ekonomskom razvoju, i kroz projekte, kao što su „Glas građana“ i „Otvorene ideje za Crnu Goru“ i upotrebe mobilne aplikacije „Budi odgovoran“, kako bi redefinisala odnos između vlade i civilnog društva i podstakla građane na upotrebu novih tehnologija i inovacija.

Sve zahtjevniji izazovi novog doba

„Zasigurno, postoji potreba u regionu da se uradi i investira više na planu inovacija i istraživačkog razvoja. Stoga, ohrabrujuće je usvajanje Regionalne istraživačko-razvojne strategije za inovacije i Deklaracije od strane ministara nauke zemalja Zapadnog Balkana, uključujući i Crnu Goru, koje pretostavljuju dalje jačanje kapaciteta neophodnih za ispunjavanje evropskih standarda u oblasti istraživanja i razvoja. Ovaj događaj predstavlja još jednu priliku za nas u Crnoj Gori da učimo od vodećih eksperata kako da znanje, nove tehnologije i inovaciju učinimo korisnim za naš dalji razvoj. Vlada Crne Gore će nastaviti da

MORAMO DALJE INVESTIRATI U RAZVOJ OBRAZOVNOG SISTEMA KOJI JE PREDUSLOV RAZVOJA SVAKOG DRUŠTVA

On smatra da se veličina jedne zemlje određuje u skladu sa kvalitetom njenog obrazovnog sistema koji podstiče razvoj kreativnih, sposobnih i ljudi otvorenog umu. „Stoga, moramo dalje investirati u razvoj obrazovnog sistema koji je preduslov razvoja svakog društva. Zato smo ustanovili Ministarstvo nauke i uveli novi pristup ulozi nauke u društву, promovijući inovativni koncept istraživanja i razvoja. Cilj nam je da gradimo budućnost crnogorskog društva kao društva koje vrednuje inovativni i preduzetnički duh s ciljem praćenja novih globalnih trendova i osiguravanja održivog ekonomskog rasta. Kroz implementaciju evropske i evroatlantske agende jačamo pravnu sigurnost i stvaramo uslove za dalji ekonomski oporavak i rast, što je ključ prosperitetu crnogorskog društva“, objasnio je Lukšić.

radi na dostizanju idealna koj je nas sve zajedno učiniti svjesnjim globalnih potreba i spremnjim za iznalaženje rješenja za sve zahtjevne izazove novog doba“, poručio je Lukšić. Stalni koordinator UN i stalni predstavnik UNDP u Crnoj Gori Rastislav Vrbenski, rekao je da će ovaj skup pomoći da se pronađu bolji odgovori na razvojne izazove sadašnjice. Prisut-

nima su se obratili i zamjenica pomoćnika glavnog administratora i pomoćnika direktora UNDP-ovog Biroa za upravljanje Dafina Gerčeva, vršilac dužnosti direktorce UNDP-ovog Biroa za razvojnu politiku Magdi Martinez-Soliman, dok se putem video linka obratila glavna administratorka UNDP-a Helen Klark.

O. D.

Elektrotehnički fakultet obilježio 52 godine rada

NAGRAĐENI NAJBOLJI STUDENTI

Po 500 eura dobili su Vladimir Kostić, Nikola Latković i Duško Bulajić, a članovi Kreativnog tima ETF-a Filip Radenović, Stefan Vujović, Nikola Bulatović i Zvonko Divanović nagrađeni su sa po 750 eura

Elektrotehnički fakultet (ETF) Univerziteta Crne Gore organizovao je svečanu sjednicu Vijeća povodom obilježavanja 52. godišnjice rada. Tim povodom fakultetu je uručen sertifikat o početnoj akreditaciji laboratorijske za mjerjenje nivoa elektromagnetskih emisija, a uručene su i novčane nagrade najboljim studentima.

Po 500 eura dobili su Vladimir Kostić, Nikola Latković i Duško Bulajić, a članovi Kreativnog tima ETF-a Filip Radenović, Stefan Vujović, Nikola Bulatović i Zvonko Divanović nagrađeni su sa po 750 eura.

Dekan ETF-a prof. dr Zoran Veljović podsetio je da su studije elektrotehnike počele 1961. godine u okviru izdvojenog odjeljenja Eletrotehničkog fakulteta u Beogradu.

„Raduje nas stalni trend rasta interesovanja za studije elektrotehnike, što pokazuje da su naši programi izuzetno atraktivni i da pružaju svršenim studentima usavršavanje na najprestižnijim univerzitetima u svijetu, ili, pak, započinjanje uspješne profesionalne karijere. Ovaj trend se može zadržati samo stalnim praćenjem po-

Najuspješniji budući inženjeri

treba tržišta rada, prilagođavanjem nastavnih programa potrebama privrede i njihovim stalnim osavremenjavanjem”, naveo je Veljović.

On je dodata da rezultati, postignuti u naučnoistraživačkoj djelatnosti, taj fakultet stavljuju u poziciju vode-

čih institucija u Crnoj Gori, čine ga prepoznatljivim u regionu i vidljivim u Evropi. Često su gosti fakulteta profesori vodeći u svijetu u svojim oblastima. Godišnje nastavnici i saradnici ETF-a objavili su 40-ak radova u poznatim časopisima i preko 100 rado-

va na međunarodnim konferencijama.

Afirmacija struke

Prema riječima dekana, na fakultetu se realizuju projekti finansirani iz nacionalnih, evropskih, bilateralnih i

NATO fondova. Desetak projekata je u fazi implementacije, a u posljednjoj godini ETF je dobio tri FP 7 projekta, od kojih su dva naučnoistraživačka. Prvi se bavi uticajem elektromagnetskih polja generisanih kod radiokomunikacionih izvora kod elektromagnetnog zračenja na ljudsku populaciju. Drugi projekt – elektronski zid – ima za cilj realizaciju elektronskog zida koji će pomagati samostalan život starih i bolesnim osobama u njihovim kućama. Treći projekt ima namjenu podizanje naučnoistraživačkih kapaciteta ETF-a kroz koji će se dobiti oprema vrijedna 274.000 eura za osavremenjavanje laboratorija.

Dekan Veljović je ukazao i na probleme sa kojima se fakultet susreće u održavanju laboratorijskih prostora zbog nedostatka novca.

Prema njegovim riječima, fakultet dosta radi na afirmaciji struke u Crnoj Gori i saradnji sa privredom.

ICT aplikacije i servisi

„Želimo da rezultati rada na fakultetu što više doprinisu razvoju crnogorskog

društva. U tom smislu akreditovali smo prvu laboratoriju kod Akreditacionog tima Crne Gore i na taj način prvi na Univerzitetu prošli izuzetno zahtjevnu proceduru akreditacije. Ovim postupkom fakultet je pokazao spremnost obezbjeđivanja najvišeg nivoa povjerenja u kvalitet ispitivanja koja se u laboratoriji obavljaju pomoću najsvremenije opreme. Tokom ovog mjeseca fakultetu će biti isporučena oprema za mjerjenje jačine električnog polja. To će obezbijediti ispitivanje električnog i magnetnog polja u opsegu u kojem rade elektroenergetski objekti i postrojenja. U prethodnoj godini je formiran i kreativni tim ETF-a od nastavnika i studenata čiji je fokus na razvijanju ICT aplikacija i servisa. Njihova aplikacija ‘Budi odgovoran’, koja je izazvala veliko interesovanje domaće i svjetske javnosti, uvrštena je u sedam najboljih na Samitu partnerstava otvorenih vlasti, održanog 31. oktobra u Londonu”, rekao je, uz ostalo, Veljović.

O. Đ.

Na Fakultetu za turizam Univerziteta „Mediteran“ u Baru uručen počasni doktorat prof. dr Slobodanu Unkoviću

PRIZNANJE ZA DOPRINOS U OBLASTI TURIZMA

Sa svečanosti u Baru

Univerzitet Mediteran dodijelio je počasni dokto-

rat prof. dr Slobodanu Unkoviću, istaknutom naučnom

stvaraocu i ekspertu u oblasti turizma zbog njegovih zasluga za razvoj Fakulteta za turizam u Baru.

Unkoviću je počasni doktorat uručio predsednik Atlas grupe Duško Knežević na svečanoj sjednici Senata održanoj u Baru.

Knežević je poručio da je Unković dao nemjerljiv doprinos prilikom formiranja fakulteta za turizam u Baru.

„Profesora znam sa Ekonomskog fakulteta, de sam studirao, i naše prijateljstvo datira još iz tog vremena, ali značajnu ulogu koju ima moj odnos sa profesorom Unkovićem traje od formiranja prvog fakulteta za tu-

rizam u Crnoj Gori i osnivanja Univerziteta Mediteran. Mislim da je to istorijski trenutak, jer je 2004. godine stvarno bilo važno postaviti temelje privatnog obrazovanja u Crnoj Gori“, rekao je Knežević.

„Evidentan je veliki doprinos profesora Unkovića u oblasti turizma i obrazovanju. On je dao značajan doprinos razvoju ljudskih resursa u Crnoj Gori, posebno na našem univerzitetu. Imajući u vidu nesumljiv naučni i stručni doprinos, te drugi njegove zasluge, on se zaslужeno promoviše u počasnog doktora Univerziteta „Mediteran“, rekao je pro-

rektor Univerziteta Janko Radulović.

Unković je, uz zahvalnost na priznanju, poručio da mlada obrazovana generacija predstavlja temelj uspješnog društvenog i privrednog razvoja.

„Adekvatno ulaganje u obrazovanje i nauku trebalo bi da bude prioritet. Sve zemlje koje sam pošćivao, mnogi univerziteti na kojima sam bio uvjek su isticali da su obrazovanje i nauka temelj razvoja“, kaže Unković.

Profesor Unković je četvrti dobitnik počasnog doktorata Univerziteta Mediteran. Prije njega, to pri-

znanje dobili su Filip Kotler, Bil Clinton i profesor Željko Bogetic.

Prof. dr Slobodan Unković rođen je 19. 12. 1938. godine. Osnovno i srednje obrazovanje završio je u Dubrovniku i nastavio školovanje na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Na tom fakultetu je diplomirao 1961. godine, magistriroa 1964. i doktorirao 1966. godine. Za svoj ukupan do sadašnji rad i veliki doprinos nauki i obrazovanju profesor Unković je dobio više značajnih priznanja u zemljama i inostranstvu.

O. Đ.

Prosjetni rad

DEC. 2013
JAN. 2014
BROJ
20-21

Slavni producent Branko Lustig na Cetinju održao predavanje crnogorskim studentima

VRLO MALO JE ONIH KOJI SU USPJELI U HOLIVUDU

– Lustig pričao o svom profesionalnom putu, holivudskom iskustvu i saradnji sa poznatim svjetskim scenaristima i režiserima
– Sa žaljenjem konstatovao što više ne postoji Studio Budva

J Holivudu nije lako postići uspjeh. To je moguće samo ukoliko imate sreću da se nađete na pravom mjestu, u pravo vrijeme, sa pravim ljudima, ili ukoliko vam je otac, „lovator“ – poručio je proslavljeni holivudski producent hrvatskog porijekla Branko Lustig, dobitnik Oskara za filmove „Šindlerova lista“ i „Gladiator“, gostujući nedavno na Cetinju.

Lustig je na predavanju, koje su organizovali Ministarstvo kulture i Fakultet dramskih umjetnosti, u prepuštu sali govorio o srećnim okolnostima pod kojima je nastao Oskarom nagrađeni film „Šindlerova lista“, ali i o činjenici da je preživio Aušvic. Za zloglasni koncentracioni logor kazao je da „je svojevrsni studio u kojem je glavni producent bio Hitler, a snimale su se samo drame“.

Kao drugu srećnu okolnost Lustig je izdvojio to što

MINISTAR MUĆUNOVIĆ RAZGOVARAO SA LUSTIGOM

Ministar kulture Branislav Mićunović primio je Branka Lustiga i upoznao ga sa aktualnim stanjem crnogorskog kinematografskog sektora, u kontekstu brojnih filmskih projekata realizovanih podrškom Ministarstva kulture u prošlom petogodišnjem periodu. Bilo je riječi i o aktivnostima na polju međunarodne saradnje u ovoj oblasti, novim rješenjima aktuelnog Nacrta zakona o kinematografiji, te drugim kapitalnim projektima u oblasti kulture.

Lustig je zahvalio ministru Mićunoviću na srdačnoj dobrodošlici, posebno evocirajući sjećanja na period njegovog profesionalnog boravka u Crnoj Gori.

je od 411 kandidata bio među 11 onih koji su uspjeli poslije rata da upišu akademiju.

– Holivud je, u stvari, jedna velika izmišljotina. Postoje Los Andeles i Njujork, u kojima se dešava sve ovo što govorimo o filmu. Holivud je jedna četvrt, kad u nju dođete više nemate ni studio. Tamo su zgrade koje se polako

urušavaju, a ima i nekoliko gostonica koje su „kul“. Postoje Los Andeles koji ima 5.000 restorana i užasno puno kafića. Svi konobari tamo su potencijalni glumci, režiseri, scenaristi, koji čekaju priliku kad će neko iz Holivuda svratiti na kafu – rekao je Lustig.

Vrlo malo je, prema njezinim riječima, onih koji su

uspjeli u Holivudu, ako nije već unaprijed imali vezu ili radili neke filmove u Evropi.

– Većina velikih režisera došla je iz Evrope. To su Židovi koji su bili u Beču i Berlinu kad je Hitler došao sredinom tridesetih godina prošlog vijeka. Oni su se polako selili u Ameriku – kazao je on.

Sa pričom na kojoj je baziран film „Šindlerova lista“ Lustig se prvi put sreo još 1982. godine, kada je u Jadran film stigao scenario za koji je on trebao da napravi razradu i procjenu troškova. Rad na priči nastavljen je desetak godina kasnije, kada je Lustig dobio poziv iz Spilbergovog studija. Scenario koji je prvo kupljen za Spilberga, otkupio je reditelj Martin Skorzece, a kada je po tom tekstu napravljen dobar scenario, Spilberg ga je razmijenio sa Skorzezeom za „Rt straha“.

Proslavljeni producent je pričao i o radu na scenariju

za film „Gladiator“. Tada je puno pomogao u dorađivanju priče. Kako je istakao, čim nema ljubavne priče u scenariju, to niko neće da gleda.

– „Gladiator“ je jako dobar film koji je publika dobro prihvatala – kazao je Lustig.

On je takođe govorio i o svom radu na brojnim drugim filmovima, među kojima su „Ne okreći se sine“ sa

Brankom Bauerom, kao i na serijama „Vjetrovi rata“ i „Rat i sjećanja“. Lustig je davni pedesetih godina radio i na snimanju filma „Bijeli đavo“, koji je realizovao Studio Budva. Sa žaljenjem je konstatovao da se danas više niko i ne sjeća postojanja tog studija.

N. Vujanović

Crna Gora obilježila Svjetski dan nauke – 10. novembar

VODA – NAJVAŽNIJI RESURS NA PLANETI

U Rektoratu Univerziteta Crne Gore održane stručne panel diskusije, a u Delta sitiju priređeni izložba „Prekooceanska otkrića“ i crtani film „H 2 O“ za najmlađe. Program u Delti su pošetili učenici osnovnih škola „Dušan Obradović“ sa Žabljaka i „Pavle Rovinski“ iz Podgorice, te štićenici Dječjeg doma „Mladost“ u Bijeloj

Ministarstvo nauke Crne Gore, u saradnji sa UNESCO Regionalnim birom za nauku i kulturu u Evropi (Venice Office) i Nacionalnom komisijom za UNESCO, prvi put ove godine obilježilo je Svjetski dan nauke – 10. novembar. Generalna konferencija UNESCO-a je 2001. godine ustanovila 10. novembar kao Svjetski dan nauke, kako bi makar jednom godišnje ova organizacija podsetila javnost na svoj mandat i predanost nauci.

Proslava je bila posvećena vodama, najvažnijem resursu na planeti. U zgradi Rektorata Univerziteta Crne Gore predstavnici ministarstava i istaknuti naučnici govorili su o značaju voda, dok je u Delta siti-

ju bio organizovan poseban program za najmlađe.

U uvodnom dijelu skupa u Rektoratu prisutnima su se obratile prof. dr Sanja Vlahović, ministarka nauke Crne Gore, Rosanna Santesso, programski direktor UNESCO Regionalnog biroa za nauku i kulturu (Venice Office), a putem video poruke i Irina Bokova, generalni direktor UNESCO-a, koja je poslala posebnu poruku svim zemljama koje obilježavaju ovaj značajan datum.

Veza nauke i društva

Ministarka Vlahović je zahvalila UNESCO Regionalnom birovu na pruženoj prilici da upravo Crna Gora, pod pokroviteljstvom UNESCO-a,

ove godine bude zemlja koja će se pridružiti ovoj inicijativi i dati joj i svoj impuls, te još jednom dokazati da je nauka snaga koja spaja ljude i da to u još većoj mjeri treba da postane. Takođe, Vlahovićeva se osvrnula i na važnost ove inicijative u kontekstu spajanja nauke i društva, što je jedna od ključnih misija resora nauke. „Svjesni važnosti te sinergije, uvjereni sam da je ovo prva u nizu proslava Svjetskog dana nauke, kada je o Crnoj Gori riječ“, istakla je Vlahovićeva.

U prvom panelu na temu „Vode kao strateški resurs za razvoj Crne Gore“, učestovali su, pored ministarke Vlahović, i prof. dr Petar Ivanić, ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja, Branimir

Učesnici panel diskusije u Rektoratu Univerziteta Crne Gore

Gvozdenović, ministar održivog razvoja i turizma i Rastislav Vrbenski, stalni koordinator UNDP u Crnoj Gori, koji su sa aspekta donosioca odluka razmatrali ovo važno pitanje. Na panelu, čiji je moderator bio prof. dr Andelko Lojpur, predsednik Savjeta za nauku Vlade Crne Gore, otvoreno je puno pitanja, kao što su zaštita voda, naučnih istraživanja ovog resursa, navodnjavanje i značaj voda za privredu.

Edukacija za osnovce

Drugi panel na temu „Nauka u službi saradnje u oblasti upravljanja vodama“, u potpunosti se sa naučnog aspekta osvrnuo na temu ovog značajnog resursa. Biла је ово prilika da se iz nekoliko različitih naučnih uglova sagleda važnost voda za naše područje, i to iz oblasti energetike, poljoprivrede, biologije, ekologije i turizma. U drugom panelu učestvovali su prof. dr Milutin Ostojić, sa Elektrotehničkog fakulteta, prof. dr Aleksandar Joksimović i prof. dr Vesna Mačić, sa Instituta za biologiju mora, prof. dr Mihailo Burić, sa Filozofskog fakulteta UCG i doc. dr Silvana Đurašević, sa Fakulteta za turizam, Univerziteta Mediteran u Baru. Ovaj panel vodila je prof. dr Vesna Maraš, dekan Fakulteta za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju Univerziteta Donja Gorica.

U okviru programa za najmlađe, u Delta sítiju je bila postavljena izložba „Prekooceanska otkrića“ de su děca imala priliku da saznaju mnogo toga novog o istraživanjima mora i okeana, velikim putovanjima moreplovaca i njihovim otkrićima. Predstavnici nacionalnih parkova Crne Gore bili su zaduženi da daju informacije o slatkim vodama, rijekama i jezerima koji se nalaze u sklopu nacionalnih parkova. Takođe je emitovan crtani film „H 2 O“, a posjetiocima je bio na raspolaganju veliki broj

Poruka Irine Bokove, Generalnog direktora UNESCO-a

NAUKA JE SNAGA KOJA SPAJA LJUDE

Na svijetu ima dovoljno vode – izazov koji je pred nama je da njome upravljamo zajednički i na održiv način. Vjerujemo da je razmjena podataka, znanja i inovacija ključ za održivo upravljanje vodom. Saradnja donosi nove ideje, ubrzava inovativna rješenja i podstiče nove načine rada

Danas u svijetu koji se brzo mijenja pod pritiskom potrebno nam je više nauke i više naučnika. Nauka je snaga koja spaja ljude i tjeri ih da udruže snage u potrazi za znanjem. Ona je naš najbolji saveznik u borbi protiv posljedica klimatskih promjena i jačanju inovacija koje su danas potrebne svim društвima.

Ovo je poruka UNESCO-a za Svjetski dan nauke i njome usmjeravamo sav naš rad ka iskorijenjivanju snage nauke u cilju obezbjeđivanja trajnog mira i održivog razvoja.

Ove godine, koja se obilježava kao Međunarodna godina saradnje u oblasti upravljanja vodama, u centru pažnje je razmjena znanja, podataka i inovacija u vezi sa vodom. Voda je naš najvažniji resurs, od ključnog značaja za život i ljudski razvoj. Na svijetu ima dovoljno vode – izazov koji je pred nama je da njome upravljamo zajednički i na održiv način. Vjerujemo da je razmjena podataka, znanja i inovacija ključ za održivo upravljanje vodom. Saradnja donosi nove ideje, ubrzava inovativna rješenja i podstiče nove načine rada. Prilikom prikupljanja i širenja informacija, naučnici transformišu informacije u znanje, izgrađujući tako snažne politike za dobro svih nas. Čvršće povezivanje nauke sa politikom cilj je novog Naučnog savjetodavnog odbora, koji je osnovao generalni sekretar UN Ban Ki Mun, a čijim će radom upravljati UNESCO. Saradnja u oblasti upravljanja vodama nije samo tehničko ili naučno pitanje. Ona se tiče i podrške ljudskim pravima, sprečavanja bolesti i podsticanja rodne ravnopravnosti, kao i borbe protiv siromaštva. Ovo pitanje odnosi se na jačanje temelja za mir, i to putem saradnje između država regiona. Ovo su ciljevi kojima se rukovodi UNESCO u procesu upravljanja Međunarodnom godinom saradnje u oblasti voda i u ime Mehанизma UN za upravljanje vodama.

Zajedno ćemo nastaviti da osnažujemo vezu između nauke i politike, s ciljem da izvučemo maksimum iz naučne saradnje, kao pokretačke snage za mir i razvoj. Vodeni resursi ne poznavaju međudržavne granice – naša saradnja mora se rukovoditi duhom solidarnosti. Zajedno, možemo iskoristiti puni potencijal voda da ojačamo ljudsko dostojanstvo i izgradimo bolju budućnost za sve.

materijala o važnosti i značaju voda. Program u Delti su posetili učenici osnovnih škola „Dušan Obradović“ sa Žabljaka i „Pavle Rovinski“ iz Podgorice, te štićenici Dječjeg doma „Mladost“ u Bijeloj.

O. D.

26

Prosvojstveni rad

DEC.
2013
JAN.
2014

BROJ
20-21

Sa izložbe u Delta sítiju

Saradnja Ministarstva nauke i Narodne Republike Kine

KONKURS ZA SUFINANSIRANJE NAUČNIH PROJEKATA

Ministarstvo nauke raspisalo je konkurs za sufinansiranje naučne i tehnološke saradnje između Crne Gore i Narodne Republike Kine za period od 1. septembra 2014. do 30. avgusta 2016. godine.

Riječ je o sufinansiranju zajedničkih naučnoistraži-

vačkih projekata, koji se već finansiraju kao nacionalni projekti od strane Ministarstva nauke ili kao međunarodni projekti. Finansiraće se međusobne posete (troškovi putovanja i boravka) istraživača iz Crne Gore i istraživača iz Kine, koji će izvoditi zajedničke istraživačke projekte.

Crnogorska strana pokrivaće troškove prevoza između šedišta institucija koje sarađuju, troškove pribavljanja vize i zdravstveno osiguranje za svoje, kao i troškove smještaja i dnevnicu za kineske istraživače.

Kineska strana pokrivaće troškove prevoza između šedišta institucija koje sarađuju i zdravstveno osiguranje za svoje, kao i troškove smještaja i dnevnicu za kineske istraživače.

Na konkurs se mogu prijaviti nosioci naučnog istraživanja (naučni instituti i fakulteti) koji ispunjava-

ju uslove u skladu sa Zakonom o naučnoistraživačkoj djelatnosti i koji su upisani u Registr licenciranih naučnoistraživačkih ustanova u Ministarstvu nauke Crne Gore. Konačnu odluku o projektima koji su odobreni za sufinansiranje donosi Mješovita komisija za nauč-

nu i tehnološku saradnju Crne Gore i Narodne Republike Kine. Prijave sa kompletom dokumentacijom treba dostaviti Ministarstvu nauke do 7. marta 2014. godine.

O. D.

U CANU održana konferencija „Mladi naučnici i istraživači Crne Gore – aktuelnosti u radu“

ZAUŠTAVITI ODLIV MOZGOVA

Da bi Crna Gora postigla ulaganja u nauku i razvoj od tri posto BDP do 2020. godine važno je usmjeriti sredstva iz sektora privrede u istraživanje i razvoj, ali nam u ovom trenutku nedostaju i ljudski i materijalni kapaciteti za značajna istraživanja u ovom sektoru, rečeno je na skupu

„Važno je da su mladi stvaraoci Crne Gore našli mjesto na kojem će da artikulišu svoje znanje, da se suprotstave izazovima, i mićemo vas u tome pomagati više nego do sada, a uveden sam da će i društvo naći puno razumijevanja za vas“, poručio je predsednik CANU akademik Momir Đurović na konferenciji „Mladi naučnici i istraživači Crne Gore – aktuelnosti u radu“.

Na skupu, koji je u CANU priredio Centar mlađih naučnika, akademik Đurović je ukazao da ulazimo u doba u kojem uopšte ne znamo na kojim paradigmama da živimo. „Moja generacija je živjela u srećnjem dobu, lakšem za stvaralaštvo. Pred vama je veoma komplikovan život, jer vi treba da riješite probleme koje mi nismo mogli“, istakao je on.

Predsednik Centra mlađih naučnika dr Elvir Zvranko rekao je da je ta asocijacija osnovana 2010. godine i da ima 33 člana, mlađih od 40 godina koji su pored završenog doktorata objavljivali međunarodno priznate radove. Prema njegovim rečima, CANU je prepoznala njihov rad i od osnivanja su imali podršku starijih kolega. On je dodao da je ova multidisciplinarna konferencija okupila naučnike iz raznih oblasti sa svih univerziteta u Crnoj Gori i da je cilj bio da se bolje sagleda šta rade drugi.

Važna uloga države

Prema rečima dr Zvezdana Vukanovića, u poređenju sa EU, u Crnoj Gori ima oko 2,5 puta manje ljudi odgovarajuće populacije obrazovanih na tercijarnom nivou i oko četiri puta manje istraživača na 1.000 zaposlenih.

„Ovakva statistika upućuje na neophodnost intensiviranja mjera državne politike za povećanje broja istraživača. Neophodno je napraviti napore da se karijere naučnoistraživačkih radnika učine atraktivnijim za mlađe ljudi, kao i da se stvore bolje mogućnosti za visokokvalifikovane načnike, naročito u privrednom sektoru. Da bi Crna Gora postigla ulaganja u nauku i razvoj od tri posto BDP do 2020. godine, važno je usmjeriti sredstva iz sektora privrede u istraživanje i razvoj, ali nam u ovom trenutku nedostaju i ljudski i materijalni kapaciteti za značajna istraživanja u ovom sektoru. Zbog toga je posebno bitna uloga države u stvaranju predušlova za efektivno ulaganje privrede u istraživanje i razvoj, posebno imajući u vidu projekcije rasta naucnog kadra koji neće biti u mogućnosti da bude angažovan na visokoobrazovnim ustanovama, te će se prirodno usmjeravati ka privrednom sektoru“, rekao je Vukanović.

Spor razvoj obrazovne infrastrukture

On smatra da je jedan od glavnih razloga ozbiljnij

nog deficit u infrastrukturno naučnoistraživačkom ulaganju i ekonomskom zaostajanju Crne Gore prvenstveno zasnovan na sporom razvoju obrazovne infrastrukture. Ovaj nedostatak je dodatno pogoršao situaciju u smislu povećanog permanentnog odlaska visoko obrazovanih naučnih kadrova u razvijene sredine. Zatim, naučno-istraživačko zaostajanje Crne

stih 500 najkvalitetnijih svjetskih univerziteta, povećanje nivoa informatičke pismenosti i ICT konkurentnosti, povećanje broja registrovanih patentata i bolja zaštita intelektualnih i autorskih prava.

Zauštaviti plagiranje

Dr Vladimir Leposavić je govorio o plagiranju i naučnom radu kao autorskom

UČESNICI

Svoje radove su izložili i: Marko V. Lubarda (Računarska mikromagnetika: ekonomičan pristup istraživanju i naučnoj saradnji), Momo Drašković („Ekonomija znanja“ i institucionalni pluralizam), Ljiljana Bojić, Vesna Dimitrijević-Srećković (Analiza parametara lipidnog statusa u preddijabetesu i dijabetesu melitusu tip 2 i procjena njihovog značaja za razvoj ishemijske bolesti srca), Redžep Kraja, Ana Đordjević-Dikić (Prognozička vrijednost stres eholardiografije kod pacijenata sa dijabetesom kojima je utrađena primarna perkutana koronarna revaskularizacija), Elvir Zvranko (Prognozički značaj E-kadherina za cervicalne metastaze karcinoma larinkasa), Renata Bergam-Grandis, Kaća Tomčuk, Predrag Dabović (Značaj fizikalne terapije nakon operativnog i neoperativnog liječenja povrede kuka, Azra Deljković (Povezanost kognitivnih sposobnosti i shizotipalnih simptoma kod zdrave studentske populacije), Nemanja Radojević, Bojana Bjelajlić, Vuk Aleksić, Nemanja Rančić, Mira Samardžić, Stojan Petković, Slobodan Savić (Forenzički aspekti trovanja vode), Svetlana Kaledić-Radonjić (Proučavanje književnosti za djecu i mlađe u Crnoj Gori) Predrag Živković, Miomirka Lučić (Porodica pod teretom urušenih vrijednosti), Tatjana Vujošić (Vrste i intenzitet psihosocijalnih poremećaja kod maloljetnih delinkvenata i adolescenata društveno prihvatljivog ponašanja), Vladimir Bakrač (Teorijsko-empirijski osrt na religioznost pravoslavne omladine u Crnoj Gori), Nikola Dožić (Dužnost prijavljivanja okolnosti značajnih za ocjenu rizika i prevare u osiguranju), Ana Stranjančević (Analiza prometa turista u Crnoj Gori u periodu od 1980. godine do danas), kao i Mirjana Đukić i Milivoje Rogač (Uporedna analiza nosivosti kranjske staze otvorenog tankozidnog poprečnog presjeka).

Gore je posljedica sporog razvoja univerzitetskih institucija u državi. Ovaj infrastrukturni nedostatak je posebno vidljiv i u poređenju sa ostalim republikama bivše Jugoslavije koje su prije Crne Gore formirale svoje univerzitete. Tako je od svih republika i autonomnih pokrajina bivše Jugoslavije, Crna Gora posljednja formirala sopstveni univerzitet, tek 29. aprila 1974. Na drugoj strani, zarebački univerzitet je formiran 1874. godine, beogradski 1905, ljubljanski 1919, skopski 1946, sarajevski 1949, novosadski 1960. i prištinski 1969. Čak i najnerazvijenija zemlja Europe, Albanija oformila je svoj univerzitet 1957. godine.

Vukanović kaže da je u cilju efikasnijeg, efektivnijeg i konkurentnijeg podizanja nivoa kvalitetu naučnoistraživačkog rada u Crnoj Gori potrebno konkretno preduzeti niz praktičnih mjera. On predlaže povećanje vladinog i korporativnog finansiranja naučnoistraživačkog rada u odnosu na BDP, povećanje broja profesionalnih i puno radno vrijeme angažovanih naučnih istraživača, posebno u tehničkim i prirodnim naukama, povećanje broja publikovanih naučnih radova u referentnim međunarodnim naučnim časopisima, povećanje konkurenčnosti u kvilitetu obrazovanja crnogorskih univerziteta kako bi bili plasirani na Šangajskoj li-

djelu. On se bavio glavnim odlikama i ciljevima naučne djelatnosti, gdje se zadržao na momentima „objektivnog i „istinitog“. Zatim, ukazuje na djelimičnu podudarnost, ali i na značajne razlike između autorsko-pravne zaštite i zaštite koja se pruža od plagiranja konkretno. Centralni dio rada bavi se postavljanjem kriterijuma za dokazivnje o plagiranju u naučnom radu.

Navodeći da su u Americi nekada ostajali bez posla plagiatori, Leposavić predlaže da bi studentima trebalo na svakom fakultetu putem plakata ukazati na tu negativnu pojavu. Prema njegovim rečima, na Univerzitetu „Mediteran“ uveden je disciplinski prekršaj za „autora“ plagiata, dok na Beogradskom univerzitetu postoji samo mjera opomene.

Dr Mirjana Popović je govorila o rodnjoj dimenziji u procesu razvoja visokog obrazovanja u Crnoj Gori. Tim povodom ona je predstavila rezultate istraživanja u kojem je putem upitnika učestvovalo 250 studentkinja sa društvenim i tehničkim fakultetima i 200 žena angažovanih u nastavi na tehničkim i društvenim fakultetima UCG. Cilj je bio utvrđivanje trenda povećanja broja žena u procesu razvoja UCG, kako u odnosu na studentkinje, tako i u odnosu na žene koje aktivno učestvuju u obrazovnoj i naučnoj aktivnosti.

O. Đ.

Doc. dr Srđan Jovanovski dobitnik nagrade Ministarstva nauke za najuspješnijeg pronalazača u 2012. godini

PRVI MEĐU JEDNAKIMA

„Jako je bitno kreirati dobru strategiju koja će usmjeriti domaće umove na one oblasti koje su dostupne našim naučnicima, kako tehnološki tako i ekonomski. Kreiranje dobre naučne baze bi odlična osnova za pokretanje saradnje sa međunarodnim istraživačkim centrima koji pošeduju dovoljno novca i stručnosti“, smatra laureat ovog priznanja

U PROŠLOJ GODINI ZAŠTITIO ŠEST PATENATA U ZAVODU ZA INTELEKTUALNU SVOJINU: Doc. dr Jovanovski

Minstarstvo nauke dodi-jelilo je nagradu za najuspješnijeg pronalazača u 2012. godini doc. dr Srđanu Jovanovskom, predavaču na Fakultetu informacionih tehnologija Univerziteta Mediteran.

U toku prošle godine dr Jovanovski zaštitio je šest patente u Zavodu za intelektualnu svojinu:

Gravitacioni vjetrogenerator, Sačasti fotonaponski panel, Mrežasti slojevi-ti fotonaponski panel, Hidro-generator pogonjen vrtložnim kretanjem vode, Fokusna solarna termoelektrana i Elektromagnetski inercioni pogon.

Ovi patentni tiči se inovacija u oblasti alternativnih izvora energije i elektromagnetskog inercionog pogona. Istraživanje u oblasti upotrebe malih vodenih tokova je rezultiralo patentom za elektrane male snage, do 40 Kw (kilovata), kod kojih nije potreban veliki pad i time omogućavaju iskoriscavanje tokova koji se sada ne smatraju zanimljivim sa aspekta hidroenergije. Drugi prona-lazak se tiče nekonvencionalne upotrebe strujanja vazduha zarad postavljanja vjetro-generatora i iskoriscavanja snage vjetra. Elektromagnetski inercioni pogon omogućava kretanje vozila u koje je ugrađeno, bez obzira na podlogu po kojoj se kreće. Dakle, takvo vozilo se može kretati po svim vrstama podloga i nije zavisno od trenja sa podlogom. Ostali pronašli unapređuju načine korišćenja sunčeve energije, kao i stepen iskoriscenosti postojećih tehnologija.

Nauka – trajan proces

Laureat ovog priznanja, za koje je dobio 2.000 eura, angažovan je u nekoliko nacionalnih, bilateralnih i međunarodnih projekata. Objavio je veliki broj radova u međunarodnim časopisima, učestvovao u radu jedne međunarodne monografije i u brojnim regionalnim i međunarodnim konferencijama na kojima je izlagao svoje radove. Aktivan je član Centra mlađih naučnika Crne

Gore Crnogorske akademije nauka i umjetnosti.

„Pored velikog broja priznanja za svoj naučnoistraživački rad koja sam dobio od međunarodnih institucija, posebno zadovoljstvo i čast predstavljati priznanje dragih kolega koji su mi pružili ogromno zadovoljstvo isprav-

KREIRATI NAUČNU BAZU

Budućnost nauke u Crnoj Gori Jovanovski vidi ovako: „Postoji puno malih ekonomija koje su uspjeli da se pozicioniraju na svjetskom tržištu, pa bi samim tim i Crna Gora mogla da postigne isto. Jako je bitno kreirati dobru strategiju koja će usmjeriti domaće umove na one oblasti koje su dostupne našim naučnicima, kako tehnološki tako i ekonomski. Kreiranje dobre naučne baze bi odlična osnova za pokretanje saradnje sa međunarodnim istraživačkim centrima koji pošeduju dovoljno novca i stručnosti. Pametnim izborom naučne grane i uz određena ulaganja za stvaranje dovoljnog broja stručnjaka za razvoj neke od tehnologija budućnosti Crna Gora bi mogla postati tehnološki centar koji bi zbog broja svojih eksperata iz odabrane oblasti mogao privući strana ulaganja za razvoj infrastrukture koja bi služila kao međunarodni naučnoistraživački centar. Smatram da, iako imamo mali broj stanovnika, pametnom strategijom možemo učiniti da nauka postane trend Crne Gore, a samim tim nosilac privrednog razvoja“.

tiviši moj dosadašnji rad. Nagrada predstavlja priznanje da sam prvi među jednakima, jako uspešnim istraživačima koji godinama doprinose naučni u Crnoj Gori. Posebnu težnju vidim u tome što je nagrada dodjeljila Ministarstvo nauke. Ovo je jak motiv da nastavim rad i da se nadam da će postojeće i nove ideje sprovesti u djelu“, kaže za „Prosvjetni rad“ doc. dr Jovanovski, koji je trenutno angažovan u nekoliko projekata koji se finansiraju iz fondova EU. Za njega je naučnoistraživački rad trajan proces, a ideja se često izrodi neočekivano.

U svijetu se puno sredstava troši na umrežavanje ljudi i institucija radi bliže i efikasnije saradnje. Prema njegovim rečima, „zahvaljujući svojoj veličini, Crna Gora je praktično već umrežena. Lakše je razmijeniti informacije sa kolegama, doći do njih i biti fizički prisutan pri-

likom eksperimenta ili istraživanja. Naravno, veličina nas ograničava u broju naučnika koje možemo da školujemo, ali se i Crna Gora može umrežiti sa evropskim i svjetskim naučnim konzorcijumima. Na nama je da budemo pametni i iskoristimo ovo što imamo kao prednost“.

Što se tiče obrazovnog sistema u Crnoj Gori, naš sagogovnik smatra da treba značajno pojačati kriterijume osnovnog i srednjeg obrazovanja da bi samim tim i visoko obrazovane dobijalo kvalitetniji studen-te, od kojih može jačim kriterijumima dati kvalitetniji fakultetski obrazovani kader. „Ako želimo da idemo naprijed, to možemo samo kvalitetom. Upravo zbog veličine države, jasno je da kader bude što kvalitetniji“, ističe Jovanovski.

Izbjeći kampanjsko učenje

On je mišljenja da je ideja bolonjskog procesa da se poveća broj visokoobrazovanog stanovništva i da se studenti uključe u nastavni proces tokom cijele godine. Time se želi da izbjegi „kampanjsko“ učenje.

„Želi se postići kompetitivnost između studenata de se ocjenjivanje može vršiti po relativnoj osnovi, s tim da bi poslodavac trebalo da zna kvalitet generacija, pa samim tim težina dobijanja ocjene A ne bi bila jednaka za sve generacije. Ideja je bila da se sprojeće problemi nastali sa profesorima koji su predstavljali tačku nagomilavanja na studijama. Mislim da taj proces ima više smisla za velike univer-

27

Prosjetni rad

DEC. 2013
JAN. 2014

BROJ
20-21

U parku kompleksa Nacionalne biblioteke „Đurđe Crnojević“ na Cetinju otkrivena Njegoševa bista

SPOMENIK PUSTINJAKU CETINJSKOM I NEBESKOM

Ovaj jubilej se temelji na vjekovnom trajanju i istraživanju svih Njegoševih sazvježđa u koja je uplovio baš sa Cetinja, i odgonetao nečitljivo, a pročitao neodgonetnuto – rekao je ministar kulture Branislav Mićunović

Bista Petra Drugog Petrovića-Njegoša, rad crnogorskog i jugoslovenskog vajara Draga Đurovića, postavljena je u parku kompleksa Nacionalne biblioteke „Đurđe Crnojević“ na Cetinju. Riječ je o odlivku rađenom prema kalupu biste koja se još nalazi i u Kijevu, Herceg Novom i Podgorici. Bistu su zajedno otkrili ministar Branislav Mićunović i gradonačelnik Cetinja Aleksandar Bogdanović.

– Načitali smo se i naslušali, ispisali, izretorisali visokim apologijama pustinjaku cetinjskom i nebeskom, pa opet, pred njegovim ukoričenim glasom kamenštaka i bistom vajara Draga Đurovića, stojimo kao pred zamagljениm gorskim ogledalom u kojem se naziru svi metafizički, kosmološki i dijalektički odgovori u narativnim i deskriptivnim diskursima – kazao je ministar Mićunović. On je ocijenio da je otkrivanjem biste uhvaćena Njegoševa misao u bronzi, „kojoj nije tjesno, jer ju je Đurović samo dočekao na bronzanom odmorisu na njem neprestanom putovanju između svjetova“.

Prema riječima ministra Mićunovića, „nemoguća Njegoševa podjela na duhovno i svjetovno bila je stvaralačka iskra koja se ovaplotila u potetski apsolutizam koji suvere-

ODGONETAO NEČITLJIVO, A PROČITAO NEODGONETNUTO:
Otkrivena Njegoševa bista

no vlada u crnogorskoj književnosti do današnjeg dana“.

– Ovaj poetski i filozofski, ali i svjetovni i duhovni kontinuum, predstavlja identitetni krešendo, koji ove godine, kad obilježavamo 200 godina od njegovog rođenja, samo na prvi pogled kulminira. Ovaj jubilej se temelji na vjekovnom trajanju i istraživanju svih Njegoševih sazvježđa u koja je uplovio baš sa Cetinja, i odgonetao nečitljivo.

N. Vujanović

vo, a pročitao neodgonetnuto – rekao je tom prilikom ministar kulture Branislav Mićunović.

Otvoren Crnogorski likovni salon „13. novembar“

RENOME GRAĐEN DECENIJAMA

SA OTVARANJA SALONA: Niska vrsnih likovnih umjetnika

U Crnogorskoj galeriji umjetnosti „Miodrag Đado Đurić“, uoči obilježavanja Dana Cetinja, otvoren je 35. crnogorski likovni salon „13. novembar“. Ovogodišnji Salon, na kojem je radovalo 20 mlađih umjetnika iz Crne Gore, organizovan je u saradnji Prijestonice Cetinje sa Društvom istoričara umjetnosti i Ministarstvom kulture.

Salon je otvorio gradonačelnik Prijestonice Cetinje Aleksandar Bogdanović, koji je iskazao zadovoljstvo činjenicom da Crnogorski likovni salon „13. novembar“ doživljava svoje 35. izdanje.

– Renome Crnogorskog likovnog salona „13. novembar“ dobio je Adin Rastoder, za rad „Malte-

građen je decenijama. Na tome su posvećeno radile čitave generacije – još od šezdesetih, kada je naš salon začet, preko dana njegove obnove, sve do danas. Čitava niska vrsnih likovnih umjetnika, čiji su radovi bili prisutni na Cetinjskom likovnom salonu, danas sadrži stotine imena. A priča o ovom dogadjaju, koji je i svojim nazivom i terminom održavanja i čitavim svojim trajanjem neraskidivo vezan za Dan Prijestonice Cetinje, iz godine u godinu sve je sadržajnija – istakao je Bogdanović.

Ovogodišnji Gran pri Crnogorskog likovnog salona „13. novembar“ dobio je Adin Rastoder, za rad „Malte-

ne momenti“. Nagrada za slikarstvo pripala je Leni Nikčević, za vajarstvo Milunu Mišku Čvoroviću, a za crtež/fotografiju Nebojši Dediću.

Na 35. crnogorskem likovnom salonu radovima su se predstavili Milun Miško Čvorović, Nebojša Dedić, Milica Delibašić, Šrđa Dragović, Novica Kovač, Irena Lagator-Pejović, Andrija Lekić, Marko Marković, Lena Nikčević, Teodora Nikčević, Jelena Pavlović, Ana Pejović-Knežević, Nikola Radović, Siniša Radulović, Adin Rastoder, Đorđe Rašović, Vanja Vikalo, Darko Vučković, Jovana Vujanović i Vlatka Vujošević.

N. Vujanović

U Zagrebu održani petnaesti „Lučindanski susreti“

PREDSTAVLJEN DIO BOGATE CRNOGORKE DUHOVNE BAŠTINE

Manifestaciji prisustvovalo preko 800 Crnogoraca i prijatelja Crne Gore iz svih dijelova Hrvatske, okolnih država i Crne Gore. Ove godine grad gost iz Crne Gore bio je Kotor. Lučindanski susreti su mostovi saradnje Republike Hrvatske i Crne Gore na kulturnom i ostalim područjima

AFIRMACIJA CRNOGORKE ZAJEDNICE: Nastup Zbora „Montenegro“

U organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“, pod pokroviteljstvom gradonačelnika Grada Zagreba, a uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine, u Zagrebu su održani petanest „Lučindanski susreti“. Osim očuvanju nacionalnog identiteta, kulture i tradicije Crne Gore, ova manifestacija teži izgradnji mostova saradnje Republike Hrvatske i Crne Gore na kulturnom i ostalim područjima.

Lučindanski susreti u Zagrebu se organizuju povodom značajnog blagdana crnogorskog naroda Lučindana, a u spomen i slavu na Svetog Petra Cetinskog. Prije tačno 200 godina (29. 10. 1813.), nakon rata s Fran-

cuskom potписан je sporazum o ujedinjenju Crne Gore i Boke, čijoj godišnjici su i posvećeni ovo-godišnji Lučindanski susreti.

Manifestaciji je prisustvovao preko 800 Crnogoraca i prijatelja Crne Gore iz svih dijelova Hrvatske, okolnih država i Crne Gore. Uz gradonačelnika grada Zagreba Milana Bandića, bili su, između ostalih, specijalni izaslanik predsednika Vlade Crne Gore Mila Đukanovića savjetnik za vanjsku politiku Nebojša Kaluđerović, ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Igor Građević, kao i prvi sekretar Ambasade Ana Žeković, potpredsednik Opštine Kotor Tvrko Crepuša, predsednik Matice crnogorske Dragan Radulović, zastupnik u Hrvatskom saboru Peđa Grbin,

pomoćnica ravnatelja za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH Bahrija Seifić.

Pozdravne telegramne, pored ostalih, uputili su predsednik Republike Hrvatske prof. dr. sc. Ivo Josipović, predsednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić, predsednik Vlade Republike Hrvatske Zoran Milanović.

Na ovogodišnjim, sedmim zaredom Lučindanskim susretima predstavljen je grad gost iz Crne Gore. Ove godine to je bio Kotor. Da podsetimo, prije toga gosti su bili Budva, Bar, Bijelo Polje, Cetinje, Danilovgrad, Tivat.

Prisutnima su se obratili predsednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. sc. Radomir Pavićević, direktori Pomorskog muzeja Crne Go-

re Mileva Pejaković Vujošević, direktor Turističke organizacije Kotor Mirza Krcić, potpredsednik Opštine Kotor Tvrko Crepuša, predsednik Matice crnogorske Dragan Radulović i gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić.

U okviru manifestacije prikazani su turističko propagandi film „Kotor za sva doba“, zatim film o Pomorskom muzeju Crne Gore, predstavljena knjiga Antuna Sbutegje „Ljudi iz Boke“. Nastupili su Folklorno društvo „Nikola Đurković“, klapa „Moderato cantabile“ s igrama i pjesmama iz Crne Gore i Boke, Zbor „Montenegro“ Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“.

Lj. V.

„Heruvim enigme“ – izložba izdanja Njegoševih djela

NJEGOŠEVA REFLEKSIJA NAS NANOVU IZAZIVA I ZADIVLJUJE

U okviru svečanosti obilježavanja velikog jubileja otvorena je i izložba izdanja Njegoševih djela „Heruvim enigme“. Postavku čine prva izdanja Njegoševih djela koje Biblioteka pošteduje, djela štampana u Crnoj Gori, zatim ova koja su objavljena van granica naše države, kao i prevodi Njegoševih djela, nezavisno od mjeseta izdanja. Izbor koji je Biblioteka napravila broji 216 bibliografskih jedinica, koje u katalogu prati veliki broj fotografija i faksimila koričnih, naslovnih ili ilustrovanih strana Njegoševih knjiga. Između ostalog, izložena su prva izdanja „Gorskog vijenca“, „Luče mikrokozma“, „Lažnog cara Šćepana Malog“ i „Slobodijade“, razna jubilarna izdanja, kao i prevodi Njegoševih djela na 21 svjetskom jeziku, među kojima su engleski, francuski, njemački, ruski, italijanski, kineski, japski, esperanto...

– Njegoševa harmonija sfera je njegova vizija budućnosti, koja samo mijenja postupak, a neopipljiva punoča zagonetki se preliva iz vijeka u vijek, u svim svojim oblicima. Iracionalnim,

za kojim tragamo, odnosno odgovaramo na sve enigme koje nam je naš Vladika ostavio u amanet, ili racionalnim, kao što je izbor koji je Nacionalna biblioteka napravila – kazao je ministar Mićunović.

On je podsetio da je iskra nastanka Nacionalne biblioteke Crne Gore „Đurđe Crnojević“ bljesnula još u vreme Crnojevića, a dobila prvi obris biblioteke, kada je Njegoš razvio svoje od duhovnih knjiga i prenio ih iz Cetinjskog manastira u Biograd.

– Da li je Njegoš doživljavao filozofiju kao samo jedan vid pisanja, a pisanje kao monaški posvećeno i predano istraživanje logosfere i kosmosa, ostaće enigma, koju ćemo postupno otkrivati, kao što je i on tumačio tajne nastanka otjelotvorene u njegoševskoj mitemi, čija refleksija nas nanovo izaziva i zadivljuje – naglasio je ministar Mićunović.

Izložba izdanja Njegoševih djela „Heruvim enigme“ biće otvorena do 31. decembra.

N. Vujanović

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“
TOMAŽ ŠALAMUN

Na granici Pensilvanije i Ohaja
nebo je više, zemlja ravnija,
žito ubijeno vraća se kao čudo,
kao mahovina i sneg, kao tišina.

Priroda, reč, koja se topi u ustima
kao medenjaci, dugo okovana mrakom,
topi se u korenju. Nepoverljiva polja,
neme površine, još uvek nude odsjaj,

kriju mrtvom bojom telo, da ih ne
rane hitri, bezbrižni pogledi posmatrača.
Mlado, ranjivo tkivo je darežljivo samo

prijateljima, pobožno prikladnim novoj
ravnoteži prirode, nežnim dodirima ljubavi,
svetlim poljupcima lakim kao dah.

Preveo:
Dejan Poznanović

Već svojom prvom pjesničkom zbirkom („Poker“), objavljenom davno 1966. godine, savremeni slovenački pjesnik i dobitnik ovogodišnje Njegoševe nagrade, Tomaž Šalamun (rođen 1942) skrenuo je pažnju književne publike, ali i dežurnih cenzura koji su u njegovoj poeziji viđeli, prije svega, parodiranje nacionalnih pjesama i „velikih idea“. Danas, savremena književna kritika jedinstvena je u stavu da Šalamunu pripada istaknuto mjesto među avangardnim autorima koji su stvorili novi, post-moderni senzibilitet.

Pripremio: Nebojša Knežević

Poznatoj novinarki Branki Bogavac uručen Orden viteza umjetnosti i književnosti

SA CRNOM GOROM U DUŠI

„Moj život počiva na dvije ljepote, dva mesta duhovnosti – moj zavičaj Crna Gora i Pariz – grad svjetlosti, umjetnosti...“, ističe ovogodišnja dobitnica francuskog Ordena viteza umjetnosti i književnosti Branka Bogavac

Branka Bogavac, poznačena novinarka i publicistkinja, dobila je od francuskog Ministarstva kulture jedno od četiri važna odlikovanja – prestižnu nagradu Orden viteza umjetnosti i književnosti za doprinos i angažman u korist kulture Francuske, zemlje u kojoj živi od 1968. godine. Gospođa Bogavac je redovno u Crnoj Gori, divljoj ljepoti zavičaja, kao što je i u Parizu, gradu svjetlosti, umjetnosti, slikara... Njen život počiva na ta dva mesta duhovnosti, te dvije ljepote koje joj, kako kaže, hrane dušu. Povezivala je umjetnike sa prostora ondašnje Jugoslavije sa Parizom i francuskim umjetnicima i afirmisala i francusku kultu-

ru sa dugom tradicijom, literaturu kroz brojne intervjue sa poznatim francuskim stvaraocima.

Bila je direktor Kulturnog centra Srbije i Crne Gore u Parizu od 2004. do 2006. godine.

Ovu vrijednu nagradu doživjela je kao krunu svog ukupnog dugogodišnjeg novinarskog i spisateljskog rada. Intervjujala je tokom svog višegodišnjeg kulturnog angažovanja brojne značajne ličnosti XX vijeka (Borhesa, Umberta Eka, Siorana, Jóneskua, Kadare...). Inače, nosioci ovog Ordena viteza umjetnosti bila su značajna imena i evropske i svjetske kulturne scene (kao i bivše Jugoslavije – Predrag Ma-

tvejević, Danilo Kiš, Emir Kusturica, Tereza Kesovija, Mirjana Karanović, Goran Marković, Biljana Srbljanović...).

Branka Bogavac rođena je u Virpazaru, magistrala je slavistiku na Sorboni 70-tih, bila je lektor za srpskohrvatski jezik. Pisala je za mnoge novine bivše SFRJ, a objavila je knjige: Razgovori u Parizu I, II, III, Pariski razgovori IV, Crna Gora u Parizu – razgovori sa crnogorskim umjetnicima, Razgovori sa Dodom, Slikarstvo kao neracionalna sreća.

Kao jedna od uspješnih ličnosti iz naše sredine, kao važna karika između naših umjetnika u Francuskoj i Crne Gore, Branka Bogavac je dokazala da Francuzi respektuju zapužen kvalitet njenog bogatog, plodnog rada. Vrednovan je njen rad koji, uvjerila se, kao i čitaci, itekako ima smila. Inače, Branka je sestra poznatog novinara pok. Dušana Bogavca, po kome se dodjeljuje i istoimena nagrada iz Fondacije „Dušan Bogavac“.

„Domovini su svi dužni, a ona nikome“, tako često izjavljuje Branka Bogavac crnogorska novinarka koja dugo živi u Parizu,daleko od domovine, ali stalno sa njom u srcu. Srećna što ima Crnu Goru za domovinu na pjeni od mora i snježnoj prašini, u nju se redovno vraća, mada, kako ističe, „Iz nje nisam ni otišla – konstantno mi je u mislima“.

Nada Popović Aurora

DOMOVINI SU SVI DUŽNI, A ONA NIKOME: Branka Bogavac

Njegoševa nagrada Tomažu Šalamunu za knjigu pjesama „Kdaj“

PJESENICK EVROPSKE KNJIŽEVNE AVANGARDE

Za naš identitet i kulturu Njegoš ima značenje koje je Homer imao za svijet antički, Milton za Engleze, ili Gete za njemačku kulturu – rekao je predsjednik Vujanović dodjeljujući Njegoševu nagradu slovenačkom piscu Tomažu Šalamunu. Kao da se ispunjavaju neki davni temelji koji su me dotakli u mladosti – podvukao je Šalamun

NJEGOŠ SNAŽNIJII OD PUŠKINA, SKERLIĆA, PREŠERNA:
Predsjednik Vujanović sa Šalamunom

Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović uručio je 11. novembra ove godine, u Vladinom domu na Cetinju, Njegoševu nagradu slovenačkom pjesniku Tomažu

ŠALAMUNOVA DJELA PREVEDENA NA DVADESET SVJETSKIH JEZIKA

Tomaž Šalamun je jedan od najistaknutijih slovenačkih i evropskih pjesnika i lider istočnoevropske avangarde. Rođen je u Zagrebu, a odrastao u Kopru. Na Ljubljanskom univerzitetu diplomirao je istoriju umjetnosti. Do bitnik Fulbrightove stipendije, vanredni profesor na univerzitetima u SAD-u. Autor je četrdeset dvije zbirke poezije, objavljenih u Sloveniji. Njegova djela prevedena su na dvadeset jezika, a dobitnik je mnogih književnih nagrada, među kojima su: dvije Prešernove nagrade, Evropska nagrada za poeziju u Minsteru, u Njemačkoj, i Zlatni vijenac Struških večeri poezije, u Ohridu.

ševe nagrade, kao pjesnik sa estetikom bez granica i pjesništvo izvan književnih obrazaca, sa svedrenom porukom Njegoševu „Luče“. U stvaranju pjesničkog svijeta, svijeta izvan ovog našeg svakidašnjeg – Svijeta poezije – kazao je predsjednik Vujanović.

OTJELOVLJENJE NJEGOŠEVE MISIJE O JUŽNOSLOVENSKOM SUŽIVOTU

Prema riječima Vujanovića, ovo prestižno priznanje regionalne književne savremenosti, ogledalo književnog stvaralaštva, ima nadnacionalni značaj koji, preuzimajući uspostavljene jezičke barijere, potvrđuje opšte književne vrijednosti.

– Ova nagrada je otjelovljenje Njegoševe misije o južnoslovenskom suživotu – rekao je Vujanović.

Govoreći o značaju Njegoševe nagrade, predsjednik Vujanović je istakao da besmrtno djelo Njegoševa sadrži sintezu naše običajne i moralne tradicije izvedene iz dubine bića Crne Gore, jezičke i misaone obrasce našeg mentaliteta, kao i filozofsko shvatjanje ključnih pitanja metafizike i tajne postojanja.

– Zato da naš identitet i kulturu Njegoš ima značenje koje je Homer imao za svijet antički, Milton za Engleze, ili Gete za njemačku kulturu – zaključio je Vujanović.

Predsjednik žirija za dodjelu Njegoševe nagrade Vlaho Bogišić kazao je da se

Šalamun obnavlja sa svojim redukcijama, otvarajući u prostoru, ali i po dubini, egzistencijalnu kruzku kao zavičajni, ishodišni samorazumljivi gen u zajednicama civilizacije koja se zasila povijesti.

– Šalamun piše na slovenskom, ali granice njegovog jezika nijesu granice njegovog svijeta. U stalnom je dijalogu s različitim lokalnim i globalnim svjetovima i tradicijama – kazao je Bogišić.

„IZNENAĐEN, POMALO ZBUNJEN I VIŠE NEGO ZAHVALAN“

Dobitnik Njegoševe nagrade, pjesnik Tomaž Šalamun, kazao je da je „danas iznenađen, pomalo zburnen i više nego zahvalan“.

– Kao da se ispunjavaju neki davni temelji koji su me dotakli u mladosti – podvukao je Šalamun.

On je ispričao da je jednog dana u „Luči mikrokozma“ otkrio Njegoševe stihove: „Zadatak je smiješni ljudska sudba, ljudski život srušenje strašno, čovjek izgnat za vrata čudeštva, on sam sobom čudo sočinjava. Čovjek bačen na burnu brezinu, tajnom rukom smjelogu slučaju, siromašan bez nadziratelja...“

– Sjećam se kako me to privuklo, kako me se dotaklo i kako sam svom nadređenom oficiru pričao da mi je to snažnije od Puškina, Skerlića, Prešerna – kazao je Šalamun.

N. Vujanović

Izložba „Crnogorski slikari na Gospi od Škrpjela“

INDIVIDUALNOST LIKOVNIH RUKOPISA

Sa otvaranja izložbe

Glataea Gallery iz Podgorice i Biskupski Ordinariat Kotor – Župni ured u Perastu, organizovali su nedavno izložbu slika „Crnogorski slikari na Gospi od Škrpjela“, koju je u Pomirbenoj dvorani na samom ostrvu otvorio predsjednik Skupštine Opštine Kotor gospodin Nikola Bulić.

Na izložbi, koja je postala tradicionalna i sastavni dio kulturnih događanja u Opštini Kotor, predstavljene su slike u kombinovanoj tehnici naših eminentnih umjetnika: prof. Miška Babovića i prof. Predraga Milaćića, Milene Durutović Mijović, Mile Đerković, akademika Dragana Karadžića, dobitnika Tri-nastojuljske nagrade Srda-

caj. Snaga prirode pretvorena je na njihovim djelima u snagu slike raznovrsno interpretiranog pejzaža, zavisno od individualnog likovnog rukopisa, različite analitičnosti i moderne percepcije. Pojedini umjetnici motive iz prirode koriste kao sredstva simbolične leksičke metaforične konotacije. Priličan broj autora u kulturno-istorijskom nasljeđu prepoznaće duhovnu srodnost i bliskost sa ličnim ubjedjenjima i afinitetima. Najrazličitiji vidovi figurativnog i predmetnog, asocijativnog i apstraktног izraza, prisutni na izložbi, su mu potvrdili odsustvo dominantnog stila, pluralizam pravaca i bogatstvo razlika.

Kao takva, pružila je mogućnosti za međusobna poređenja, analize različitih vrsta i sintetičke sudove. Zavidan broj umjetnika priroda je trajan i zagonetan podsticaj. Izložba je predstavljala spoj više generacija, od najmlađih, preko srednje generacije, do sada već pokojnih naših priznatih stvaralaca.

Kao takva, pružila je mogućnosti za međusobna poređenja, analize različitih vrsta i sintetičke sudove. Zavidan broj umjetnika priroda je trajan i zagonetan podsticaj.

29

Prosjetni rad

DEC.
2013
JAN.
2014

BROJ
20-21

Međunarodni naučni skup u CANU posvećen Njegošu

LUČA KOJA NAS VJEĆNO OBASJAVA

- Najimpresivniji crnogorski vladar koji je udario temelje modernoj evropskoj državi
- „Luča mikrokozma“ u hrvatskoj kulturi ima povlaštenu recepciju
- Ideja očuvanja slobode i oslobođiteljska misija na prostorima Crne Gore i Balkana – srž Njegoševe diplomatičke politike
- Njegoševi veliki učinci u sistemu finansija – uvođenje budžeta, carina, poreza

DVA CRNOGORSKA KOLOSA: Lovćen i Vladika

30

Prosjetni rad

DEC.
2013
JAN.
2014
BROJ
20-21

Dvodnevni međunarodni naučni skup posvećen 200. godišnjici od rođenja Petra II Petrovića Njegoša, kojeg je nedavno organizovala Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, okupio je poznata imena iz oblasti književnosti, istorije, filozofije, lingvistike i drugih nauka. Otvarajući skup, predsjednik CANU akademik Momir Đurović je rekao da je on organizovan u čast jednog „od najvećih umova jugoistočne Evrope, Petra II Petrovića Njegoša, čovjeka čija luča zrači dvije stotine godina poslije njegovog rođenja, jače nego za njegovog života.“ Govoreći o tadašnjem plemenskom ustrojstvu Crne Gore, njenoj nezavidnoj međunarodnoj poziciji i neprestanoj borbi za očuvanje njegova sveukupnog bića, Đurović je naglasio da je većina istoričara i literata saglasna da je Njegoš bio „najimpresivniji crnogorski vladar koji je udario temelje modernoj evropskoj državi i budućoj kraljevini Crnoj Gori. Po prvi put je formirao u Crnoj Gori moderne vlasti ustavnjavajući: Senat, Gvardiju i Perjanike. I mnogo toga još je u kratkom življenu uradio.“ Podsećanje na značaj Njegoševog književnog stvaralaštva i umnosti njegove misli Đurović je potkrijepio mnogim citatima, ističući da ne bi bilo kraja „citanju istine koje je Petar II Petrović Njegoš zapisao ili izrekao, istina koje su i danas ne manje aktuelne i istinite“.

Misaoni dometi u "Lažnom caru Šćepanu Malom"

Govoreći o duhovnoj veličini cetinjskog gorostasa, akademik Dragutin Vukotić je to najbolje ilustrovaо riječima Ljuba Nenadovića: „iskak na ovom svijetu nestanu bregovi i ljudi, meni se čini, još će trajati dva crnogorska kolosa: Lovćen i Vladika“.

U svom izlaganju akademik Miomir Dašić se osvrnuo na političke odnose Petra II

Petra Njegoša i hrvatskog bana Josipa Jelačića u revoluciji 1848/49. godine, navodeći da je Njegoš revoluciju 1848/49. godine „dočekao i promišljao sa jednog svog šireg i dugljeg stanovišta – bez opterećenosti buržoaskim nacionalizmom i kapitalističkim svojinskim odnosima“. Akademik Milica Kostić pozabavila se ekonomskim prilikama Crne Gore u doba Njegoša, sa naglaskom na Njegoševe velike učinke u raznim oblastima privredovanja: otvaranje prvih industrijskih pogona, izgradnja saobraćajnica, posebno sistema finansija – uvođenje carina, zakupa, poreza, postavljanje temelja računovodstvenoj evidenciji i slično.

Dosta interesantnim se pokazao referat hrvatskog akademika Tonka Maroevića koji se pozabavio Njegoševom „Lučom“, tj. Njegoševim viđenjem čovjekovog položaja u kosmosu. Uz to, on je naglasio da „Luča mikrokozma“ u „hrvatskoj kulturi ima povlaštenu recepciju, još od Vrazove pionirske recenzije, te iznimno značajnih tumaćenja Matića, Rešetara i Barca.“ Maroević je istakao da su hrvatski pjesnici, „od Preradovića i Nazora, do Danijela Načinovića, najpozitivnije reagirali na Njegošev kozmizam i metafizičku orientaciju.“

Zanimljivo izlaganje imao je i akademik Ljubomir Zuković, iz Republike Srpske, koje se odnosilo na misaone raspone i domeće u „Lažnom caru Šćepanu Malom“. Mada se ne može mjeriti sa „Gorskim vijencem“, ovo djelo je, prema riječima Zukovića, „gusto na-sejano oštromnim zapažnjima i dubokim mislima o čoveku: njegovim sklonostima i sublini, njegovom snalaženju i nesnalaženju u istorijskim menama i iskušenjima.“

Njegoševa poezija najprije prevedena na italijanski

Prof. dr Sonja Tomović-Sundić govorila je o Njego-

ševom konceptu svjetlosti, za koga ona „ima ontološki, gnoseološki i estetski smisao, ona je početak stvaranja, ali i cilj stvorenog kosmusa koji treba da sadrži svjetlosnu harmoniju.“

Govoreći o Njegoševoj diplomatičkoj akademiji, akademik Đorđe Borozan je naglasio da je njena srž „ideja očuvanja slobode i oslobođiteljska misija na prostorima Crne Gore i Balkana, če se upravo Njegoševim diplomatsko-političkim vizijama začela i širila jugoslovenska misao i ideja.“

O Njegoševom jeziku i njegovom odnosu prema Vukovoj reformi govorio je akademik Branislav Ostojić, dok je prof. dr Radmilo Marojević Njegoševu djelu sašledao sa tri aspekta: tekstološkog (utvrđivanje autentičnog pjesnikovog teksta, njegovog izvornog zvučanja i izvornog značenja), zatim lingvističkog (odnos crkvenoslavama i rusizama, s jedne, i dijalektalizama, s druge strane, kao i morfoloških i fonetskih varijanata), te poetikološkog aspekta (sistem pjesničkih slika, metričke konstante i ritmičke dominantne).

O prvim italijanskim prevodima Njegoševe poezije govorila je prof. dr Vesna Kilibarda, naglašivši da je italijanski prvi jezik na kojem je prevođena Njegoševa poezija. Originalan prilaz Njegoševom opusu, svakako, pokazala je prof. dr Milica Jakubec-Semkovova, analizirajući fenomen, odnosno motiv noći u njegovim djelima u kontekstu evropskog romantizma. „Mnogi primjeri iskorijevanja slike noći potvrđuju tezu da je Njegoš bio pravi romančar, ali njegovi izbori i rješenja svjedoče nesporno o njegovoj originalnosti i izuzetnosti,“ napisala je Semkovova. U svom radu „Njegoš i Milton, geneza i problemi“ prof. dr Bojka Đukanović sagledava relacije literarno-filozofskih koncepta Miltonovog „Izgubljenog raja“ i Njegoševe „Luče mikrokozma“, če se i pored sličnosti, ukazuje na Njegoša kao ori-

ginalnog i velikog pjesnika i mislioca.

Muzičko-scenska izvođenja inspirisana Njegošem

O principu humanizma, na kojem počivaju tri najveća Njegoševa djela – „Gorski vijenac“, „Luča mikrokozma“ i „Lažni car Šćepan Mila“, govorio je književnik Mirko Vuković. „Humanizam je bespogovorni graničnik svake akcije, bilo da se radi o pojedincu ili kolektivu, o slabim ili jakim, nejakim ili silnim. Svi se oni odslikavaju, dokazuju ili negiraju na principu humanizma“, rekao je Vuković.

Drugog dana skupa govorili su dr Oksana Sljusarensko, ambasadorka Ukrajine u Crnoj Gori („Valorizacija Njegoševog djela u Ukrayini“), te akademici Radomir Ivanović, Petar Vlahović, Nenad Vučović, zatim prof. dr Miloje Rakočević sa niškog univerziteta, prof dr Dušan Ičević, dr Branka Radović sa kragujevačkog univerziteta, doc. dr Vesna Vučković-Janković i dr Ana B. Pejanović, obe sa Filozofskog fakulteta u Nikšiću. Akademik Ivanović u svojoj studiji „Najznačajnije monografije i komentari kao podsticaj razvoju njegošologije u drugoj polovini XIX vijeka“ zaključuje da su najvidniji doprinosi višedeničijskom razvoju njegošologije dali Pavle Popović i Milan Rešetar, a potom slijede P. A. Lavrov, P. A. Rovinski, a dvojica naučnika „koji su zasvođili trodecenijski razvoj njegošologije“ su Svetislav Vulović i Lazar Tomanović.

O Njegoševim djelima u muzičkoj obradi govorile se u radu dr Branke Radović koja je analizirala neke od najvažnijih muzičko-scenskih izvođenja inspirisanih Njegošem i njegovim opusom, navodeći, pored klasika, i najmlađe kompozitore sa crnogorske i srpske muzičke scene, pokazavši stilске sličnosti i razlike u pogledu njihovog bogatog muzičkog jezika i pisma.

Na skupu posvećenom Njegošu govorili su još i akademici Zoran Lakić, Dragan K. Vukčević, zatim prof. dr Siniša Jelušić i prof. dr Milorad Jevrić.

J. V.

U Bijelom Polju održan naučni skup o Čamilu Sijariću

ZAVIČAJ DOMINANTNA POETIČKA ODREDNICA

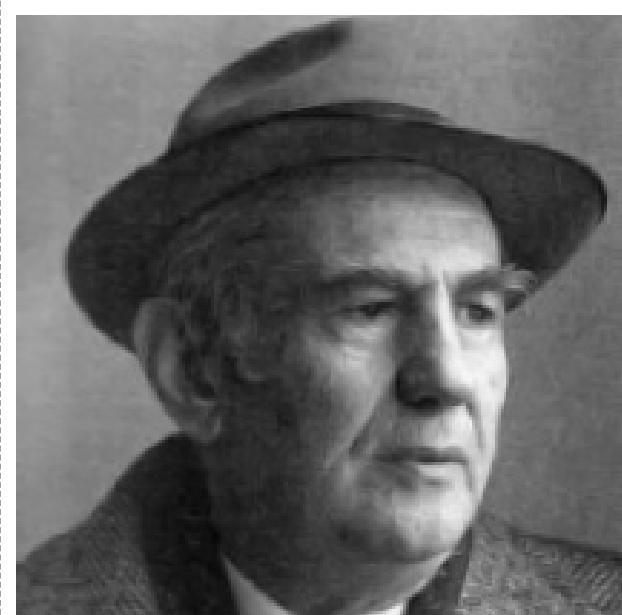
Sijarićev stvaralaštvo i motivski i tematski proizašlo iz tradicije, kulturološkog miljea i narodnog predanja njegovog zavičaja – Bihora. Radovi, prezentovani na skupu, biće objavljeni u posebnom zborniku

Bogić Rakočević, književnik i književni kritičar, govoreći o Sijarićevom opusu, naglasio je da je najmanje procijenjeno i vrednovano njegovo pjesništvo. „Tome je donekle i sam dočinio, objavljajući tek na zalsku književnog rada prvu pjesničku knjigu ‘Lirika’, a zbirka ‘Koliba na nebū’ objavljena je posthumno“, kazao je Rakočević. Imajući u vidu centralni motiv Sijarićevog opusa, Rakočević je dodao: „Kao što Sijarićevu prozu iniciraju i karakterišu ljudi, pojave i događaji iz zavičajnog ambijenta, tako i njegovi stihovi imaju uporište u folkloru, tradiciji, usmenom predanju i uopšte miljeu rodnog kraja. To je ujedno i njegovog najvažnije pjesničko vezivno tkivo i dominantna poetička odrednica, što i sam potvrđuje. U razgovoru s Hasnjom Muratagić Tunom, u vrijeme njene pripreme za poznati doktorski rad o Sijarićevom jeziku i stilu, on kaže: ‘Ja sam istinski živio i imislio svoju zavičajnu pjesmu.’“

Bešeda u Godjievu

Mr Nadija Rebronja ukazala je da se u Sijarevićevim romanima „Mojkovačka bitka“ i „Raška, zemlja Rascija“ uspostavlja drugačiji odnos prema tradiciobnalnoj kulturi i istoriji nego u ostalim romanima.

Osim naučnog skupa, bila je otvorena i izložba fotografija o životnom putu i djelu ovog značajnog autora. Takođe, prikazan je i dokumentarni film „Bajkoviti priopovjedač Čamil

Pisac bez zanosa je pisac bez osnove

verzitetskih profesora iz Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slovenije.

Zapaženo izlaganje o djelu Čamila Sijarića imao je prof. dr Dobrivoje Stanojević. On je, po red stalog, rekao da Sijarić prolaznost doživjava kao vrstu nemametljivog alegorijskog nesaglasja sa stvarnim događajima i pojavama. Pri tom, Sijarić je posebno ukazivao na pogubnu izdvojenost osjetljivog pojedinca. „Nestajanje jedne osobe jeste ponovo rađanje u jeziku. Do složene jednostavnosti nestajanja, prepoznatljivo sijaričke, teško se dospijeva“, rekao je Stanojević.

Radovi sa naučnog skupa, koji predstavljaju još jedan korak u obilježavanju tog važnog jubileja, biće štampani u zborniku.

J. V.

Jubilej: 60 godina rada Crnogorskog narodnog pozorišta

IZAZOVNI REPERTOAR I VJERNOST PUBLIKE – NAŠ NAJVEĆI KAPITAL

Najvažniji izazov je da CNP održi i razvije uzbudljiv repertoar, raznolike poetike i različite izvedbene prakse koje ostvaruju dobru komunikaciju, kako sa publikom, tako i sa stručnom javnošću, kaže direktor ove teatarske kuće

Ve godine Crnogorsko narodno pozorište slavi značajan jubilej – 60 godina rada. To je prilika da se u razgovoru sa čelnikom ove kuće Jankom Ljumovićem podsetimo značaja tog datuma, odnosno onog najvažnijeg što njegov kontekst podrazumijeva.

Jubileji jesu prilika da se, popularno rečeno, svedu najvažniji radni rāčuni – uspjesi, priznanja, inovacije, bogaćenje kulturnog miljea i tome slično. A koliko su odskočna daska da se iz svega pređenog izvuku nova saznanja, i dobije motivacija i rješenost da se u budućem angažmanu još bolje iskoristi potencijal koji pošedujemo, da ga jače promovisemo, ne samo u usko umjetničkom, već i u opštem kulturološkom pogledu?

Osobenost Crnogorskog narodnog pozorišta u njegovom trajanju svih šest dečnija bila je da je, pored razvoja pozorišne umjetnosti, dječelovo i u misiji razvoja drugih umjetnosti, prije svega muzičke. Njegova puna kulturološka misija na nov način je pokrenuta 1997. godine, kada pozorište po prvi put dobjiva zgradu namjenski građenu kao pozorište.

Repertoar CNP uticao je temeljno na razvoj crnogorske dramaturgije, CNP je bio osnac osnivanju Fakulteta dramskih umjetnosti na Cetinju, čiji su diplomirani student doprinijeli profesionalizaciji pozorišne umjetnosti, i danas čine okosnicu našem ansamblu. CNP je, uz sve svoje uspjehe, pokrenuo značajne aktivnosti na kulturi sećanja ne samo sopstvenoj, već i ukupnog teatra u Crnoj Gori, pokretanjem izdavačke djelatnosti koja se sistematično bavi istorijom pozorišta i drame u Crnoj Gori.

Jubilej je ujvuk prilika da se podsetimo misije našeg nacionalnog teatra i njegovog mjesto danas, sada i ovde. Obilježili smo ga velikom predstavom i prizvodom drame „Everyman Đilas“, po tekstu i u

Mladim stvaraocima vrata uvijek otvorena

režiji Radmilo Vojvodić, i Monografijom „Crnogorsko narodno pozorište 1953–2013“.

I to u vrijeme recesije koje nimalo nije pogodovalo velikim projektima, ali upravo je snaga naših autora, umjetnika, saradnika i svih koji su uključeni u proces pozorišne produkcije, stvaranja repertoara i naše komunikacije sa publikom, pokazala da je upravo to naš najveći kapital.

Poguban institut stalnog radnog odnosa

CNP je, svakako, vodeća teatarska kuća u Crnoj Gori. Koji su to najveći izazovi koji stoje pred njom?

Danas je najveći izazov na koji način u potpunosti možemo napraviti redizajn u organizacionom pogledu, jer treba uraditi novi organizacioni model i otvoriti prostor za neka nova savremena zanimanja, potrebnu savremenom pozorištu i konstantno razvijati umjetnički dio pozorišta, ali i svih specijalističkih zanimanja unutar scenske produkcije i tehnikе. Taj posao u vrijeme recesije, kada zapravo nema velikog prostora za nove ljudje, treba dodatno afirmisati, jer u umjetnosti je poguban institut stalnog radnog odnosa, ili ugovora na neodređeno. Treba afirmisati takođe nove linije podrške za CNP, jer sve ono što našem društvu daje-

mo nije u korelaciji sa budžetom koji se iz godine u godinu smanjuje. Na kraju, a zapravo primarno, najvažniji izazov je da CNP održi i razvije uzbudljiv repertoar, raznolike poetike i različite izvedbene prakse koje ostvaruju dobru komunikaciju, kako sa publikom, tako i sa stručnom javnošću.

a) Scenski profil CNP-a dobrim dijelom određuje i vaša saradnja sa teatrima u regionu i šire. Koliko to utiče na vašu sveukupnu poziciju u društvu – od materijalne sigurnosti, raznorodnosti stilova, njihove aktuelizacije, do gledanosti predstava, tj. njihove prihvatanosti od strane ovdasne publike?

b) Ta saradnja zasigurno otvara široku recepciju vaših programa kod publike. U čemu je, u svemu tome, pojednostavljenje, do rečeno, najveća dobit?

Raznolikost repertoara, kao osobenost naše aktuelne produkcije, zaista privlači različite publike i svi skupa radimo puno na razvoju publike, komunikacijama koje nijesu puka tržišna okolnost, već se trudimo da u publici za sve naše naslove imamo pojedinci i pojedinice koji proaktivno promišljaju naše predstave. Zaista se dešava da svaka predstava ima svoje faneve, prijatelje koji su joj vjerni publiku, a to je najbolje širenje uticaja danas, da zapravo znamo da se o našim predstavama razgovara. CNP nije teatar koji je zatvoren u svoj prostor djelovanja, već je sigurno jedan od najotvorenijih nacionalnih teatara u regionu. Otvoren za umjetnike koji nam rado dolaze u goste, otvoren za koprodukcije, otvoren za festivale. A danas smo svi suočeni za novim modelima djelovanja, jer opet dolazimo do pitanja održivosti teatra u društvu. Vjerujemo da i u tom kontekstu najveća podrška za sve ono što radiamo dolazi upravo od publike, jer ona svjedoči koliko je danas svima teatar važan.

Otvorenost prema mladima – konstanta CNP-a

Koliko je Fakultet dramskih umjetnosti na Cetinju izvorište, snaga i oslonac vašem profesionalnom, kadrovsom angažmanu? Mogu li mladi koji dolaze iz te institucije za svoj rad pronaći prostor i vrijeme u Crnoj Gori?

Fakultet dramskih umjetnosti, već sam naglasio, predstavlja značajnu okolnost koja je temeljno uspostavila sociokulturalni lanac pozorišne umjetnosti u Crnoj Gori, a u tom lancu svakako da je CNP glavna adresa na kojoj su razvoj svoje umjetničke karijere započeli mnogi diplomirani studenti cetinjskog FDU. Otvorenost CNP ka mladim umjetnicima je njegova konstanta.

Kako se materijalna kriza, ona na opštem, generalnom nivou, kao i ona koja se ispoljava ovde, na domaćem terenu, reflektovala na angažman CNP-a, tj. koliko je redukovala vaše planove?

Svakako da nije lako funkcionisati u uslovima koji su takvi da dovode do smanjenja programskog budžeta. Sve do sada nijesmo, zapravo, redukovali program, repertoar, plan premijera, kao i sve ono što čini naš program. Redukcija se najviše ogleda u mobilnosti, gostovanjima, kako našim, tako i gostovanjima drugih teatara kod nas. U svakoj sezonu održavamo dobru regionalnu festivalsku prezentaciju, što je dobro i uprkos teškim uslovima u cijelom regionu.

Domaći tekstovi i domaći pisci? Koliko je zaživjela institucija konkursa na tu temu?

Domaći pisci su važan označitelj repertoara, nekada su to uspješnije predstave, nekada manje, ali ne smijemo odustajati od toga. Konkurs koji je pokrenut 2010. godine pokušava na nov način da bude podrška tome, pa se nadam da ćemo svi u Crnoj Gori koji se bavimo pozorišnom produkcijom afirmisati crnogorsku dramaturgiju i savremene pise, uz izazov da se vraćamo i klasičima, ili baštini koju smo, takođe, stvarali svih ovih šest decenija.

Jovanka Vukanović

O leksikonu je govorio i profesor Univerziteta Crne Gore Mark Camaj, prema čijim rječima leksikon predstavlja „zbirku cvjetova“ albanologije.

„Radi se o 40 vršnih eksperata koji su dali nemjerljiv doprinos albanistici, balkanologiji i opšoj lingvistici“, ocijenio je Camaj.

Po mišljenju direktora Instituta za albanologiju u Skadru Tomora Osmanija, leksikon se ističe po kompetentnosti autora. „Knjiga je pisana tečnim, tačnim i bogatim

KULTURA

Leksikon albanskih lingvista nedavno promovisan u Podgorici

UNIKATAN IZDAVACKI PODUHVAT

– Korisno štivo našim lingvistima da se upoznaju sa dostignućima albanologije; – Leksikon, štampan dvojezično, plod je zajedničkog rada dva instituta, albanskog i crnogorskog; – Primjer kako treba raditi na afirmaciji nacionalne filologije

jezikom, u lakoničkom stilu, dajući nam jedno zaokruženo i veoma uspješno djelo“, kazao je Osmani.

Na promociji je pročitana riječ jednog od autora, Artyana Hadžija (koji je bio sprječen da dođe na promociju), u kojoj je on naznačio da će zajednička saradnja dva lingvistička instituta i te kako pomoci unapredivanju odnosa i upoznavanju kultura Crne Gore i Albanije.

„Promocija ove dvojezične knjige je činjenica koja svjedoči da dva naša naroda, u viševekovnom susjedstvu, mogu da sarađuju, ne samo u oblasti turizma, ekonomije, ekologije, nego i u oblasti naučnih odnosa“, istakao je Hadžić.

O leksikonu je govorila i Mimoza Priku, dekanica Filozofskog fakulteta u Skadru, naglašavajući da grupa izabranih lingvista nije slučajna. „Ona obuhvata albanske osnivače za discipline fonetika i fonologija, morfologija, savremena sintaksa... Autori izdavanja su pažljivo oblikovali svakog lingvista, zadržavajući se više u onim oblastima

đe su oni ostavili trag“, kazala je Priku. J. V. K.

31

Prosjetni rad

DEC. 2013
JAN. 2014

BROJ
20-21

U Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici otvoreni „Dani multikulturalizma“ pod sloganom „Crna Gora naša“

MULTIKULTURALIZAM JE BIO I OSTAO TRAJNA I TEMELJNA VRIJEDNOST CRNE GORE

– Ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović: Večerašnjim skupom dokazujemo našu opredijeljenost da kao društvo, kroz kulturu i umjetnički izraz, šaljemo jasnu poruku o temeljnim vrijednostima Crne Gore;

– Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina dr Derviš Beli Selhanović: Savremena iskustva pokazuju da u multikulturalnim zajednicama, kao što je crnogorska, čuvanje posebnosti ne razara suštinsko jedinstvo ni državni integritet

Ovogodišnja manifestacija „Dani multikulturalizma“, pod sloganom „Crna Gora naša“, otvorena je u Crnogorskom narodnom pozorištu u organizaciji Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina.

Pozdravljajući prisutne, ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović podsetio je da ova manifestacija slavi deset godina postojanja.

„Večerašnjim skupom dokazujemo našu opredijeljenost da kao društvo, kroz kulturu i umjetnički izraz, šaljemo jasnu poruku o temeljnim vrijednostima Crne Gore“, istakao je Numanović.

Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina dr Derviš Beli Selhanović rekao je da savremena iskustva pokazuju da u multikulturalnim zajednicama, kao što je crnogorska, čuvanje posebnosti ne razara suštinsko jedinstvo ni državni integritet.

„Multikulturalizam je bio i ostao trajna i temeljna vrijednost Crne Gore. To je stara država sa posebnom životnom filozofijom koja se oslobođa predrasuda i na mnogo načina snaži temelje nacionalne emancipacije“, smatra Selhanović.

Izveden je plesno-muzički program u kojem su uče-

stvovali savremeni stvaraoci, ujedno i predstavnici manjinskih naroda.

U muzičkom dijelu programa publici su se predstavili mlade pijanistkinje Duo Muratagić, soprano Đulija Pelinku, uz pratnju Fatime Buzuku, na klaviru, Duo Safet Drljan – harmonika i Dina Kukalj – violinu, Duo flauta Andrea Petrović i Angela Mijušković, Fatima Buzuku – klavir i sopran Djulija Pelinku, kao i Anela Čindrak – harmonika.

MULTIKULTURALIZAM OSLOBOĐA
PREDRASUDA: Dr Derviš Beli Selhanović sa otvaranja manifestacije u Podgorici

Mladi glumci – Emir Čatović, Kristina Lazarević i Idriz Gjokaj su čitali stihove poznatih crnogorskih autora iz redova manjinskih naroda.

Lj. V.

Poetsko-muzičke večeri „Crna Gora naša“ u Beranama i Tivtu

MLADI UMJETNICI ODUŠEVILI PUBLIKU

Poetsko-muzičke večeri „Crna Gora naša“ Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore organizovane su u Beranama i Tivtu.

U muzičkom dijelu programa u Beranama nastupili su mlađi umjetnici, akademski muzičari manjinskih naroda Crne Gore, a izvodili su numere, kako poznatih klasičika, tako i obrade domaćih izvornih numera kao što je „Mehmeda majka budila“ u izvedbi soprana Đulije Pelinku i Safetu Držljana na harmonici, koji je publiku u Beranama oduševio, i obradom romske pjesme „Đelem, đelem“. Nastupili su još i Duo Muratagić – pijanistkinje, Anela Čindrak – harmonika, Duo flauta Andrea Petrović i Angela Mijušković, pijanistkinja Fatima Buzuku. Stihove poznatih pjesnika manjinskih naroda kazivali su Kristina Lazarević i glumac Džoni Hodžić.

U muzičkom dijelu programa u Tivru učestvovali su – Andrea Orlando – klavir i Milica Zdravković solo, Duo harmonika i violina – Safet Drljan i Dina Kukalj, duo flauta Andrea Petrović i Angela Mijušković, Fatima Buzuku – klavir i sopran Djulija Pelinku, kao i Anela Čindrak – harmonika.

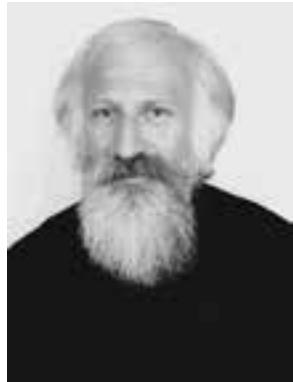
JUBILEJ: 200 GODINA OD ROĐENJA NJEGOŠA

Preci i potomci – povodom proglašenja Njegoša za sveca (3)

KUKUTA ZA MRTVOG NJEGOŠA

Kad se Petar II Petrović Njegoš, taj kolosalni duh iscrpljen bolešcu i brigama, na potonjoj uru „praštao i rastajao“ od ovoga svijeta 19/31. oktobra 1851. godine, na tronu vladarskom i pjesničkom, od naroda i glavara, roditelja, braće i sestara, između ostalog, ostavlja je u amanet: „Ja umirem Crnogorci! ali mi nije žao što će umrijeti, no mi je žao što još ne poživjeh barem dvije godine, te biste vidjeli na čemu bih vas ostavio. – Ja sam živio među vami, ali me nijeste poznali; doći će vrijeme kada ćete me se sjećati i govoriti da je vladika dobar bio, prema drugijeh gorkijeh iskušenja koja vi predstoje.“

Ta su iskušenja stigla, izgleda, i nas i njega posthumno kad ga neke nečiste sile i tašti ljudi odvajaju od Crne Gore, naroda crnogorskog, od njega samog

Piše: Marijan Mašo Miljić

Mitropolit Amfilohije je mne samo podnio zvanici prijedlog Svetom arhijerejskom sinodu SPC da pokrene proceduru za kanonizaciju Petra II Petrovića Njegoša, nego je on to u svojoj Mitropoliji već oposloio i to je, izgleda, za njega gotova stvar.

Istina, oprosti mi Bože, to liči na mapet-šou, kao absurd nad apsurdima.

Za smrtnike je proglašenje za sveca velika čast, za besmrtnog Njegoša je sada i uvijek to sada neviđeno počinjenje. Siromah on ni slutiti nije mogao što će mu neki kobajagi Crnogorci prirediti i osvetiti se samo da udovolje svojoj taštini, samovolji i jurodovosti.

Ono sa čime se jedni ponose, drugi se stide. A jedan dio Crnogoraca je uvijek „tuđa večera“. Nepopravljivo!

Ako bi se poštovala izvorna hrišćanska pravila Njegoša, bez obzira na svoju veličinu i višu religioznost, ne bi zasluživao da bude proglašen za sveca: nije bio ni isposnik ni bogomoljac, niti je mnogo mario za mitropolitske odrze, za života nije nazivan svećim, a nakon upokojenja nije za 200 godina učinio nikakva čuda, osim što je dozvolio da mu se sada i mrtvom sprduju i svede. Nije bio podvijnik u vjeri nego u poeziji.

Njegoš je prije svega veliki genijalni pjesnik, zato se drugi o njega i otinaju i körste u dnevnopolitičke sruhe, za učvršćivanje svetosavija i srpskog velikodržavlja u Crnoj Gori.

A Sveti Sava i Njegoš su antipodi.

Zaista, Njegošu nije mjesto ni pored Svetog Māce i drugih sličnih svetitelja, niti mu je mjesto gdje se raspravlja o episkopima koji ma se gleda kroz prste kao pedofilima i onima drugim nastranostima.

Šta je, u stvari, cilj ove kanonizacije Njegoša?

Osjećamo da bi njome Njegoša bila nanijeta velika šteta, moralna i svaka druga, ali i to će proći.

Sramota će ipak pasti na one koji su pod vidom kanonizacije htjeli da naprave ovu neshvatljivu glupost, neviđenu bruku i beščaće.

Najviše bi izgubila Srpska pravoslavna crkva u cijelini. U Crnoj Gori bi bila samo omrznutija i ozloglašenja. Oni koji bi to učinili stavili bi sebi trnovi vjenčani na glavu i navukli Njegoševu anatemu. Jer, napravili bi ne samo zemaljski nego i kosmič-

ki hibris. Zato bi ih i na onom svijetu gonile Erinije.

Njegoš se ne može ni posvojiti, ni oteti, ni utamničiti. To samo misle tašte, podle, sitne i male duše. Njegoša prevazilazi samo njihova niskost.

Ko je dostojan da Njegoša proglaši za sveca, pa bio čak i vaseljenski patrijarh?!

Pita li iko i za što Crnu Goru i Crnogorce, državu i njene institucije?

SPC se u potonje vrijeme u Crnoj Gori ponaša u duhu austrougarske okupacione vlasti. Otomansko carstvo je bilo dobromanjernije i demokratskije. Otkud ovoliko crkava i manastira, bez obzira na porušene? SPC potire Crnu Goru, negira Crnogorce, podiže kumire na brdima, obilježava teritoriju, ruši i devastira pod vidom obnavljanja, proizvodi u svece, piše indulgencije...

Što ne ide, ne ide: Sveti Māca i Sveti Njegoš zajedno. Lovćen je postao Golgota. Prvo su klevetali i rušili Njegoša, srušili mu autentičnu Kapelu, sad hoće i Mauzolej, raspinju ga, pa bi da ga onda proglašavaju za sveca. „O Bože, što si me ostavio samog?“

Od toga će se stideti vjejkovi.

„Ja nijesam kaluđer, već vladika. Vladar!“

Pjesnik i vladar ne mogu voditi svetački život i ne mogu biti bez poroka, strasti i želja, niti neki sluđeni bogomoljci.

Niko ozbiljan ne bi mogao Njegoša smatrati više svetiteljem nego pjesnikom. U stvari Njegoš je Njegoš kao pjesnik. Svetac ruši njegov kult. Svetaca danas ima svakavih, a Njegoš je samo jedan!

Sveti Petar II Petrović Njegoš – zar to nije smiješno, neozbiljno i žalosno. To je više ruganje nego čast. Oprosti im Bože, jer ne znaju što čine!

Ako može pjesnika – genija doživljavati kao sveca. Samo oni koji ne znaju da je pjesnik demijurg, stvoritelj estetskog svijeta a ne bogomoljac. Skoro ravan Bogu.

Vuk Karadžić je zabilježio da mu je Njegoš nekom prilikom kazao: „Ja nijesam kaluđer, već vladika. Vladar!“

Po svjedočenju Milorada Medakovića, Njegoševog sekretara i adutanta, koji je na Cetinju uz Njegoša bio četiri godine i dobro ga poznavao, on je u dužnosti arhijerejskog bio zaostao u odnosu na prethodne vladike, jer je suviše mlad primio dvostruko breme uprave u Crnoj Gori – da „upravlja crkovnjema i narodnim poslovima“. Vladičica Rade nije mario za arhijerejski čin, pa zato se nigde nije ni potpisivala do prostot „Vladika“ držeći da u tome imenu ima i značenje svjetskog vladaca, koje mu je bilo milije od prvoga. On prihvata da ne razumije arhijerejsku dužnost, pa mu se činjase i krivo i dosadno, zašto da je taj čin na njemu, kad on nije za to. On se nig-

da ne oblačaše u crne mantije, već nosaše neprestano crnogorsko odjelo, samo što nosaše bradu, a i tu potkidaše i bješe mu dosadna, pa bi govorio: „Dā bi sve što imam, samo da mi je obrivati ovu bradu.“ Nije ni čudo što se njemu nije ništa dopadalo od ovoga čina: u devetnaestoj godini on postade bogomoljac...“

Svi smo mi brašno iz iste crnogorske vreće – žao mi je i krivo što nam se zbog ovakvih stvari sprdaju i rugaju,

Prirodno je kleti se: *Tako mi Svetoga Vasilija i Tako mi Svetoga Petra Cetinjskoga!* Ali bi neprirodno zvučalo: *Tako mi Svetoga Njegoša!*

Što ne ide, ne ide. Zato razumno odbijanje prijedloga od strane Svetog arhijerejskog sabora SPC svjedoči koliko je bio besmislen Amfilohijev prijedlog.

To pokazuje da i u SPC ima episkopa koji dalje vide od mitropolita Amfilohija i da ih ne rukovode ni taština ni inat. Oni izgleda

Njegošu ne trebaju ni kakvi posrednici, poslanici i fariseji kod Boga, pa bili oni dušebržni mitropoliti ili patrijarsi, pogotovo tuđe crkve, naroda i države.

„Oprosti nam, Gospodare!“

U stvari još davno Petar II je u svojoj poeziji i životu, naročito u *Luči mikrokozma* (1845) i *Testamentu* (20. maja 1850) dobio od Boga i krunu *demijurga* (stvoritelja) a ne svetitelja.

braće i sestara, između ostalog, ostavlja je u amanet: „Ja umirem Crnogorci! ali mi nije žao što će umrijeti, no mi je žao što još ne poživjeh barem dvije godine, te biste vidjeli na čemu bih vas ostavio. – Ja sam živio među vami, ali me nijeste poznali; doći će vrijeme kada ćete me se sjećati i govoriti da je vladika dobar bio, prema drugijeh gorkijeh iskušenja koja vi predstoje.“

Ta su iskušenja stigla, izgleda, i nas i njega posthumno kad ga neke nečiste sile i tašti ljudi odvajaju od Crne Gore, naroda crnogorskog, od njega samog.

Na potonjoj uru, na Cetinju pratio ga je, kao hor u antičkim dramama, slijeni plaćni ali dostojanstveni glas naroda, glavara i rodbine:

„Oprosti nam gospodare tvoj hleb i so!“

A on pečalan, s potonjim naporom, nepomučene svijesti blagosilja:

„Neka vam je prostlo! I neka Bog vama i svakome Crnogorcu i Srbinu, de god koji bio, blagoslov i umnoži svaku dobru radobitu. Počutao je i doda: Ne zaboravite moje riječi! Ljubite Crnu Goru i sirotinju činite pravdu!“

Pošto je potonji put ustao i prekrstio se nastavio je molitvom:

„Preblagi Gospode Bože! Preporučujem mu moju dušu i jedni narod crnogorski“. I na kraju, molitva za Crnu Goru i narod kome je bio gospodar i duhovnik:

„O veliki samotvoritelju, pomoli jadnomete, no junačkome crnogorskom narodu, održi ga u slozi i viteškom poštenuju. Bože i Sveta trojice pomozi mi! Bože i Sveta Gospodo, predajem, ti na amanet sirotinu Crnu Goru! Sveti Arhanđele Mihailo primi moju grešnu dušu!“

Prije nego što je izdahnuo Njegoš je otvorio oči, pogledao okolo, uzeo želju od svijeta – i ostao tako sa otvorenim očima.

To se dogodilo, piše M. Đilas, u 10 sati izjutra 19. oktobra 1851. godine, na isti dan u koji je 21 godinu ranije na silu obukao crnu rizu i počeo da usuđuje Crnu Goru, a 11 dana prije nego je napunio 38 godina.

Kad se rodio Rade Tomov opro se veliki šenluk na Njegušima, iste one godine kada su Boku ujedinjenu s Crnom Gorom 1813. Rusi dali Austrijancima.

Kad je Njegoš ispuštilo besmrtnu dušu, uz nezapamćenu kišu, prasak gromove i oganj munja, nastao je tajac, pa onda opšti plać, iako se za vladikom ne valja ni plakati ni kukati, a kamo li lelekati.

I svi su plakali: glavari, otvrdlih duša, rodbina i narod – sva Crna Gora.

Eto, 200 godina poslije njegovog rođenja i 162 nakon smrti Njegoševe plaće-mo i mi današnji gledajući što mu neki zli dusi rade – i njemu i nama.

Možda je lelek jedini odusak:

„Oprosti nam, Gospodare!“

(Kraj)

Njegoševa rodna kuća na Njegušima

što činimo sprdnju od sebe i svojih velikana. Ovo je zaista bilo *rugarje Njegošem*. I ne bi valjalo da se ponovi.

Njegoš i Lovćen su nadživjeli nadobudne *pretke*, a nadživjeće i presvučene *potomke*. Uzalud mu se pridodaju. Ukoliko bi htjeli da su uz njega viši, time samo bivaju manji.

A što se tiče *autentične Njegoševe kapеле*, koju je on za život podigao 1846. na Lovćenu, posvećenu Sv. Petru Cetinjskom, ona je srušena 1925. godine. U Prvom svjetskom ratu je bila oštećena od austrijske topovske salve, ali se mogla popraviti i restaurirati. Kao što danas restaurira mitropolit Amfilohije „na temeljima svetog dulkjanskog i svetosavskog trona“ (sic!). Međutim, došla je *Druga kapela*, Karađorđevića, kao simbol crnogorskog sloma i poraza i otvorenenog otimanja od Crne Gore. Ali tu su Lovćenske straže – naša ljubav i savjest. Crnogorska građanska Crna Gora!

Vjerujem da bi sam Njegoš, kao veliki pjesnik radije odabrao Mauzolej kao djelelo najvećeg južnoslovenskog vajara Ivana Meštrovića nego kapelu Aleksandra Karađorđevića, koji je dokusurio Crnu Goru i posljednjeg crnogorskog kralja, svoga đeda po majci, ostavio i bez države, i bez domovine i bez obraza.

A Crnogorce bez Crne Gore.

Ili po onoj Njegoševoj:

„O, da znate što vas još ke čeka!“

A tek Njega!

Iako je Amfilohije već unaprijed Njegošu napisao *tropar*, njegov skromni dar i kaluđerska imaginacija su daleko ispod nivoa Njegoševog *Testamenta*, njegove metafizičke visine, pjesničke ljepote i ontološke vedrine:

„Hvala tebje pokazavšemu nam svijet! Hvala ti, Gospodi, jer si me na briješu jednoga tvojega svijeta udostojio izvesti i zrakah jednoga tvojega divnoga sunca blagovolio napoiti. Hvala ti, Gospodi, jer si me na zemlji nad milionima i dušom i tijelom ukrasio – koliko me od moga detinjstva tvoje nepostizimo veličestvo topilo u gimpne božestvene radosti udživenja i velejepote tvoje toliko sam bijednu sudbinu ljudsku sa užasom razmatrao i oplakivao – tvoje je slovo sve iz ništa sotvorno, tvome je zakon sive pokorno, čovjek je smrtan i mora umrijeti.“

Istina, na tom nivou Njegoš može biti samo sveštenomučenik, a to bi bilo ispod njegova nivoa. Koji je smisao kanonizacije i koji su motivi samovoljnog mitropolita Amfilohija, teško je pouzdano reći i da li Kandidat ispunjava dogmatske i kanonske uslove. „Od toga su u grobu ključevi“, rekao bi Njegoš.

Međutim, glasnogovornik Mitropolije crnogorsko-primorske, sveštenik Velibor Džomić, svjestan poteškoće ovoga problema, poslužio se zenonovskom aporijom kako, navodno, odluka Svetog arhijerejskog sabora SPC „ne negira Njegoševu duhovnu pojавu, niti to da je svet“. Otac Džomić jasno veli da je to trenutna odluka, ali da to ne isključuje da se prijedlog Njegoševe kanonizacije ne obnovi na nekom od narednih sabora. U što ne treba sumnjati! Sabor se samo privremeno ogradio od Amfilohija, ali Amfilohije neće baš tako puštiti Njegoša kad mu je dopao šaka. Uzalud će Njegoš da vapi kao starozavjetni Jov: „Braniču svoje puteve pred njim, a put je moj zavio u tamu.“

Ali to nije Njegošev počinje zavještanje.

Kad se Petar II Petrović Njegoš, taj kolosalni duh iscrpljen bolešcu i brigama, na potonjoj uru „praštao i rastajao“ od ovoga svijeta 19/31. oktobra 1851. godine, na tronu vladarskom i pjesničkom, naroda i glavara, roditelja,

„I sa nadeždom stupam k tvojemu svetilištu Božestvenome, kojega sam svijetu sjenku nazrio jošte s briješa kojega su moji smrtni koraci mjerili – ja na tvoj poziv smireno idem: ili pod tvojim lonom da vječni san boravim, ili u horove bezsmrte da te v

O principima i opravdanju Njegoševe viteške etike

SMISAO ŽIVOTA JE U ISPUNJAVANJU ETIČKIH DUŽNOSTI

Pošto je u svojoj etičkoj misli najoriginalniji, Njegoševa cjelokupna filozofija bi se mogla nazvati po toj etičkoj misli. Zato smo je i nazvali filozofijom čoštva, ili filozofijom praktičnog idealizma, svojstvenom narodu iz kojega je Njegoš proizašao

Milan Rakočević

Njegoš se misao pokazala kao osnovica svih ljudskih djela, a istovremeno i kao njihova „prestiznica“. U njoj je video osnovu i završetak svega ljudskog djelovanja, svih manifestacija čovjekove suštine, sve ljudske mudrosti i svih ljudskih težnja i streljenja. Pravilno je podvukao razliku između umu i misli, kao što je odlično karakterisao nestalnost misli i njene sukobe s vremenom, koje ruše sve ono, što ona podiže. Um, koji rađa misao, ne može staviti granicu poletu svoje kćeri, ali zato vodi stalni nadzor nad njenim djelovanjem. Iz tih zapaženja se radio zaključak da misao, koja je jedino svojstvena čovjeku i odlikuje ga od ostalih životinja, mora biti svjedok besmrtnosti čovjekove duše. Njegoš je tu postavio dvije mogućnosti: ili je misao božanstveno dar čovjeku, što bi značilo da je čovjek produkt jedne pametne ideje i prema tome besmrtnan kroz svoju dušu, ili je čovjek produkt jedne nesreće i naopake sudbine, koja mu je poslala misao samo kao mučiteljku za vrijeme zemaljskog življjenja, što bi značilo da je čovjek najbjednije stvoreni smrtni kao i sve ostalo. Njegoš misli da je prvi zaključak istinitiji ali nije toliko ubjedljiv da se be bez prigovora mogao prihvati. Ta sumnja se rodila iz činjenice, što je misao nepostojana i što je vrijeme neprestano demantira. Zato on želi, i pored svojega nesigurnog zaključka da prodre u suštinu prave istine.

Pitanje o besmrtnosti duše

Cim je postavio pitanje o besmrtnosti duše, što predstavlja glavni problem i srž čitave svjetske filozofije, Njegoš se našao u sklopu novih problema, koje je morao rješiti da bi se dokopao saznanja da li smo mi zaista nešto više od ostalih stanovnika prirode. Postavljanje tih problema i njihov sadržaj izdaleka prevazilaze motive, koje obrađuju pjesnici, makar bili i najrefleksivniji pjesnici... Tajanstvenost prirode, nenaironija i ruganje svima pokušajima spekulativnog razumskog prodiranja u labirint tajni, navodi Njegoša na zaključak da je sva priroda djelo jednog velikog pjesnika, jednog vatreng poete, koji samo vatremin pjesnicima šapuće o svojem svemučstvu... Njegoš misli da je priroda jedna veličanstvena pjesma velikog pjesnika zbog toga, što se našim očima prikazuje kao jedna nerazumna i nesistematična zbrka, bez ikakvog smisla i reda, iako je nesumnjivo da negdje u dubini suštine svih tih zbivanja vladaju željezni zakoni logike i stvarnog događanja... Shvativiš prirodu kao poeziju velikog pjesnika, Njegoš sumnja da bi u njenu suštinu mogao prodrjeti preko svoje misli. I zato zamjenjuje misao za ideju, čime se uneško-liko približuje intuitivistima, i preko nje pokušava da čitavu stvar zgrabi u početku. Ako je sav svijet i život samo poezija, onda je jasno da je u po-

četku imala ideju. Zato Njegoš, napuštajući iskustveni svijet, uzima u pomoć ideju, koja mu obećava razjašnjenje tajne postanka svijeta i čovjeka... „Luča mikrokozma“ predstavlja to Njegošovo traganje za Nepoznatim ili za Nejasnim. Tu je iznesena Njegoševa metafizika, njegova skok u transcendentalnost, njegova ideja o stvaranju zemlje i života na njoj. Njegoševa ideja o stvaranju svijeta sastoji se u sljedećem. U početku je postojala pramaterija, izgleda u haosu, s težnjom da se sredi u harmonične djelove. Na scenu je stupilo božanstvo, koje je sebe krunisalo krunom svemogućnosti, i objavilo rat carstvu tmine, zavjetujući se da će prije, nego potde u pokoju, osvijetliti sve božanskom i božanske pravde svjetlosti. Svoje carstvo je uredilo to božanstvo po principima apsolutne harmonije i naselilo ga nebeskim duhovima, koji stoje pod vlašću trojice vojvoda, Mihaila, Gavrila i Satane, i njihovog pomočnika Adama. Ovaj vatreni poeta stalno stvara božanske ideje kao projekte za nove svjetove.

Pramaterija i preeksistencija duše

Ta sveopšta harmonija narušena je disharmoničnim težnjama jednog od duhova, Satana. Uz Satanu je najprije pristao i Adam, ali se u sredini bitke, koja je kasnije nastupila, povukao iz borbe. Satan je poražen i sa čitavim legionima očerao u tartar, de su skoncentrisane sve gospodstvi i nevaljale krajnosti. Zbog svojega učešća u Sataničnom poduhvatu kažnjen je i Adam sa njegovim legionom.

PRIRODNI VAŠAR PO DIKTATU JEDNOG VEĆEG REDA I SMISLA

Uzroci borbe u prirodi su različiti. Njih najprije diktuje nužda, tj. potreba samoodbrane. Uz nuždu dolazi i potreba zadovoljenja nedostatka, oskudice, koja se javlja u nedostatku prostora, u nedostatku hrane, u nezasitnoj težnji pojedinaca da nadvladavaju sve i da prirodu potčine sebi, u slavoljubju, itd. Sama priroda daje uzore za takve borbe, jer i ona prinuđava svojim uređenjem na borbu. Tako prvi pogled na taj prirodni vašar daje sliku jednog apsolutnog nereda, koji nema nikakvog smisla. Međutim, Njegoš je čvrsto uvjeren da se sve to desava po diktatu jednog većeg reda i smisla, i da nad cijelom tom zbrkom i mješavinom caruje jedna viša, savršenija, umna sila, koja uvijek zna šta radi i stalno se suprotstavlja triumfu zla. U centru te prirodne mješavine nalazi se čovjek, koji pretstavlja, baš zbog posjedovanja uma, iako ograničenog, gospodara zemlje. Zato se javila potreba da se čovjekovo biće izbliže ogleda.

Ali pošto se na vrijeme povukao, njegova je kazna blaža i sastoji se u provođenju izvjesnog vremena na zemlji, koja je nova ideja nebeskog pjesnika, odakle će se povratiti u staro ognjište ili u tartar k Satani, prema tome kako budе živio na zemlji.

Pored priznavanja pramaterije, Njegoš priznaje i preeksistenciju duše. To učenje sretamo i kod grčkih filozofa. Samo što se Njegoš od njih razlikuje u pitanju daljeg života duše. Kod njega se dobre i valjane duše vraćaju u ognjište iz kojega su izlečele a rade u tartar, dok grčka filozofija ova

fija ove šilje na dalje živovanje na zemlji kroz niža stvorenja. Tako se Njegoš razmimoilazi i s Biblijom i s Platonom; s Biblijom se sukobljava u pitanju preeksistencije duše, s Platonom u posljedicama života duše na zemlji. To razmišljanje je još očiglednije u shvataju boga.

Bog kao nebeski pjesnik

Njegoš je boga predstavio kao velikog, nebeskog pjesnika, čime ga je antropomorfizirao, izgleda radi lakšeg shvatanja i isticanja njegove apsolutne poniznosti. Međutim, odlike koje je dao svojem božanstvu, suviše su racionalističke i jako opominju na Kantovog boga, shvaćenog kao težnju materije u haosu da se sredi, kao uzrok uzroka. Na Kantovog boga opominje Njegoševa misao o uništenju zemlje u času kad sve bude dovedeno u harmonični red, kao i diktatorski nastup božanstva u borbi protiv buntovnika. To pitanje otvara mogućnosti za nova proučavanja Njegoševog shvatanja boga, koje može biti uspiješno obrađeno tek kad se objelodani Njegoševa lektira i ispitaju mogućnosti Njegoševog poznavanja Kantove filozofije. Pored ostalih saznanja, Njegoš je otkrio i potvrdio svoje misli o besmrtnosti duše. Samo više ona nije besmrtna samo kao duša, već kao čovjekova duša. Međutim, s tim nije rečeno, da će se duša odmah poslije smrti vratiti u vječno blaženstvo. Postoji mogućnost da podje u tartar, de da će nastaviti život u carstvu Sataninom i vjerojatno ostati tamo sve do uništenja i samog Tartara. Na koju će stranu duša poslije smr-

vršenstvu ideje iz koje se rodi priroda.

Tek kao filozof je zagledao u prirodi vječitu borbu za samoodržavanje, sukob svega i svašta, jedan opšti rat svih protiv svih. Taj novi izgled prirode predstavlja stvarni život na zemlji i u svijetu. Život je skopčan sa odbranom i zbog toga majka priroda sve svoje žitelje naoružava s potrebnim sredstvima za udovoljavanje svih oskudica, kao i za borbu u samoodbrani. U toj borbi učestvuju svi, pa čak i najmlađe jedinke, koje se već od najranijih dana spremaju za životnu borbu. Iz te borbe izlazi kao pobjednik onaj, koji je jači, ali ni on se ne može veseliti svojom pobjedom zbog toga, što i on naskoro podleće u borbi s jačim od sebe. Tako se u toj borbi vrši odabiranje jedinki i njihovo prilagođavanje prilikama u kojima žive.

Umna sila ide u prilog dobra

Njegoš vidi u čovjeku sastav materije i duha. Duh je ono, što diže čovjeka i što ga razlikuje od životinje; materija ga veže na zemlji i približava ostalim stanovnicima zemlje. Pitanje prevashodstva riješeno je u korist duha već i time, što je tijelo stvoreno samo kao okov duše, koja mora da okaje svoj grijeh u preeksistenciji, i kasnije će postati hrana najnižih prirodnih žitelja. Tako se Njegoš izričito primiče spiritualistima. Takva konstrukcija čovjeka prinudava da, s jedne strane, učestvuje u životu prirode i da se za svoj život bori na isti način kao i ostali stvorovi u prirodi, i s druge, da se bori za povratak u vječno blaženstvo. Zato i njegovo biće pretstavlja pozorište borbe između duha i tijela, između razuma i nagona, između uma i strasti. Dok se u prirodi bori za samoodržanje, mora se u sebi boriti za apsolutno blaženstvo. Njegoš je izraziti dualista. Čovjekova prirodna, materijalna strana je naoružana mnogobrojnim pomoćnicima, kojima stoji kao podloga nezasićena čovjekova želja i strast. Tih pomoćnika je

toliko da često puta uspijeva sniziti čovjeka ispod skota, odakle se on jedino pomoći svojega uma može podići do besmrtnosti. Umna sila je opet ona sila, koja i ovdje ide u prilog dobra. Ona daje čovjeku najviše mogućnosti za održanje u prirodi, budući da ga je majka priroda suviše slabo naoružala za takmicenje u borbi za život.

Pošto čovjek izdrži sve to, postavlja se pred njega pitanje, kako može da zaradi vječno blaženstvo, da ispunji svoj život principima koji će mu omogućiti povratak u vječnu harmoniju. U odgovoru na to pitanje Njegoš izgrađuje svoju etiku. Kao jedina umom obdarena jedinka u prirodi, čovjek ima i svoje naročite dužnosti, kojih kod ostalih prirodnih stanovnika nema, odnosno one nijesu svjesne tih dužnosti. Te dužnosti počinju kod samosavladavanja i udešavanja svojega života po diktatima razuma, idu preko dužnosti prema najbljižima, zatim prema svojem narodu, i završavaju se u borbi protiv nepravde, zaštite slabijih i štovavanja za više moralne principe. Mnoge od ovih dužnosti su često putovali naražljive, jer ne možemo da shvatimo njihove osnovne motive, pošto se često puta sukobljavaju s našim ličnim interesima. U tome slučaju ih treba shvatiti kao kategorički imperativ našeg života, pravog etičnog života.

Dvostrukost shvatanja prava i morala

Do takve forme opravdanja dužnosti, Njegoša je dovelo saznanje o dvostrukosti shvatanja prava i morala. Njegoš zna da postoji jedan apsolutni moral, ali on nije uvijek jasan i zbog toga se ljudi sukobljavaju među sobom. Zato Njegoš za svoj moral uzima onaj moral, kojega umna sila opravdava kao istinski moral ovog života i svijeta. To je ljudski, čovjekov moral. Prema njemu se ističe pravo i moral jačega, koji ne računa ni s čim drugim osim sa svojom silom i svojim prohtjevima.

Pred tim moralom mora da nastrada onaj prvi, ako mu se, po diktatu moralnog imperativa, ne usprotivi čovjek sa svom svojom duševnom i tjelesnom snagom. Oni ljudi, koji ispune svoje dužnosti prema zajednici, predstavljaju dostignuće uzora viteške etike. Jer ispunjavanje ovih dužnosti više puta zahtijeva i proljevanje ljudske krvi i samopoštovanje, prinošenje sebe i svojih na žrtvenik narodne slobode. Čovjek više nije jedinka, već član jedne određene zajednice i njegove dužnosti se ispoljavaju u čuvanju te zajednice, u žrtvi za nju i njenu slobodu. Zajednica sa svoje strane ne smije da porobljava svoje članove, već im mora omogućiti više uspjeha i laksu život. Sve to zahtijeva Njegoševa etiku od slabog čovjeka. Pitanje je na čemu on zasniva ovakvo herojsko držanje u životu? Prvo opravданje nalazi u herojstu svojega boga, koji mrzi tirane i pomaže borce za slobodu. Drugo opravdanje je u činjenici, da vitezovi, koji padaju kao žrtva za narodne ideale, služe kao primjer docnijih pokoljenja i njihovo ime živi na ovom svijetu. I treći, najjači, povod za takvo shvatanje čovjekovih dužnosti dolazi otuda, što Njegoš cilj i smisao našeg života ne nalazi u zemaljskom životu i uživanjima, već jedino u isticanju za pravednost i moral, za narodni kolektiv u kojemu je čovjek rođen i de treba da ostavi i plod svojega života. To su principi i opravdanje Njegoševe viteške etike.

Cilj života

Konačno je Njegoš zanimalo pitanje cilja i smisla našeg života na zemlji. Kako nije jedno stvari ne možemo jasno opredjeliti njen smisao i cilj, a ipak nesumnjivo sve ima svoje opravdanje, tako je isto s pitanjem našeg života. Samo je u životu konkretno to, da njegov smisao ne treba tražiti tu na zemlji, niti u čovjekovoj ličnosti. Čim je život nastao, i to po volji jedne pametne i umne sile, onda je svakako ispunjen i određenim smislom. Taj smisao je Njegoš našao u ispunjavanju etičkih principa i dužnosti, koji, kako smo već viđeli, prevazilaze čovekovu ličnost. Tako je taj cilj nadličan, a njegov lični korelat se sastoji u zarađivanju časnog, viteškog imena, kojim čovjek živi dovjeka na zemlji i koje oduzima snagu i žestinu svih muka, pretrpljenih za njegovo dostignuće. Sa takvim zaključkom se Njegoš spasio od životnog pesimizma, zadržavaći se rezervisano prema životnom optimizmu. Pošto je u svojoj etičkoj misli najoriginalniji, njegova cjelokupna filozofija bi se mogla nazvati po toj etičkoj misli. Zato smo je i nazvali filozofijom čoštva, ili filozofijom praktičnog idealizma, svojstvenom narodu iz kojega je Njegoš proizašao.

(„Crnogorski Prometej; Pokušaj povezivanja Njegoševe filozofije; „DOB“, Podgorica, 1998. g., reprint ljudljanskog izdanja iz 1940. g.)

DOC DR ESKO KALAČ

Krajem novembra iznenada je preminuo direktor OŠ „Bukovica“ doc dr Esko Kalač. Kao ekolog volio je prirodu, i baš u njoj je izdahnuo, nadgledajući rejon šume odakle je trebalo izvlačiti ogrijevno drvo za Područno odjeljenje Paučina. Rođen je 1962. godine u Kalačima, opština Rožaje. Osnovnu i srednju školu je završio u Rožajama, a Prirodno-matematički fakultet, Odsjek za biologiju, na Univerzitetu „Kiril i Metodij“ u Skoplju. Poslije diplomiranja zasniva radni odnos u „Dekoru“ – Rožaje, gdje radi do 1988. godine. Istovremeno radi i kao asistent na PMF-u, odsjek za biologiju Univerziteta Crne Gore. Početkom 1998. godine, imenovan je za direktora OŠ „Bukovica“, gdje ostaje do smrti, 2013. godine.

Aktivno učestvuje na raznim stručnim skupovima i simpozijumima, o čemu govore brojni sertifikati i priznanja. Objavljivao je svoje radeve u stručnim i naučnim časopisima. Magistriac je na Univerzitetu Crne Gore 2006. godine iz oblasti bioloških nauka. Radi potom dvije godine na Univerzitetu u Novom Pazaru, gdje je odbranio doktorsku disertaciju iz oblasti ekologije i zaštite životne sredine. Posthumno je imao izložbu slike sa motivima iz prirode rožajskog kraja. Dobitnik je nagrade „30. septembar“ za 2011. godinu za doprinos nauci i obrazovanju. Svoju ogromnu intelektualnu i radnu energiju uložio je u poboljšanju uslova rada u školi. Rezultati tog rada su potpuna rekonstrukcija škole, osavremenjene učionice i kabineti, kao i izgradnja nove školske zgrade u Paučini. Za sve što je učinio za naš kolektiv i generacije učenika, ostane u dubokom sjećanju. Vrijeme nikada neće izbrisati naše poštovanje koje je istinski zasluzio.

Kolektiv Osnovne škole „Bukovica“ u Bukovici

DANICA DANA RAONIĆ

Ovog ljeta je na nikšićkom groblju sahranjena Danica Raonić, naša ali i učiteljica generacija đaka, koje je uvela u prva slova i prva saznanja.

Naše IV-1 bilo je posljednje odjeljenje koje je opisnila, naučila nas da budemo pravdoljubivi, da poštujemo sebe i druge, usadila nam sistem vrijednosti i znanja koji nas je, decenijama kasnije, vodio kroz sva naša školska i životna zbiljana. Ocjene, koje smo zasluzili na kraju četvrtog razreda, ostale su takve skoro da kraja naših školovanja. Sve nas je poznavala „u dušu“, svima nam je jednako pomagala da stičemo i cijenimo znanje. Svaka naša greška mogla se oprostiti, smatrala se dijelom našeg odrastanja, a kažnjavana je samo kada bi se namjerno ponovila. Svaki problem je bio rješiv, što je kod nas daka stvaralo sigurnost – svoje greške smo razumjeli, a znali smo i načine kako da ih sami, bez straha, ispravimo. I kao da je sada vidimo kako šeta između klupa, razgovara, objašnjava, nadgleda.

Danica Raonić je svojim ponašanjem i svojim životnim opredjeljenjima bila primjer građanskog Nikšića, onog čiji je dobar glas prelazio granice Crne Gore i po kojem smo se lako prepoznavali i u mnogo većim sredinama, posebno po kvalitetu obrazovanja. Odrastajući pored svojih tetaka, prvih škолованиh nikšićkih žena, učiteljica Kose i Vidosave Vujačić, i Danica je kretnula tim putem. Živeći u burnom istorijskom periodu, Danica Raonić je prve godine svog učiteljevanja provela u kosovskim selima, zatim doživjela bježanje sa tek rođenom čerkom, iz ratom zahvaćenog Kosova, pomagala partizanski pokret u rodnom Nikšiću, pa prezivjela talijanski zatvor u Nikšiću i Albaniji i, na kraju, zatvor na Golom otoku. I ostala bez ijedne mrlje na svom životnom i profesionalnom putu.

Imali smo čast i životnu privilegiju da takva učiteljica stane ispred nas i povede nas u život. **Njeno I-IV 1 (1960-1964), OŠ „Ratko Žarić“, Nikšić, prva generacija prve ogledne osnovne škole u Crnoj Gori**

GLASNIK

(Br. 35, novembar, 2013)

Na oko 60 bogato ilustrovanih strana, list SUBNOR-a Crne Gore „Glasnik“ donosi priloge o aktivnostima članova ovog udruženja, kao i važnim dešavanjima u proteklom periodu. Tako, na primjer, Igor Lukšić, potpredsednik Vlade Crne Gore, posjetio je kancelariju SUBNOR-a i antifašista Crne Gore, dok je na Cetinju održana sednica Predsedništva SUBNOR-a Crne Gore. U organizaciji Udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata i antifašista Crne Gore i Opštine Berane obilježen je Dan ustanka, kao i jubilej 70 godina od bitke na Sutjesci. Na Grahovu je otkriven spomenik braći Petrović, a povodom 9. novembra, Dana borbe protiv fašizma, borci i antifašisti posetili su Gimnaziju „25. maj“ u Tuzima i podgoričku „Slobodan Škerović“. Predsednik SUBNOR-a Crne Gore, general Andrija Nikolić uručio je spomen medalju za izuzetan doprinos u razvoju saradnje dvije države bivšem ambasadoru Ruske federacije u Podgorici Jakovu Gerasimovu. I ove godine obilježena je godišnjica strijeljanja mladih rodoljuba na Lazinama kod Danilovgrada, dok je u Baru položen kamen temeljac za izgradnju spomen-parka na mestu где se nekada nalazio logor. U Institutu „Dr Simo Milošević“ u Igalu, na inicijativu i uz podršku SUBNOR-a Crne Gore održana je Osnivačka skupština Udruženja boraca NOR-a i antifašista Herceg Novog, a borci su obilježili 70 godina od smrti narodnih heroja dr Vukašina Markovića i Marka Martinovića, kao i 137 godina od istorijskog boja na Vučjem dolu. U „Glasniku“ su predstavljene i nove knjige: prof. dr Radovan Radonjić („Međaš i razmeda“) i Pavla Ljumovića („Ivan Milutinović Milutin u svom vremenu“). Glavni i odgovorni urednik lista je Dragan Mitov Đurović.

List učenika OŠ „Anto Đedović“, Bar

ZLATNA OBALA

(Br. 17, Bar)

List učenika barske OŠ „Anto Đedović“ donosi obilje interesantnih priloga o sadržajima koji su u proteklom periodu realizovani u ovoj vaspitno-obrazovnoj ustanovi. Tako, na uvodnoj strani, stoji podsećanje na uspjehe koje su učenici postigli u školskoj 2012/2013. Imena uspješnih u likovnoj, literarnoj, recitatorskoj sekcijsi, kao i ekipnim državnim i opštinskim takmičenjima ispisana su na stranicama školskog ljetopisa. Zabilježena su i druženja na času sa pjesnikom Rajkom Joličićem, poseta pozorištu, saradnja sa Crvenim krstom, sajam mladih pronalazača, realizacija projekta „Profesionalna orientacija“, učešće na VI festivalu dečjeg teatra Crne Gore, te proslava jubileja školskog broda „Jadran“. Aktuelana tema broja bila je školske uniforme.

„Zlatna obala“ objavljuje i likovnu galeriju sa učeničkim radovima na nekoliko tema: „Njegoš i Evropa“, „More viđeno očima deteta“, „Najljepša poštanska marka“, „Školski brod Jadran i mi“. Takođe, tu je i literarni kutak ispunjen učeničkim radovima, dok u okviru vijesti iz biblioteke učenici pišu o obilježenom Danu kulture, Svjetskom danu knjige, poseti podgoričkom sajmu knjiga. Nijesu izostala ni sportska nadmetanja, a učenici ove škole pokazali su znanje engleskog i italijanskog jezika, istorije, odnosno geografije, dok je slikom i riječju poklonjena pažnja i najmlađim đacima prvacima. Nastojeći da unaprijeđe kvalitet nastavnih i vannastavnih aktivnosti, učenici VI razreda informatičke sekcije, uz pomoć profesora Zvonka Mijatovića osmisili su novi sajt. Mladi fizičari su podsetili na misli poznatih naučnika, fizičara, poput Nikole Tesle, Alberta Ajnštajna, Tomasa Edisona, Isaka Njutna. Izložbom radova „Pismo vodi“, „Sat za planetu“, „Dan borbe protiv duvana“ i eko strana pokazuju želju i brigu najmlađih da naša planeta ostane zdravo mjesto za život. Urednica lista je Ljiljana Milović, profesorica.

INFORMATIVNI BILTEN CENTRA ZA STRUČNO OBRAZOVANJE

(januar-jun 2013)

Informativni bilten Centra za stručno obrazovanje (CSO) svoje čitaće obavještava o aktivnostima realizovanim u proteklom periodu. Organizovane su brojne manifestacije koje su, kao i do sada, imale cilj promociju stručnog obrazovanja odraslih, među kojima su: organizacija takmičenja za najbolji biznis plan za učenike sa sjeveroistoka Crne Gore, organizacija Trećeg sajma mladih pronalazača Crne Gore, Prvog državnog takmičenja iz elektronike, te učešće na Medunarodnom sajmu učeničkih preduzeća u Plovdivu.

Pored toga, organizovana je i obuka nastavnika, radionicu za razvoj programa za savjetovanje i obuku potencijalnih preduzetnika u srednjim stručnim školama. Tu je i obuka mladih i nezaposlenih lica za energetsku efikasnost, seminar „Ponuda usluge najugroženijem stanovništvu“, a pokrenuta je i inicijativa za osnivanje klastera znanja-obuka nastavnika. Organizovana je razmjena iskustva između koordinatora za profesionalni razvoj iz srednjih stručnih škola i resursnih centara. Bilten piše o sprovedenom istraživanju o problemu sve manjeg broja učenika u stručnim školama, kao i o završnoj konferenciji projekta „Tempus“ „Razvoj koncepta cijeloživotnog učenja“ na Univerzitetu Crne Gore. CSO i Ekonomski fakultet iz Podgorice potpisali su sporazum o obrazovnoj naučno-istraživačkoj stručnoj i tehničkoj saradnji u cilju razvoja i podizanja kvaliteta cijeloživotnog preduzetničkog obrazovanja za učenike i studente. Uspješno je realizovana implementacija devetogodišnjeg projekta „ECO NET“, koji je sprovodio „Kultur kontakt“ iz Austrije, u saradnji sa Ministarstvom prosjekete i CSO. Bilten podseća da je Crna Gora prva zemlja u kojoj se sprovodi regionalni projekt „Frame“, (s ciljem da država obezbijedi metodološke alate koji će podržavati razvoj njihove politike u sektoru razvoja ljudskih resursa), a CSO je jedna od institucija uključenih u njegovu realizaciju.

List učenika i nastavnika Gimnazije „Tanasije Pejatović“, Pljevlja

GLAS GIMNAZIJE

(Br. 14, novembar, 2013)

Povodom obilježavanja 112 godina postojanja pljevaljske Gimnazije „Tanasije Pejatović“, kolektiv ove vaspitnoobrazovne ustanove objavio je 14. broj školskog lista „Glas Gimnazije“. Tim povodom, na uvodnoj strani lista objavljen je intervju sa ministrom prosjekete Slavoljubom Stijepovićem. Govoreći o crnogorskom školstvu, kao i funkciji koju obavlja, on podseća na reformu školstva, (počela 2006/2007. godine), kao i rezultate njenog sprovođenja.

„Sektor obrazovanja predstavlja ključni resurs kapitala i stub uključnog društvenog razvoja u godinama ekonomskog oporavka i sprovođenja najvažnijih reformi u oblasti obrazovanja. Funkciju koju obavljam ne stavljam ispred rezultata, niti je bila primarni motiv da je prihvatom. Uverjen sam da pozitivna energija, znanje, sposobnost i želja da mijenjamo, unapređujemo i uskladjujemo sektor obrazovanja sa standardima u Evropi može za kratko vrijeme donijeti dobre rezultate. Kada je o privremenom zatvaranju Poglavlja 26 riječ, (Obrazovanje i kultura), može se reći da predstavlja potvdu da je Crna Gora na pravom putu kada su integracije u oblasti obrazovanja i kulture u pitanju. Zatvaranje poglavlja bez dodatnih kriterijuma zanči da je nacionalna legislativa u oblasti obrazovanja i kulture mladih usglašena sa propisima Evropske Unije, kao i da Crna Gora aktivno učestvuje u otvorenom metodu koordinacije koja ima cilj razmjeni dobre prakse sa drugim zemljama koristeći EU programe i fondove koji su joj na raspolaganju poput: „Tempus“, „Erasmus“, te „Mundus“. Takođe, to predstavlja potvrdu da su u našoj državi uspostavljene institucije, kao i savjetodavna tijela za oblast obrazovanja, a zakonodavni okvirom su obezbijedene jednakne mogućnosti pristupa obrazovanju“, ističe ministar Stijepović.

Prema njegovim riječima, krtakoraci ciljevi Ministarstva prosjekete odnose se na operativne planove koji treba da osiguraju realizaciju pojedinačnih zadataka, prvenstveno usmjereni na sagledavanje dosadašnjih rezultata i utvrđivanje snaga i slabosti pojedinih rješenja kako bi se osnažilo ono za šta je utvrđeno da može biti bolje i drugačije.

Od ostalih interesantnih priloga izdvajamo pošetu školi ambasadorke Ukrajine u Crnoj Gori njene ekselencije Oksane Sljusarenko. Tu su i tekstovi posvećeni Petru II Petroviću Njegošu, pjesniku i vladiku, povodom dva vijeka od njegovog rođenja. Pored toga, delegacija ove škole (Božo Knežević, učenik i Jadranka Jestrović, nastavnica) učestvovala je na VI međunarodnoj konferenciji UNESCO ASP mreže škola i međunarodnom ekološkom forumu mladih „Jedna planeta-jedna budućnost“.

„Glasnik“ piše i o specifičnostima inkluzivne nastave, oglednom času iz biologije koji je organizovan aktiv profesora biologije Kloniranje i genetičko inženjerstvo Da ili Ne. Na pitanje da li knjiga može biti lijek-biblioterapija odgovorila je Ljuba Čepić, bibliotekarka, dok je Emira Hamzić, profesorica podstakla učenike da iskoriste ljepotu dvije umjetnosti – knjigu i film („Knjiga ili film pitanje je sada?“). List poziva čitaoca da provjere koliko imaju zdraive navike, piše o radu Istraživačke stанице „Lovćen“, te IV međunarodnoj akademiji liderstva za mlade održanoj u Istanbulu. Povodom dana škole, u holu je bila organizovana izložba likovnih radova, kao i fotografija učenika. Objavljena su i pisma bivših učenika, eseji koji je osvojio prvo mjesto na takmičenju za najbolje napisan esej „Meltina Pot“ A-SMYLE programa razmijene. Tu su i dački humor, proza i poezija učenika, komentari o stilovima učenja, održanom nacionalnom prvenstvu u debati, savjeti kako održavati računar u top formi, te kako lako, brzo i besplatno kreirati sajt.

NOVINE PODGORIČKE BAŠTINE

(Br. 1, Podgorica)

Nedavno je štampan prvi broj časopisa „Novine podgoričke baštine“ tematski posvećen kulturnoj baštini glavnog grada, kao i njegovoj široj okolini. Uvodni tekst objavio je Bogić Rakočević, književni kritičar, u kojem podseća da baština umnogome oblikuje identitet svakog mesta. Kada je o Podgorici riječ, on smatra da je ona vezana za multietnički i multikulturalni duh.

Priješćajući se Podgorice iz svog djetinjstva, Borislav Jovanović je objavio tekst „Podgorica u tri slike“, Milorad Stojović „Naš savremenik Marko Miljanov“, dok je Božo Bulatović objavio fragment iz knjige „Njegoš izbliza nastavak mikrokozma“. Husein Tuzović piše o Podgorici u vremenu od 1326. do Nove varoši 1886. godine, Miraš Martinović o Duklji, („Duklja, metafora koja ne umire“) najrepresentativnijem blagu koji je dalje živio kroz svoje ostatke zidova, mozaika, hramova i statua, dok je doc. dr Radenko Šćekić („Neke crticice iz privrednog života Podgorice krajem 19. i početkom 20. vijeka“) naveo kako se Podgorica, kao urbana cjelina, razvijala na raskrsnicu mnogih civilizacija i kultura. Mirko Jakovljević objavio je tekst o Tabahani, („U tijini nestala raspjevana romska mahala tabahana“) sinonimu za suživot, toleranciju i međusobno uvažavanje. Koristeći riječi kralja Solomona iz biblijske knjige Propovjednik (gl. 8. citati 6. i 11.), dr Goran Sekulović objavio je odolomak iz istomjene priče „Susjadi iz Hercegovačke“, objavljene u knjizi „Ruska kuća“, dok je o važnom kulturnom mjestu u gradu „Al galerija“ pisala Irena Jovanović. Mr Aeta Salh pisala je o istoriji Podgorice, a o nedovoljno poznatom svetištu hramu Svetog Georgija, kao važnom spomeniku kulturne baštine u podgoričkom naselju Momići, ukazao je Dragoljub Bulatović. Poređenje Podgorice nekada i sada pravio je Dražen Ljumović, a tu je i podsećanje na najsatrijeg podgoričkog obućara i ujedno crnogorskog stonotenisa, Milutina Maraša. Urednik lista je Dragoljub Bulatović.

Priredila: Š. B.

SVJEDOK NARODNE PROŠLOSTI

(Mr Đordje Ostojić: „Hidronimija Drobnjaka“, OŠ „Dušan Obradović“, Žabljak, 2013)

Mr Đordje Ostojić, istaknuti prosvjetar i baštinski tradicionalnih i istorijskih vrijednosti na prostoru Crne Gore i šire, upotpunio je svoj obimni naučni i publicistički opus o Drobnjaku (21 knjiga) još jednom vrijednom knjigom, pod nazivom „Hidronimija Drobnjaka“.

U obimnoj knjizi, na preko 300 stranica, autor je brižljivo registrovao i objasnio značenje i imena tekućih voda, rijeka, potoka, rječica i potočića na prostoru drobnjačkog kraja. Tu su i nazivi stajačih voda, jezera, bара i močvara na pomenu tom prostoru koji je tokom čitavog radnog vijeka autora bio glavna israživačka jedinica sa geografskog, istorijskog, etnološkog, etnografskog aspekta. Rijetko je koji istraživač objavio toliko rada koji tretiraju sociologiju sela, narodni život i običaje na prostoru koji je bio veoma izazovan za nauku u radu i njegovih prethodnika.

Obojašnjavajući etimologiju hidronima Drobnjaka, autor je dokazao hipotezu da su hidronimi Drobnjaka ne-pobitni svjedok o životu, radu, događajima promjena i ponašanju stanovništva u tom kraju. Obilazeći drobnjačke krajeve u kojima je autor više godina obavljao prosvjetarsku misiju, u kontaktu sa starosediocima autor je objasnio nazive brojnih hidronima. Pri tom, on je došao do saznanja da je većina naziva u vezi sa mnogim događajima i pojavama iz prošlosti naroda tog kraja. Svaki hidro-

nim koji je registrovao Ostojić ukazuje na neke karakteristike tog lokaliteta. Neki nazivi hidronima izvedeni su iz samog načina života ljudi tog područja, njihovih odnosa, zanimanja i ponašanja.

Bez obzira da li se radi o stajačim ili tekućim vodama, autor ukazuje da sve one čine neiscrpano i neizmjerno bogatstvo života ljudi tog regiona.

Tumačenjem naziva i osobine hidronima autor je izazvao zapaženo interesovanje u stručnoj ali i laičkoj javnosti, posebno među mještanima. Ova knjiga biće izazov za one koji se dalje budu bavili istraživanjem prostora Drobnjaka, čime će upotpuniti saznanje o prirodnim karakteristikama zadate prostorne dimenzije istraživanja.

Knjiga je izšla u izdanju Osnovne škole „Dušan Obradović“, Žabljak. Recenzenti su dr Slobodan Kasalica i Milorad Joknić.

Milorad Joknić

KO SMO MI DANAS

Nenad Stevović – Slobodan B. Medojević „Crnogorci u Vojvodini – kolonizacija 1945–1948, (I, II, III 1–2)“, Matica crnogorska

Migracije, emigracije i kolonizacije Crnogoraca spadaju u glavne elemente istorijske egzistencije. Vjekovima teče proces iseljavanja Crnogoraca iz Crne Gore na sve četiri strane svijeta. Dubina i obuhvat toga procesa takvoga je stepena da se danas, na osnovu činjenica i pretpostavki o broju ljudi koji se izvan Crne Gore još uvijek u nacionalnom smislu deklarišu kao Crnogorci ili koji su crnogorskog etničkog porijekla, može postaviti ocjena da u svijetu postoji još jedna Crna Gora.

U kategoriju planskog preseljavanja može se svrstati crnogorska kolonizacija u Vojvodinu od 1945. do 1948. godine. Bila je dio šireg procesa u kome su iz različitih i brojnih krajeva druge Jugoslavije, mahom iz pasivnih krajeva najviše izloženih ratnim stradanjima i razaranjima u Drugom svjetskom ratu, hiljade ljudi kolonizirane u Vojvodinu.

Poslije gotovo šest i po decenija od crnogorske kolonizacije, dvojica entuzijasta Slobodan B. Medojević i Nenad Stevović okupili su tim od oko trideset vrijednih saradnika, obezbijedili konsultantsku ekspertsку pomoć sad pokojnog prof. dr Nikole Gaćeša, te se odlučili za posao kojeg se u sretnijim zemljama, narodima i kulturama poduhvataju velike i ugledne naucne institucije. Medojević i Stevović proveli su u djelo zamisao da se konačno, prema odgovarajućim, na-

učnim uzusima, za štampu priredi cijelokupna raspoloživa arhivska građa, skupljena i deponovana u Arhivu Vojvodine u Novom Sadu, koja se odnosi na kolonizaciju Crnogoraca u Vojvodini od 1945. do 1948. godine. Ono prezentira potpunu arhivsku građu crnogorske kolonizacije u Vojvodini 1945–1948. godine, kao i odgovarajuće autorske prieđene registre.

Osnovnu strukturu djele čine tri sadržinski i metodički međusobno povezane tematske cjeline rekonstruisanih registara crnogorskih kolonista. To su registri koji sadrže sve nosioce domaćinstava i članova domaćinstava koji su bili neposredno uključeni u proces agrarne reforme i kolonizacije u Crnoj Gori i FNRJ.

Medojević i Stevović kao istorijskog adresanta ukupne arhivske građe o crnogorskoj kolonizaciji u Vojvodini 1945–1948. godine uzimaju „Glavnu komisiju za naseljavanje boraca u Vojvodini“. Ukupna sadržina rada te komisije opredmećena je u tri registra: 1. Molbe boraca sa područja Narodne Republike Crne Gore; 2. Nosioči kolonizacije sa područja Narodne Republike Crne Gore i 3. Kolonisti sa područja FNRJ crnogorskog porijekla.

Potpunost prezentiranja arhivske građe omogućava da se po prvi put našoj istoriografiji provedu sasvim egzaktne i naučno utemeljene analize o obimu crnogorske kolonizacije u Vojvodini 1945–1948. godine.

Prezentacija u Vojvodini 1945–1948. godine, o broju onih koji su odustali od kolonizacije i vratili se u svoje stare krajeve, o teritorijalnom razmještaju crnogorskih kolonista u Vojvodini, o crnogorskom preimenskom sistemu koji je opredmećen i u faktografiji kolonizacije, o sasvim konkretnizanoj i poimeničnoj vlasničkoj strukturi Crnogoraca koja je stечena kolonizacijom itd. Omogućeno je bogatim izborom foto-dokumentacije, kao sui generis validnim istorijskom izvorom, vizuelno predstavljanje onih istorijskih fakata koje na svoj način pruža arhivska građa. Dosadašnji naučni vidokrug u kojem je opservirana crnogorska kolonizacija bio je vrlo uzak. Crnogorskim i drugim naučnicima ovim je knjigama omogućeno da, bez mučnog rada u tjeskobi i prašini arhiva, studiraju istorijsku građu koja sama po sebi nudi brojne istorijske, sociološke, kulturno-leske, demografske i druge uvide.

S uvjerenjem da su Slobodan B. Medojević i Nenad Stevović učinili dragocjeni posao poduhvatiti se onoga što je najprije moralno izgledati kao „nemoguća misija“, a oni su je učinili ne samo mogućom, nego i ostvarenom na naučno potpuno legitiman način, te s uvjerenjem da je Matica crnogorska odlukom da publikuje ovu arhivsku građu valjano procijnila značenje i vrijednost toga posla moguće je u potpunosti valo-

rizovati osnovnu ocjenu o ovome poduhvatu. Nije njegova vrijednost samo u izdavačkom zamahu kojim se u Matici crnogorskoj na ovaj način osmišljava i u savremenoj nauci podstiče senzibilitet za istraživanje i promišljanje istorijskog postojanja i udesa crnogorske dijaspore po svijetu.

Vjerujem da će mnogi čitaoci ovih tomova, kako oni što su upućeni u istoriografiju i arhivistiku struku, tako i oni koje znatiželja bude navodila da u njima traže i prate životne i metanastazičke sudbine svojih starih, rođaka, prijatelja i plemenika, Crnogoraca uopšte, gledajući i razmišljajući odakle su naši stari kretali, kud su se zapućivali, šta ih je čekalo u „obećanoj zemlji“, okrenuti pogled u središte vlastite današnje i buduće egzistencije. Ako bude hrabrosti i karaktera u tom pogledu, sami ćemo sebe moći upitati – Ko smo to mi danas?

Milenko A. Perović

35

Prosveštaj

DEC.
2013
JAN.
2014
BROJ
20-21

PITANJE DISTINKCIJE IZMEĐU RAZUMA I UMA

(Goran Sekulović: „Um i Razum od Platona do Kanta“, autorovo izdanje, Podgorica, 2012)

Ovo čim se autor bavi u ovoj knjizi sa tim se u našem društvu skoro više nikao ne bavi, pa ni bratstvo filozofa. A, i oni koji se bave to rade u svrhu dnevno političkih potreba, vrlo je teško čuti njihovo vlastito promišljanje o nekom ovakvom predmetu. Ova knjiga bavi se pitanjem distinkcije između koncepcata razuma i uma, te kako su ih razumijeli filozofi od Platona do njemačke klasične filozofije, Kanta i Hegela. U uvodu autor definije filozofiju, ne kao slijed ideja raznih filozofa, već kao njihovo razumijevanje određenih filozofske ideje. Razne koncepte (ideje), na primjer, razum i um kojima se autor bavi u svom djelu, različiti filozofi različito su shvatali. Ali, ne samo njih već i koncepte kao što su: mišljenje i saznanje, percepcija, duša i duh, istina i besmrtnost duše. Autor kao ekstrovertorno misaoni tip ličnosti navodi razlike između uma i razuma kod filozofa od Platona do Kanta. Ja ove koncepte te razumijem iz perspektive Jungove škole psihološke filozofije, ili ako više volite psihološke metafizike. A, njegova psihološka filozofija oslanja se na Platona i Kant, dok je za sebe više putao „mi kantovci“. Kod navedenih filozofa često se mijesaju pojmovi percepcija, saznanja, intuicija sa umom i razumom. Tek je moderna

psihologija, a posebno škola dubinske psihologije većinu ovih koncepcata objasnila.

Jedno stanovište koje se razvilo u doktrinu tvrdi da obični predmeti čulne percepcije imaju nazivnu egzistenciju od njihovog percipiranog bića. Ova filozofija pomjera stvarnost prema nečemu previše dalekom od opažajne stvarnosti. Od razuma do uma. Utemeljili su je filozofi Imanuel Kant i Džordž Berkli.

Što je razum? U Kantovom smislu razum je „sposobnost rasuđivanja i djelovanja u saglasnosti sa fundamentalnim principima“. Racionalni stav koji dozvoljava i objavljivanje objektivnih vrijednosti kao validnih, uopšte, nije stvar djelovanja pojedinačnog subjekta, već je proizvod čovjekove istorije kao filogenetskog evolucionog procesa.

Objektivne vrijednosti čvrsto su racionalno uspostavljeni kompleksi ideja koje se prenose kroz vijekove u istoriju čovječanstva, a njihova distribucija ostvaruje se kroz društveno osvješćivanje. Čovjekov pojedinačni razum izraz je adaptibilnosti na pojedinačne događaje koji postaju postepeno deponovani u čvrsto uspostavljeni kompleks ideja. Informisanje iz unutrašnjeg i spoljašnjeg svijeta predstavlja proces konstantnog rasuđivanja (pomoću

funkcija mišljenja i osjećanja), te njihovo upoređivanje sa ranije uspostavljenim sadržajima razuma. Ovaj proces događa se kroz vezivanje za jedan „pol“ racionalne polarnosti i isključivanje onog drugog. To se događa unutar veličina mišljenja istina/nije istina, i osjećanja dobro/nije dobro. Mišljenje pretpostavlja isključivanje svega što je izvan razuma. Mišljenje i osjećanje podudaraju se u ovim kategorijama dozvoljavajući čovjeku da objavi objektivne vrijednosti kao valjane proizvode svoje istorije. Sve što nije u suprotnosti sa ovim pravilom – racionalno je, a što nije – iracionalno je.

Autor se u većem dijelu knjige bavio Imanuelom Kantom. „Sa Kantom možete filosofirati, ili biti protiv njega, ali ne možete bez njega“. Prema Kantu svi opštiti stavovi mogu se podjeliti na empirijske, i one a priori. Empirijski stavovi u potpunosti zavise od smisla percepcije, a prirodi stavovi imaju suštinsku vrijednost i nijesu zasnovani na percepciji. Ova razlika se može ilustrovati empirijskim stavom „voda je vlažna“, i a priori stavom „čovjek je smrtan“. Kant posmatra predmete materijalnog svijeta kao pojedincu, a oblici percepcije i mišljenja. Dakle, znanje je ograničeno; možemo imati znanje samo o svijetu pojava; ne možemo saznati stvari po sebi, jer su izvan senzorne intuicije i konceptualizacije. Svi sudovi zahtijevaju „sintezu“ intuicije i koncepta: „mišljenja bez koncepta su prazna, intuicije bez koncepta su slijepe“. Čisti koncepti razuma nikad ne mogu potvrditi transcendentalnu nego samo empirijsku praksu.

Ideja nam ne pokazuje ka-

ko je predmet konstituisan, već pod njenim vodstvom trebamo težiti da odredimo njenu konstituciju i vezu sa predmetima iskustva“. Za Kanta ideja nema konstitutivnu, već regulativnu funkciju. Razum nas dovodi do teleološke, kosmološke i psihološke ideje, ali ne može dokazati sopstvenu stvarnost“ (Kritika Praktičnog Razuma). Kantova ideja je istovjetna sa Jungovim arhetpom. To su a priori regulativni principi koji uređuju naše iskustvo, a principi su čovjekove kompletnosti. Kantova epistemologija povezuje empirizam i racionalizam, a stvarnost je samo percipirano iskustvo koje je uslovljeno i strukturirano a priori formama intuicije, prostorom i vremenom, i kategorijama mišljenja, uključujući suštanu i uzročnost. Ti oblici intuicije i koncepti ne postoje u spoljašnjem svijetu van pojedinca, nijesu atributi fizičkog svijeta kakav je po sebi, već su svojstveni pojedincu, a oblici percepcije i mišljenja.

Dakle, znanje je ograničeno; možemo imati znanje samo o svijetu pojava; ne možemo saznati stvari po sebi, jer su izvan senzorne intuicije i konceptualizacije. Svi sudovi zahtijevaju „sintezu“ intuicije i koncepta: „mišljenja bez koncepta su prazna, intuicije bez koncepta su slijepe“. Čisti koncepti razuma nikad ne mogu potvrditi transcendentalnu nego samo empirijsku praksu.

va parcijalna manifestacija koja teži prema bogu kao prema nesvesnjom idealu. Bio je pod uticajem koncepta „apsolutnog duha“ kojeg je razvio Hegel. Za Hegela duh je neka objektivna činjenica koja postaje vidljiva kroz istorijski proces. Seiling je otisao dalje u redukciji Kantove stvari po sebi na aktivnost apsolutnog duha koja se identificuje sa kreativnim impulsom u prirodi. Ovu ideju je nastavio romantizam.

Filosof imaju potrebu da otkriju konačne istine, što se vidi i u autorovom slučaju u ovoj knjizi, ali bratstvo filozofa ne smije zaboraviti činjenicu da su istine ograničene na potrebe vremena, jer svako vrijeme ima svoje istine, to što je danas istina sjutra ne mora biti.

Ilija Kapičić

DEC.
2013
JAN.
2014
BROJ
20-21

FESTIVAL ĐEČJE Pjesme „NAŠA RADOST 2013”

U organizaciji Dječjeg saveza Podgorice i KIC-a „Budo Tomović”, a pod pokroviteljstvom glavnog grada organizovan je festival dečje pjesme „Naša radost 2013”. Budući da se festival sastojao iz takmičarskog i revijalnog dijela, u takmičarskom je učestvovalo 16 najmladih izvođača iz Crne Gore i Srbije, dok je u revijalom dijelu nastupio podgorički dečji hor „Zvezdice”.

Žir je dodijelio nagrade u nekoliko standardnih ka-

tegorija. Tako je, nagrada za najbolju muziku pripala Svetlani Milić za pjesmu „Beli slončić”, najbolji tekst napisala je Andra Anastasijević za pjesmu „Pruži ruku”, najbolji scenski nastup bio je Matije Đaletića („Šampioni sa Moraće”), a nagrada za najbolji aranžman dodijeljena je Lado Lešu za pjesmu „Vreme je za branjer zvezda”. Prva nagrada za najboljeg solistu dodijeljena je Teodori Stanković iz Novog Sada, druga nagrada za najboljeg solistkinju festivala bila je RTCG.

Š. B.

že”) iz Podgorice, dok je treća pripala Jovanu Aleksiću („Uspavanka”). Takođe, nagrada za najmladeg učesnika pripala je Nikolini Orbović iz Nikšića („Skoči, skoči, vjeverice”).

Đečji žiri (u sastavu: Lala Šćekić, Uma Ljumić, Selma Hrapović, Lara Dragović, Đorđe Marković) dodijelio je nagradu za najbolju kompoziciju Ivi Vujošević za pjesmu „Moj ljubimac”. Međijski sponzor festivala bila je RTCG.

Nikolina Orbović, iz Nikšića, najmlađa učesnica festivala

Nikolina Orbović, iz Nikšića, najmlađa učesnica festivala

NAGRADA ZA NAJBOLJI SCENSKI NASTUP: Matija Đaletić iz Podgorice

FOTO: Nikola Ćupić

Međunarodni prijateljski susreti u školskom fudbalu Crne Gore i Srbije

NADMETANJE I DRUŽENJE ZA PAMĆENJE

Ženska fudbalska ekipa OŠ „Bratstvo jedinstvo“ Skarepača, Rožaje

Dочек gostiju iz Crne Gore bio je na zavidnom nivou, počevši od posete školama, obilaska kulturno-istorijskih spomenika i znamenitosti, do ljetno organizovanih zabavnih večeri, kao i kulturno-zabavnih programa.

Opštinsko, međuopštinsko, regionalno, državno takmičenje, kao i međunarodni prijateljski susreti školskih fudbalskih ekipa predstavnika Srbije i Crne Gore osnovnih i srednjih škola u muškoj i ženskoj konkurenци u pet kategorija postali su tradicija.

Pomoć Fudbalskog saveza Crne Gore

Ove godine, u skladu s planom školskih fudbalskih saveza, organizator međunarodnih susreta bio je Školski fudbalski savez Srbije, a gradovi domaćini ekipama Crne Gore bili su Sremska Mitrovica, Lučani i Priboj, koji su snosili troškove boravka i bili tehnički organizatori, dok je troškove prevoza ekipa iz Crne Gore snosio Fudbalski savez Crne Gore.

Opština Sremska Mitrovica i Srednja prehrambeno-šumarska hemijska škola bile su domaćini ženskoj ekipi Ekonomsko-ugostiteljske škole iz Nikšića. One su odnijele ubjed-

U najljepšem sjećanju

Opština Priboj i njihova OŠ „Vuk Karadžić“ bili su domaćini muškoj podgoričkoj ekipi viših razreda OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“, kao i ženskoj ekipi nižih razreda OŠ „Bratstvo jedinstvo“ Skarepača iz Rožaja. Dječaci OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ završili su nadmetanje neriješenim rezultatom, dok su devojčice iz OŠ „Bratstvo jedinstvo“ Skarepača pobijedile svoje suparnice iz OŠ „Vuk Karadžić“ iz Priboja rezultatom 4:1.

Ovogodišnji fudbalski susreti i domaćinima i gostima ostaće u najljepšem sjećanju.

Fadil Kardović

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

ODGOVORNII UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata 4,40 eura, polugodišnja 2,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

WEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/ 231-254 i 020/ 231-255; mob: 067/ 222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

ЗЕЛЕНО СВЈЕТЛО МОГА ЖИВОТА

Рођен сам 14. јануара 1999. године. За родитеље, брата и сестру најсрећнији тренутак и не слутећи што нас чека.

Кад су ме донијели из породилишта, постао сам центар пажње, јер су брат и сестра били одраслији. И тако, све до једног дана када је мајка примијетила необично модрило. Брзо су ме одвели код доктора.

Од тада почиње борба за мој живот: имам обострану упалу плућа, која је ништа према три срчане мане. Двије морају бити одмах оперисане.

По пријему у болници, докторица саопштава да ми не даје никакве шансе. Моје стање се погоршава, јер су ми плућа губила функцију, дисао сам помоћу апарата. За мајку најтежа и најдужа ноћ у животу, за коју каже: „Та ноћ је толико трајала да сам помислила да неће свитати нови дан“.

Ујутро сам пребачен у Подгорицу. Мјесец дана остајем на интензивној да ми санирају упалу плућа. Док се то не излијечи и не пошиљају на операцију срца.

Доктори ми обезбеђују мјесто у Београду, у Тиршовој. Коначно – дан операције која траје пет сати. Ту остајем мјесец дана док се не изврши прва контрола.

Када сам почeo разумјевати неке ствари, рекли су ми за мој проблем. Не, није се лако помирити, поготово са тим да не смијем играти фудбал, што је мој животни сан.

При помисли да неки нијесу имали шансу да опстану, ја сам ипак срећан. А и ожилјци су постали мали. И још нешто, али да остане међу нама, ипак се понекад искрadem да одиграм фудбал, кад ми доктор да чекано зелено светло.

Лазар ЂОСОВИЋ, IX-1, ОШ „Браћа Лабудовић“, Никшић

МОЈА СИРЕНА

Често сањам сирене што очарају мене. Имам једну такву у кући што ме миљује шапућући:

„Волим те пуно, много ми значиш, као звијезда зрачиш!“ И ја је волим до неба. Ту је кад год ми треба. Њене су очи бисерне као у праве сирене. То је моја мама мила, стрпљива и чила.

Зvezдана ГОЈКОВИЋ, VII-1, ОШ „Октоих“, Подгорица

ДРУГАРСТВО

Не причам вам тек тако: наћи добrog друга није баш лако. Друг је небо плаво, подршку ти пружа, и увијек каже: Браво!

Ања ЂОКОВИЋ, VII-4, ОШ „Штампар Макарије“, Подгорица

КАКО РЕЋИ: „ВОЛИМ ТЕ“

Не знам зашто су тако те ријечи важне. За што некад не прикажу љубави праве, а не лажне?

Како рећи: „Волим те!“ кад ту нема среће, кад се од тога ништа добро десити нећe?

Како рећи: „Волим те!“ кад си стално са њом? Зато ме не тражи више, него пођи у њен дом.

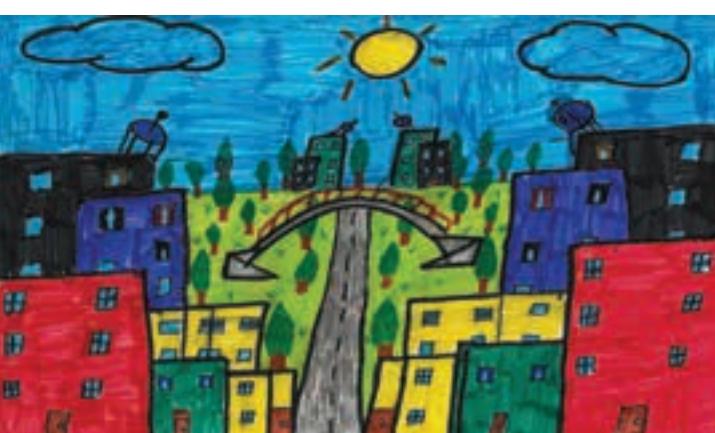
Кристина РАДАНОВИЋ, VII-1, ОШ „Драго Маловић“, Тиват

СНИЈЕГ ПАО

Једне ноћи снијег пао док је мјесец – фењер с'јао. Жељно смо га дочекали и пуно се радовали. Све се око нас бијели, убундан је крај цијели. Око куће, све до прага, ниједнога нема трага ту бјелину да поквари, Дјечи сан се сад оствари.

Анђела КУВЕЉИЋ, VII-1, ОШ „Његош“, Спуж

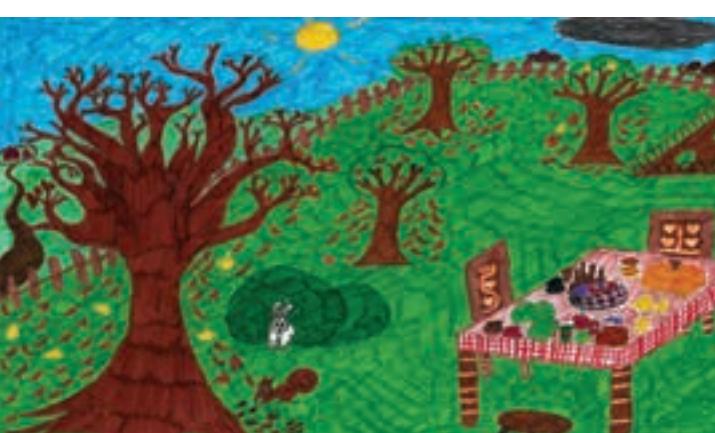
МАЛА ГАЛЕРИЈА

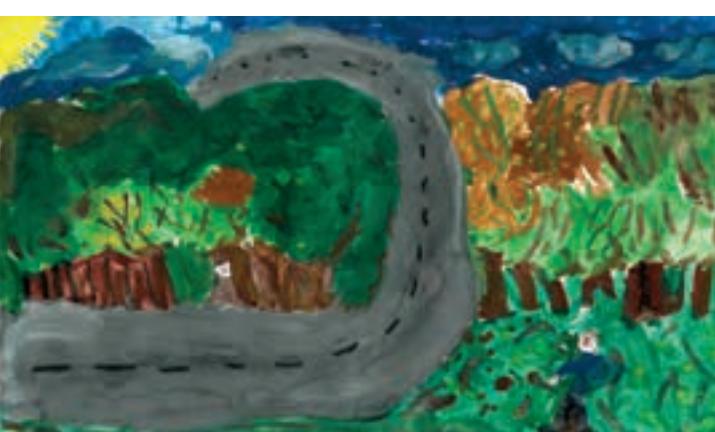
Лазар Ђуковић, V-4, ОШ „Октоих“, Подгорица

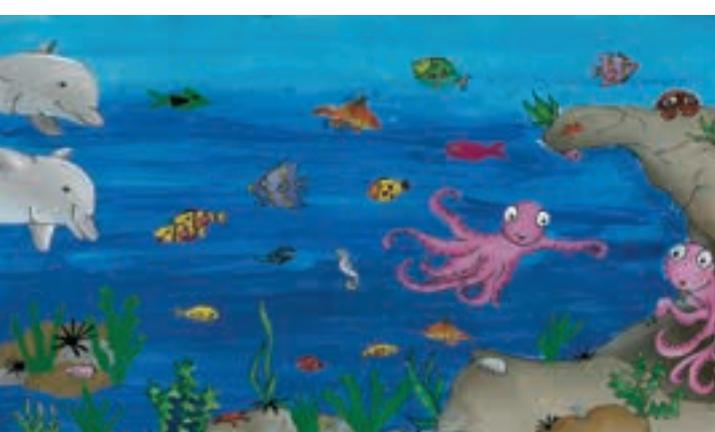
Марија БОШЊАК, VI-2, ОШ „Браћа Лабудовић“, Никшић

Јована САРИЋ, VII-1, ОШ „Ратко Жарић“, Никшић

Анђа ШЕЋКОВИЋ, V, ОШ „Влајко Брајовић“, Косови Луг

Рада МУСИЋ, VII-3, ОШ „Браћа Рибар“, Никшић

ДИЈЕТЕ ЈЕ ЧОВЈЕК ВАЖАН

Можда мален, али снажан: дијете је човјек важан. И једнако свако вриједи к'о одрасли, к'о сиједи.

Дјеца ликом различита, ал' у срцу сва су иста. Док маштајући одрастају, осмијех им са лица блистा.

Вук ТЕШОВИЋ, VI-3, ОШ „Олга Головић“, Никшић

КРОЈАЧ

Бити кројач није лако. То не може радит свако. Конац, маказе, игла и почиње кројачка игра. Вриједан кројач чуда ствара: капут, мантил шије, пара. У кројача рука лака, испуњена жеља свака. Хоћеш ли панталоне, или сако само кројачу реци како. Он жељама удовољава, муштерије развесељава.

Дамјан ЛАЛОВИЋ, VI-6, ОШ „Штампар Макарије“, Подгорица

1

Prosjetni rad

DEC. 2013
JAN. 2014

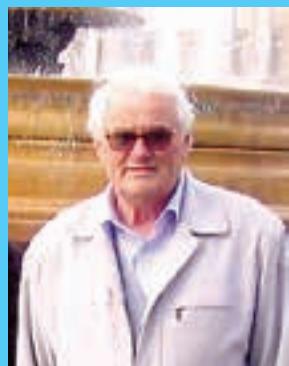
BROJ
20-21

РАСТЕМ

Куц, куц – куцкање. По тастатури лупкање. Прстићи, порастите, „миша“ јаче стисните! Хоћу да се нацрта зимска прича велика, са два сњешка, с пуно јелки, небом да ми плове звијезде што снијег воле. Хоћу цртат пуно птица, зимских птица, сивих перја и кљунића, пуних мрва с хранилице. Зиму волим, бијелим слова бојим. Волим вјетар и свјежину, волим моју домовину.

Анђела ЂУКОВИЋ, III ОШ „Радојица Перовић“, Подгорица

ПОЗДРАВЉА ВАС

Радован Вујачиновић је рођен 1941. године у Глибаћима код Пљеваља.

Пише за ћеци и за одрасле приче, приповијетке, умјетничке репортаже, драме и романе. Сарађује у више од педесет листова и часописа. Објавио је преко три стотине приповиједака и више од сто прилога из историје. Познати је публициста и књижевник.

Радио је као наставник и кустос у Музеју у Пљевљима.

Објавио је збирке прича за ћеци: Класе (1985), Мачје жице (1989), Извор (2011), Голуб у кући (2012), Први кораци (2013) и Звијезда Даница (2013), а за одрасле седам збирки приповиједака, три монографије, два романа и по књигу приповиједака и монодrama, репортажа и записа и драма.

Заступљен је у ученицима, приручницима, антологијама, монографијама, лексиконима и домаћим и иностраним зборницима (1975–2011).

Добитник је преко 90 књижевних награда, за приповијетке и књиге у рукопису, на анонимним конкурсима.

Члан је Удружења црногорских писаца за ћеци и младе и Удружења књижевника Црне Горе.

Живи и ради у Пљевљима и Даниловграду.

2

Prosvjetni rad

DEC. 2013
JAN. 2013
BROJ 20-21

СНИЈЕГ

У татином родном месту је пао снјег, а Антоније тамо треба да отптује. Неколико дана је био у мамином за-вичају.

Баба и ћед их жељно чекају, али се плаше – како ће Антоније поднијети пут, како ће се обићи на снјегу. Код њих је мраз, а може да дуне међава.

Очистили су пут до куће у селу. Али је снјег поново пао, преко ноћи је све затрпао.

Баба и ћед су узели лопате, гратали снјег од

ране зоре. У помоћ су им притекле комшије.

Хтели су да Антоније колима приђе до куће.

И успјели су. Пут је био чист. Такси је пришао под кућу.

Мама је изнијела Антонија из кола. Ђед га је прихватио на тротоару.

Био је узбуђен, ноге су му се тресле. Плашио се: испустиће унука!

Стегао је зубе, сав се укипио.

Ушао је у кућу, у наручије је унио Антонија.

Било му је пуно срце.

Његово прво унуче прешло је праг његове куће.

Радован Вујачиновић

ГАС

Школа је била далеко, преко два села. Мој брат Блажко ишао је у седми разред. Одрасло је дјечак, ратом ометен у школовању, имао је већ седамнаест година.

Све што је било нужно да се купи, доносио је из продавнице, која је била близу школе. Најчешће је куповао шећер, со и гас за лампу.

Учио је увече уз ту шкиљаву свјетиљку која је димила и смрђела. Али, била је златна – кад је у њој било гаса.

Камиони су превозили грађу из планине, пролазили преко села, па је Блажко често излазио на цесту, заустављао камионе, да седе у кабину, да се превезе у село.

Купио је литар гаса. Претходне ноћи лампа се угасила. Изгорјела је и посљедња кап.

Изашао је на цесту и дигао руку. Шофер га је примио. У руци је држао цицу пуну гаса.

У њој смо, редовно, куповали петролеј.

Била је за то подесна, алюминијска, лака; имала је чеп у облику завртња, па и кад се преврне, ни кап не исцури из ње.

Блажко је седио у кабини поред возача, а цицу је ставио поред себе.

У селу је изашао из камиона, а чутурицу је заборавио.

Возач је отишао у планину и натоварио грађу.

Блажко се тек у кући сетио да му је цица остала у камиону. Изашао је на цесту и сачекао камион да се врати са балванима. Staјao је поред цесте, ће пут иде уза страну, па камиони успоре под великим тетретом.

„Баш ћу га овђе сачекати, да возачу лакше објасним, да сам заборавио чутуру“ мислио је.

Дигао је руку, а возач није стао, питао се: „Што овај дјечак сад хоће, кад сам га, мало прије, довезао из школе?“

– Гас, гас! – викао је Блажко и махао објема рукама.

Возач је погледао у њега, намрштио се: „Што, зар мене дјечак опомиње, да додам камиону гас уз ову страну?“

– Гас, гас! – викао је Блажко и трчао поред камиона.

Црни дим из аспуха задахнуо га је, а он је и даље трчао, сада још брже и викао:

Гас, гас!

Возач није схватио што тражи, па се на дјечака и наљутио, помисливши: „Зар он хоће да ми наређује: ће ћу ја додати гас машини, а ће ћу га одузети?“

И камион је прошао.

Блажко се тужан вратио кући.

Увече није могао научити ниједну лекцију, ни урадити домаћи задатак.

Била је зима, дани кратки, рано се смркава, а касно свиће.

У лампи није било ни капи гаса.

Сутрадан је морао у школи да објашњава зашто није урадио домаћи задатак и да моли наставника да му због тога не да слабу оцјену.

ИМЕ

Тата и мама су знали да ће им се родити син. И размишљали су о имену.

Тата је предложио да му дају име Анто, да узме име ћеда његове мајке.

– Анто је био стари ратник, чврст и отмен човјек – рекао је стриц.

– Славао у рововима, у води – додао је тата.

– У младости преживио велике борбе и имунист стекао на ту опаку болест, па га пренио на своје потомке – истакао је стриц.

– И доживио сто година! – рекао је тата.

Мама је застала, замислила се. Купила је неколико књига са више хиљада имена.

Читали су, тражили што љепше име.

– Ја предлажем име: Антоније, у њему се садржи и ваш предлог – рекла је мајка.

Сви су се са тим сложили.

О СУНЦУ И ЦРНОЈ ГОРИ

Сунце уз тене иде споро, иде споро,

ој, висока Црна Горо.

И преко тебе хода споро, хода споро,

ој, кићена Црна Горо.

Сунце са тебе силази споро, невољно,

споро,

ој, лијепа Црна Горо.

... А кад престану да га за тебе везују зраци, сунце се у дубоко, у сиње море баци!

Спасоје ЛАБУДОВИЋ

РОЂЕНДАНСКО СЛАВЉЕ

Сви се редом нагурали у собици три са три. Прослављамо рођендане. Слављеници: ја и ти.

Позвали смо своје друштво, набавили све и свашта. И лудо се проводимо. Ноћас нам се све опрашта.

У собици твојој ми смо направили прави лом. С осмијехом и сјетом памтићемо све то у животу свом!

Љубинка ВЕШОВИЋ

БАШ СЕ ВОЛЕ

До звучнога школског звона чекају се испред школе. Скупа иду Он и Она. Још не знају да се воле.

Потраже се, сријетају. Бива да се осоколе: прошетају, чаврљају ... Још не знају да се воле.

Лудо и незаборавно прославили дан су школе: Бљесну што се заче давно: Он и Она – баш се воле!

Саво КАДОВИЋ

ШКРТО ПИСМО

Не брини!

Длан којим си ми махнуо, огријао ме је.

Ријечи које си ми рекао

(„Како си лијепа!“)

узнијеле су ме.

Испратио си ме погледом, дахом си ме подупро.

Не брини!

Топлином си ме обдарио:

Идем дома прозрачна.

Не брини!

Једва чекам сутрашњи дан,

када ћу се вратити.

Не брини!

Ја не видим више себе, но тебе. Ја нијесам више ја, но ти.

Војислав ВУЛЯНОВИЋ

ПЈЕСМЕ МУРАДИНА ОЉМЕЗОВА ИЗ БАЛКАРИЈЕ

Са руског на црногорски језик препјевао и превео
ДУШАН ЂУРИШИЋ

ОГЛЕДАЛО

Ко се у огледалу огледа тамо?
Жанета.
Ко се љепотом поноси само?
Жанета.
Огледалу мило и ћевојчици мило.
Еј, то је све што им се забило.

У огледало Расул гледа:
Ко је то?
Сав измазан стоји крај њега.
Ко је то?

Од себе се Расул уплашио,
па се испод стола скрио!

ЛИЈ, КИШИЦЕ, ЛИЈ

– Лиј, кишице, лиј, лиј, лиј!
– Своју лопту дај ми ти!
– Ето, узми! Само лиј!
И лопту ми ти умиј.

– Кад је тако, ја ћу лити и траву ћу напојити.

– Лиј, кишице, немој stati!
– Хоћеш ли ми бицикл дати?
– На! Возај се веселије!
Нимало ми жао није!

– Кад је тако, ја ћу лити и дрвеће напојити.

ЛОПТА

Играла се весела лопта.
И на прозору стакло разбила.

Па лопта је крива, зна се ...
А због чега је онда мајка мене казнила?

ЗВИЈЕЗДЕ

Шума. Велика јела. Мрак.
А у дупљи колијевка чак.
Колијевка, колијевка мала -
постеља је вјеверице ту.
Вјеверица спава.
И сва шума је у сну.

Само звијезде утишини
неће да се скрију,
све се смију
и треперје у висини.

САН

Спавају моје руке,
уши и ноге двије.
Мој носић шмрче и спије.

Спавају моје вјеђе,
чело и тјеме,
и глава,
на меком јастуку,
такође већ давно спава.

На језику се стишавају ријечи,
умирila се уста и прсти моји.
Само моје очи спавати не желе,
сан никако да их освоји.

ВУЧИЋ

Мајушни вучић плаче.
Рече:
– Малину једе мече.
Не могу малину дохватити.
То бих мече шћео бити!

КОРЊАЧА И КИША

– Ко то куца у коштану моју кућу док траје мрак густи?
– То сам ја - мрмља киша.
– Сmrзла сам се, унутра ме пусти!

БИЉЕШКА О ПИСЦУ

Балкарски пјесник и драматург **Мурадин Ољмезов** родио се 20. марта 1948. године у селу Ерназар Талди-Курганске области Казаске ССР.

Завршио је Литерарни институт Максима Горког у Москви. Сада је одговорни секретар књижевног часописа „Минги Тау-Ељбрус”.

Објавио је 15 књига пјесама, поема, прича и драма. Превео је на балкарски језик и објавио посебну књигу рубаја великог Хајама.

2000. године је добио Државну награду Кабардино-Балкарске Пепублике у области књижевности и умјетности.

Члан је Савеза писаца Русије.
Живи и ради у Нальчику.

МЕДЕНА ПЈЕСМА

Весело се сунцу јави својим цвијетом јаглац жут.
А у трави сиви мрави раде, граде себи пут.

Распјевани попци уче сонг јутарњи, среће пун.
Још од јуче паук суче нити, кити смрке жбун.

Зузукања већ се нижу, пред кошницом читав ред.
Пчеле стижу и не дију главе, праве слатки мед.

Бранислав М. ВУКОВИЋ

МАЈКА

Кишобран је, и чувар од непогода, липомириш је, и стогодишње дрво што цвјета.

Раширила гране, бригом дише, стрепњом узгаја наду. у пољу расте радост.

Пред спавање, силазе звијезде и пјевају успаванку. Припитоми сунце, кишу и вјетар. Мајка је кишобран ћетињства.

Слободан ВУКАНОВИЋ

У подгоричкој Народној библиотеци „Радосав Љумовић“ обиљежен међународни Дан бајки

БАЈКЕ ПОДСТИЧУ МАШТУ И ПОУЧАВАЈУ ПРАВИМ ВРИЈЕДНОСТИМА

АФИРМИСАТИ КЊИГУ: Вјера Поповић, библиотекарка

Поводом међународног дана бајки подгоричка Народна библиотека „Радосав Љумовић“ организовала је радионицу под мотом „У свијету бајки“. Учесници радионице били су ученици трећег разреда ОШ „Бранко Божовић“. Вјера Поповић и Мирјана Жиха, библиотекарке, у краћем предавању истакле су карактеристике и специфичности бајки, док су ћеца рјешавала асоцијације и читала бајке.

„Циљ креативних радионица био је да афирмишемо књигу, као и да подстакнемо ћецу да долазе у библиотеку и развијају лијепу навику дружења с књигом, чији садржај подстиче њихову машту, што је за овај узраст ћеце веома битан. Бајке пружају и важне поуке: на примјер, до циља се стиже једино радом и истраживањем, његовати љубав према лијепом, те свим правим вриједностима – поштењу, правди, доброти, и истини“, истакле су библиотекарке.

Јулка Поповић, учитељица у ОШ „Бранко Божовић“, нагласила је да већина ученика овог одјељења до сада није била у Народној библиотеци. То је био и првенствени повод посјете овој установи. Сви ученици су до краја године добили бесплатне чланске карте.

ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР ЦРНЕ ГОРЕ

2. децембар 1915.

ДАНАЈСКА ОДЛИКОВАЊА

На Цетиње је дошао регент Александар Карађорђевић да ода признање краљу Николи, влади и црногорској војсци која је својом беспријекорном храброшћу омогућила српској војсци повлачење до албанске обале. Том приликом регент је одликовао краља Николу лентом Карађорђеве звијезде са мачевима а Ђенерала Јанка Вукотића, предсједника владе, III степеном Карађорђеве звијезде са мачевима и златном Обилића медаљом за храброст.

2. децембар 1943.

ИТАЛИЈАНСКА ПАРТИЗАНСКА ДИВИЗИЈА

Формирана је одлуком Врховног штаба Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије на подручју Пљеваља у Другом светском рату, од војника италијанске дивизије „Венеција“ и „Таури-нензе“. Носила је име „Галибарди“ и била стављена под команду штаба Другог урадног корпуса Народноослободилачке војске Југославије.

7. децембар 1961.

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ

Најстарија институција у области заштите природе у Црној Гори, чија је основна делатност заштита природе Црне Горе у целини, а посебно простора који имају национални и међународни значај. Његов капиталан допринос састоји се у иницијатива ма и припреми документације за оснивање црногорских националних паркова, као и прилога за упис у листу светске природне баштине и међнародну заштиту Которско-рисанског залива, Дурмитора и кањона Таре.

10. децембар 1915.

ОПТИМИЗАМ БЕЗ ПОКРИЋА

Након што га је посетио регент Александар Карађорђевић, краљ Никола је примио шефа српске владе Николу Пашића, који је желио да црногорском суверену улије оптимизам у сигурну побјedu савезника. У тим тренуцима Црна Гора је грчевито бранила своју територију и градила одступницу српској војсци. Након посете унука и Николе Пашића, Краљ се увекко понадао да ће савезници Црној Гори послати материјлну а, можда, и војну помоћ.

14. децембар 1950.

ФОРМИРАНО НАУЧНО ДРУШТВО ЦРНЕ ГОРЕ

Из те асоцијације 1973. израсло је Друштво за науку и умјетност, претеча Црногорске академије наука и умјетности.

15. децембар 1941.

„ОМЛАДИНСКИ ПОКРЕТ“

Први број листа црногорске омладине у Другом светском рату изашао је на Цетињу. Као орган ПК СКОЈ-а, истицао је значај улоге и јединства народне омладине у ослободилачкој борби. Поред политичких чланака, доносио је и лтерарне прилоге. Касније је имао и рубрику за пионире. Уредник листа био је Будо Томовић.

22. децембар 1918.

„ЦРНОГОРСКИ ОДБОР“ ОКОНЧАО МИСИЈУ

Након доношења одлука Подгоричке скупштине и повлачења српског представника са Цетиња, престао је да постоји Црногорски одбор за народно уједињење, инициран и финансиран од стране српске владе како би припремио терен за присаједињење Црне Горе Србији. Пропагандне и друге сличне послове које је водио поменути одбор преузела су дипломатска представништва краљевине СХС. Уочи повратка из Париза на Цетиње, Андрија Радовић, лидер Одбора, наредио је да се спакује штампарска листа „Уједињење“ која се, као власништво Одбора, налазила у Женеви, јер је престала потреба популарисања одлука Подгоричке скупштине у Црној Гори.

27. децембар 1990.

ОБНОВА ЦРНОГОРСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

На Цетињу је основан Одбор за обнову Црногорске православне цркве, за чијег је предсједника изабран Душан Гвозденовић. Оснивање овог одбора био је први чин у смјеру враћања аутокефалије ЦПЦ која је насилно укинута 1920. декретом регента Александра Карађорђевића. Прва акција Одбора била је одговарање Црногорске Бадње вечери, на којој је требало саопштити проглас народног збора, са захтјевом за враћање аутокефалије.

31. децембар 1946.

УСТАВ НР ЦРНЕ ГОРЕ

Усвојен је од стране Уставотворне скупштине Црне Горе. Тим чином, како је и напишено у образложењу поводом доношења тог акта, „НР Црна Гора, као народна и суверена држава, у оквиру сувренитета који је задржала за себе Уставом ФНРЈ, поставља основне линије свог друштвено-политичког и економског уређења, довршива зграду своје државности у оквиру ФНРЈ и поставља правни темељ за даљи развој и напредак.“

4

Prosvjetni rad

DEC.
2013
JAN.
2013

BROJ
20-21

27. међународни фестивал дјечјег стваралаштва и 28. стваралаштва за дјецу „Сусрети под Старом маслином“ – Бар

ЛАУРЕАТ ВЕЛИМИР РАЛЕВИЋ

Маслинов вијенац са поруком љубави, мира и наде

Овогодишњи лауреат традиционалне поетске манифестације „Сусрети под Старом маслином“, одржане крајем новембра у Бару, је књижевник из Берана Велимир Ралевић. Према образложењу жирија, „Ралевић је најутентичнији савремени пјесник за ћецу и одрасле у Црној Гори. До сада нико као он није успио да у поезији за најмлађе направи тако срећан спој традиционалног епског пјевања и савременог исказа“.

На „Пјесничком камену“ отворено је новоисписано име овогодишњег лауреата, а у парку маслина у дворишту Центра за културу Ралевић је засадио маслину и потом са браћом у море спустио маслинов вијенац са поруком мира, наде и љубави.

На главној свечаности манифестације у Дворцу краља Николе лауреату Ралевићу награду „Стара маслина“, уз пригодну свечарску бесједу, уручио је Ђазим Никезић, директор Центра за културу.

НАГРАЂЕНИ ЛИТЕРАРНИ И ЛИКОВНИ РАДОВИ

Прва награда додијељена је Наталији Вујошевић, VIII разред, ОШ „Блажо Јоков Орландић“, Бар, друга Тини Симић, VIII разред, ОШ „Свети Сава“ – Младеновац, и трећа Ањија Апрцовић, VIII разред, ОШ „Народни херој Саво Илић“, Котор.

На ликовном конкурсу (пристигла 1.144 рада) прва награда припадаје Божидару Мирановићу, IX разред ОШ „Владо Милић“ – Подгорица, друга Борису Марчићу, 7 година, из Београда, и трећа Петру Вујановићу, VII разред ОШ „Југославија“, Бар. Награде за колекције ликовних радова припадају: прва – ОШ „Браћа Рибар“, Затон, Бијело Поље, друга – ОШ „Југославија“ – Бар, и трећа – ОШ „Вук Караџић“, Беране.

На Мировици, под Старом маслином, пјесници из Црне Горе, Србије, Босне и Албаније читали су своје стихове: Миленко Ратковић, Душан Поп Ђурђев, Џахид Бушати, Слободан Станишић, Блага Журић, Виолета Јовић, Велимир Ралевић, Тоде Николетић, Драгослав Ђулафић, Мирсад Бећирбашић, Бошко Ломовић, Рајко Јоличић...

Због великог броја приспјелих радова жири је одлучио да се додијеле и три равноправне специјалне награде: Радмили Шкулетић, IV разред ОШ „Блажо Јоков Орландић“ – Бар, Балши Ђоковић, II разред, ОШ „Анте Ђедовић“ – Бар и Матији Јелићу, пет година, Предшколској установи „Пљујић Весељко“ – Бар.

У дворцу краља Николе промовисана је и књига бајки за ћецу Босильке Пушић „Краљ који је појео и себе“.

За вријеме фестивала писци су се дружили са ћеом, а пјеснички караван је био у посјети свим барским основним и средњим школама.

Сејда Белеговић

ZA NASTAVU

Godina XX ////////////// DECEMBAR 2013 / JANUAR 2014 //////////////////// Broj 151

IZBOR ZADATAKA S EKSTERNE PROVJEREZNANJA NA KRAJU TREĆEG CIKLUSA OSNOVNE ŠKOLE (2013)

ENGLESKI JEZIK

1. READING

1.1. Read Tom's letter to a friend. For sentences 1-7 decide if the statements are true or false.

July 16, 2012

Dear Susan,

It feels like such a long time since the last time I saw you. I know it's only been several weeks since I saw you. So far my summer has been great! I spend my all my weekends at the beach. I am getting a nice tan and you can no longer say I am paler than you. I have been playing lots of volleyball, surfing and building a nice collection of seashells. Just this past weekend I took second place in a sandcastle-building contest!

On the weekdays I work. I drive an ice cream truck around and sell ice cream to the kids. It is so cool. It is a combination of the two things I love most, ice cream and kids. The pay isn't too great but I love the job so much.

I hope the summer has been going well for you too. There is only a month and a half left in summer vacation and after that it's back to school. Would you like to meet up some time before school starts?

Your friend,
Tom

P.S. John Austin says hi.

	TRUE	FALSE
1. Tom and Susan have spent the summer together.	☐	☐
2. Tom is spending his vacation in the country.	☐	☐
3. Susan is very pale.	☐	☐
4. Tom likes sports.	☐	☐
5. Tom has earned a lot of money from his summer job.	☐	☐
6. Tom has a driving licence.	☐	☐
7. Susan and Tom are students.	☐	☐
8. Both Tom and Susan are friends with John.	☐	☐

1.2. Read the text and for questions 1 – 8, choose the correct answer (A, B or C).

Benjamin Franklin (1706–1790) was the most famous American in his day. Wherever he went, crowds formed. A noted scholar, Franklin was a printer, inventor, philosopher, politician, soldier, firefighter, ambassador, bookseller, statesman.

In 1729, Benjamin Franklin became a newspaper editor and printer in Philadelphia, becoming very wealthy writing and publishing Poor Richard's Almanac and The Pennsylvania Gazette.

Franklin continued his civic contributions during the 1730s and 1740s. He formed both the first public lending library in America and the first fire department in Pennsylvania. In 1743, he helped to launch the American Philosophical Society, the first learned society in America. The city needed better help in treating the sick, so Franklin brought together a group who formed the Pennsylvania Hospital in 1751. The Library Company, Philosophical Society, and Pennsylvania Hospital are all in existence today.

By 1749 he started concentrating on science, experiments, and inventions. This was nothing new to Franklin. In 1743, he had already invented a heat-efficient stove – called the Franklin stove – to help warm houses efficiently. Among Franklin's other inventions are the lightning rod, bifocals, swim fins and the glass 'armonica' (a musical instrument).

Politics became more of an active interest for Franklin in the 1750s. He started working actively for Independence. Franklin was elected to the Second Continental Congress and worked on a committee of five that helped to draft the Declaration of Independence. In 1776 Franklin signed the Declaration, and sailed to France as an ambassador to the Court of Louis XVI. The French loved Franklin. He was the man who had tamed lightning, the humble American who was a match for any wit in the world. Now a man in his late seventies, Franklin returned to America.

His colorful life and legacy of scientific and political achievement have seen Franklin honored on coinage and money, the names of many towns, educational institutions, and companies.

1. Which word is closest in meaning to the word scholar in line 2?
A. doctor
B. intellectual
C. scientist
2. Which item was Franklin's invention?
A. bifocal glasses
B. electrical power
C. printing press
3. Which profession did Franklin perform during his life?
A. architect
B. politician
C. teacher
4. Which newspapers were NOT published by Franklin?
A. Pennsylvania Daily Papers.
B. Pennsylvania Gazette.
C. Poor Richard's Almanac
5. Did Franklin fight for the Independence of America?
A. No
B. Yes
C. We don't know that.
6. What did he do in Paris?
A. He started his business there.
B. He started newspapers in English.
C. He was a diplomat.
7. Is there a banknote with Franklin's image on US dollar currency?
A. No
B. Yes
C. We don't know that.

2. VOCABULARY AND GRAMMAR

2.1. Read the text and choose the correct answer (A, B or C) to fill in the gap. There is an example at the beginning (0).

About one hundred years 0. _____ many educated people spoke French when they met people from other countries. Today most people speak English when they meet 1. _____. But what 2. _____ English the international language? There are many reasons why English has become so popular. It is the 3. _____ language of the United Nations. It is 4. _____ most widely used language in science and on the Internet. Our world has become very global and we need to communicate 5. _____ one another.

0.	A ago	B before	C early
1.	A foreigners	B strangers	C visitors
2.	A becomes	B does	C makes
3.	A national	B official	C regular
4.	A a	B an	C the
5.	A among	B between	C with

2.2. Complete the second sentence so that it has a similar meaning to the first sentence.

Example: It's possible to buy bread in this shop.

You can buy bread in this shop.

1. Do you have a pet?

She wants to know _____.

2. Franklin invented the lightning rod.

The lightning rod _____.

3. It is necessary for me to go to the dentist.

I have _____.

4. My photos aren't as good as yours.

Your photos _____ mine.

5. Do you want to go to the cinema?

Would _____ to the cinema?

2.3. Fill in the gaps.

Usain Bolt 0. _____ is the fastest man in the world. He broke three world records in the Beijing and London Olympics.

Usain Bolt was not interested

1. _____ running when he 2. _____ young. He loved soccer and cricket. Then his crick-

et coach noticed Bolt ran fast. He told Bolt 3. _____ try track events. Bolt began to run and he ran fast.

He had a lot 4. _____ injuries and two car crashes, but he got better and he ran again. Then in 2005, Bolt got 5. _____ new coach. This coach wanted Bolt to train harder. It worked! In the Beijing Olympics Usain Bolt became a superstar.

3. WRITING

You and your friends from school are organizing a picnic next Saturday because it is the end of the school year. Your best friend has been ill for a few days but you hope that he will be able to come to the picnic.

Write an e-mail to him/her.

- Fill in the field: Subject
- invite him/her to come to the picnic

Tell him/her

- where to come
- when the picnic starts
- what you are going to do

Write 40-60 words. Do not write your name.

Subject:

PROSTOR ZA RAD

ITALIJANSKI JEZIK

1. Comprensione della lettura

1.1. Leggete e trovate il titolo per ogni notizia:

1. ASSISI, IL GRAMSCI E SABA

2. UN GRAZIE A

3. LO SPERIMENTALE A VENEZIA

4. SCUOLA TEATRO E CULTURA

Continuano come ogni anno, le proposte teatrali e culturali della scuola. Alcune classi frequentano con regolarità le proposte dei "Venerdì letterari" a Torino. Delle classi dello Sperimentale hanno visto il "Candido" di Voltaire al teatro Adua.

Tutte le classi terze, due quarti e alcuni ragazzi delle quinte (circa duecento persone) hanno visitato nel novembre scorso la mostra "Da Van Gogh a Picasso... da Kandinsky a Pollock... Il percorso dell'arte moderna" nella magnifica Venezia.

Molti studenti e insegnanti delle classi quinte (circa quaranta persone) hanno partecipato ad Assisi al convegno su Umberto Saba, poeta italiano. È ormai una simpatica e valida tradizione del nostro liceo partecipare ai convegni letterari e filosofici.

Le Prof. Giuliana Lupo (educazione artistica), Diana Fumero (scienze), Silvana Putorti (matematica-fisica) e Gemma Bini (lettere)

con la fine dell'anno scolastico hanno lasciato l'insegnamento e sono andate in pensione. A tutte e quattro il nostro sincero grazie. Dedichiamo loro questo numero del giornalino.

1.2. Riordina il testo numerando le frasi:

LA RICETTA
Ingredienti:

- 4 etti di spaghetti
- 2 spicchi d'aglio
- olio q. b. (quanto basta)
- 1 peperoncino

Esecuzione:

- 1 Dovete far bollire acqua in una pentola grande.
 Mentre gli spaghetti bollono, dovete prendere una piccola pentola e metterla sul fuoco con olio, aglio e peperoncino.
 Quando bolle, dovete mettere gli spaghetti.
 Buon appetito.
 Quando tutto è pronto, dovete aggiungerlo agli spaghetti e mescolare il tutto.
 Questi due ultimi ingredienti li dovete tritare insieme.
 Se li volete al dente, dovete toglierli dal fuoco dopo cinque minuti.
 Li potete spezzare o lasciare interi.
 È consigliabile aggiungere l'aglio e il peperoncino solo quando l'olio è caldo.

2. Grammatica e lessico**2.1. Inserite le parole mancanti:**

di, durante, lunga, per, una

Per ritrovare il gatto perduto _____ le vacanze, un impiegato di banca, ha preso un mese _____ ferie e _____ casa in affitto nella zona dove pensava di poterlo ritrovare. L'impiegato dopo una _____ ricerca ha ritrovato il gatto, impigliato in una rete _____ pescatori.

2.2. Completate con le parole mancanti, scegliendo tra quelle date:

1. ☒ di birra	a) una bottiglia
2. ☐ di minestra	b) una fetta
3. ☐ di vino	c) un bicchiere
4. ☐ di dolce	d) una tazzina
5. ☐ di tè	e) un piatto
6. ☐ di caffè	f) una tazza

2.3. Scegliete la corretta alternativa:

1. Ho visto _____ auto rossa.
 a) un'
 b) un
 c) uno
2. I ragazzi sono _____ Roma.
 a) da
 b) di
 c) dalla
3. _____ fratello maggiore va all'asilo.
 a) Mio
 b) Miei
 c) Il mio
4. La mattina Marco ed io _____ sempre colazione.
 a) faciamo
 b) facciamo
 c) fate
5. Mia nonna vive all'estero e io _____ scrivo quasi ogni giorno.
 a) le
 b) la
 c) lo

3. Produzione scritta

Scrivi un'e-mail (40 – 60 parole), a un/un' amico/a e parlagli/le di un animale che possiedi o vorresti possedere.

RUSKI JEZIK**1. Чтение****1.1. Прочитайте внимательно текст о короне Российской империи и отметьте, правильны или неправильны предложенные фразы.**

Большая императорская корона Российской империи изготовлена для коронации русских царей в 1762 году двумя известными ювелирами. Они работали по специальному заказу Екатерины Второй. Знаменитым мастерам было поставлено только одно условие – корона должна была весить не более 2 килограммов. Корона сделана в восточных традициях и состоит из драгоценных металлов – серебра и золота. Мастер вставил в серебро 4936 бриллиантов.

Самым известным из драгоценных камней короны является рубин. Камень был куплен у китайского императора, он был привезён в Россию ученым и писателем Николаем Спафарием, который тогда находился на дипломатической службе в Пекине. В короне над рубином крест из пяти больших бриллиантов.

Корона не только прекрасна, но и имеет глубокий смысл. Две части символизируют соединение Востока и Запада на территории Российской империи.

В разные времена корону хотели украсть или продать, но сейчас она хранится в музее московского Кремля, и тысячи туристов и гостей российской столицы могут увидеть это необыкновенное произведение искусства 18-го века.

ПРАВИЛЬНО НЕПРАВИЛЬНО

1. Корону делали очень много мастеров.	☐	☒
2. Екатерина Первая заказала сделать корону из серебра и золота.	☐	☒
3. Корона весила больше двух килограммов.	☐	☒
4. Николай Спафарий был русским дипломатом в Пекине.	☐	☒
5. Самый маленький драгоценный камень в короне – это большой рубин.	☐	☒
6. Корона символизирует соединение юга и севера.	☐	☒
7. Сейчас корона Российской империи находится в Пекине.	☐	☒

1.2. Прочтите внимательно текст о традиции чаепития в России и отметьте, правильны или неправильны предложенные фразы.

Чай по-русски

В России чай появился раньше, чем в Европе. Сначала небольшие количества чая привозили в Россию как дорогой подарок от азиатских дипломатов, а уже в 19 веке его стали пить все.

Традиция русского чаепития – одна из самых сложных для описание. Символом русского чаепития считается «самовар», в котором заваривают чай. Это большой металлический сосуд, часто красиво разукрашенный, в котором вода нагревается на горячих углях. А большой – потому что русские могут пить чай часами.

Чай в России с давних пор был поводом для долгой, медленной и добротной беседы, это был способ примирения и повод для решения деловых вопросов. Главное в русском чаепитии (кроме чая) – это общение. Много чая, угощений и приятная компания – вот составные части чая по-русски. А если в доме гости, то они долго-долго могут пить чай, что-то вспоминать, за чаем всегда рождаются интересные идеи. Чай за беседой льётся рекой. По-русски это называется – «чайничать». Причем русские пьют в основном чёрный чай, которого им часто не достаёт в Черногории.

Эта традиция имеет и практический смысл. Несладкий чёрный чай через некоторое время после обильного обеда помогает переварить еду, и гость встаёт из-за стола посвежевшим и бодрым.

ПРАВИЛЬНО НЕПРАВИЛЬНО

1. Чай появился сначала в Европе, а потом в России.	☐	☒
2. Чай в России изначально был напитком для простого народа.	☐	☒
3. Самовар служит для заваривания кофе.	☐	☒
4. Русские любят пить чай очень-очень долго.	☐	☒
5. Русские, когда пьют чай, часто ссорятся.	☐	☒
6. „Чайничать“ по-русски значит разговаривать за чаем.	☐	☒
7. Гость устает после чая.	☐	☒
8. Русские пьют чай, потому что он переваривает еду.	☐	☒

2. Лексика и грамматика

2.1. Впишите вместо точек нужные слова, чтобы описать картинку.

1. Ирина каждую зиму любит _____ на коньках.

2. Эти розы не жёлтые и не черные, они _____.

3. Летом я очень люблю есть _____.

4. Яблоко меньше арбуза, а арбуз намного _____ яблока.

5. Я живу не в Италии и не в Англии, а в _____.

2.2. Ответьте, где происходит диалог, выбрав вариант ответа А, Б или В.

1. – Здравствуйте, я бы хотел постричься.
– Пожалуйста, садитесь. Как бы Вы хотели постричься?
– Я бы хотел очень коротко, скоро лето, и я еду отдыхать на море.
A. в туристическом агентстве
B. в парикмахерской
C. в самолете
2. – Извините, я заблудился. Скажите, как мне пройти на площадь Пушкина?
– Это совсем рядом, идите прямо, потом поверните налево, а когда пройдете парк, то увидите памятник Пушкину. Это и будет площадь Пушкина.
A. на улице
B. в поле
C. на площади Пушкина
3. – Скажите, у Вас есть сборник стихов Есенина?
– Конечно. Вот, пожалуйста, 200 рублей. Новое издание. Кстати во втором отделе у нас есть биография этого поэта.
– Нет, спасибо, я возьму только сборник стихов. А где платить?
– В кассе, у выхода.
A. в музее С. Есенина
B. в книжном магазине
C. в библиотеке
4. – Таня, посмотри, какая красота!!! Вокруг вода, даже берега не видно!
– Ты прав, Виктор. Очень красиво! Я тоже люблю воду, кстати, я рыба по гороскопу.
– Сейчас мы остановимся, и можно будет искупаться.
– Но я боюсь акул.
– Таня, глупая, не бойся, здесь нет акул.
A. на пляже
B. в бассейне
C. на корабле
5. – Добрый день. Мне, пожалуйста, один билет до Москвы.
– Хотите поехать сегодня?
– Да, завтра утром мне нужно быть в Москве.
– Есть одно место, но только сидячее. Спальных мест, к сожалению, не осталось.
– Ладно, ничего страшного. Я беру.
A. в аэропорту
B. на железнодорожном вокзале
C. в поезде

2.3. Прочтите текст и выберите правильный ответ: А, Б или В.

Я долго думал, что мне делать этим летом и решил, наконец, 1) в Россию. У меня есть много друзей 2), с которыми я познакомился по Интернету. Они сразу пригласили меня. Я вылетел из Подгорицы и через два с половиной часа я уже был в Москве. Москва мне очень понравилась, это большой и красивый город. У меня было много 3), чтобы посетить все достопримечательности российской столицы. Я обожаю Кремль! Внутри Кремля много музеев и церквей, там также находится резиденция президента России. Поэтому по 4) , телевизору или в газетах часто можно встретить фразу «Кремль говорит», то есть говорит президент России. Я привёз домой много фотографий, которые я 5) дождливыми осенними вечерами.

1. A поехать	B пойти	C повозить
2. A у Москвы	B в Москву	C в Москве
3. A свободного времени	B свободное время	C свободных времён
4. A радио	B радию	C ради
5. A смотрим	B смотрю	C вижу

3. Письмо

Напишите письмо русскому другу и расскажите, как Вы проводите свободное время после школы и в выходные? Чем занимаетесь, что делаете, куда ходите, чем интересуетесь, как отдохиваете. Спросите его о том же.

В Вашем письме должно быть 40-60 слов. В своем письме представьтесь как Сергей или Катя.
Дорогой Андрей!

ISTORIJA

U sljedećim zadacima zaokružite slovo ispred tačnog odgovora.

1. Koji rimske car je, Milanskim ediktom, priznao hrišćanstvo kao zvaničnu religiju u Rimu?

- A. Dioklecijan
- B. Konstantin
- C. Trajan
- D. Vespazijan

2. Titulu bana nosili su vladari iz porodice:

- A. Balšića
- B. Brankovića
- C. Kotromanića
- D. Nemanjića

3. Duklja/Zeta postaje kraljevina za vrijeme:

- A. Bodina
- B. Mihaila
- C. Vladimira
- D. Vojislava

4. Gutemberg je poznat po svom izumu:

- A) parne mašine
- B) teleskopa
- C) dizel motora
- D) štamparije

5. Kojim sporazumom je Njemačkoj omogućeno da okupira Čehoslovačku?

- A. Londonskim
- B. Minhenskim
- C. Pariskim
- D. Rimskim

6. Ko je bio komandant komitskog pokreta u Crnoj Gori za vrijeme Austro-Ugarske okupacije?

- A. Janko Vukotić
- B. Mitar Martinović
- C. Radomir Vešović

U sljedećim zadacima svakom pojmu u lijevoj koloni možete pridružiti samo jedan pojam iz desne kolone. Na linijama treba uz broj koji označava pojam u lijevoj koloni upisati slovo tačnog odgovora iz desne kolone. Pazite, jedan odgovor na desnoj strani je višak!

7. Poveži karakteristične građevine sa državama u kojima su građene:

1. Terme	A. Egipt
2. Partenon	B. Grčka
3. Piramide	C. Makedonija
4. Rim	D. Rim

1. _____
2. _____
3. _____

8. Povežite:

1. Balša	A. imao štampariju
2. Balša II Balšić	B. obnovio zetsku državu
3. Ivan Crnojević	C. osnovao Cetinje
4. Đurađ Crnojević	D. predao vlast ujaku
5.	E. učestvovao u bici kod Berata

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

9. Povežite:

1. Vladika Danilo	A. donosi stegu
2. Vladika Vasilije	B. osniva Senat
3. Vladika Petar I	C. pisac istorije
4. Vladika Petar II	D. uspostavlja vezu sa Rusijom
5.	E. uvodi stajaču vojsku

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

10. Poveži ličnosti i države sa kojim su upravljali prije Drugog svjetskog rata:

1. Adolf Hitler	A. Francuska
2. Benito Mussolini	B. Italija
3. Francisko Franko	C. Njemačka
4. Josif Staljin	D. SSSR
5. Vinston Čerčil	E. Španija
6.	F. Velika Britanija

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Pažljivo pročitajte navedene tvrdnje i odredite da li su tačne (T) ili nije (N). Zaokruži (T) ako misliš da je tvrdnja tačna, odnosno (N) ako misliš da je tvrdnja netačna.

11. Zaokruži T ako je tvrdnja tačna ili N ako je tvrdnja netačna:

A. Ciceron je grčki filozof	T	N
B. Tit Livije je čuveni rimske istoričar	T	N
C. Aristotel je pisac tragedija	T	N
D. Fidije je čuveni grčki vajar	T	N

12. Zaokruži T ako je tvrdnja tačna ili N ako je tvrdnja netačna:

A. Krstački ratovi su vođeni od IX do XIII vijeka	T	N
B. Misionari su širili samo pravoslavlje	T	N
C. Plemić je isto što i vlastelin	T	N
D. Srednjovjekovni gradovi su imali uređenu kanalizaciju	T	N

13. Zaokruži T ako je tvrdnja tačna ili N ako je tvrdnja netačna:

A. Amerigo Vespuči je prvi stigao do najjužnije tačke afričkog kontinenta	T	N
B. Pronalazak parne mašine označava početak industrijske revolucije	T	N
C. Deklaracija o nezavisnosti donešena je u vrijeme građanskog rata u SAD	T	N
D. Druga francuska republika proglašena je u vrijeme revolucije 1848/49.	T	N

14. Zaokruži T ako je tvrdnja tačna ili N ako je tvrdnja netačna:

A. Liberalizam podrazumijeva poštovanje ustava, vladavinu prava i slobode pojedinca	T	N
B. Fašizam i nacizam su oblici demokratske vlasti	T	N
C. Socijalizam je naziv za privredni i društveni poredak zasnovan na privatnom vlasništvu	T	N
D. U španskom građanskom ratu pobijedili su socijalisti	T	N

Pitanja otvorenog tipa.

15. Dopuni rečenicu:

Olimpijske igre u staroj Grčkoj održavale su se u čast boga _____, i to svake _____ godine.

16. Dopuni rečenice:

Veliki raskol u hrišćanskoj crkvi dogodio se _____ godine.

Hrišćanska crkva je podijeljena na _____ i _____ crkvu.

17. Dopuni rečenicu:

Prvi srpski ustanak dignut je 1804. u _____ pašaluku, a za vođu je izabran _____.

18. Dopuni rečenicu:

Na Berlinskom kongresu _____ godine između ostalog je odlučeno da Austro-Ugarska _____ Bosnu i Hercegovinu.

19. Dopuni rečenicu:

Događajem poznatim kao _____ čajanka započeo je rat za nezavisnost _____.

20. Dopuni rečenicu:

Drugi svjetski rat počeo je _____ godine napadom Njemačke na _____.

21. Odgovori na postavljena pitanja:

A. Koji događaj predstavlja granicu između praistorijskog i istorijskog doba?

B. Koji događaj se uzima za početak srednjeg vijeka?

C. Koji događaj se uzima za početak novog vijeka?

22. Na koja dva perioda se dijeli kameni doba?

A. _____

B. _____

23. Koja dva velika carstva postoje u ranom srednjem vijeku u Evropi?

A. _____

B. _____

24. Ko je sve radio u jednoj zanatskoj radionici u srednjem vijeku?

A. _____

B. _____

C. _____

25. Pored pojmove napiši njihova objašnjenja.

A. Dahije _____

B. Beglerbegluk _____

C. Spahiluk _____

D. Kadija _____

26. Odgovori na sljedeća pitanja:

A) Kada je Crna Gora postala knjaževina? _____

B) Ko je proglašen za knjaza? _____

C) Kojaje velika bitka bila za vrijeme ovog knjaza? _____

D) Koje godine je bila ta bitka? _____

27. Navedi dvije velike bitke za vrijeme Veljeg rata:

A. _____

B. _____

28. Nakon donošenja ustava u Crnoj Gori osniva se skupština. U skupštini će se izdvojiti dvije političke partije. Koje su to partije?

A. _____

B. _____

29. Koja dva bloka su formirana prije izbijanja Prvog svjetskog rata?

A. _____

B. _____

30. Na slikama su prikazana dva događaja sa kraja Drugog svjetskog rata. Koja su to dva događaja?

A.

B.

- A. _____
B. _____

31. Odgovori na sljedeća pitanja:

A. Napad Njemačke na Kraljevinu Jugoslaviju počeo je _____

B. Najmasovniji ustanak protiv okupatora u Jugoslaviji bio je _____

C. Bitka na Neretvi naziva se _____

D. Drugo zasjedanje AVNOJ-a održano je u _____

32. Kojim administrativnim teritorijama je pripadala teritorija Crne Gore?

- A. U Kraljevini SHS _____
B. U Kraljevini Jugoslaviji _____

33. U sastavu kojih država je bila Crna Gora od Drugog svjetskog rata do dobijanja nezavisnosti?

1. _____
2. _____
3. _____

34. Poređaj po hronološkom redu

- A. Osvajanje Vavilona od strane Aleksandra Velikog
B. Peloponeski rat
C. Propast kritske kulture
D. Punski ratovi
E. Ujedinjenje Egipta
F. Zavođenje carstva u Rimu

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

35. Poređaj po hronološkom redu događaje iz srednjeg vijeka.

- A. Bugarska postaje carevina
B. Dukljanski vladar Vojislav pobjeđuje Vizantince kod Bara
C. Đurađ II Stracimirović Balšić postaje vladar u Zeti
D. Karlo veliki se kruniše carskom krunom
E. Pad Vizantije u četvrtom krstaškom ratu
F. Smrt srpskog cara Dušana

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

36. Poređaj po hronološkom redu:

- A. Bitka kod Verdene
B. Bitka na Marni
C. Oktobarska revolucija
D. Sarajevski atentat
E. Versajski sporazum

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

GEOGRAFIJA

U sljedećim zadacima zaokružite slovo ispred tačnog odgovora.

1. Kako se naziva pojava sa slike:

- A. planeta
- B. satelit
- C. zvijezda
- D. meteor

2. Koliko puta godišnje sunčevi zraci padaju pod pravim ugлом nad ekvatorom?

- A. nijednom
- B. jednom
- C. dva
- D. četiri

3. Vlastita imena geografskih objekata se nazivaju:

- A. bionimi
- B. etnonimi
- C. sinonimi
- D. toponimi

4. Natalitet od 10% znači:

- A. da se broj stanovnika povećao za 10 osoba
- B. da se broj stanovnika povećao za 10 na 1000 stanovnika
- C. da se rodilo 10 djece na 100 stanovnika
- D. da se rodilo 10 djece na 1000 stanovnika

5. Koji vjetrovi su od izuzetnog značaja za indijsku poljoprivrodu.

- A. zapadni
- B. orkani
- C. pasati
- D. monsuni

6. Koje planine se nalaze na istoku SAD?

- A. Stjenovite planine
- B. Kordiljeri
- C. Andi
- D. Apalačke planine

7. Ispod koje crnogorske planine izvire Tara?

- A. Bjelasice
- B. Komova
- C. Sinjajevine
- D. Visitora

U sljedećim zadacima svakom pojmu u lijevoj koloni možete pridružiti samo jedan pojam iz desne kolone. Na linijama treba uz broj koji označava pojam u lijevoj koloni upisati slovo tačnog odgovora iz desne kolone. Pazite, jedan odgovor na desnoj strani je višak!

8. Spoj oblike reljefa nastale radom spoljašnjih sila?

1. morena	A. vjetra
2. meandar	B. lednika
3. sinonimi	C. morskih talasa
4. klif	D. rijeke
	E. korozijom

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____

9. Poveži geografske pojmove i države u kojima se nalaze:

1. Plitvička jezera	A. BiH
2. Đavolja varoš	B. Makedonija
3. pećina Postojna	C. Srbija
4. rijeka Vardar	D. Slovenija
	E. Hrvatska

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____

10. Poveži rijeke sa slivovima:

1. Nil	A. Atlantskog okeana
2. Niger	B. Indijskog okeana
3. Zambezi	C. Tihog okeana
	D. Sredozemnog mora

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

11. Turističkim mjestima pridružite njihovo glavno turističko obilježje: (svakom mjestu odgovara po jedan pojam)

1. Durmitor	A. elitni turizam
2. Igalo	B. kulturni turizam
3. Tara	C. ski turizam
4. Cetinje	D. zdravstveni turizam
	E. rafting

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____

12. Poveži stare indijanske civilizacije sa prostorom gdje su se razvijale:

1. Asteci	A. poluostrvo Jukatan
2. Inke	B. dolina Misisipija
3. Maje	C. Meksička visoravan
	D. Peruanska visoravan

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

Pažljivo pročitajte navedene tvrdnje i odredite da li su tačne (T) ili nijesu (N). Zaokruži T ako misliš da je tvrdnja tačna, odnosno N ako misliš da je tvrdnja netačna.

13. Odgovoriti sa T ili N u odnosu na sljedeće tvrdnje:

A. Srbija je i primorska zemlja	T	N
B. Najmanje razvijeni dio privrede u Srbiji je poljoprivreda	T	N
C. Srbija je članica EU i NATO-a	T	N
D. Rijeke sa teritorije Srbije pripadaju crnomorskemu i egejskomu slivu	T	N

14. Upisivanjem T ili N odrediti sta je tačno kod sljedećih tvrdnji za stanovništvo Azije:

A. Kina je po prostranstvu teritorije najveća zemlja na svijetu	T	N
B. Po broju stanovnika Kina je prva zemlja na svijetu	T	N
C. Kroz Kinu protiče rijeka Hoang-Ho	T	N
D. U Kini se nalazi Golanska visoravan	T	N

15. Klimu Antarktika odlikuje:

A. srednja temperatura ljeta oko 10 °C	T	N
B. temperatura je stalno ispod 0 °C	T	N
C. velika količina padavina	T	N
D. prostor tišina	T	N
E. jaki – olujni vjetrovi	T	N

16. Odgovoriti sa T ili N u odnosu na sljedeće tvrdnje:

- A. najrazvijenije države Afrike su Egipt i Južnoafrička Republika T N
 B. dio istorije Egipta je vezan za rasnu netrpeljivost T N
 C. Port Said je egipatska luka na Sueckom kanalu T N
 D. Buri su potomci starih Holanđana u Južnoafričkoj Republici T N

17. Odgovoriti sa T ili N u odnosu na sljedeće tvrdnje:

- A. najveće kraško polje u Crnoj Gori je Cetinjsko polje T N
 B. Gornjopoljski vir u Nikšićkom polju je potajnica T N
 C. kraška polja su u geološkoj prošlosti bila jezera T N
 D. voda iz Njeguškog polja ponire a zatim se pojavljuje kroz jaka vrela na obali mora T N

18. Prikazana jezera u odnosu na nivo mora su:

- A. _____
 B. _____

19. Navedi podzemne oblike krške (kraške) erozije:

- A. _____
 B. _____

20. Dopuni rečenicu:

Datumska granica nalazi se približno uz _____ meridijan, a prolazi kroz _____ okean.

21. Dopuni rečenicu:

Sva mjesta u Sjevernoj Americi nalaze se _____ od ekvatora _____ od Griniča. (strane svijeta)

22. Dopuni rečenicu:

Uticaj sredozemne klime širi se u unutrašnjost Francuske dolinom rijeke _____ a u unutrašnjost Italije dolinom _____.

23. Posmatraj kartu i odgovor:

- A. Najdublje jezero je na karti obelježeno brojem _____ a njegovo ime je _____.
 B. Površinom najveće jezero na karti je obilježeno brojem _____ a njegovo ime je _____.
 C. Jezero koje se nalazi u najdubljoj depresiji na karti je obilježeno brojem _____ a njegovo ime je _____.

24. Na karti su označene različite geografske regije Indije: (upisati odgovarajući broj sa karte)

- A. pustinja Tar _____
 B. visoravan Dekan _____
 C. Velika nizija _____
 D. Himalaji _____

25. Nisku Afriku čine sljedeće regije:

- A. _____ B. _____
 C. _____

26. Navedi tri planinske zone u Francuskoj:

- A. _____ B. _____
 C. _____

27. Navedi tri države u slivu rijeke Laplate u Južnoj Americi:

- A. _____ B. _____
 C. _____

28. Na karti označi:

- Brojem 1. državu sa najviše gejzira
 Brojem 2. državu u kojoj ima najviše fjordova
 Brojem 3. veliku ostrvsку državu koja je jedan od osnivača EU
 Brojem 4. evropsku državu čiji je glavni grad Beč

29. Navedi države sa kojima se Crna Gora graniči na kopnu:

- A. _____ C. _____
 B. _____ D. _____
 E. _____

30. Iz kojih se zaliva sastoji Bokokotorski zaliv?

- A. _____ C. _____
 B. _____ D. _____

31. Navedi najvažnije faktore koji utiču na klimu Crne Gore:

- A. _____ C. _____
 B. _____ D. _____

32. Posmatraj sliku i odgovori:

- A. Navedi naziv jezera sa slike
 B. Na kojoj planini se nalazi
 C. Kakvog je postanka ovo jezero

33.

Navedi rijeke Crnomorskog sliva:

1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
 5. _____

Sva rješenja i uputstva za ocjenjivanje nalaze se na sajtu Ispitnog centra Crne Gore (www.iccg.co.me)